UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

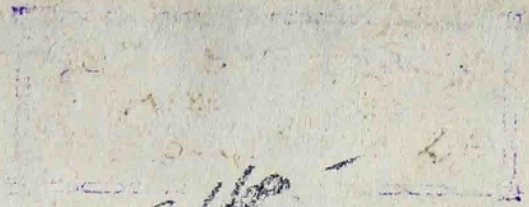

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

Numerus Epistolar. familiar. Cicer.
Quattuor atq; decem, bisq; insuper Squadragenae,
Quinq; decemq; libris servat Epistolia.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. TVLLII CICERONIS
EPISTOLAE FAMILIARES.

PAVLI MANVTII SCHOLIA,
quibus harum epiſtolarum complures locos, ab alijs propter obſcuritatem aut omiſſos, aut minus recte explanatos, partim interpretatur, partim corrigit.

Index additus,

aucta ſcholia, orthographia veterem ad conſuetudinem reſtituta.

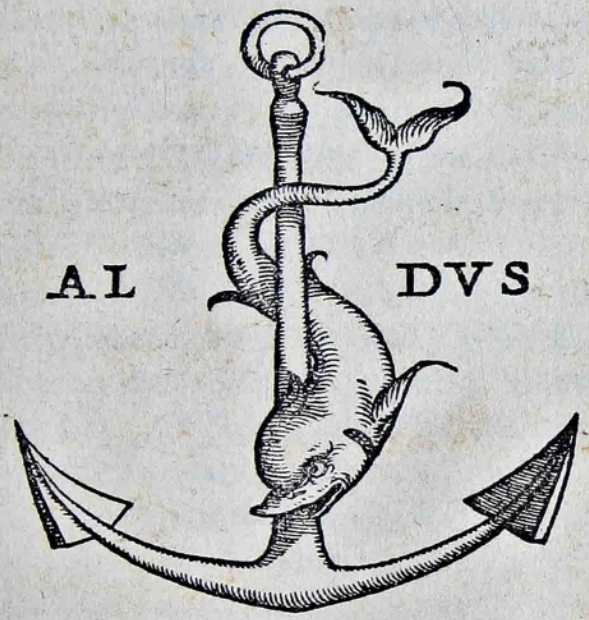

Corrigente Paulo Manutio, Aldi F.

VENETIIS, M. D. LVI.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

PAVLVS MANVTIVS ALDI FILIVS, MATTHAEO SENAREGAE, AMBROSII FILIO, GENVENSI, S. D.

TVO'NE, Matthæe Senarega, an meo dicam felici contigisse fato, ut, relicto Louanienſi celeberrimo gymnaſio, quò, tanquam ad mercatum bonarum artium, uirtutis & eloquentiæ comparandæ cauſa conceſſeras, Venetias te hoc potiſſimum nomine contuleris, quòd noſtri, ut ipſe dicere ſolitus es, uidendi & cognoſcendi mira quædam te cupiditas incenderet? tu quidem, ſi tuum ſenſum explorem, uis me hoc tribuere fortunæ tuæ. nam quòd ita euenerit, non modo ut ad amicitiam & conſuetudinem meam, uerum etiam ut ad conuictum & contubernium meum tibi aditus patuerit; in eo, quaſi tibi quiddam expetendum contigerit, plurimum ipſe tibi ſolitus es gratulari. de quo, non eſt meum ſtatuere, uere ne ſentias, an ſecus. at illud meum eſt, paucis oſtendere, cur tu contra mihi cariſſimus ac iucundiſſimus ſis, &, quòd nunc in meis ædibus mecum habites, mecumq; uiuas, in eo ego quoque meæ felicitatis aliquid agnoſcam. nam ſi tu ita de me ſentis honorifice, quòd iudicio mouearis: æquum eſt mihi à te concedi, ut ego de te non minus uere, quàm tu de me, iudicare poſſim. ſin iſtam tibi de me opinionem peperit humanitas:

nitas : me quoque non ſolum natura, ſed ipſa iam ratio docuit, præclarum eſſe humanitate excellere. itaque do me libenter in eam partem, ut homines officijs colam, laudibus exornem, re, ſi opus eſt, pro mea tenuitate ſuſtentem. Sed mehercule ego de te mi Matthæe à uero animi mei ſenſu iudico : nihil me gratia, nihil afficit ambitio. Primum, cum aliquoties mei ſalutandi cauſa domum meam ueniſſes, pellexiſti me in amorem tui, comitate morum, & lenitate ſermonis : deinde, quod iam non tibi modo, uerum & alijs petentibus negaueram, atque excluſeram, ut ego te domo reciperem, eloquentiæq; ſtudijs erudirem, multis precibus uſus peruiciſti. nec mihi tamen, quòd tibi, meorum ſermonum cupiditate flagranti, meamq; domeſticam conſuetudinem petenti, ſatisfecerim, adhuc uenit in mentem pœnitere : quin, quo plus ad noſtrum conuictum accedit temporis, eo maiorem è tuis moribus tuisq; ſtudijs haurio ſuauitatem. non enim tam hoc in te laudo, quod certe in adoleſcente ſumma laude dignum eſt, quòd à ſtudio doctrinæ non te ſuis illecebris uoluptas, non commodum, non ipſa ualetudinis ratio deducit ; quàm illud & admiror, & prædicare ſatis pro dignitate non poſſum, quòd in tuis cogitationibus hæc tibi prima eſt & antiquiſſima, ut Deum optimum maximum, à quo uno, quæ uere bona ſunt, emanant omnia, humanis rebus, quæ fluxæ nimis infirmæq; ſunt, omnibus anteponas. Perge adoleſcens optime in hoc præclaro diuinoq; ſenſu. hæc eſt omnium rerum una nobiliſſima, una, mihi crede, quæ omnium philoſophorum ſcientias, una, quæ omnium regum opes

facile

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

facile uincat . quare tu quidem oblecta te , quod facis , eloquentiæ ſtudio ; in qua , quo modo principia ſe dant, futurum auguror ut excellas ; ſed illud ſtet in primis , neque unquam excidat , omnium uirtutum pietatem in Deum eſſe fundamentum . ac uide, quot inde tibi bona fluant . Primum tuæ ſaluti conſulueris egregie : animi ſalutem appello , non corporis : decet enim nos æternam potius illam uitam , omni felicitate circunfluentem , quàm hanc , quæ temporum ſpatijs definitur, miſerijs nunquam uacantem, cogitare . deinde patrem tuum , qui , ut audio de multis , atque etiam de te ipſo , humanam prudentiam præ diuina religione nihil eſſe putat , incredibili uoluptate lætitiáq; perfundes . cui quantum debeas , non ex eo ſolum intellige , quòd pater eſt ; ſed quòd is pater , qui te filium uult eſſe inter tuos ciues omni re florentem , atque honoratum ; qui te conſilijs à puero ſapientiſſimis erudiuit ; qui te ſuo exemplo , ſuis optimis inſtitutis ac factis ad laudem quotidie uocat . tali patri , tam probo , tam tui amanti , tam libenter ſuas omnes curas in te conſumenti, curare debes , ut id , quod reliquum eſt uitæ , per te ſit iucundiſſimum . quod ita conſequeris , ſi ſtatueris , quibus artibus ideo nunc operam das , ut aliquando ceteris hominibus elegantia ſermonis & ſcientia rerum antecellas , earum artium infirmam eſſe gloriam , niſi perpetuo erga ſummum Deum amore ſtudioq; fulciatur . mihi quidem , cui tu cariſſimus eſſe aut uis , aut certe ita uideris uelle , ut mihi perſuadeas , magis nulla re placere non poteris , quàm ſi te in eo , quod inſtituiſti , uitæ innocenter & cum uirtute degendæ ſtudio

conſtantem, tibiq; ſimillimum uidero. Et ut iam nunc intelligas, quos in animis hominum amoris igniculos uera uirtus accendat; ſcis quintum ab hinc menſem mihi tecum nihil fuiſſe, te mihi nunquam uiſum, igno tam mihi tuam faciem, obſcurum nomen. nunc, apud me quo loco ſis, intelligere te puto. pauciſſimis diebus ex conuictu conſuetudo, ex conſuetudine amor, ex amore familiaritas exorta. itaque tecum & ſæpiſſime ſum, quod ſub ijſdem tectis neceſſe eſt; & admodum iucunde, quod ea, quæ in tuis moribus elucet, probitate conſequeris. et quoniam is ego ſum, qui, quò me uoluntas ducat à ratione profecta, eò perlibenter ſequar; geſſi morem animo meo, tacite hortanti, ut hanc meam ad te amandum propenſionem non modo tibi, ſed, quatenus ego poſſem, reliquis etiam hominibus illuſtri aliquo officio ac munere declararem. cumq; tuliſſet caſus, ut hoc tempore Ciceronis epiſtolæ familiares, eæ, quas tu iam legendo & peruolutando triuiſti, denuo typis, ut nunc loquimur, eſſent imprimendæ: peropportuna ad id, quod uolebam, uiſa res eſt. nam, hunc librum ſi cum tui nominis inſcriptione publicarem, putaui me facere quiddam, quod utrique noſtrum æque conueniret: tibi, quia ex his primum Ciceronis epiſtolis ad latinæ orationis elegantiam informamur, ex his primus eloquentiæ quaſi ſuccus, qui qualis initio fuerit, permagni intereſt, ebibitur: mihi, quia, cum hic liber omnium fere uerſetur inter manus, circunferet, id quod ego cupio, tuum nomen, & meum de te iudicium meamq; ſpem quamplurimis oſtendet: quorum alterum eſt eiuſmodi,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

di, ut ego tibi nunc ex æqualibus tuis neminem in ullo genere laudis anteponam: altera, cum ætate proceſſeris, ea mihi de te pollicetur, quæ ſi euenerint, (omnium autem rerum euentus in Deo *poſitus eſt) uir eris inter uiros maximus, & habebit à te familia tua memoriam nominis ſempiternam, patria uero exemplum in ciuitate uirtutis excolendæ præclariſſimum.* Vale. M. D. LVI. *menſe* Maio.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD LENTVLVM,

LIBER I.

M. CICERO P. LENTVLO PROCOS. S.

EGO OMNI OFFICIO, AC potius pietate erga te, ceteris satisfacio omnibus; mihi ipse nunquam satisfacio. tanta enim magnitudo est tuorum erga me meritorum; ut, quoniam tu, nisi perfecta re, de me non conquiesti; ego, quia non idem in tua causa efficio, uitam mihi esse acerbam putem. in causa hæc sunt. Ammonius regis legatus aperte pecunia nos oppugnat. res agitur per eosdem creditores, per quos, cum tu aderas, agebatur. regis causa, si qui sunt, qui uelint, qui pauci sunt; omnes rem ad Pompeium deferri uolunt. senatus religionis calumniam, non religione, sed maleuolentia, & illius regiæ largitionis inuidia comprobat. Pompeium et hortari, & orare, & iam liberius accusare, & monere, ut magnam infamiam fugiat, non desistimus. sed plane nec precibus nostris, nec admonitionibus reliquit locum: nam cum in sermone quotidiano, tum in senatu palam sic egit causam tuam, ut neque eloquentia maiore quisquam, neque grauitate, nec studio, nec contentione agere potuerit, cum summa testificatione tuorum in se officiorum, & amoris erga te sui. Marcellinum tibi

tibi esse iratum scis. is, hac regia causa excepta, ceteris in rebus se acerrimum tui defensorem fore ostendit. quod dat, accipimus. quod instituit referre de religione, & sæpe iam retulit, ab eo deduci non potest. res ante idus acta sic est: nam hæc idibus mane scripsi. Hortensij, & mea, & Luculli sententia cedit religioni de exercitu: (teneri enim res aliter non potest) sed ex illo S. C. quod te referente factum est, tibi decernit, ut regem reducas: quod commodo reip. facere possis: ut exercitum religio tollat, te auctorem senatus retineat. Crassus tres legatos decernit, nec excludit Pompeium: censet enim etiam ex ijs, qui cum imperio sunt. Bibulus tres legatos ex ijs, qui priuati sunt. huic assentiuntur reliqui consulares, præter Seruilium, qui omnino reduci negat oportere; & Volcatium, qui, Lupo referente, Pompeium decernit; & Afranium, qui assentitur Volcatio: quæ res auget suspicionem Pompeij uoluntatis: nam aduertebatur Pompeij familiares assentire Volcatio. laboratur uehementer. inclinata res est. Libonis, & Hypsæi non obscura concursatio, & contentio, omniumq; Pompeij familiarium studium, in eam opinionem rem adduxerunt, ut Pompeius cupere uideatur. cui qui nolunt, ijdem tibi, quòd eum ornasti, non sunt amici. nos in causa auctoritatem eo minorem habemus, quòd tibi debemus. gratiam autem nostram extinguit hominum suspicio, quòd Pompeio se gratificari putant. ut in rebus multo ante, quàm profectus es, ab ipso rege, & ab intimis, ac domesticis Pompeij clam exulceratis, deinde palam à consularibus exagitatis, & in summam inuidiam adductis, ita uersamur

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

uersamur. nostram fidem omnes, amorem tui absentis præsentes tui cognoscent. si esset in ijs fides, in quibus summa esse debebat; non laboraremus.

M. CICERO P. LENTVLO S.D.

1 DIbus Ian. in senatu nihil est confectum: propterea quòd dies magna ex parte consumptus est altercatione Lentuli cos. & Caninij trib. pl. eo die nos quoque multa uerba fecimus, maximéq; uisi sumus senatum commemoratione tuæ uoluntatis erga illum ordinem cõmouere. itaque postridie placuit, ut breuiter sententias diceremus. uidebatur enim reconciliata nobis uoluntas senatus esse: quod tum dicẽdo, tum singulis appellandis, rogandisq; perspexeram. itaque cum sententia prima Bibuli pronunciata esset, ut tres legati regem reducerent; secunda Hortensij, ut tu sine exercitu reduceres; tertia Volcatij, ut Pompeius reduceret: postulatum est, ut Bibuli sententia diuideretur. quatenus de religione dicebat: ei rei quia iam obsisti nõ poterat, Bibulo assensum est. de tribus legatis, frequẽtes ierunt in alia omnia. proxima erat Hortensij sententia, cum Lupus trib. pl. quòd ipse de Pompeio retulisset, contendere cœpit, ante se oportere discessionem facere, quàm consules. eius orationi uehemẽter ab omnibus reclamatum est: erat enim et iniqua, et noua. consules neque concedebant, neque ualde repugnabant: diem cõsumi uolebant: id quod est factum: perspiciebant enim in Hortensij sententiam multis partibus plures ituros; quanquã aperte Volcatio assentirentur. multi rogabantur,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

tur, atque id ipsum consulibus inuitis: nam ij Bibuli sententiam ualere cupierunt. hac controuersia usque ad noctem ducta, senatus est dimissus: et ego eo die casu apud Pompeium cœnaui: nactusq; tempus hoc magis idoneum, quàm unquam antea, quòd post tuum discessum is dies primus honestissimus nobis fuerat in senatu, ita sum cum illo locutus, ut mihi uiderer animum hominis ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducere. quem ego ipsum cum audio, prorsus eum libero omni suspicione cupiditatis. cum autem eius familiares omnium ordinum uideo, perspicio id, quod iam omnibus est apertum, totam rem istam iampridem à certis hominibus, non inuito rege ipso, consiliarijsq; eius, esse corruptã. Hæc scripsi ad XVI. cal. Feb. ante lucem. eo die senatus erat futurus. nos in senatu, quemadmodum spero, dignitatem nostram, ut potest in tanta hominum perfidia, & iniquitate, retinebimus. Quod ad popularem rationem attinet, hoc uidemur esse consecuti, ut ne quid agi cum populo aut saluis auspicijs, aut saluis legibus, aut denique sine ui possit. De his rebus pridie, quàm hæc scripsi, senatus auctoritas grauissima intercesserat. cui cum Cato, & Caninius intercessissent; tamen est perscripta. eam ad te missam esse arbitror. De ceteris rebus, quidquid erit actum, scribam ad te: &, ut quamrectissime agantur, omni mea cura, opera, diligentia, gratia prouidebo. Vale.

M. CICERO P. LENTVLO S.D.

A. Trebonio, qui in tua prouincia magna negocia, & ampla, & expedita habet, multos annos

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

annos utor ualde familiariter. is cum antea semper & suo splendore, & nostra, ceterorumq; amicorum commendatione gratissimus in prouincia fuit: tum hoc tempore propter tuum in me amorem, nostramq; necessitudinem uehementer confidit, his meis literis se apud te gratiosum fore. quæ ne spes eum fallat, uehementer te rogo: commendoq; tibi eius omnia negocia, libertos, procuratores, familiam; in primis, ut, quæ T. Ampius de eius re decreuerit, ea comprobes; omnibusq; rebus eum ita tractes, ut intelligat nostram commendationem non uulgarem fuisse. Vale.

M. CICERO P. LENTVLO S. D.

A D XVI. cal. Febr. cum in senatu pulcherrime staremus, quòd iam illam sententiam Bibuli de tribus legatis pridie eius diei fregeramus; unumq; certamen esset relictum, sententia Volcatij; res ab aduersarijs nostris extracta est uarijs calumnijs: causam enim frequenti senatu, in magna uarietate, magnaq; inuidia eorum, qui à te causam regiam aliò transferebãt, obtinebamus. eo die acerbum habuimus Curionem, Bibulum multo iustiorem, pene etiam amicum. Caninius, et Cato negarunt se legem ullã ante comitia esse laturos. senatus haberi ante cal. Febr. per legem Pupiam, id quod scis, non potest, neque mense Febr. toto, nisi perfectis, aut reiectis legationibus. hæc tamẽ opinio est populi R. à tuis inuidis, atque obtrectatoribus nomen inductum fictæ religionis, non tam ut te impedirẽt, quàm ut ne quis propter exercitus cupiditatẽ

Alexandriam

Alexandriam uellet ire. dignitatis autem tuæ, nemo est, quin existimet habitam esse rationem ab senatu: nemo est enim, qui nesciat, quo minus discessio fieret, per aduersarios tuos esse factũ. qui nunc populi R. nomine, re autem uera sceleratissimo latrocinio, si qua conabuntur agere: satis prouisum est, ut ne quid saluis auspicijs, aut legibus, aut iam sine ui agere possint. Ego neque de meo studio, neque de non nullorum iniuria scribendum mihi esse arbitror. quid enim aut me ostentem; qui, si uitam pro tua dignitate profundam, nullam partem uidear tuorum meritorum assecutus: aut de aliorum iniurijs querar, quod sine summo dolore facere non possum? ego tibi à ui, hac presertim imbecillitate magistratuum, præstare nihil possum: ui excepta, possum confirmare, te & senatus, & populi R. summo studio amplitudinem tuam retenturum. Vale.

M. CICERO P. LENTVLO S. D.

TAmetsi nihil mihi fuit optatius, quàm ut primum abs te ipso, deinde à ceteris omnibus quamgratissimus erga te esse cognoscerer: tamen afficior summo dolore, eiusmodi tempora post tuã profectionem consecuta esse, ut & meam, & ceterorũ erga te fidem, & beneuolentiam absens experirere. te autem uidere, & sentire eãdem fidem hominum in tua dignitate, quã ego in mea salute sum expertus, ex tuis literis intellexi. Nos cum maxime consilio, studio, labore, gratia de causa regia niteremur; subito exorta est nefaria Catonis promulgatio, quæ nostra studia impediret,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

diret, & animos à minore cura ad ſummum timorem traduceret. ſed tamen in eiuſmodi rerum perturbatione quanquam omnia ſunt metuenda, nihil magis, quã perfidiam, timemus, et Catoni quidem, quoquo modo ſe res habeat, profecto reſiſtimus. De Alexandrina re, cauſáq; regia tantũ habeo polliceri, me tibi abſenti, tuisq; præſentibus cumulate ſatisfacturum. ſed uereor, ne aut eripiatur nobis, aut deferatur: quorum utrum minus uelim, non facile poſſum exiſtimare. ſed, ſi res coget, eſt quiddam tertium, quod neque Selicio, nec mihi diſplicebat: ut neque iacere regem pateremur, nec, nobis repugnantibus, ad eum deferri, ad quem prope iam delatum eſſe exiſtimatur. à nobis agentur omnia diligenter: ut neque, ſi quid obtineri poterit, non contendamus; nec, ſi quid non obtinuerimus, repulſi eſſe uideamur. tuæ ſapientiæ, magnitudinisq; animi eſt, omnem amplitudinem, et dignitatem tuam in uirtute, atque in rebus geſtis tuis, atque in tua grauitate poſitam exiſtimare; ſi quid ex ijs rebus, quas tibi fortuna elargita eſt, nõ nullorum hominum perfidia detraxerit, ĩd maiori illis fraudi, quàm tibi, futurum. à me nullum tempus prætermittitur de tuis rebus & agendi, & cogitandi: utorq; ad omnia Q. Selicio: neque enim prudentiorem quenquam ex tuis, neque fide maiore eſſe iudico, neque amantiorem tui. Hic quæ agantur, quæq; acta ſint, ea te & literis multorum, & nuncijs cognoſcere arbitror. quæ autem poſita ſunt in coniectura, quæq; mihi uidentur fore, ea puto tibi à me ſcribi oportere. Poſteaquã Pompeius apud populum ad VIII. id. Feb. cũ pro Milone diceret, clamore, conuicioq; iactatus

eſt,

est, in senatuq; à Catone aspere, & acerbe omnium magno silentio est accusatus; uisus est mihi uehementer esse perturbatus. itaque Alexandrina causa, quæ nobis adhuc integra est, (nihil enim tibi detraxit senatus, nisi id, quod per eandem religionem dari alteri non potest) uidetur ab illo plane esse deposita. nunc id speramus, idq; molimur, ut, cum rex intelligat sese, id quod cogitabat, ut à Pompeio reducatur, assequi non posse, &, nisi per te sit restitutus, desertum se, atque abiectum fore, proficiscatur ad te. quod sine ulla dubitatione, si Pompeius paulum modo ostenderit sibi placere, faciet. sed nosti hominis tarditatem, & taciturnitatem. nos tamẽ nihil, quod ad eam rem pertineat, prætermittimus. ceteris iniurijs, quæ propositæ sunt à Catone, facile, ut spero, resistemus. Amicum ex consularibus neminem tibi esse uideo, præter Hortensium, & Lucullum. ceteri sunt partim obscurius iniqui, partim non dissimulanter irati. Tu fac animo forti, magnoq; sis; speresq; fore, ut, fracto impetu leuissimi hominis, tuam pristinam dignitatem, & gloriam consequare.

M. CICERO P. LENTVLO S.

QVæ gerantur, accipies ex Pollione, qui omnibus negocijs nõ interfuit solum, sed præfuit. Me in summo dolore, quem in tuis rebus capio, maxime scilicet consolatur spes, quòd ualde suspicor fore, ut infringatur hominum improbitas & consilijs tuorum amicorum, et ipsa die, qua debilitantur cogitationes et inimicorum, et proditorum. Facile secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum: quorum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

rum imaginem uideo in rebus tuis. nam etsi minore in re uiolatur tua dignitas, quàm mea salus afflicta sit: tamen est tanta similitudo, ut sperem te mihi ignoscere, si ea non timuerim, quæ ne tu quidem unquam timenda duxisti. sed præsta te eum, qui mihi à teneris, ut Græci dicunt, unguiculis es cognitus. illustrabit, mihi crede, tuam amplitudinem hominum iniuria. à me omnia summa in te studia, officiáq; expecta. non fallam opinionem tuam. Vale.

M. CIC. P. LENTVLO PROCOS. S. D.

LEgi tuas literas; quibus ad me scribis, gratum tibi esse quòd crebro certior per me fias de omnibus rebus, & meam erga te beneuolentiam facile perspicias. quorum alterum mihi, ut te plurimum diligam, facere necesse est; si uolo is esse, quem tu me esse uoluisti: alterum facio libenter; ut, quoniam interuallo locorum, & temporum disiuncti sumus, per literas tecum quamsæpissime colloquar. quod si rarius fiet, quàm tu expectabis: id erit causæ, quòd non eius generis meæ literæ sunt, ut eas audeam temere committere. quoties mihi certorum hominum potestas erit, quibus recte dem; non prætermittam. Quod scire uis, qua quisque in te fide sit, & uoluntate: difficile dictu est de singulis. unũ illud audeo, quod antea tibi sæpe significaui, nunc quoque re perspecta et cognita scribere: uehementer quosdam homines, et eos maxime, qui te et maxime debuerunt, et plurimum iuuare potuerunt, inuidisse dignitati tuæ: simillimamq; in re dissimili, tui temporis nunc, et nostri quondam, fuisse

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

rationem: ut, quos tu reip. causa læseras, palam te oppugnarent: quorum auctoritatem, dignitatem, uoluntatemq; defenderas, non tam memores essent uirtutis tuæ, quàm laudis inimici. quo quidem tempore, ut perscripsi ad te antea, cognoui Hortensium percupidũ tui, studiosum Lucullum, ex magistratibus autem L. Racilium et fide, & animo in te singulari. nam nostra propugnatio, ac defensio dignitatis tuæ, propter magnitudinem beneficij tui fortasse plerisque officij maiorem auctoritatem habere uideatur, quàm sententiæ. præterea quidem de consularibus nemini possum aut studij erga te, aut officij, aut amici animi esse testis. etenim Pompeium, qui mecum sæpissime non solum à me prouocatus, sed etiam sua sponte de te communicare solet, scis temporibus illis non sæpe in senatu fuisse. cui quidem literæ tuæ, quas proxime miseras, quod facile intellexerim, periucundæ fuerunt. mihi quidem humanitas tua, uel summa potius sapientia non iucunda solum, sed etiam admirabilis uisa est: uirum enim excellentem, & tibi tua præstanti in eum liberalitate deuinctum, non nihil suspicantem propter aliquorum opinionem suæ cupiditatis de te ab se abalienatum, illa epistola retinuisti. qui mihi cum semper tuæ laudi fauere uisus est, etiam ipso suspicioſissimo tempore Caniniano: tum uero lectis tuis literis, perspectus est à me, toto animo de te, ac de tuis ornamentis, & commodis cogitare. quare ea, quæ scribam, sic habeto, me, cum illo re sæpe communicata, de illius ad te sententia, atque auctoritate scribere: quoniam S. C. nullum extat, quo reductio regis Alexãdrini tibi adempta sit; eaq;, quæ de ea scri-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

pta est, auctoritas, cui scis intercessum esse, ut ne quis omnino regem reduceret, tantam uim habet, ut magis iratorum hominum studium, quàm constantis senatus consilium esse uideatur: te posse perspicere, qui Ciliciã, Cyprumq; teneas, quid efficere, et quid consequi possis: & si res facultatem habitura uideatur, ut Alexandriam, atque Aegyptum tenere possis; esse & tuæ, & nostri imperij dignitatis, Ptolemaide, aut aliquo propinquo loco rege collocato, te cum classe, atque exercitu proficisci Alexandriam; ut, cum eã pace, præsidijsq; firmaris, Ptolemæus redeat in regnum: ita fore, ut per te restituatur, quemadmodum senatus initio censuit; & sine multitudine reducatur, quemadmodum homines religiosi sibyllæ placere dixerunt. sed hæc sententia sic & illi, & nobis probabatur, ut ex euentu homines de tuo consilio existimaturos uideremus: si cecidisset, ut uolumus, & optamus, omnes te et sapienter, & fortiter; sin aliquid esset offensum, eosdem illos, & cupide, & temere fecisse, dicturos. quare, quid assequi possis, non tam facile est nobis, quàm tibi, cui prope in conspectu Aegyptus est, id iudicare. nos quidem hoc sentimus: si exploratum tibi sit posse te illius regni potiri, non esse cunctandum: sin dubium, non esse conandum. illud tibi affirmo, si rem istam ex sententia gesseris, fore, ut absens à multis; cum redieris, ab omnibus collaudere. offensionẽm esse periculosam propter interpositam auctoritatem, religionemq; uideo. sed ego te ut ad certam laudem adhortor, sic à dimicatione deterreo: redeoq; ad illud, quod initio scripsi, totius facti tui iudicium non tam ex consilio tuo,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quàm ex euentu homines esse facturos. quòd si hæc ratio rei gerendæ periculosa tibi uidebitur: placebat illud, ut, si rex amicis tuis, qui per prouinciam imperij tui pecunias ei credidissent, fidem suam præstitisset; et auxilijs eum tuis, & copijs adiuuares: eam esse naturam, et regionem prouinciæ tuæ, ut illius reditum uel adiuuando confirmares, uel negligendo impedires. in hac ratione quid res, quid causa, quid tempus ferat, tu facillime, optimeq; perspicies: quid nobis placuisset, ex me potissimum putauit te scire oportere. Quod mihi de nostro statu, de Milonis familiaritate, de leuitate, et imbecillitate Clodij gratularis: minime miramur te tuis, ut egregium artificem, præclaris operibus lætari. quanquam est incredibilis hominum peruersitas: (grauiori enim uerbo uti non libet) qui nos, quos fauendo in communi causa retinere potuerunt, inuidendo abalienauerunt: quorum maleuolentissimis obtrectationibus nos scito de uetere illa nostra, diuturnaq; sententia propeiam esse depulsos; non nos quidem, ut nostræ dignitatis simus obliti, sed ut habeamus rationem aliquando etiã salutis. poterat utrunque præclare, si esset fides, si grauitas in hominibus consularibus: sed tanta est in plerisque leuitas, ut eos non tam constantia in rep. nostra delectet, quàm splendor offendat. quod eo liberius ad te scribo, quòd tu non solum tẽporibus ijs, quæ per te sum adeptus, sed etiam olim nascenti prope nostræ laudi, dignitati, uirtutiq; præfuisti: simul quòd uideo, non, ut antehac putabã, nouitati esse inuisum meæ: in te enim, homine omnium nobilissimo, similia inuidorũ uitia perspexi: quẽ tamen illi esse in principibus facile sunt passi,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

euolare altius certe noluerunt. gaudeo tuam dissimilem fuisse fortunã: multum enim interest, utrum laus imminuatur, an salus deseratur. me meæ tamen ne nimis pœniteret, tua uirtute perfectum est: curasti enim, ut plus additum ad memoriam nominis nostri, quàm adẽptum de fortuna uideretur. Te uero moneo cum beneficijs tuis, tum amore incitatus meo, ut omnem gloriam, ad quam à pueritia inflammatus fuisti, omni cura, atque industria cõsequare; magnitudinemq; animi tui, quam ego semper sum admiratus, semperq; amaui, ne unquam inflectas cuiusquam iniuria. magna est hominum opinio de te, magna commẽdatio liberalitatis, magna memoria consulatus tui. hæc profecto uides quãto expressiora, quantoq; illustriora futura sint, cum aliquantum ex prouincia, atque ex imperio laudis accesserit. quanquam te ita gerere uolo, quæ per exercitum, atque imperium gerenda sunt; ut hæc multo ante meditere, huc te pares, hæc cogites, ad hæc te exerceas; sentiasq; id, quod quia semper speraſti, non dubito quin adeptus intelligas, te facillime posse obtinere summum, atque altissimum gradum ciuitatis. quæ quidem mea cohortatio ne tibi inanis, aut sine causa suscepta uideatur: illa me ratio mouit, ut te ex nostris euentis cõmunibus admonendum putarem; ut considerares in omni reliqua tua uita, quibus crederes, quos caueres. Quod scribis te uelle scire, qui sit reip. status: summa dissensio est, sed contentio dispar. nam qui plus opibus, armis, potentia ualent, profecisse tãtum mihi uidentur stultitia, et inconstantia aduersariorum, ut iam etiam auctorita te plus ualerẽt. itaque perpaucis aduersantibus omnia,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quæ ne per populum quidem sine seditione se assequi posse arbitrabantur, per senatum consecuti sunt. nam & stipendium Cæsari decretum est, & decem legati: &, ne lege Sempronia succederetur, facile perfectum est. quod ego ad te breuius scribo, quia me status hic reip. non delectat: scribo tamẽ, ut te admoneam; quod ipse literis omnibus à pueritia deditus, experiendo tamẽ magis, quàm discendo cognoui, id ut tu rebus tuis integris discas, neque salutis nostræ rationem nobis habẽdam esse sine dignitate, neque dignitatis sine salute. Quod mihi de filia, & de Crassipede gratularis: agnosco humanitatem tuam: speroq; , & opto, nobis hanc coniunctionem uoluptati fore. Lentulum nostrum, eximia spe summæ uirtutis adolescentem, cum cæteris artibus, quibus studuisti semper ipse, tum in primis imitatione tui fac erudias: nulla enim erit hac præstantior disciplina. quem nos, & quia tuus, & quia te dignus est filius, & quia nos diligit, semperq; dilexit, in primis amamus, carumq; habemus.

M. CICERO P. LENTVLO PROCOS. S. P. D.

D E omnibus rebus, quæ ad te pertinent, quid actum, quid constitutum sit, quid Pompeius susceperit, optime ex Emplatorio cognosces: qui non solum interfuit his rebus, sed etiam præfuit, neque ullum officium erga te hominis amantissimi, prudentissimi, diligentissimi prætermisit. ex eodem de toto statu rerum communium cognosces: quæ quales sint, non facile est scribere: sunt quidem certe in amicorum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

nostrorum potestate, atque ita, ut nullam mutationem unquam hac hominum ætate habitura res esse uideatur. ego quidem, ut debeo, & ut tute mihi præcepisti, & ut me pietas, utilitasq; cogit, me ad eius rationes adiungo, quem tu in meis rationibus tibi esse adiungendum putasti. sed te non præterit, quàm sit difficile, sensum in rep. præsertim rectum, & confirmatum, deponere. ueruntamen ipse me conformo ad eius uoluntatẽ, à quo honeste dissentire non possum: neque id facio, ut forsitan quibusdam uideor, simulatione. tantum enim animi inductio, & mehercule amor erga Pompeium apud me ualet, ut, quæ illi utilia sunt, & quæ ille uult, ea mihi omnia iam & recta, & uera uideantur. neque, ut ego arbitror, errarent ne aduersarij quidem eius, si, cum pares esse non possent, pugnare desisterent. me quidem etiam illa res consolatur, quòd ego is sum, cui uel maxime concedant omnes, ut uel ea defendam, quæ Pompeius uelit; uel taceam; uel etiam, id quod mihi maxime lubet, ad nostra me studia referam literarum: quod profecto faciam, si mihi per eiusdem amicitiam licebit. quæ enim proposita fuerant nobis, cum & honoribus amplissimis, & laboribus maximis perfuncti essemus, dignitas in sententijs dicendis, libertas in rep. capessenda, ea sublata tota, sed nec mihi magis, quàm omnibus: nam aut assentiendum est nulla cum grauitate paucis, aut frustra dissentiendum. Hæc ego ad te ob eam causam maxime scribo, ut iam de tua quoque ratione meditere. commutata tota ratio est senatus, iudiciorum, rei totius publicæ. otium nobis exoptandum est: quod ij, qui potiuntur rerum, præ-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſtaturi uidentur, ſi quidam homines patientius eorum potentiam ferre potuerint. dignitatem quidem illam conſularem fortis, & conſtantis ſenatoris, nihil eſt, quod cogitemus. amiſſa eſt culpa eorum, qui à ſenatu et ordinem coniunctiſſimum, et hominem clariſſimum abalienarunt. Sed ut ad ea, quæ coniunctiora rebus tuis ſunt, reuertar: Pompeium tibi ualde amicum eſſe cognoui: et eo tu conſule, quantum ego perſpicio, omnia, quæ uoles, obtinebis. quibus in rebus me ille ſibi affixum habebit: neque à me ulla res, quæ ad te pertineat, negligetur. neque enim uerebor, ne ſim ei moleſtus: cui iucundum erit etiam propter id ipſum, quòd me eſſe gratum uidebit. Tu uelim tibi ita perſuadas, nullam rem eſſe minimam, quæ ad te pertineat, quæ mihi non carior ſit, quàm meæ res omnes. idq; cum ſentiam; ſedulitate mihimet ipſe ſatisfacere poſſum; re quidem ipſa ideo mihi non ſatisfacio, quòd nullam partem tuorum meritorum non modo referenda, ſed ne cogitanda quidem gratia conſequi poſſum. Rem te ualde bene geſſiſſe rumor erat. expectabantur literæ tuæ: de quibus eramus iam cum Pompeio locuti: quæ ſi erunt allatæ, noſtrum ſtudium extabit in conueniendis magiſtratibus, & ſenatoribus. cætera, quæ ad te pertinebunt, cum etiam plus contenderimus, quam poſſumus, minus tamen faciemus, quàm debemus.

M. CIC. P. LENTVLO PROCOS. S. D.

PEriucundæ mihi fuerunt literæ tuæ: quibus intellexi, te perſpicere meam in te pietatem: quid enim dicam, beneuolentiam? cum illud ipſum gra

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

uissimum, et sanctissimum nomen pietatis leuius mihi meritis erga me tuis esse uideatur. Quod autem grata tibi mea erga te studia scribis esse: facis tu quidem abundantia quadam amoris, ut etiam grata sint ea, quæ prætermitti sine nefario scelere non possunt: tibi autem multo notior, atque illustrior meus in te animus esset, si hoc tempore omni, quo seiuncti fuimus, & una, & Romæ fuissemus. nam in eo ipso, quod te ostendis esse facturum, quodq; et in primis potes, et ego à te uehementer expecto, in sententijs senatorijs, et in omni actione, atque administratione reip. floruissemus. de qua ostendam equidem paulo post qui sit meus sensus, et status: & rescribam tibi ad ea, quæ quæris. sed certe & ego te auctore amicissimo, ac sapientissimo, et tu me consiliario fortasse non imperitissimo, fideli quidem, & beneuolo certe usus esses. quanquam tua quidem causa te esse imperatorem, prouinciamq; bene gestis rebus cum exercitu uictore obtinere, ut debeo, lætor. sed certe, qui tibi ex me fructus debentur, eos uberiores, et præstantiores præsens capere potuisses. in eis uero ulciscendis, quos tibi partim inimicos esse intelligis propter tuam propugnationem salutis meæ, partim inuidere propter illius actionis amplitudinem, et gloriam, mirificum me tibi comitem præbuissem. quanquam ille perennis inimicus amicorum suorum, qui tuis maximis beneficijs ornatus in te potissimum fractam illam & debilitatam uim suam contulit, nostram uicem ultus est ipse sese: ea est enim conatus, quibus patefactis, nullam sibi in posterum nō modo dignitatis, sed ne libertatis quidē partem reliquit. Te autem etsi mallem in meis rebus expertum, quàm

© UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

etiam in tuis, tamen in moleſtia gaudeo, eandem fidem cognoſcere hominum non ita magna mercede, quam ego maximo dolore cognoram. de qua ratione tota iam uidetur mihi exponendi tempus dari; ut tibi reſcribam ad ea, quæ quæris. Certiorem te per literas ſcribis eſſe factum, me cum Cæſare, & cum Appio eſſe in gratia: teq; id non reprehendere adſcribis. Vatinium autem, ſcire te uelle oſtendis, quibus rebus adductus defenderim, et laudarim. quod tibi ut planius exponam, altius paulo rationem meorum conſiliorum repetam, neceſſe eſt. Ego me Lentule initio rerum, atque actionum tuarum non ſolum meis, ſed etiam reip. reſtitutum putabam: & quoniam tibi incredibilem quendam amorem, & omnia in te ipſum ſumma, ac ſingularia ſtudia deberem, reip. quæ te in me reſtituendo multum adiuuiſſet, eum certe me animum merito ipſius debere arbitrabar, quem antea tantummodo communi officio ciuium, non aliquo erga me ſingulari beneficio, debitum præſtitiſſem. hac me mente fuiſſe, & ſenatus ex me te conſule audiuit, & tu in noſtris ſermonibus, collocutionibuſq; ipſe uidiſti. etſi iam primis temporibus illis, multis rebus meus offendebatur animus; cum, te agente de reliqua noſtra dignitate, aut occulta nonnullorum odia, aut obſcura in me ſtudia cernebam. nam neque de monimentis meis ab ijs adiutus es, à quibus debuiſti, neque de ui nefaria, qua cum fratre eram domo expulſus: neque hercule in ijs ipſis rebus, quæ quanquam erant mihi propter rei familiaris naufragia neceſſariæ, tamen à me minimi putabantur in meis damnis ex auctoritate ſenatus reſarciendis, eam uoluntа-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

tem, quam expectaram, præstiterunt. quæ cum uiderem, (neque enim erant obscura) non tamen tam acerba mihi hæc accidebant, quàm erant illa grata, quæ fecerant. itaque quanquam & Pompeio plurimum te quidem ipso prædicatore ac teste debebam: & eum non solum beneficio, sed amore etiam, & perpetuo quodam iudicio meo diligebam: tamen, non reputans quid ille uellet, in omnibus meis sententijs de rep. pristinis permanebam. Ego, sedente Cn. Pompeio, cum, ut laudaret P. Sestium, introijsset in urbem; dixissetq; testis Vatinius, me fortuna, & felicitate C. Cæsaris commotum, illi amicum esse cœpisse; dixi, me eam Bibuli fortunam, quam ille afflictam putaret, omnium triumphis, uictorijsq; anteferre: dixiq; eodem teste alio loco, eosdem esse, qui Bibulum exire domo prohibuissent, & qui me coegissent. tota uero interrogatio mea nihil habuit aliud, nisi reprehensionem illius tribunatus: in qua omnia dicta sunt libertate, animoq; maximo de ui, de auspicijs, de donatione regnorum: neque uero hac in causa modo, sed constanter sæpe in senatu. quin etiam, Marcellino, & Philippo consulibus, Nonis Apr. mihi est senatus assensus, ut de agro Campano frequenti senatu Idibus Maij referretur. num potui magis in arcem illius causæ inuadere, aut magis obliuisci temporum meorum, & meminisse actionum? hac à me sententia dicta, magnus animorum motus est factus, cum eorum, quorum oportuit, tum illorum etiam, quorum nunquam putaram. nam hoc S. C. in meam sententiam facto, Pompeius, cum nihil mihi osten-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

dissset se esse offensum, in Sardiniam, & in Africam profectus est: eoq; itinere Lucam ad Cæsarem uenit: ubi multa de mea sententia questus est Cæsar, quippe qui etiam Rauennæ Crassum ante uidisset, ab eoq; in me essset incensus. sane moleste Pompeium id ferre constabat. quod ego cum audissem ex alijs, maxime ex meo fratre cognoui. quem cum in Sardinia Pompeius paucis post diebus, quàm Luca discesserat, conuenisset, Te, inquit, ipsum cupio. nihil opportunius potuit accidere. nisi cũ Marco fratre diligenter egeris; dependendum tibi est, quod mihi pro illo spopondisti. quid multa? questus est grauiter: sua merita cõmemorauit: quid egissset sæpissi me de actis Cæsaris cum ipso meo fratre, quidq; sibi is de me recepissset, in memoriã redegit: seq;, quæ de mea salute egissset, uolũtate Cæsaris egisse, ipsum meum fratrem testatus est: cuius causam, dignitatemq; mihi ut commendaret, rogauit; ut eam ne oppugnarem, si nollem, aut non possem tueri. hæc cum ad me frater pertulissset; et cum ante tamen Pompeius ad me cum mandatis Vibullium misissset, ut integrum mihi de causa Campana ad suum reditũ reseruarem: collegi ipse me, et cum ipsa quasi rep. sum collocutus: ut mihi tam multa pro se perpesso, atque perfuncto concederet, ut officium meum, memoremq; in bene meritos animum, fidemq; fratris mei præstarem; eumq;, quem bonum ciuem semper habuissset, bonum uirum esse pateretur. In illis autem meis actionibus, sententijsq; omnibus, quæ Pompeium uidebantur offendere, certorum hominum, quos iam debes suspicari, sermones referebantur ad me: qui cum illa sentirẽt in rep. quæ ego agebam, semperq;

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſenſiſſent; me tamen non ſatisfacere Pompeio, Cæſa-
remq; inimiciſſimũ mihi futurum, gaudere ſe aiebant.
erat hoc mihi dolendum, ſed multo magis illud, quòd
inimicum meum, meum autem? immo uero legum, iu-
diciorum, otij, patriæ, bonorum omnium, ſic amplexa-
bantur, ſic in manibus habebant, ſic fouebant, ſic me
præſente oſculabantur, non illi quidem ut mihi ſtoma-
chum facerent, quem ego funditus perdidi, ſed certe ut
facere ſe arbitrarentur. hic ego, quantum humano cõſi-
lio efficere potui, circumſpectis rebus omnibus, ratione-
busq; ſubductis, ſummam feci cogitationum mearum
omnium: quam tibi, ſi potero, breuiter exponam. Ego ſi
ab improbis, & perditis ciuibus remp. teneri uiderem,
ſicut et meis temporibus ſcimus, et nonnullis alijs acci-
diſſe accepimus: non modo præmijs, quæ apud me mini-
mum ualent, ſed ne periculis quidem compulſus ullis,
quibus tamen mouentur etiam fortiſſimi uiri, ad eorũ
cauſam me adiungerem, ne ſi ſumma quidem eorum
in me merita conſtarent. cum autem in rep. Cn. Pompe-
ius princeps eſſet, uir is, qui hanc potentiam, & gloriã
maximis in remp. meritis, præſtantiſſimisq; rebus geſtis
eſſet conſecutus, cuiusq; ego dignitatis ab adoleſcentia
fautor, in prætura autem, et in conſulatu adiutor etiã
extitiſſem; cumq; idem auctoritate, et ſententia per ſe,
conſilijs, et ſtudijs tecum me adiuuiſſet, meumq; inimi-
cum, unum in ciuitate haberet inimicum: non putaui
famam inconſtantiæ mihi pertimeſcendam, ſi quibuſdã
in ſententijs paulum me immutaſſem, meamq; uolun-
tatem ad ſummi uiri, de meq; optime meriti dignitatẽ
aggregaſſem. in hac ſententia complectendus erat mihi

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

Cæsar, ut uides, in coniuncta & causa, et dignitate. hic multum ualuit cum uetus amicitia, quam tu non ignoras mihi, & Q. fratri cum Cæsare fuisse; tum humanitas eius, ac liberalitas, breui tempore & literis, & officijs perspecta nobis, & cognita. uehementer etiam res ipsa publica me mouit: quæ mihi uidebatur contentionem, præsertim maximis rebus à Cæsare gestis, cum illis uiris nolle fieri, &, ne fieret, uehementer recusare. grauissime autem me in hanc mentem impulit & Pompeij fides, quam de me Cæsari dederat, & fratris mei, quam Pompeio. erant præterea hæc animaduertenda in ciuitate, quæ sunt apud Platonem nostrum scripta diuinitus: QVALES in rep. principes essent, tales reliquos solere esse ciues. tenebam memoria, nobis consulibus ea fundamenta iacta ex cal. Ian. confirmandi senatus, ut neminem mirari oporteret, Nonis Dec. tantum uel animi fuisse in illo ordine, uel auctoritatis. idemq; memineram, nobis priuatis usque ad Cæsarem, & Bibulum consules, cum sententiæ nostræ magnum in senatu pondus haberent, unum fere sensum fuisse bonorum omnium. postea, cum tu Hispaniam citeriorem cum imperio obtineres; neque resp. consules haberet, sed mercatores prouinciarum, & seditionum seruos, ac ministros: iecit quidam casus caput meum quasi certaminis causa in mediam contentionem, dissensionemq; ciuilem. quo in discrimine cum mirifica senatus, incredibilis Italiæ totius, singularis bonorum omnium consensio in me tuendo extitisset: non dicam, quid acciderit: (multorum est enim, & uaria culpa) tantum dicam bre-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ui, non mihi exercitum, sed duces defuisse. in quo, ut iam sit in ijs culpa, qui me non defenderunt; non minor est in ijs, qui reliquerunt. & si accusandi sunt, qui pertimuerunt: magis etiam reprehendendi, qui se timere simularunt. illud quidem certe nostrum consilium iure laudandum est, quòd meos ciues & à me seruatos, & me seruare cupientes, spoliatos ducibus, seruis armatis obijci noluerim; declarariq; maluerim, quanta uis esse potuisset in consensu bonorum, si ijs pro me stante pugnare licuisset, cum afflictum excitare potuissent. quorum quidem animum tu non perspexisti solum, cum de me ageres, sed etiam confirmasti, atque tenuisti. qua in causa non modo non negabo, sed etiam semper & meminero, & prædicabo libenter. usus es quibusdam nobilissimis hominibus, fortioribus in me restituendo, quàm fuerant ijdem in tenendo. qua in sententia si constare uoluissent, suam auctoritatem simul cum salute mea recuperassent: recreatis enim bonis uiris consulatu tuo, & constantissimis atque optimis actionibus tuis excitatis, Cn. Pompeio præsertim ad causam adiuncto, cum etiam Cæsar, rebus maximis gestis, singularibus ornatus, & nouis honoribus, ac iudicijs senatus, ad auctoritatem eius ordinis adiungeretur; nulli improbo ciui locus ad remp. uiolandam esse potuisset. sed attende quæso, quæ sint consecuta. primum illa furta muliebrium religionum: qui non pluris fecerat Bonam deam, quàm tres sorores, impunitatem est eorum sententijs assecutus, qui, cum tribunus pl. pœnas à seditioso ciue

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

per bonos uiros iudicio perſequi uellet, exemplum præclariſſimum in poſterum uindicandæ ſeditionis de rep. ſuſtulerunt: ijdemq; poſtea non meum monimentum, (non enim illæ manubiæ meæ, ſed operis locatio mea fuerat) monimentum uero ſenatus, hoſtili nomine, et cruētis inuſtum literis eſſe paſſi ſunt. qui me homines quòd ſaluum eſſe uoluerunt, eſt mihi gratiſſimum: ſed uellē, non ſolum ſalutis meæ, quemadmodum medici, ſed etiam, ut aliptæ, uirium, et coloris rationem habere uoluiſſent. nunc, ut Apelles Veneris caput, et ſumma pectoris politiſſima arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatā reliquit: ſic quidam homines in capite meo ſolum elaborarunt, reliquum corpus imperfectum, ac rude reliquerunt. in quo ego ſpem fefelli non modo inuidorum, ſed etiam inimicorū meorum: qui de uno acerrimo, et fortiſſimo uiro, meoq; iudicio, omnium magnitudine animi, et conſtantia præſtantiſſimo, Q. Metello L. F. quondam falſam opinionem acceperunt: quem poſt reditum dictitant fracto animo, et demiſſo fuiſſe. eſt uero probandum, qui et ſumma uoluntate ceſſerit, et egregia animi alacritate abfuerit, neque ſane redire curarit; eum ob id ipſum fractum fuiſſe animo, in quo cum omnes homines, tum M. illum Scaurum, ſingularem uirum, conſtantia, & grauitate ſuperaſſet. ſed quod de illo acceperant, aut etiam ſuſpicabantur, de me idem cogitabant, abiectiore animo me futurum: cum reſp. maiorem etiam mihi animum, quàm unquam habuiſſem, daret; quæ iam declaraſſet, ſeſe non potuiſſe me uno ciue carere: cumq; Metellum unius tribuni pl. rogatio, me uniuerſa reſp. duce ſenatu, comitante Italia,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

lia, promulgantibus omnibus, referente consule, comitijs centuriatis, cunctis ordinibus hominibusq; incumbẽtibus, omnibus denique suis uiribus recuperasset. neque uero ego mihi postea quidquam assumpsi, neque hodie assumo, quod quenquam maleuolentissimum iure possit offendere. tantum enitor, ut neque amicis, neque etiam alienioribus opera, consilio, labore desim. hic meæ uitæ cursus offendit eos fortasse, qui splendorem, et speciem huius uitæ intuentur, solicitudinem autem, & laborem perspicere non possunt. illud uero non obscure queruntur in meis sententijs, quibus ornem Cæsarem, quasi desciuerim à pristina causa. ego autem cum illa sequor, quæ paulo ante proposui, tum hoc non in postremis, de quo cœperam exponere. non offendes eundẽ bonorum sensum Lentule, quem reliquisti: qui confirmatus consulatu nostro, nonnunquam postea interruptus, & afflictus ante te consulem, recreatus abste totus est, nunc ab ijs, à quibus tuendus fuerat, derelictus: idq; non solum fronte, atque uultu, quibus simulatio facillime sustinetur, ij declarant, qui tum nostro illo statu optimates nominabantur, sed etiam sententia sæpe iam, tabellaq; docuerunt. itaque tota iam sapientium ciuium, qualem me & esse, & numerari uolo, et sententia, & uoluntas mutata esse debet: id enim iubet idem ille Plato, quẽ ego auctorem uehementer sequor: TANTVM contendere in rep. quantũ probare tuis ciuibus possis: uim neque parenti, neque patriæ afferre oportere. atque hanc quidem ille causam sibi ait nõ attingendæ reip. fuisse, quod, cum offendisset populum Athenienſem prope am desipientem senectute; cumq;

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

eum nec persuadendo, nec cogendo regi posse uidisset; cum persuaderi posse diffideret, cogi fas esse non arbitraretur. mea ratio fuit alia, quòd neque desipiente populo, neque integra re mihi ad consulendum capesserem ne remp. implicatus tenebar. sed lætatus tamen sum, quòd mihi liceret in eadem causa et mihi utilia, et cuiuis bono recta defendere. huc accessit commemoranda quædam, & diuina Cæsaris in me, fratremq; meum liberalitas: qui mihi, quascunque res gereret, tuendus esset; nunc in tanta felicitate, tantisq; uictorijs, etiam si in nos non is esset, qui est, tamen ornãdus uideretur. sic enim te existimare uelim; cum à uobis meæ salutis auctoribus discesserim, neminem esse, cuius officijs me tam esse deuinctum nõ solum confitear, sed etiam gaudeam. quod quoniam tibi exposui; facilia sunt ea, quæ à me de Vatinio, & de Crasso requiris. Nam de Appio quod scribis, sicut de Cæsare, te non reprehendere: gaudeo tibi consilium probari meum. De Vatinio autem, primum reditus intercesserat in gratiam per Pompeiũ, statim ut ille prætor est factus: cum quidem ego eius petitionem grauissimis in senatu sententijs oppugnassem, neque tam illius lædendi causa, quàm defendendi, atque ornandi Catonis: post autem Cæsaris, ut illum defenderem, mira contentio est consecuta. cur autem laudarim, peto à te, ut id à me neue in hoc reo, neue in alijs requiras; ne tibi ego idem reponam, cum ueneris; tametsi possum uel absenti. recordare enim, quibus laudationem ex ultimis terris miseris: nec hoc pertimueris: nam à me ipso laudantur, & laudabuntur ijdem. sed tamen defendendi Vatinij fuit etiam ille stimulus, de

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quo in iudicio, cum illum defenderem, dixi me facere quiddam, quod in eunucho parasitus suaderet militi. Vbi nominabit Phædriam: tu Pamphilam Continuo. si quando illa dicet, Phædriam intromittamus comesatum: tu, Pamphilam Cantatum prouocemus. si laudabit hæc Illius formam: tu huius contra. denique Par pro pari referto, quod eam mordeat. sic petiui à iudicibus, ut, quoniam quidam nobiles homines, & de me optime meriti nimis amarent inimicũ meum, meq; inspectante sæpe eum in senatu modo seuere seducerẽt, modo familiariter, atque hilare amplexarentur, quoniamq; illi haberent suum Publium, darent mihi ipsi alium Publium, in quo possem eorum animos mediocriter lacessitus leuiter repungere. neque solum dixi, sed etiam sæpe facio dijs hominibusq; approbantibus. Habes de Vatinio: cognosce de Crasso. Ego, cum mihi cum illo magna iam gratia esset, quòd eius omnes grauissimas iniurias, communis concordiæ causa, uoluntaria quadam obliuione contriueram; repentinam eius defensionem Gabinij, quem proximis superioribus diebus acerrime oppugnasset, tamen, si sine ulla mea contumelia suscepisset, tulissem: sed cum me disputantem, non lacessentem, lacessisset; exarsi, non solum præsenti credo iracundia, (nam ea tam uehemens fortasse nõ fuisset) sed cum inclusum illud odium multarum eius in me iniuriarum, quod ego effudisse me omne arbitrabar, residuum tamen insciente me fuisset, omne repente apparuit. quo quidem tempore ipso quidam homines, & ijdem illi, quos sæpe nutu,

ſignificationeq́; appello, cum ſe maximum fructum ce piſſe dicerent ex libertate mea, meq́; tũ denique ſibi eſſe uiſum reip. qualis fuiſſem, reſtitutum; cumq́; ea con=tentio mihi magnum etiam foris fructum tuliſſet: gau dere ſe dicebant, mihi et illum inimicum, & eos, qui in eadem cauſa eſſent, nunquam amicos futuros. quo=rum iniqui ſermones cum ad me per homines honeſtiſſi=mos perferrentur; cumq́; Pompeius ita contendiſſet, ut nihil unquam magis, ut cum Craſſo redirem in gratiã; Cæſarq́; per literas maxima ſe moleſtia ex illa cõtentio=ne affectum oſtenderet: habui non temporum ſolum ra tionem meorum, ſed etiam naturæ: Craſſusq́;, ut quaſi teſtata populo R. eſſet noſtra gratia, pene a meis lari=bus in prouinciam eſt profectus: nam cum mihi condi=xiſſet, cœnauit apud me in mei generi Craſſipedis hor=tis. quamobrem eius cauſam, quod te ſcribis audiſſe, ma gna illius commendatione ſuſceptam defendi in ſenatu, ſicut mea fides poſtulabat. Accepiſti, quibus rebus addu ctus, quamq́; rem, cauſamq́; defenderim, quiq́; meus in rep. ſit pro mea parte capeſſenda ſtatus. de quo ſic uelim ſtatuas; me hæc eadem ſenſurum fuiſſe, ſi mihi integra omnia, ac libera fuiſſent. nam neque pugnandũ arbitrarer contra tantas opes; neque delendum, etiam ſi id fieri poſſet, ſummorũ ciuium principatum; neque permanendum in una ſententia, conuerſis rebus, ac bo norum uoluntatibus immutatis; ſed temporibus aſſen=tiendũ. NVNQVAM enim præſtantibus in rep. gu bernanda uiris laudata eſt in una ſententia perpetua permanſio. ſed ut in nauigando tẽpeſtati obſequi artis eſt, etiam ſi portum tenere nõ queas; cum uero id poſſis

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

mutata uelificatione assequi, stultum est eum tenere cũ periculo cursum, quẽ ceperis, potius, quàm eo commutato, quò uelis, tamẽ peruenire: sic, cum omnibus nobis in administranda rep. propositum esse debeat, id quod à me sæpissime dictũ est, cum dignitate otium; NON idem semper dicere, sed idem semper spectare debemus. quamobrem, ut paulo ante posui, si essent omnia mihi solutissima; tamen in rep. non alius essem, atque nunc sum. cum uero in hunc sensum & alliciar beneficijs hominũ, & compellar iniurijs; facile patior ea me de rep. sentire, ac dicere, quæ maxime cum mihi, tum etiam reip. rationibus putem conducere. apertius autem hæc ago, ac sæpius, quòd et Q. frater meus legatus est Cæsaris; & nullum meum minimũ dictum, non modo factum, pro Cæsare interceſſit, quod ille nõ ita illustri gratia exceperit, ut ego eum mihi deinctũ putarem. itaque eius omni & gratia, quæ summa est, & opibus, quas intelligis esse maximas, sic fruor, ut meis: nec mihi aliter potuisse uideor hominum perditorum de me consilia frangere, nisi cum præsidijs ijs, quæ semper habui, nunc etiam potentium beneuolentiam cõiunxissem. his ego consilijs, si te præsentem habuissem; ut opinio mea fert, essem usus eisdem: noui enim temperantiam, & moderationem naturæ tuæ: noui animũ tum mihi amicissimum, tum nulla in cæteros maleuolẽtia suffusum, contráq; cum magnum, & excelsum, tum etiam apertum, & simplicem. uidi ego quosdam in te tales, quales tu eosdem in me uidere potuisti. quæ me mouerunt, mouissent eadem te profecto. sed quocunque tempore mihi potestas præsentis tui fuerit, tu eris omnium mo-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

derator consiliorum meorum. tibi erit eidem, cui salus mea fuit, etiam dignitas curæ. me quidem certe tuarũ actionum, sententiarum, uoluntatum, rerum denique omnium socium, comitemq; habebis: neque mihi in omni uita res tam erit ulla proposita, quàm ut quotidie uehementius te de me optime meritum esse lætere. Quod rogas, ut mea tibi scripta mittam, quæ post discessum tuum scripserim: sunt orationes quædam, quas Menocrito dabo, neque ita multæ, ut pertimescas. scripsi etiam, (nam etiam ab orationibus disiungo me fere, referoq; ad mansuetiores musas, quæ me maxime, sicut iam à prima adolescentia, delectant) scripsi igitur Aristotelico more, quemadmodum quidem uolui, tres libros in disputatione, ac dialogo de oratore: quos arbitror Lentulo tuo fore non inutiles: abhorrent enim à communibus præceptis, & omnem antiquorum & Aristotelicam, et Isocraticam rationem oratoriam complectuntur. scripsi etiam uersibus tres libros de temporibus meis: quos iampridem ad te misissem, si esse edendos putassem: sunt enim testes, & erunt sempiterni meritorum tuorum erga me, meæq; in te pietatis. sed quia uerebar, non eos, qui se læsos arbitrarentur, (etenim id feci parce, & molliter) sed eos, quos erat infinitum bene de me meritos omnes nominare, non misi. quos tamen ipsos libros, si quem, cui recte committam, inuenero, curabo ad te perferendos. atque istã quidem partem uitæ, consuetudinisq; nostræ totam ad te defero. quantum literis, quantum studijs, ueteribus nostris delectationibus, consequi poterimus, id omne ad arbitrium tuum, qui hæc semper amasti, libentissi-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

me conferemus. Quæ ad me de tuis rebus domeſticis ſcribis, quæq; mihi commendas, ea tantæ mihi curæ ſunt, ut me nolim admoneri, rogari uero ſine magno dolore uix poſſim. Quod de Q. fratris negotio ſcribis, te priore æſtate, quòd morbo impeditus in Ciliciam non tranſieris, conficere non potuiſſe, nunc autem omnia facturum, ut conficias: id ſcito eſſe eiuſmodi, ut frater meus uere exiſtimet, adiuncto iſto fundo, patrimoniũ fore ſuum per te conſtitutum. Tu me de tuis rebus omnibus, & de Lentuli tui, noſtriq; ſtudijs, et exercitationibus uelim quamfamiliariſſime certiorem, & quamſæpiſſime facias, exiſtimesq;, neminem cuiquam neque cariorem, neque iucundiorem unquam fuiſſe, quàm te mihi; idq;, me, non modo ut tu ſentias, ſed ut omnes gentes, etiam ut poſteritas omnis intelligat, eſſe facturum. Appius in ſermonibus antea dictitabat, poſtea dixit etiam in ſenatu palam, ſeſe, ſi licitũ eſſet legem curiatam ferre, ſortiturum eſſe cum collega prouinciam: ſi curiata lex non eſſet, ſeparaturũ cum collega, tibiq; ſucceſſurum: legem curiatam conſuli ferri opus eſſe, neceſſe non eſſe: ſe, quoniam ex S. C. prouinciam haberet, lege Cornelia imperiũ habiturum, quoad in urbem introiſſet. ego, quid ad te tuorum quiſque neceſſariorũ ſcribat, neſcio: uarias eſſe opiniones intelligo. ſunt qui putent poſſe te non decedere, quòd ſine lege curiata tibi ſuccedatur: ſunt etiam qui, ſi decedas, à te relinqui poſſe, qui prouinciæ præſit. mihi non tam de iure certũ eſt, (quanquam ne id quidem ualde dubium eſt) quàm illud, ad tuam ſummam amplitudinem, dignitatem, liberalitatem, qua te ſcio libentiſſime

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſolere frui, pertinere, te ſine ulla mora prouinciam ſuc ceſſori concedere: præſertim cum ſine ſuſpicione tuæ cupiditatis non poſſis illius cūpiditatē refutare. ego utrunque puto meum eſſe; & , quid ſentiam, oſtendere; et, quod feceris, defendere. Scripta iam epiſtola ſuperiore, accepi tuas literas de publicanis: quibus æquitatem tuā non potui non probare: facilitate quidem, uellem, conſequi potuiſſes, ne eius ordinis, quem ſemper ornaſti, rem, aut uoluntatem offenderes. equidem non deſinā tua decreta defendere: ſed noſti conſuetudinem hominū. ſcis, quàm grauiter inimici illi ipſi Q. Scæuolæ fuerint. tibi tamen ſum auctor, ut, quibus rebus poſſis, eum tibi ordinem aut reconcilies, aut mitiges. id etſi difficile eſt, tamen mihi uidetur eſſe prudentiæ tuæ. Vale.

M. CICERO S. D. L. VALERIO IVRISCONSVLTO:

C Vr enim tibi hoc non gratificer, neſcio: præſertim cum his temporibus audacia pro ſapientia liceat uti. Lentulo noſtro egi per literas tuo nomine gratias diligenter. ſed tu uelim deſinas iam noſtris literis uti, & nos aliquando reuiſas, & ibi malis eſſe, ubi aliquo numero ſis, quàm iſtic, ubi ſolus ſapere uideare. quanquam qui iſtinc nunc ueniunt, partim te ſuperbum eſſe dicunt, quòd nihil reſpondeas; partim contumelioſum, quòd male reſpondeas. ſed iam cupio tecum coram iocari. quare fac, ut quamprimum uenias, neque in Apuliam tuam accedas, ut poſſimus ſaluum te ueniſſe gaudere. nam illò ſi ueneris, tanquam Vlyſſes cognoſces tuorum neminem. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD CVRIONEM, ET ALIOS LIBER II.

M. CICERO C. CVRIONI S. P. D.

QVanquam me nomine negligentiæ ſuſpectum tibi eſſe doleo, tamen nō tam mihi moleſtum fuit, accuſari abs te officium meū, quàm iucundum requiri: præſertim cum, in quo accuſabar, culpa uacarem: in quo autem deſiderare te ſignificabas meas literas, præ te ferres perſpectum mihi quidem, ſed tamen dulcem, & optatum amorem tuum. equidem neminem prætermiſi, quem quidem ad te peruenturū putarem, cui literas non dederim: etenim quis eſt tam in ſcribendo impiger, quàm ego? à te uero bis, ter'ue ad ſummum, & eas perbreues accepi. quare, ſi iniquus es in me iudex; condemnabo eodem ego te crimine. ſin me id facere noles; te mihi æquum præbere debebis. ſed de literis hactenus: non enim uereor, ne non ſcribendo te expleam: præſertim ſi in eo genere ſtudium meum non aſpernabere. Ego, te abfuiſſe tandiu à nobis et doleo, quòd carui fructu iucundiſſimæ conſuetudinis tuæ; et lætor, quòd abſens omnia cum maxima dignitate es conſecutus: quodq; in omnibus tuis rebus, meis optatis fortuna reſpondet; breue eſt, quod me tibi præcipere meus incredibilis in te amor cogit. tanta eſt expectatio uel animi, uel ingenij tui; ut ego te obſecrare, obteſtariq; non dubitem, ſic ad nos confirmatus reuertare, ut

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quam expectationem tui concitaſti, hanc ſuſtinere, ac tueri poſſis. & quoniam meam tuorum erga me meritorum memoriam nulla unquam delebit obliuio: te rogo, ut memineris, quantæcunque tibi acceſſiones fient & fortunæ, & dignitatis, eas te non potuiſſe conſequi, niſi meis puer olim fideliſſimis, atque amantiſſimis conſilijs paruiſſes. quare hoc animo in nos eſſe debebis, ut ætas noſtra iam ingraueſcens, in amore, atque in adoleſcentia conquieſcat tua. Vale.

M. CICERO C. CVRIONI S. P. D.

GRaui teſte priuatus ſum amoris ſummi erga te mei, patre tuo, clariſſimo uiro: qui cum ſuis laudibus, tum uero te filio ſuperaſſet omnium fortunam, ſi ei contigiſſet, ut te ante uideret, quàm è uita diſcederet. ſed ſpero noſtram amicitiam non egere teſtibus. tibi patrimonium dij fortunent. me certe habebis, cui carus æque ſis, & periucundus, ac fuiſti patri. Vale.

M. CICERO C. CVRIONI S. P. D.

RVpæ ſtudium non defuit declarandorum munerum tuo nomine: ſed nec mihi placuit, nec cuiquam tuorum, quidquam te abſente fieri, quod tibi, cum ueniſſes, nõ eſſet integrum. meam quidem ſententiam aut ſcribam ad te poſtea pluribus: aut, ne ad eam meditere, imparatum te offendam; coramq; contra iſtam tuam rationem, meam dicam: ut aut te in meam ſententiam adducam; aut certe teſtatum apud animum tuũ relinquam, quid ſenſerim: ut, ſi quando,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quod nolim, displicere tibi tuum consilium cœperit, possis meum recordari. breui tamen sic habeto, in eum statum temporum tuum reditũ incidere, ut ijs bonis, quæ tibi natura, studio, fortuna data sunt, facilius omnia, quæ sunt in rep. amplissima, consequi possis, quàm muneribus: quorum neque facultatem quisquam admiratur; (est enim copiarum, non uirtutis) neque quisquam est, quin satietate iam defessus sit. sed aliter, atque ostenderam, facio, qui ingrediar ad explicandam rationem sententiæ meæ. quare omnem hanc disputationem in aduentum tuum differo. Summa scito in expectatione te esse, eaq; à te expectari, quæ à summa uirtute, summoq; ingenio expectanda sunt. ad quæ si es, ut debes, paratus, quod ita esse confido; plurimis, maximisq; muneribus & nos amicos, & ciues tuos uniuersos, & remp. afficies. illud profecto cognosces, mihi te neque cariorem, neque iucundiorem esse quenquam. Vale.

M. CICERO C. CVRIONI S. P. D.

E Pistolarum genera multa esse non ignoras, sed unum illud certissimum, cuius causa inuenta res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, si quid esset, quod eos scire, aut nostra, aut ipsorum interesset. huius generis literas à me profecto non expectas: domesticarum enim rerum tuarum habes et scriptores, & nuncios: in meis autem rebus nihil est sane noui. reliqua sunt epistolarum genera duo, quæ me magnopere delectant, unum familiare, & iocosum: alterum seuerum, & graue. utro me minus deceat uti, non intelligo. iocer ne tecum per literas? ciuem

mehercule non puto esse, qui temporibus his ridere possit. an grauius aliquid scribam? quid est, quod possit grauiter à Cicerone scribi ad Curionem, nisi de rep.? atque in hoc genere hæc mea causa est; ut neque ea, quæ nunc sentio, uelim scribere. quamobrem, quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est; utar ea clausula, qua soleo; teq; ad studium summæ laudis cohortabor: est enim tibi grauis aduersaria constituta, et parata, incredibilis quædam expectatio: quam tu una re facillime uinces, si hoc statueris, quarum laudum gloriam admiraris, quibus artibus eæ laudes comparantur, in ijs esse elaborandum. in hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis incitatum esse confiderem. & hoc, quicquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei. Vale.

M. CICERO C. CVRIONI S. P. D.

HAec negotia quo modo se habeant, ne epistola quidem narrare audeo. tibi, etsi ubicunque es, ut scripsi ad te antea, in eadem es naui: tamen, quòd abes, gratulor: uel quia non uides ea, quæ nos: uel quòd excelso, & illustri loco sita sit laus tua, in plurimorum & sociorum, & ciuium conspectu: quæ ad nos nec obscuro, nec uario sermone, sed et clarissima, & una omnium uoce perfertur. unum illud nescio, gratulerne tibi, an timeam, quòd mirabilis est expectatio reditus tui: non quo uerear, ne tua uirtus opinioni hominum non respondeat: sed mehercule, ne, cum ueneris, non habeas iam, quod cures: ita sunt omnia debilitata iam prope, & extincta. sed hæc

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ipſa neſcio recte ne ſint literis commiſſa. quare cætera cognoſces ex alijs. tu tamen, ſiue habes aliquam ſpem de rep. ſiue deſperas; ea para, meditare, cogita, quæ eſſe in eo ciue, ac uiro debent, qui ſit remp. afflictam, & oppreſſam miſeris temporibus, ac perditis moribus in ueterem libertatem, ac dignitatem uindicaturus. Vale.

M. CICERO C. CVRIONI S. P. D.

NOndum erat auditum, te ad Italiam aduentare, cum Sex. Iulium, Milonis mei familiarem, cũ his ad te literis miſi: ſed tamen, cum appropinquare tuus aduentus putaretur, & te iam ex Aſia Romam uerſus profectum eſſe conſtaret; magnitudo rei fecit, ut non uereremur, ne nimis cito mitteremus, cum has ad te quamprimùm perferri literas magnopere uellemus. Ego, ſi mea in te eſſent officia ſolum Curio tanta, quanta magis à te ipſo prædicari, quàm à me ponderari ſolent; uerecundius à te, ſi qua magna res mihi petenda eſſet, contenderem. GRAVE eſt enim homini pudenti, petère aliquid magnum ab eo, de quo ſe bene meritum putet; ne id, quod petat, exigere magis, quàm rogare, et in mercedis potius, quàm beneficij loco numerare uideatur. ſed quia tua in me uel nota omnibus, uel ipſa nouitate meorum temporũ clariſſima, & maxima extiterunt; ESTQVE animi ingenui, cui multum debeas, eidem plurimum uelle debere: non dubitaui id à te per literas petere, quod mihi omnium eſſet maximum, maximeq; neceſſarium. neque enim ſum ueritus, ne ſuſtinere tua in me uel innumerabilia beneficia non poſſem: cum præſertim con-

fiderem, nullam esse gratiam tantam, quam non uel capere animus meus accipiendo, uel remunerando, cumulandoq; illustrare possit. Ego omnia mea studia, omnem operam, curam, industriam, cogitationem, mentem denique omnem in Milonis consulatu fixi, & locaui: statuiq;, in eo me non officij solum fructum, sed etiam pietatis laudem debere quærere. neque uero cuiquam salutem, ac fortunas suas tantæ curæ fuisse unquam puto, quantæ mihi sit honos eius: in quo omnia mea posita esse decreui. huic te unũ tanto adiumento esse, si uolueris, posse intelligo, ut nihil sit præterea nobis requirendum. habemus hæc omnia; bonorũ studium conciliatum ex tribunatu, propter nostram, ut spero te intelligere, causam; uulgi, ac multitudinis, propter magnificentiam munerũ, liberalitatemq; naturæ; iuuentutis, & gratiosorum in suffragijs, propter ipsius excellentem in eo genere uel gratiam, uel diligentiam; nostram suffragationem, si minus potentem, at probatam tamen, & iustam, & debitam, et propterea fortasse etiam gratiosam. dux nobis, & auctor opus est, & eorum uentorum, quos proposui, moderator quidam, & quasi gubernator. qui si ex omnibus unus optandus esset; quem tecum conferre possemus, non haberemus. quamobrem, si me memorem, si gratum, si bonum uirum uel ex hoc ipso, quòd tam uehementer de Milone laborem, existimare potes; si dignum denique tuis beneficijs iudicas: hoc à te peto, ut subuenias huic meæ solicitudini, ut huic meæ laudi, uel, ut uerius dicam, prope saluti tuum studium dices. De ipso T. Annio tantum tibi polliceor, te maioris ani-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

fiderem, nullam esse gratiam tantam, quam non uel capere animus meus accipiendo, uel remunerando, cumulandoq; illustrare possit. Ego omnia mea studia, omnem operam, curam, industriam, cogitationem, mentem denique omnem in Milonis consulatu fixi, & locaui: statuiq;, in eo me non officij solum fructum, sed etiam pietatis laudem debere quærere. neque uero cuiquam salutem, ac fortunas suas tantæ curæ fuisse unquam puto, quantæ mihi sit honos eius: in quo omnia mea posita esse decreui. huic te unū tanto adiumento esse, si uolueris, posse intelligo, ut nihil sit præterea nobis requirendum. habemus hæc omnia; bonorū studium conciliatum ex tribunatu, propter nostram, ut spero te intelligere, causam; uulgi, ac multitudinis, propter magnificentiam munerū, liberalitatemq; naturæ; iuuentutis, & gratiosorum in suffragijs, propter ipsius excellentem in eo genere uel gratiam, uel diligentiam; nostram suffragationem, si minus potentem, at probatam tamen, & iustam, & debitam, et propterea fortasse etiam gratiosam. dux nobis, & auctor opus est, & eorum uentorum, quos proposui, moderator quidam, & quasi gubernator. qui si ex omnibus unus optandus esset; quem tecum conferre possemus, non haberemus. quamobrem, si me memorem, si gratum, si bonum uirum uel ex hoc ipso, quod tam uehementer de Milone laborem, existimare potes; si dignum denique tuis beneficijs iudicas: hoc à te peto, ut subuenias huic meæ solicitudini, ut huic meæ laudi, uel, ut uerius dicam, prope saluti tuum studium dices. De ipso T. Annio tantum tibi polliceor, te maioris ani-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

mi, grauitatis, constantiæ, beneuolentiæ erga te, si complecti hominem uolueris, habiturum esse neminem. mihi uero tantum decoris, tantum dignitatis adiunxeris, ut eundem te facile agnoscam fuisse in laude mea, qui fueris in salute. Ego ni te uidere scirem, cum hæc ad te scriberem, quantum officij sustinerem, quantopere mihi esset in hac petitione Milonis omni non modo contentione, sed etiam dimicatione elaborandum; plura scriberem. nunc tibi omnem rem, atque causam, meq; totum commendo, atque trado. unum hoc sic habeto; si à te hanc rem impetraro, me pene plus tibi, quàm ipsi Miloni debiturum: non enim mihi tam mea salus cara fuit, in qua præcipue sum ab illo adiutus; quàm pietas erit in referenda gratia iucunda. eam autem tuo unius studio me assequi posse confido. Vale.

M. CICERO PROCOS. C. CVRIONI TRIB. PL. S. P. D.

SEra gratulatio reprehendi non solet, præsertim si nulla negligentia prætermissa est: longe enim absum: audio sero. sed et tibi gratulor: et, ut sempiternæ laudi tibi sit iste tribunatus, exopto: teq; hortor, ut omnia gubernes, & moderere prudentia tua; ne te auferant aliorum consilia. nemo est, qui sapientius tibi suadere possit te ipso. nunquã labere, si te audies. non scribo hoc temere. cui scribam, uideo. noui animum, noui consiliũ tuum. non uereor, ne quid timide, ne quid stulte facias, si ea defendes, quæ ipse recta esse senties. quòd in id reip. tẽpus non incideris, sed

ueneris, (iudicio enim tuo, non casu, in ipsum discrimen rerum contulisti tribunatum tuum) profecto uides, quanta uis in rep. temporum sit, quanta uarietas rerum, quàm incerti exitus, quàm flexibiles hominum uoluntates: quid insidiarum, quid uanitatis in uita, non dubito quin cogites. sed, amabo te, cura, & cogita, nihil noui, sed illud idem, quod initio scripsi. tecum loquere: te adhibe in consilium: te audi: tibi obtempera. alteri, qui melius dare consilium possit, quàm tu, non facile inueniri potest: tibi uero ipsi certe nemo melius dabit. dij immortales, cur ego non adsum uel spectator laudum tuarum, uel particeps, uel socius, uel minister consiliorum? tametsi hoc minime tibi deest: sed tamen efficeret magnitudo, & uis amoris mei, consilio te ut possem iuuare. scribam ad te plura alias: paucis enim diebus eram missurus domesticos tabellarios: ut, quoniam sane feliciter, & ex mea sententia rempp. gessimus, unis literis totius æstatis res gestas ad senatum perscriberem. De sacerdotio tuo quantam curam adhibuerim, quamq; difficili in re, atque causa, cognosces ex ijs literis, quas Thrasoni liberto tuo dedi. Te mi Curio pro tua incredibili in me beneuolentia, meaq; item in te singulari, rogo, atque oro, ne patiare mihi quidquam ad hanc prouincialem molestiam temporis prorogari. præsens tecum egi, cum te tribunum pl. isto anno fore non putarem: itemq; petiui sæpius per literas, sed tum quasi à senatore nobilissimo, & adolescente gratiosissimo, nunc à tribuno pl. & à Curione trib. non ut decernatur aliquid noui, quod solet esse difficilius; sed ut ne quid noui decernatur; & ut S. C. &

leges

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

leges defendas; eaq; mihi cõditio maneat, qua profectus sum. hoc te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

M. CICERO PRO COS. M. CELIO S. D.

Quid? tu me hoc tibi mandasse existimas, ut mihi gladiatorum compositiones, ut uadimonia dilata, & Chresti compilationem mitteres, & ea, quæ nobis, cum Romæ sumus, narrare nemo audeat? uide, quantum tibi meo iudicio tribuam: (nec mehercule iniuria: πολιτικώτατον enim te adhuc neminem cognoui) ne illa quidem curo mihi scribas, quæ maximis in rebus reip. gerũtur quotidie; nisi quid ad me ipsum pertinebit. scribent alij: multi nunciabũt: perferet multa etiam ipse rumor. quare ego nec præterita, nec præsentia abs te, sed, ut ab homine longe in posterum prospiciente, futura expecto: ut, ex tuis literis cum formam reip. uiderim, quale ædificium futurum sit, scire possim. neque tamen adhuc habeo, quod te accusem: neque enim fuit, quod tu plus prouidere posses, quàm quiuis nostrum, in primisq; ego, qui cum Pompeio complures dies nullis in alijs, nisi de rep. sermonibus uersatus sum: quæ nec possunt scribi, nec scribenda sunt. tantum habeto, ciuem egregium esse Pompeium, & ad omnia, quæ prouidenda sunt in rep. & animo, & consilio paratum. quare da te homini: complectetur, mihi crede. iam ijdem illi & boni, & mali ciues uidentur, qui nobis uideri solent. Ego, cum Athenis decem ipsos dies fuissem, multumq; mecum Gallus noster Caninius; proficiscebar inde pridie Non. Quint.

cum hoc ad te literarum dedi. tibi cum omnia mea commendatissima esse cupio, tum nihil magis, quàm nē tempus nobis prouinciæ prorogetur. in eo mihi sunt omnia. quid, quando, et quo modo, & per quos agendum sit, tu optime constitues. Vale.

M. CICERO PRO COS. M. CELIO RVFO, AEDILI CVR. DES. S. P. D.

PLurimum tibi, ut debeo, gratulor, lætorq; cum præsenti, tum etiam sperata tua dignitate, serius, non negligentia mea, sed ignoratione rerum omnium: in ijs enim sum locis, quò & propter longinquitatem, & propter latrocinia tardissime omnia perferuntur. & cum gratulor: tum uero, quibus uerbis tibi gratias agam, non reperio, quòd ita factum sit, ut dederis nobis, quemadmodum scripseras ad me, quem semper ridere possemus. itaque cum primum audiui, ego ille ipse factus sum, (scis quem dicam) egiq; omnes illos adolescentes, quos ille iactitabat. difficile est loqui. Te autem contemplans absentem, & quasi tecū coram loquerer, Non ædepol quantam egeris rem, neque quantum facinus feceris. quod quia præter opinionem mihi acciderat, referebam me ad illud: Incredibile hoc factu obijcitur. repente uero incessi omnibus lætitijs. in quo cum obiurgarer, quòd nimio gaudio pene desiperem, ita me defendebam: Ego uoluptatem animi nimiam. quid quæris? dum illum rideo, pene sum factus ille. sed hæc pluribus, multaq; alia & de te, & ad te, cum primum ero aliquid otij nactus.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

Te uero mi Rufe diligo; quem mihi fortuna dedit amplificatorem dignitatis meæ, ultorem non modo inimicorum, sed etiam inuidorũ meorum; ut eos partim scelerum suorum, partim etiam ineptiarũ pœniteret. Vale.

M. CICERO IMP. M. CELIO RVFO, AEDILI CVR. DES. S. P. D.

T Vuide, quàm ad me literæ non perferantur: non enim adduci possum, ut abs te, posteaquam ædilis factus es, nullas putem datas; præsertim cum esset tanta res, tantæ gratulationes: de te, quia, quod sperabam: de illo, (balbus enim sum) quòd non putaram. atqui sic habeto, nullam me epistolam accepisse tuam post comitia ista præclara, quæ me lætitia extulerunt. ex quo uereor, ne idem eueniat in meas literas. equidem nunquam domũ misi unam epistolam, quin esset ad te altera: nec mihi est te iucundius quidquam, nec carius. sed balbi non sumus. ad rem redeamus. Vt optasti, ita est: uelles enim, ais, tantum modo ut haberem negotij, quod esset ad laureolam satis. Parthos times, quia diffidis copijs nostris. ergo ita accidit: nam Parthico bello nunciato, locorum quibusdam angustijs, & natura montium fretus, ad Amanum exercitum adduxi, satis probe ornatum auxilijs, et quadam auctoritate apud eos, qui me non norant, nomĩnis nostri. multum est enim in his locis; Hiccine est ille, qui urbem ?quem senatus ? nosti cætera. cum ueni̇ssem ad Amanũ, qui mons mihi cum Bibulo communis est, diuisus aquarum diuortijs; Cassius noster, quod mihi magnæ uoluptati fuit, feliciter ab

Antiochia hostem reiecerat. Bibulus prouinciam accepe rat. interea cum meis copijs omnibus uexaui Amanien= ses hostes sempiternos. multi occisi, capti: reliqui dissi= pati. castella munita, improuiso aduentu capta, & incensa. ita uictoria iusta imperator appellatus apud Issum, quo in loco sæpe, ut ex te audiui, Clitarchus ti= bi narrauit, Darium ab Alexandro esse superatum, abduxi exercitum ad infestissimam Ciliciæ partem. ibi quintum & uigesimum iam diem aggeribus, uineis, turribus oppugnabam oppidum munitissimum Pinde= nissum, tantis opibus, tantoq; negotio, ut mihi ad sum= mam gloriam nihil desit, nisi nomen oppidi. quod si, ut spero, cepero: tum uero literas publice mittam. Hæc ad te in præsenti scripsi, ut speres te assequi id, quod optasses. sed, ut redeam ad Parthos: hæc æstas habuit hunc exitum satis felicem. ea, quæ sequitur, magno est in timore. quare mi Rufe uigila, primum ut mihi succedatur: sin id erit, ut scribis, &, ut ego arbitror, spissius; illud, quod facile est, ne quid mihi temporis prorogetur. De rep. ex tuis literis, ut antea tibi scripsi, cum præsentia, tum etiam futura magis expecto. qua= re, ut ad me omnia quamdiligentissime perscribas, te uehementer rogo. Vale.

M. CICERO IMP. M. CELIO, AEDILI CVR. S. P. D.

P Vtares'ne unquam accidere posse, ut mihi uerba deessent, neque solum ista uestra ora= toria, sed hæc etiam leuia nostratia? desunt autem propter hanc causam, quòd mirifice sum solici=

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

tus, quidnam de prouincijs decernatur. mirum me desiderium tenet urbis, incredibile meorum, atque in primis tui, satietas autem prouinciæ; uel quia uidemur eam famam consecuti, ut non tam accessio quærenda, quàm fortuna metuenda sit; uel quia totum negotium non est dignum uiribus nostris, qui maiora in rep. onera sustinere & possimus, & soleamus; uel quia belli magni timor impendet: quod uidemur effugere, si ad constitutam diem decedemus. De pantheris per eos, qui uenari solent, agitur mandato meo diligenter: sed mira paucitas est: & eas, quæ sunt, ualde aiunt queri, quòd nihil cuiquam insidiarum in mea prouincia, nisi sibi, fiat. itaque constituisse dicuntur in Cariam ex nostra prouincia decedere. sed tamen sedulo fit, et in primis à Patischo. quidquid erit, tibi erit: sed quid plane esset, nesciebamus. Mihi mehercule magnæ curæ est ædilitas tua. ipsa dies me admonebat: scripsi enim hæc ipsis Megalensibus. tu uelim ad me de omni reip. statu quamdiligẽtissime perscribas: ea enim certissima putabo, quæ ex te cognouero. Vale.

M. CICERO IMP. M. CELIO, AEDILI CVR. S. P. D.

Solicitus equidem eram de rebus urbanis: ita tumultuosæ conciones, ita molestæ quinquatribus afferebantur: nam citeriora nondum audiebamus. sed tamen nihil me magis solicitabat, quàm in his molestijs non me, si qua ridenda essent, ridere tecum: sunt enim multa: sed ea non audeo scribere: illud molestè fero, nihil me adhuc his de rebus habe-

re tuarum literarum. quare, etsi, cum tu hæc leges, ego iam annuum munus confecero: tamen obuiæ mihi uelim sint literæ tuæ, quæ me erudiant de omni rep. ne hospes plane ueniam. hoc melius, quàm tu, facere nemo potest. Diogenes tuus, homo modestus, à me cum Philone Pessinunte discessit. iter habebant ad Deiotarũ regem: quanquam omnia nec benigna, nec copiosa cognorant. Vrbem mi Rufe cole, & in ista luce uiue: omnis enim peregrinatio, quod ego ab adolescentia iudicaui, obscura, & sordida est ijs, quorum industria Romæ potest illustris esse. quod cum probe scirem, utinam in sententia permansissem. cum una mehercule ambulatiuncula, atque uno sermone nostro omnes fructus prouinciæ non confero. spero me integritatis laudem consecutum. non erat minor ex contemnenda, quàm ex conseruata prouincia. spes triumphi, inquis? satis glorioſe triumpharem, si non essem tandiu quidem in desiderio rerum mihi carissimarum. sed, ut spero, propediem te uidebo. tu mihi obuiam mitte epistolas te dignas. Vale.

M. CICERO IMP. M. CELIO, AEDILI CVR. S. P D.

R Aras tuas quidem (fortasse enim nõ perferuntur) sed suaues accipio literas: uel quas proxime acceperam, quàm prudentes, qũàm multi & officij, & consilij. etsi omnia sic constitueram mihi agenda, ut tu admonebas: tamen confirmantur nostra consilia, cum sentimus prudentibus, fideliterq; suadentibus idem uideri. ego Appium, ut sæpe tecum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

locutus sum, ualde diligo: meq; ab eo diligi statim cœptum esse, ut simultatem deposuimus, sensi: nam & honorificus in me consul fuit, & suauis amicus, et studiosus studiorum etiam meorum. mea uero officia ei nō defuisse, tute es testis: quoniam κωμικὸς μάρτυς, ut opinor, accidit Phania. et mehercule etiam pluris eum feci, quòd te amari ab eo sensi. iam me Pompeij totum esse scis: Brutum à me amari intelligis. quid est causæ, cur mihi non sit in optatis, complecti hominem florentem ætate, opibus, honoribus, ingenio, liberis, propinquis, affinibus, amicis? collegam meum præsertim, et in ipsa collegij laude, & scientia studiosum mei? hæc eo pluribus scripsi, quòd mihi significabant tuæ literæ subdubitare, qua essem erga illum uoluntate. credo te audisse aliquid: falsum est, mihi crede, si quid audisti. genus institutorum, & rationum mearum dissimilitudinem nonnullam habet cum illius administratione prouinciæ. ex eo quidam suspicati fortasse sunt, animorum contentione, non opinionum dissensione, me ab eo discrepare. nihil autem feci unquam, neque dixi, quod contra illius existimationem esse uellem. post hoc negotium autem, & temeritatem nostri Dolabellæ, deprecatorem me pro illius periculo præbeo. Erat in eadem epistola ueternus ciuitatis. gaudebam sane, & congelasse nostrum amicum lætabar otio. Extrema pagella pupugit me tuo chirographo. quid ais? Cæsarem nunc defendit Curio? quis hoc putaret præter me? nam, ita uiuam, putaui. Dij immortales, quàm ego risum nostrum desidero? Mihi erat in animo, quoniam iurisdictionem confeceram; ciuitates locupletaram;

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

publicanis, etiam superioris lustri reliqua sine sociorum ulla querela conseruaram, priuatis, summis, infimis fueram iucundus; proficisci in Ciliciam nonis Maij, & , cum primum æstiua attigissem, militaremq; rem collocassem, decedere ex S. C. Cupio te ædilem uidere: miroq; desiderio me urbs afficit, & omnes mei, tuq; in primis. Vale.

M. CICERO IMP. M. CELIO, AEDILI CVR. S. P. D.

M. Fabio, uiro optimo, & homine doctissimo, familiarissime utor: mirificeq; eum diligo, cum propter summum eius ingenium, summamq; doctrinam, tum propter singularem modestiam. eius negotium sic uelim suscipias, ut si esset res mea. noui ego uos magnos patronos. hominem occidat oportet, qui uestra opera uti uelit. sed in hoc homine nullam accipio excusationem. omnia relinques, si me amabis, cum tua opera Fabius uti uolet. Ego res Romanas uehementer expecto, et desidero: in primisq;, quid agas, scire cupio: nam iandiu propter hiemis magnitudinem nihil noui ad nos afferebatur. Vale.

M. CICERO IMP. M. CELIO, AEDILI CVR. S. P. D.

N On potuit accuratius agi, neque prudentius, quàm actum est à te cum Curione de supplicatione. & mehercule confecta res est ex mea sententia, cum celeritate, tum quòd is, qui erat iratus, competitor tuus, & idem meus, assensus est ei, qui or-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

nauit res noſtras diuinis laudibus. quare ſcito me ſperare ea, quæ ſequuntur: ad quæ tu te para. Dolabellam à te gaudeo primum laudari, deinde etiam amari. nam ea, quæ ſperas Tulliæ meæ prudentia temperari poſſe, ſcio, cui epiſtolæ tuæ reſpondeant. quid, ſi meam legas, quam ego tum ex tuis literis miſi ad Appium? ſed quid agas? ſic uiuitur. quod actum eſt, dij approbent. ſpero fore iucundum generum nobis. multum in eo tua nos humanitas adiuuabit. Reſp. me ualde ſolicitat. faueo Curioni. Cæſarem honeſtum eſſe cupio. pro Pompeio emori poſſum. ſed tamen ipſa rep. nihil mihi eſt carius. in qua tu non ualde te iactas. diſtrictus enim mihi uideris eſſe, quòd & bonus ciuis, & bonus amicus es. Ego de prouincia decedens quæſtorem Celium præpoſui prouinciæ. puerum, inquis? at quæſtorem, at nobilem adoleſcentem, at omnium fere exēplo. neque erat ſuperiore honore uſus, quem præficerem. Pontinius multo ante diſceſſera. à Q. fratre impetrari non poterat: quem tamen ſi reliquiſſem, dicerent iniqui, non me plane poſt annum, ut ſenatus uoluiſſet, ex prouincia deceſſiſſe, quoniam alterum me reliquiſſem. fortaſſe & illud adderent; ſenatum eos uoluiſſe prouincijs præeſſe, qui antea non præfuiſſent; fratrem meum triennium Aſiæ præfuiſſe. denique nūc ſolicitus non ſum: ſi fratrem reliquiſſem, omnia timerem. poſtremo non tam mea ſponte, quàm potentiſſimorum uirorū exemplo; qui omnes Caſſios, Antoniosq; complexi ſunt. hominem adoleſcentem non tam allicere uolui, quàm alienare nolui. hoc tu meum conſilium laudes neceſſe eſt: mutari enim non poteſt. De Ocella

parum plane ad me scripseras, & in actis non erat. Tuæ res gestæ ita notæ sunt, ut trans montem Taurum etiam de Matrinio sit auditum. Ego, nisi quid me Etesiæ morabuntur, celeriter, ut spero, uos uidebo. Vale.

M. CICERO IMP. M. CELIO, AEDILI CVR. S. P. D.

M Agno dolore me affecissent tuæ literæ, nisi iá & ratio ipsa depulisset omnes molestias, & diuturna desperatione rerum obduruisset animus ad dolorem nouum. sed tamen quare acciderit, ut ex meis superioribus literis id suspicarere, quod scribis, nescio: quid enim fuit in illis præter querelam temporũ, quæ non animum meum magis solicitum haberent, quàm tuum? nam non eam cognoui aciem ingenij tui; quod ipse uideam, te id ut non putem uidere. illud miror, adduci potuisse te, qui me penitus nosse deberes, ut me existimares aut tam improuidum, qui ab excitata fortuna ad inclinatam, et prope iacentem desciscerem; aut tam inconstantem, ut collectam gratiam florentissimi hominis effunderem, à meq; ipse deficerem, et, quod initio, semperq; fugi, ciuili bello interessem. quod est igitur meum triste consilium? ut discederem fortasse in aliquas solitudines: nosti enim non modo stomachi mei, cuius tu similem quondam habebas, sed etiam oculorum in hominum insolentium indignitate fastidium. accedit etiam molesta hæc pompa lictorum meorum, nomenq; imperij, quo appellor. eo si onere carerẽ, quamuis paruis Italiæ latebris contentus essem. sed incurrit

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

hæc noſtra laurus non ſolum in oculos, ſed iam etiam in uoculas maleuolorum. quod cum ita eſſet, nihil tamen unquam de profectione, niſi uobis approbantibus, cogitaui. ſed mea prædiola tibi nota ſunt. in his mihi neceſſe eſt eſſe, ne amicis moleſtus ſim. quòd autem in maritimis facillime ſum, moueo nonnullis ſuſpicionem, uelle me nauigare. quod tamen fortaſſe non nollem, ſi poſſem ad otium: nam ad bellum quidem qui conuenit? præſertim contra eum, cui ſpero me ſatisfeciſſe; ab eo, cui tamen ſatisfieri nullo modo poteſt. deinde ſententiam meam tu facillime perſpicere potuiſti iam ab illo tempore, cum in Cumanum mihi obuiam ueniſti: non enim te celaui. ſed non ne tum prouidiſti, quàm abhorrerem ab urbe relinquenda? quod cum audiſſem; non ne tibi affirmaui, quiduis me potius perpeſſurum, quàm ex Italia ad bellum ciuile exiturum? quid ergo accidit, cur conſilium mutarem? nonne omnia potius, ut in ſententia permanerem? credas hoc mihi uelim, quod puto te exiſtimare, ex his miſerijs nihil aliud me quærere, niſi ut homines aliquando intelligant, me nihil maluiſſe, quàm pacem; ea deſperata, nihil tam fugiſſe, quàm arma ciuilia. huius me conſtantiæ, puto fore, ut nunquam pœniteat. etenim memini in hoc genere gloriari ſolitum eſſe familiarem noſtrum Q. Hortenſiũ, quòd nunquam bello ciuili interfuiſſet. hoc noſtra laus erit illuſtrior, quòd illi tribuebatur ignauiæ, de nobis id exiſtimari poſſe non arbitror. nec me iſta terrent, quæ mihi à te ad timorẽ fidiſſime, atque amantiſſime proponuntur: nulla eſt enim acerbitas, quæ non omnibus hac orbis terrarũ perturba-

tione impendere uideatur. quam quidem ego à rep. meis priuatis, et domesticis incommodis libentissime uel istis ipsis, quæ tu me mones ut caueam, redemissem. Filio meo, quem tibi carum esse gaudeo, si erit ulla resp. satis amplum patrimonium relinquam memoriam nominis mei: sin autem nulla erit, nihil accidet ei seiunctim à reliquis ciuibus. nam quod rogas, ut respiciam generum meum, adolescentem optimum, mihiq; carissimum: an dubitas, cum scias quanti cum illum, tum uero Tulliam meã faciam, quin ea me cura uehementissime solicitet? & eo magis, quòd in communibus mi serijs hac tantum oblectabar specula, Dolabellam meũ, uel potius nostrum fore ab ijs molestijs, quas liberalitate sua contraxerat, liberum. uelim quæras, quos ille dies sustinuerit, in urbe dum fuit, quam acerbos sibi, quam mihi ipsi socero non honestos. itaque neque ego hunc Hispaniensem casum expecto; de quo mihi exploratum est, ita esse, ut tu scribis: nec quidquam astute cogito. si quando erit ciuitas: erit profecto nobis locus. sin autem non erit: in easdem solitudines tu ipse, ut arbitror, uenies, in quibus nos consedisse audies. sed ego fortasse uaticinor, & hæc omnia meliores habebunt exitus. recordor enim desperationes eorum, qui senes erant adolescente me. eos ego fortasse nunc imitor, & utor ætatis uitio. uelim, ita sit: sed tamen togam prætextam texi Oppio, puto te audisse. nam Curtius noster dibaphũ cogitat: sed eum infector moratur. hæc asperse, ut scires, me tamen in stomacho solere ridere. De Dolabella quod scripsi, suadeo uideas, tanquam si res tua agatur. Extremum illud erit: nos nihil turbulenter,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

nihil temere faciemus. te tamen oramus, quibuſcunque erimus in terris, ut nos, liberoſq; noſtros ita tueare, ut amicitia noſtra, & tua fides poſtulabit. Vale.

M. CICERO IMP. CANINIO SALVSTIO PRO QVAES. S. P. D.

LIteras à te mihi ſtator tuus reddidit Tarſi ad XVI. cal. Sext. his ego ordine, ut uideris uelle, reſpondebo. De ſucceſſore meo nihil audiui: nec quenquam fore arbitror. quin ad diem decedam, nulla cauſa eſt, præſertim ſublato metu Parthico. commoraturum me nuſquam ſane arbitror. Rhodum Ciceronum cauſa puerorum acceſſurum puto. neque id tamen certum eſt. ad urbem uelim quamprimũ uenire: ſed tamen iter meũ reip. et rerum urbanarum ratio gubernabit. ſucceſſor tuus non poteſt ita maturare ullo modo, ut tu me in Aſia poſſis conuenire. De rationibus referendis, non erat incommodum te nullam referre: quam tibi ſcribis à Bibulo fieri poteſtatem. ſed id uix mihi uideris per legem Iuliã facere poſſe: quam Bibulus certa quadam ratione non ſeruat, tibi magnopere ſeruandam cenſeo. Quod ſcribis, Apamea præſidiũ deduci non oportuiſſe: uidebam idem cæteros exiſtimare: moleſteq; ferebam, de ea re minus commodos ſermones maleuolorum fuiſſe. Parthi tranſierint, nec ne, præterte uideo dubitare neminem: itaque omnia præſidia, quæ magna, & firma paraueram, commotus hominum non dubio ſermone dimiſi. Rationes mei quæſtoris nec uerum fuit me tibi mittere; nec tum erant

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

confectæ. eas nos Apameæ deponere cogitabamus. De præda mea præter quæstores urb. ideſt populum R. teruncium nec attigit, nec tacturus eſt quiſquam. Laodiceæ me prædes accepturum arbitror omnis pecuniæ publicæ; ut & mihi, & populo cautum ſit ſine uecturæ periculo. Quod ſcribis ad me de drachmis CCCIↃↃↃ: nihil eſt, quod in iſto genere cuiquam poſſim commodare: omnis enim pecunia ita tractatur, ut præda à præfectis; quæ autẽ mihi attributa eſt, à quæſtore curetur. Quod quæris, quid exiſtimem de legionibus, quæ decretæ ſunt in Syriam: antea dubitabam, uenturæ ne eſſent; nunc mihi non eſt dubium, quin, ſi antea auditum erit, otium eſſe in Syria, uenturæ non ſint. Marium quidem ſucceſſorem tarde uideo eſſe uenturum; propterea quòd ſenatus ita decreuit, ut cum legionibus iret. Vni epiſtolæ reſpondi. uenio ad alteram. Petis à me, ut Bibulo te quamdiligentiſſime commendem. in quo mihi uoluntas non deeſt: ſed locus uidetur eſſe tecum expoſtulandi: ſolus enim tu ex omnibus, qui cum Bibulo ſunt, certiorem me nunquam feciſti, quàm uallde Bibuli uoluntas à me ſine cauſa abhorreret: permulti enim ad me detulerunt; cum magnus Antiochiæ metus eſſet, et magna ſpes in me, atque in exercitu meo, ſolitum dicere, quiduis ſe perpeti malle, quàm uideri eguiſſe auxilio meo. quod ego officio quæſtorio te adductũ reticere de prætore tuo non moleſte ferebam: quanquam, quemadmodum tractarere, audiebam. ille autem, cum ad Thermũ de Parthico bello ſcriberet, ad me literam nunquam miſit, ad quem intelligebat eius belli periculum pertinere. tantum de auguratu filij ſui

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſcripſit ad me. in quo ego miſericordia commotus, & quòd ſemper amiciſſimus Bibulo fui, dedi operam, ut ei quamhumaniſſime ſcriberem. ille ſi omnibus eſt maleuolus, quod nunquam exiſtimaui: minus offendor in me. ſin à me eſt alienior: nihil tibi literæ meæ proderunt. nam ad ſenatum quas Bibulus literas miſit, in ijs, quod mihi cum illo erat commune, ſibi ſoli attribuit. ſe ait curaſſe, ut cum quæſtu populi pecunia permutaretur. quod autem meum erat proprium, ut alarijs tranſpadanis uti negarem; id etiam populo ſe remiſiſſe ſcribit. quod uero illius erat ſolius, id mecum communicat. equitibus auxiliarijs, inquit, cum amplius frumenti poſtularemus. illud uero puſilli animi, & ipſa maleuolentia ieiuni, atque inanis, quòd Ariobarzanē, quem ſenatus per me regem appellauit, mihiq; commendauit, iſte in literis non regem, ſed regis Ariobarzanis filium appellat. hoc animo qui ſunt, deteriores fiunt rogati. ſed tibi morem geſſi. literas ad eum ſcripſi. quas cum acceperis, facies quod uoles. Vale.

M. CICERO IMP. Q. THERMO, PRO PRAET. S. P. D.

OFficium meum erga Rhodonem, cæteraq; mea ſtudia, quæ tibi, ac tuis præſtiti, tibi homini gratiſſimo grata eſſe uehementer gaudeo: mihiq; ſcito in dies maiori curæ eſſe dignitatem tuam: quæ quidem à te ipſo integritate, & clementia tua ſic amplificata eſt, ut nihil addi poſſe uideatur. ſed mihi magis, magisq; quotidie de rationibus tuis cogitanti placet illud meum conſilium, quod initio Ariſtoni noſtro,

ut ad me uenit, oſtendi; graues te ſuſcepturum inimicitias, ſi adoleſcens potens, et nobilis à te ignominia affectus eſſet. & hercle ſine dubio erit ignominia: habes enim neminem honoris gradu ſuperiorem. ille autem, ut omittam nobilitatem, hoc ipſo uincit uiros optimos, hominesq; innocentiſſimos legatos tuos, quòd & quæſtor eſt, & quæſtor tuus. nocere tibi iratum neminem poſſe perſpicio: ſed tamẽ tres fratres, ſummo loco natos, promptos, non indiſertos, te nolo habere iratos, præſertim iure, quos uideo deinceps tribunos pl. per trienniũ fore. tempora autem reip. qualia futura ſint, quis ſcit? mihi quidem turbulenta uidentur fore. cur ego te uelim incidere in terrores tribunicios? præſertim cum ſine cuiuſquam reprehenſione legatis quæſtorem poſſis anteferre. qui ſi dignũ ſe maioribus ſuis præbuerit, ut ſpero, & opto; tua laus ex aliqua parte fuerit. ſin quid offenderit; ſibi totum, nihil tibi offenderit. Quæ mihi ueniebant in mentem, quæ ad te pertinere arbitrabar; quòd in Ciliciam proficiſcebar, exiſtimaui me ad te oportere ſcribere. tu quod egeris, id uelim dij approbent. ſed, ſi me audies, uitabis inimicitias, et poſteritatis otio conſules. Vale.

M. CICERO IMP. C. CELIO L. F. QVAES. DES. S. P. D.

C *Vm optatiſſimum nuncium accepiſſem, te mihi quæſtorem obtigiſſe, eo iucundiorem mihi eam ſortem ſperabam fore, quo diutius in prouincia mecum fuiſſes. magni enim uidebatur intereſſe, ad eam neceſſitudinem, quam nobis ſors tri-*

buiſſet,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

buisset, consuetudinem quoque accedere. postea quàm mihi nihil neque à te ipso, neque ab ullo alio de aduentu tuo scriberetur; uerebar, ne id ita caderet, quod etiam nunc uereor, ne ante, quàm tu in prouinciam uenisses, ego de prouincia decederem. accepi autem à te missas literas in Cilicia, cum essem in castris, ad X. cal. Quint. scriptas humanissime: quibus facile & officium, & ingenium tuum perspici posset: sed neque unde, neque quo die datæ essent, aut quo tempore te expectarem, significabant: nec is, qui attulerat, à te acceperat; ut ex eo scirem, quo ex loco, aut quo tempore essent datæ. quæ cum essent incerta, existimaui tamen esse faciundum, ut ad te statores meos, & lictores cum literis mitterem: quas si satis opportuno tempore accepisti, gratissimum mihi feceris, si ad me in Ciliciam quamprimum ueneris. nam quod ad me Curius, consobrinus tuus, mihi, ut scis, maxime necessarius, quod item C. Virginius, propinquus tuus, familiarissimus noster, de te accuratissime scripsit: ualet id quidem apud me multum, sicuti debet hominum amicissimorum diligens commendatio: sed tuæ literæ, de tua præsertim dignitate, & de nostra coniunctione, maximi sunt apud me ponderis. mihi quæstor optatior obtingere nemo potuit. quamobrem quæcunque à me ornamenta in te proficiscentur; ut omnes intelligant, à me habitam esse rationem tuæ, maiorumq; tuorũ dignitatis. sed id iam facilius consequar, si ad me in Ciliciam ueneris. quod ego & mea, & reip. & maxime tua interesse arbitror. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD APPIVM LIBER III.

M. CICERO APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D.

S Ipsa resp. tibi narrare posset, quo modo sese haberet: non facilius ex ea cognoscere posses, quàm ex liberto tuo Phania: ita est homo non modo prudens, uerum etiam, quod uidi, curiosus. quapropter ille tibi omnia explanabit: id enim mihi & ad breuitatem est aptius, & ad reliquas res prouidentius. De mea autem beneuolentia erga te etsi potes ex eodem Phania cognoscere, tamen uidentur etiã aliquæ meæ partes: sic enim tibi persuade, carissimum te mihi esse cum propter multas suauitates ingenij, officij, humanitatis tuæ, tum quòd ex literis tuis, & ex multorũ sermonibus intelligo, omnia, quæ à me profecta sunt in te, tibi accidisse gratissima. quod cũ ita sit, perficiam profecto, ut longi temporis usuram, qua caruimus intermissa nostra consuetudine, et gratia, crebritate, et magnitudine officiorum meorum sarciam. idq; me, quoniam tu ita uis, puto non inuita Minerua esse facturum: quam quidem ego si forte de tuis sumpsero, non solum Pallada, sed etiam Appiada nominabo. Cilix libertus tuus antea mihi minus fuit notus: sed ut mihi reddidit à te literas plenas & amoris, & officij, mirifice ipse suo sermone subsecutus est humanitatẽ

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

literarum tuarum. iucunda mihi eius oratio fuit, cum de animo tuo, cum de sermonibus, quos de me haberes, quotidie mihi narraret. quid quæris? biduo factus est mihi familiaris, ita tamen, ut Phaniam ualde sim desideraturus. quem cum Romam remittes, quod, ut putabamus, celeriter eras facturus; omnibus ei de rebus, quas agi, quas curari à me uoles, mandata des uelim. L. Valerium iurisconsultum ualde tibi commendo, sed ita etiam, si non est iurisconsultus: melius enim ei cauere uolo, quàm ipse alijs solet. ualde hominem diligo. est ex meis domesticis, atque intimis familiaribus. omnino tibi agit gratias: sed idem scribit, meas literas maximum apud te pondus habituras. id eum ne fallat, te etiam atque etiam rogo. Vale.

M. CICERO PRO COS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D.

CVm & contra uoluntatem meam, & præter opinionem accidisset, ut mihi cum imperio in prouinciam proficisci necesse esset: in multis, & uarijs molestijs, cogitationibusq; meis hæc una consolatio occurrebat, quòd neque tibi amicior, quàm ego sum, quisquā posset succedere; neque ego ab ullo prouinciam accipere, qui mallet eam mihi quammaxime aptā, explicatamq; tradere. quòd si tu quoque eandem de mea uoluntate erga te spem habes: ea te profecto nūquā fallet. à te maximopere pro nostra summa cōiunctione, tuaq; singulari humanitate etiam atque etiam peto, et quæso, ut, quibuscūque rebus potes, (potes autē

plurimis) prospicias, et consulas rationibus meis. uides ex S. C. prouinciam esse habendam. si eam, quoad eius facere potueris, quamexpeditissimam mihi tradideris: facilior erit mihi quasi decursus mei temporis. quid in eo genere efficere possis, tui consilij est. ego te, quod tibi ueniet in mentem mea interesse, ualde rogo. pluribus uerbis ad te scriberem, si aut tua humanitas longiorem orationem expectaret; aut id fieri nostra amicitia pateretur; aut res uerba desideraret, ac non pro se ipsa loqueretur. hoc uelim tibi persuadeas; si rationibus meis à te prouisum esse intellexero, magnam te ex eo, & perpetuam uoluptatem esse capturum. Vale.

M. CICERO PRO COS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D.

DIE XI. cal. Iun. Brundusium cum uenissem, Q. Fabius legatus tuus mihi præsto fuit, eaq; me ex tuis mandatis monuit, quæ non modo mihi, ad quem pertinebant, sed uniuerso senatui uenerant in mentem, præsidio firmiori opus esse ad istam prouinciam. censebant enim omnes fere, ut in Italia supplementum meis, et Bibuli legionibus scriberetur. id cum Sulpicius consul passurum se negaret: multa nos quidem questi sumus: sed tantus consensus senatus fuit, ut mature proficisceremur, parendum ut fuerit: itaq; fecimus. Nunc, quod à te petij literis ijs, quas Romæ tabellarijs tuis dedi, uelim tibi curæ sit, ut, quæ successori coniunctissimo, & amicissimo cõmodare potest is, qui prouinciam tradit, ea pro nostra constantissima uoluntate erga te, cura, ac diligentia tua com-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

plectare: ut omnes intelligant, nec me beneuolentiori cuiquam succedere, nec te amiciori potuisse prouinciam tradere. Ex ijs literis, quarum exemplum ad me misisti, quas in senatu recitari uoluisti, sic intellexerã, permultos à te milites esse dimissos: sed mihi Fabius idem demonstrauit id te cogitasse facere; sed cum ipse à te discederet, integrum militũ numerum fuisse. id si ita est; pergratum mihi feceris, si istas exiguas copias, quas habuisti, quamminimum imminueris. qua de re S. C. quæ facta sunt, ad te missa esse arbitror. equidem pro eo, quanti te facio, quidquid feceris, approbabo: sed te quoque confido ea esse facturum, quæ mihi intelliges maxime esse accommodata. Ego C. Pontinium legatum meũ Brundusij expectabam: eumq; ante cal. Iun. Brundusium uenturũ arbitror. qui cum uenerit; quæ primũ nauigandi nobis facultas data erit, ea utemur. Vale.

M. CICERO PRO COS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D.

P Ridie Non. Iun. cum essem Brundusij, literas tuas accepi: quibus erat scriptum, te L. Clodio mandasse, quæ illum mecum loqui uelles. eum sane expectabam, ut ea, quæ à te afferret, quam primum cognoscerem. Meum studium erga te, et officium tametsi multis iam rebus spero tibi esse cognitum, tamen in ijs maxime declarabo, quibus plurimum significare potuero, tuam mihi existimationem, et dignitatẽ carissimam esse. mihi & Q. Fabius Virgilianus, & C. Flaccus L. F. & diligentissime M. Octauius Cn. F. demonstrauit, me à te plurimi fieri: quod egomet multis

argumentis iam antea iudicaram, maximeq; illo libro augurali, quem ad me amantissime scriptum suauissimum misisti. mea in te omnia summæ necessitudinis officia constabunt. nam cum te ipsum, ex quo tempore tu me diligere cœpisti, quotidie pluris feci: tum accesserunt etiam coniunctiones necessariorum tuorum: duos enim duarum ætatum plurimi facio, Cn. Pompeium filiæ tuæ socerum, & M. Brutum generum tuum. collegij quoque coniunctio, præsertim tam honorifice à te approbata, non mediocre uinculum mihi quidem attulisse uidetur ad uoluntates nostras copulandas. sed si Clodium conuenero; ex illius sermone ad te scribam plura; & ipse operam dabo, ut te quamprimum uideam. Quod scribis, manendi tibi causam eam fuisse, ut me conuenires: id mihi, ne mentiar, gratum est. Vale.

M. CICERO PRO COS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D.

TRalles ueni ad VI. cal. Sext. ibi mihi præsto fuit L. Lucilius cum literis, mandatisq; tuis: quo quidem homine neminē potuisti nec mihi amiciorem, nec, ut arbitror, ad ea cognoscenda, quæ scire uolebam, aptiorem, prudentiorem'ue mittere. ego autem & tuas literas legi libenter, et audiui Lucilium diligenter. nunc, quoniam et tu ita sentis; (scribis enim, quæ de nostris officijs ego ad te scripserim, etsi ea iucunda fuerunt, tamen, quoniam ex alto repetita sint, non necessaria te putasse) & re uera, confirmata amicitia, & perfecta fide, commemoratio officiorum superua-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

canea est: eam partem orationis pærtermittam. tibi tamen agam, ut debeo, gratias: animaduerti enim, & didici ex tuis literis, te omnibus in rebus habuisse rationem, ut mihi consuleres, restitueresq;, & præparares quodam modo omnia, quo mea ratio facilior & solutior esse posset. hoc tuum officium cum mihi gratissimū esse dicam: sequitur illud, ut te existimare uelim, mihi magnæ curæ fore, atque esse iam, primum ut ipse tu, tuiq; omnes, deinde etiam ut reliqui scire possint, me tibi esse amicissimum. quod quibus adhuc non satis est perspectum, ij mihi nolle magis hoc animo nos esse, quàm non intelligere uidentur. sed profecto intelligent: neque enim obscuris personis, nec paruis in causis res agetur. sed hoc fieri melius, quàm dici, aut scribi, uolo. Quòd itinerum meorum ratio te non nullam in dubitationem uidetur adducere, uisurus'ne me sis in prouincia: ea res sic habet. Brundusij cum loquerer cum Phania liberto tuo, ueni in eum sermonem, ut dicerem, me libenter ad eam partem prouinciæ primum esse uenturum, quò te maxime uelle arbitrarer. tunc mihi ille dixit, classe te uelle decedere: perfore accommodatum tibi, si ad Sidam, maritimam partem prouinciæ, nauibus accessissem. dixi me esse facturum: itaq; fecissem, nisi mihi L. Clodius noster Corcyræ dixisset, minime id esse faciendum; te Laodiceæ fore ad meum aduentum. erat id mihi multo breuius, multoq; cōmodius, cum præsertim te ita malle arbitrarer. tua ratio postea est cōmutata. nunc, quid fieri possit, tu facillime statues. ego tibi meum consiliū exponam. Prid. cal. Sext. puto me Laodiceæ fore: ubi perpaucos dies, dum pecunia accipitur,

quæ mihi ex publica permutatione debetur, commorabor. deinde iter faciam ad exercitū: ut circiter Id. Sext. putem me ad Iconium fore. sed si quid nunc me fallit in scribendo, (procul enim aberam ab re ipsa, & locis) simul ac progredi cœpero, quàm celerrimis potero, & quàm creberrimis literis faciam, ut tibi nota sit omnis ratio dierum, atque itinerum meorum. oneris tibi imponere nec audeo quidquam, nec debeo: sed, quod tuo commodo fieri possit, utriusque nostrum magni interest, prius ut te conueniam, quàm decedas. quam facultatem si quis casus eripuerit: mea tamen in te omnia officia constabunt, non secus, ac si te uidissem. tibi de nostris rebus nihil sum ante mandaturus per literas, quàm desperaro coram me tecum agere posse. Quod te à Scæuola petiisse dicis, ut, dum tu abesses ante aduentum meum, prouinciæ præesset: eum ego Ephesi uidi, fuitq; mecū familiariter triduum illud, quod ego Ephesi cōmoratus sum: nec ex eo quidquam audiui, quod sibi à te mandatum diceret. sane uellem potuisset obsequi uoluntati tuæ: non enim arbitror noluisse. Vale.

M. CICERO PROCOS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D.

CVm meum factum cum tuo comparo; etsi non magis mihi faueo in nostra amicitia tuenda, quàm tibi, tamen multo magis meo facto delector, quàm tuo. ego enim Brundusij quæsiui ex Phania, cuius mihi uidebar & fidelitatem erga te perspexisse, & nosse locum, quem apud te is teneret, quam in partem prouinciæ maxime putaret te uelle ut

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

in ſuccedendo primum uenirem. cum ille mihi reſpondiſſet, nihil me tibi gratius facere poſſe, quàm ſi ad Sidã nauigaſſem: etſi minus dignitatis habebat ille aduentus, et ad multas res mihi minus erat aptus; tamen me ita dixi eſſe facturum. idem ego cum L. Clodium Corcyræ conueniſſem, hominem ita tibi coniunctũ, ut mihi, cum illo quum loquerer, tecum loqui uiderer: dixi ei me ita facturum eſſe, ut in eam partem, quam Phania rogaſſet, primum uenirem. tunc mihi ille cum gratias egiſſet, magnopere à me petiuit, ut Laodiceam protinus irem: te in prima prouincia uelle eſſe, ut quamprimum decederes: quin, niſi ego ſucceſſor eſſem, quem tu cuperes uidere, te antea, quàm tibi ſucceſſum eſſet, deceſſurum fuiſſe. quod quidem erat conſentaneum cum ijs literis, quas ego Romæ acceperam: ex quibus perſpexiſſe mihi uidebar, quàm feſtinares decedere. reſpondi Clodio, me ita eſſe facturum, ac multo quidem libentius, quàm ſi illud eſſet faciendũ, quod promiſeram Phaniæ. itaque & conſilium mutaui; et ad te ſtatim mea manu ſcriptas literas miſi: quas quidem ex tuis literis intellexi ſatis mature ad te eſſe perlatas. hoc ego meo facto ualde delector: nihil enim potuit fieri amantius. conſidera nunc uiciſſim tuum. Non modo ibi non fuiſti, ubi me quamprimum uidere poſſes: ſed eò diſceſſiſti, quò ego te ne perſequi quidem poſſem triginta diebus, qui tibi ad decedendum lege, ut opinor, Cornelia conſtituti eſſent: ut tuum factum illis, qui, quo animo inter nos ſimus, ignorant, alieni hominis, ut leuiſſime dicam, et fugientis congreſſum, meum uero cõiunctiſſimi et amiciſſimi eſſe uideatur. ac mihi tamen ante, quàm in prouinciã

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

uenirem, redditæ ſunt à te literæ: quibus etſi te Tarſum proficiſci demonſtrabas, tamen mihi non dubiam ſpem mei cõueniendi afferebas: cum interea, credo equidem, maleuoli homines, (late enim patet hoc uitium, et eſt in multis) ſed tamen probabilem materiem nacti ſermonis, ignari meæ conſtantiæ, conabantur alienare à te uoluntatem meã: qui te forum Tarſi agere, ſtatuere multa, decernere, iudicare dicerent; cum poſſes iam ſuſpicari, tibi eſſe ſucceſſum: quæ ne ab ijs quidem fieri ſolerent, qui breui tempore ſibi ſucceſſum iri putarent. horum ego ſermone non mouebar: quin etiam (credas mihi uelim) ſi quid tu ageres, leuari me putabam moleſtia: & ex annua prouincia, quæ mihi longa uideretur, propeiam undecim menſium prouinciam factã eſſe gaudebam, ſi abſenti mihi unius menſis labor detractus eſſet. illud, uere dicam, me mouet, in tanta militũ paucitate abeſſe tres cohortes, quæ ſint pleniſſimæ, nec me ſcire ubi ſint. moleſtiſſime autem fero, quòd, te ubi uiſurus ſim, neſcio: eoq; ad te tardius ſcripſi, quòd quotidie te ipſum expectabam: cum interea ne literas quidem ullas accepi, quæ me docerent, quid ageres, aut ubi te uiſurus eſſem. itaque uirum fortem, mihiq; in primis probatum, Antonium, præfectum euocatorum, miſi ad te, cui, ſi tibi uideretur, cohortes traderes: ut, dum tempus anni eſſet idoneum, aliquid negotij gerere poſſem. in quo tuo conſilio ut me ſperarem eſſe uſurum, & amicitia noſtra, & literæ tuæ fecerant: quod ego ne nunc quidem deſpero. ſed plane, quando, aut ubi te uiſurus ſim, niſi ad me ſcripſeris, ne ſuſpicari quidem poſſum. ego, ut me tibi amiciſſimum eſſe et æqui

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

& iniqui intelligant, curabo. de tuo in me animo iniquis secus existimandi uideris non nihil loci dedisse. id si correxeris, mihi ualde gratum erit. et ut habere rationem possis, quo loco me, salua lege Cornelia, conuenias: ego in prouinciam ueni prid. cal. Sext. iter in Ciliciam facio per Cappadociam. castra moui ab Iconio Prid. cal. Sept. nunc tu et ex diebus, & ex ratione itineris, si putabis me esse conueniendum, constitues, quo loco id commodissime fieri possit, & quo die. Vale.

M. CICERO PRO COS. S. D. APPIO PVLCHRO.

Luribus uerbis ad te scribam, cum plus otij
P nactus ero. hæc scripsi subito, cum Bruti pueri Laodiceæ me conuenissent, & se Romam properare dixissent. itaque nullas ijs, præterquam ad te, & ad Brutum, dedi literas. Legati Appiani mihi uolumen à te plenum querelæ iniquissimæ reddiderunt, quòd eorũ ædificationem literis meis impedissem. eadem epistola petebas, ut eos quamprimũ, ne in hiemem inciderent, ad facultatem ædificandi liberarem: & simul peracute querebare, quòd eos tributa exigere uetarem prius, quàm ego re cognita permisissem: genus enim quoddã fuisse impediendi, cum ego cognoscere non possem, nisi cum ad hiemem me ex Cilicia recepissem. ad omnia accipe: et cognosce æquitatẽ expostulationis tuæ. Primum cum ad me aditum esset ab ijs, qui dicerent à se intolerabilia tributa exigi; quid habuit iniquitatis, me scribere, ne facerent ante, quàm ego rem, causamq;

cognoscerem? non poteram, credo, ante hiemem: sic enim scribis. quasi uero ad cognoscendum ego ad illos, non illi ad me uenire debuerint. tam longe, inquis? quid? cum dabas ijs literas, per quas mecum agebas, ne eos impedirem, quo minus ante hiemem ædificarent; non eos ad me uenturos arbitrabare? tametsi id quidem fecerunt ridicule: quas enim literas afferebant, ut opus æstate facere possent; eas mihi post brumam reddiderunt. sed scito, & multo plures esse, qui de tributis recusent, quàm qui exigi uelint; & me tamen, quod te uelle existimem, esse facturum. De Appianis hactenus. A' Pausania, Lentuli liberto, accenso meo, audiui, cum diceret, te secum esse questum, quòd tibi obuiam non prodissem. scilicet contempsi te: nec potest fieri me quidquam superbius. cum puer tuus ad me secunda fere uigilia uenisset; isq; te ante lucem Iconium mihi uenturum nunciasset; incertumq;, utra uia, cum essent duæ: altera Varronem, tuum familiarissimum, altera Q. Leptam, præfectum fabrum meum, tibi obuiam misi: mandaui utrique eorum, ut ante ad me excurrerent, ut tibi obuiam prodire possem. currens Lepta uenit; mihiq; nũciauit, te iam castra prætergressum esse. confestim Iconium ueni. cætera iam tibi nota sunt. an ego tibi obuiam non prodirem? primum Appio Claudio? deinde imperatori? deinde more maiorum? deinde, quod caput est, amico? præsertim cum in isto genere multo etiam ambitiosius facere soleam, quàm honos meus & dignitas postulet. sed hæc hactenus. illud idem Pausania dicebat te dixisse: Quid? Appius Lentulo, Lentulus Appio processit obuiam, Ci-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cero Appio noluit? Quæso, etiam ne tu has ineptias, homo, mea ſententia, ſumma prudentia, multa etiam doctrina, plurimo rerum uſu, addo urbanitatem, quæ eſt uirtus, ut Stoici rectiſſime putant, ullam Appietatem, aut Lentulitatem ualere apud me plus, quàm ornamenta uirtutis, exiſtimas? cum ea conſecutus nondum eram, quæ ſunt hominum opinionibus ampliſſima; tamen iſta ueſtra nomina nunquam ſum admiratus; uiros eos, qui ea uobis reliquiſſent, magnos arbitrabar. poſtea uero quàm ita & accepi, & geſſi maxima imperia, ut mihi nihil neque ad honorem, neque ad gloriam acquirendum putarem; ſuperiorem quidem nunquam, ſed parem uobis me ſperaui eſſe factum. nec mehercule aliter uidi exiſtimare uel Cn. Pompeium, quem omnibus, qui unquam fuerunt; uel P. Lentulum, quem mihi ipſi antepono. tu ſi aliter exiſtimas, nihil errabis, ſi paulo diligentius, (ut, quid ſit ἐξοχὴ, quid ſit εὐγένεια, intelligas) Athenodorus Sandonis filius quid de his rebus dicat, attenderis. ſed ut ad rem redeam, me tibi non amicum modo, uerum etiam amiciſſimum exiſtimes uelim. profecto omnibus meis officijs efficiam, ut, ita eſſe, uere poſſis iudicare. tu autem ſi id agis, ut minus mea cauſa, dum ego abſum, debere uidearis, quàm ego tua laborarim: libero te iſta cura. παρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι, οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς. ſi autem natura es φιλαίτιος: illud non perficies, quo minus tua cauſa uelim: hoc aſſequere, ut, quam in partem accipias, minus laborem. Hæc ad te ſcripſi liberius, fretus conſcientia officij mei, beneuolentiæq;, quam à me certo

iudicio ſuſceptam, quoad tu uoles, conſeruabo. Vale.

M. CICERO PRO COS. S. D. APPIO PVLCHRO.

E Tſi, quantum ex literis tuis intelligere potui, uidebam te hanc epiſtolam, cum ad urbē eſſes, eſſe lecturūm, refrigerato iam leuiſſimo ſermone hominum prouincialium: tamen, cum tu tam multis uerbis ad me de improborum oratione ſcripſiſſes, faciendum mihi putaui, ut tuis literis breui reſponderem. Sed prima duo capita epiſtolæ tuæ tacita mihi quodam modo relinquenda ſunt: nihil enim habent, quod aut definitum ſit, aut certum; niſi, me uultu, et taciturnitate ſignificaſſe, tibi non eſſe amicū; idq; pro tribunali, cum aliquid ageretur, et non nullis in conuiuijs intelligi potuiſſe. hoc totum nihil eſſe, poſſum intelligere: ſed cum ſit nihil, ne quid dicatur quidem intelligo. illud quidem ſcio, meos multos, & illuſtres & ex ſuperiore, & ex æquo loco ſermones habitos cum tua ſumma laude, & cum magna ſignificatione noſtræ familiaritatis, ad te uere potuiſſe deferri. Nam quod ad legatos attinet: quid à me fieri potuit aut elegantius, aut iuſtius, quàm ut ſumptus egentiſſimarum ciuitatum minuerem ſine ulla imminutione dignitatis tuæ, præſertim ipſis ciuitatibus poſtulantibus? nam mihi totum genus legationum tuo nomine proficiſcentium notum non erat. Apameæ cum eſſem, multarum ciuitatum principes ad me detulerunt, ſumptus decerni legatis nimis magnos, cum ſoluendo ciuitates

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

non essent. hic ego multa simul cogitaui. primum, te, hominem non solum sapientem, uerum etiam, ut nunc loquimur, urbanum, non arbitrabar genere isto legationum delectari. idq; me arbitror Synnadis pro tribunali multis uerbis disputauisse: primum, Appium Claudium senatui, populoq; R. non Myndensium testimonio (de ea enim ciuitate mentio facta est) sed sua sponte esse laudatum: deinde me ista uidisse multis accidere, ut eorum causa legationes Romam uenirent; sed his legationibus non meminisse ullum tempus laudandi, aut locum dari: studia mihi eorum placere, quòd in te bene merito grati essent; consilium totum uideri minime necessarium: si autem uellent declarare in eo officium suum; laudaturum me, si quis suo sumptu functus esset officio; concessurum, si legitimo; non permissurum, si infinito. quid enim reprehendi potest? nisi quod addis, uisum esse quibusdam, edictum meum quasi consulto ad istas legationes impediendas esse accommodatum. iam non tam mihi uidentur iniuriam facere ij, qui hæc disputant, quàm si cuius aures ad hanc disputationem patent. Romæ composui edictum. nihil addidi, nisi quod publicani me rogarunt, cum Samum ad me uenissent, ut de tuo edicto totidem uerbis transferrem in meum. diligentissime scriptum caput est, quod pertinet ad minuendos sumptus ciuitatum: quo in capite sunt quædam noua, salutaria ciuitatibus, quibus ego magnopere delector. hoc uero, ex quo suspicio nata est, me exquisiuisse aliquid, in quo te offenderem, tralatitium est. neque enim eram tam desipiens, ut priuatæ rei causa legari

putarem, qui & tibi non priuato, & pro re non priuata ſua, ſed publica; non in priuato, ſed in publico orbis terræ conſilio, id eſt in ſenatu ut gratias agerent, mittebantur. neque cum edixi, ne quis iniuſſu meo proficiſceretur, excluſi eos, qui me in caſtra, & qui trans Taurum perſequi non poſſent. nam id eſt maxime in tuis literis ridendum. quid enim erat, quòd me perſequerentur in caſtra, Taurum'ue tranſirent; cum ego Laodicea uſque ad Iconium iter ita fecerim, ut me omnium illarum diœceſium, quæ cis Taurum ſunt, omniumq; earum ciuitatum magiſtratus, legationesq; conuenirent? niſi forte poſtea cœperunt legare, quàm ego Taurum tranſgreſſus ſum. quod certe non ita eſt. cum enim Laodiceæ, cum Apameæ, cum Synnadis, cum Philomeli, cum Iconij eſſem; quibus in oppidis omnibus commoratus ſum: omnes iam iſtius generis legationes erant conſtitutæ. atque hoc tamen te ſcire uolo, me de iſto ſumptu legationum aut minuendo, aut remittendo decreuiſſe nihil, niſi quod principes ciuitatũ à me poſtulaſſent, ne in uenditionem tributorum, & illam acerbiſſimam exactionem, quam tu non ignoras, capitum, atque hoſtiorum inducerentur ſumptus mini me neceſſarij. ego autem, cum hoc ſuſcepiſſem, non ſolum iuſtitia, ſed etiam miſericordia adductus, ut leuarem miſerijs perditas ciuitates, & perditas maxime per magiſtratus ſuos; non potui in illo ſumptu non neceſſario negligens eſſe. tu, cum iſtiuſmodi ſermones ad te delati de me ſunt, non debuiſti credere. ſin autem eo genere delectaris, ut, quæ tibi in mentem ueniant, alijs attribuas: genus ſermonis inducis in amicitiam mini-

me

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

me liberale. ego, si in prouincia de tua fama detrahere unquam cogitassem, non ad generum tuum Lentulum, neque ad libertum tuum Brundusij, neque ad præfectum fabrum Corcyræ, quem in locum me uenire uelles, retulissem. quare potes, doctissimis hominibus auctoribus, quorum sunt de amicitia gerenda præclarissime scripti libri, genus hoc totum orationis tollere: Disputabant; ego contra disserebam: Dicebant; ego negabam. an mihi de te nihil esse dictum unquam putas? ne hoc quidem, quòd, cum me Laodiceam uenire uoluisses, Taurũ ipse transisti? quòd ijsdem diebus meus conuentus erat Apameæ, Synnadis, Philomeli, tuus Tarsi? non dicam plura; ne, in quo te obiurgem, id ipsum uidear imitari. illud dicam, ut sentio: si ista, quæ alios loqui dicis, ipse sentis; tua summa culpa est: sin alij tecum hæc loquuntur; tua tamen, quòd audis, culpa non nulla est. mea ratio in tota amicitia nostra constans & grauis reperietur. quòd si quis me astutiorem fingit: quid potest esse callidius, quàm, cum te absentem semper defenderim, cum præsertim mihi usu uenturum non arbitrarer, ut ego quoque absens à te defendendus essem; nunc committere, ut tu iure optimo me absentem deserere posses? unum genus excipio sermonis, in quo persæpe aliquid dicitur, quod te putem nolle dici: si aut legatorum tuorum cuipiam, aut præfectorum, aut tribunorum mil. male dicitur: quod tamen ipsum non mehercule adhuc accidit me audiente, ut aut grauius diceretur, aut in plures, quàm mecum Corcyræ Clodius est locutus; cum in eo genere maxime quereretur te aliorum improbitate minus felicem fuisse.

UNIVERSIDAD DE MURCIA 2010

hos ego sermones, quòd & multi sunt, & tuam existimationem, ut ego sentio, non offendunt, lacessiui nunquam, sed non ualde repressi. si quis est, qui neminem bona fide in gratiam putet redire posse: non nostram is perfidiam coarguit, sed indicat suam: simulq; non de me is peius, quàm de te existimat. sin autem quem mea instituta in prouincia non delectant; et quadam dissimilitudine institutorum meorum ac tuorum lædi se putat, cum uterque nostrum recte fecerit, sed non idem uterque secutus sit: hunc ego amicum habere non curo. liberalitas tua, ut hominis nobilissimi, latius in prouincia patuit: nostra si angustior; et si de tua prolixa, beneficaq; natura limauit aliquid posterior annus, propter quandam tristitiam temporum; non debent mirari homines, cum & natura semper ad largiendum ex alieno fuerim restrictior, & temporibus, quibus alij mouentur, ijsdem ego mouear, me esse acerbum sibi, ut sim dulcis mihi. De rebus urbanis quòd me certiorem feciſti, cum per se mihi gratum fuit, tum quòd significasti tibi omnia mea mandata curæ fore: in quibus unum illud te præcipue rogo, ut cures, ne quid mihi ad hoc negotij aut oneris accedat, aut temporis: Hortensiumq;, nostrum collegam, et familiarem, roges, ut, si unquam mea causa quidquam aut sensit, aut fecit, de hac quoque sententia bima decedat: qua mihi nihil potest esse inimicius. De nostris rebus quod scire uis: Tarso Non. Oct. Amanum uersus profecti sumus. hæc scripsi postridie eius diei, cum castra haberem in agro Mopsuhestiæ. si quid egero, scribam ad te: neque domum unquam ad meos literas mittam, quin adiun-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

gam eas, quas tibi reddi uelim. De Parthis quod quæris, fuisse nullos puto. Arabes qui fuerũt admixto Parthico ornatu, dicuntur omnes reuertisse. hostem esse in Syria negant ullum. Tu uelim ad me quamsæpissime et de tuis rebus scribas, et de meis, et de omni reip. statu: de quo sum solicitus, eo magis, quòd ex tuis literis cognoui, Pompeiũ nostrum in Hispaniam iturum. Vale.

M. CICERO IMP. APPIO PVLCHRO S. D.

VIx tandem legi literas dignas Appio Clodio, plenas humanitatis, officij, diligentiæ. aspectus uidelicet urbis tibi tuam pristinam urbanitatem reddidit. nam quas ex itinere ante, quàm ex Asia egressus es, ad me literas misisti, unas de legatis à me prohibitis proficisci, alteras de Apameorum ædificatione impedita, legi perinuitus. itaque conscientia meæ constantis erga te uoluntatis rescripsi tibi subiratus. ijs uero literis lectis, quas Philotimo liberto meo dedisti, cognoui, intellexiq;, in prouincia multos fuisse, qui nos, quo animo inter nos sumus, esse nollent: ad urbem uero ut acceſſeris, uel potius ut primum tuos uideris, cognosse te ex ijs, qua in te absentem fide, qua in omnibus officijs tuendis erga te obseruantia, & constantia fuissem. itaque quanti illud me æstimare putas, quod est in tuis literis scriptũ? si quid acciderit, quod ad meã dignitatem pertineat, etsi uix fieri possit, tamen te parem mihi gratiam relaturum. tu uero facile facies: NIHIL est enim, quod studio, & beneuolentia, uel amore potius effici nõ possit. Ego, etsi et ipse ita iudica-

bam, & fiebam crebro à meis per literas certior: tamen maximam lætitiam cepi ex tuis literis de ſpe minime dubia, & plane explorata triumphi tui: neque uero ob eam cauſam, quo ipſe facilius conſequerer, (nam id quidem ἐπινούρειον eſt) ſed mehercule, quòd tua dignitas, atque amplitudo mihi eſt ipſa cara per ſe. quare quoniam plures tu habes, quàm cæteri, quos ſcias in hanc prouinciam proficiſci; quòd te adeunt fere omnes, ſi quid uelis: gratiſſimum mihi feceris, ſi ad me, ſimul atque adeptus eris, quod & tu confidis, & ego opto, literas miſeris. longi ſubſellij, ut noſter Pompeius appellat, iudicatio, & mora ſi quem tibi item unum, alterum ue diem abſtulerit; (quid enim poteſt amplius?) tua tamen dignitas ſuum locum obtinebit. ſed ſi me diligis, ſi à me diligi uis, ad me literas, ut quamprimum lætitia afficiar, mittito. Et uelim, reliquum quod eſt promiſſi, ac muneris tui, mihi perſoluas. cum ipſam cognitionem iuris auguralis conſequi cupio: tum mehercule tuis incredibiliter ſtudijs erga me, muneribuſq; delector. quòd autem à me tale quiddam deſideras: ſane mihi conſiderandum eſt, quonam te remunerer potiſſimum genere. nam profecto non eſt meum, qui in ſcribendo, ut tu ſoles admirari, tantũ induſtriæ ponam, committere, ut in ſcribendo negligens fuiſſe uidear; præſertim cum id non modo negligentis, ſed etiam ingrati animi crimen futurum ſit. uerũ hæc uidebimus. Illud, quod polliceris, uelim pro tua fide, diligentiáq;, & pro noſtra non inſtituta, ſed iam inueterata amicitia cures, enitare, ut ſupplicatio nobis quamhonorificentiſſime quamprimum decernatur. omnino ſerius miſi

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

literas, quàm uellem. in quo cum difficultas nauigandi fuit odiosa: tum in ipsum discessum senatus incidisse credo meas literas. sed id feci adductus auctoritate, & consilio tuo: idq; à me recte factum puto, quòd non statim, ut imperator appellatus sim, sed alijs rebus additis, æstiuisq; confectis, literas miserim. hæc igitur tibi erunt curæ; quemadmodum ostendis: meq; totum, & mea, & meos commendatos habebis. Vale.

M. CICERO IMP. APPIO PVLCHRO S. P. D.

Vm est ad nos allatum de temeritate eorum, qui tibi negotium facesserent; etsi grauiter primo nuncio commotus sum, quòd nihil tam præter opinionem meam accidere potuit; tamen, ut me collegi, cætera mihi facillima uidebantur; quòd & in te ipso maximam spem, & in tuis magnam habebam; multaq; mihi ueniebant in mentem, quamobrem istum laborem tibi etiam honori putarem fore: illud plane moleste tuli, quòd certissimum & iustissimum triumphũ hoc inuidorum consilio esse tibi ereptum uidebam. quod tu si tanti facies, quanti ego semper iudicaui faciundũ esse: facies sapienter, & ages uictor ex inimicorum dolore triumphum iustissimum. ego enim plane uideo fore neruis, opibus, sapientiaq; tua, uehementer ut inimicos tuos pœniteat intemperantiæ suæ. De me tibi sic, contestans omnes deos, promitto, atque confirmo: me pro tua dignitate (malo enim dicere, quàm pro salute) in hac prouincia, cui tu præfuisti, rogando, deprecа-

toris; laborando, propinqui; auctoritate, cari hominis, ut spero, apud ciuitates; grauitate, imperatoris suscepturum officia, atque partes. omnia uolo à me & postules, & expectes. uincam meis officijs cogitationes tuas. Q. Seruilius perbreues à te mihi literas reddidit, quæ mihi tamen nimis lõgæ uisæ sunt: iniuriam enim mihi fieri putabam, cum rogabar. nollem accidisset tempus, in quo perspicere posses, quanti ego te, quãti Pompeium, quem unum ex omnibus facio, ut debeo, plurimi, quanti Brutum facerem: quanquam in consuetudine quotidiana perspexisses, sicuti perspicies. sed quoniam accidit: si quid à me prætermissum fuerit, commissum facinus, & admissum dedecus confitebor. Pontinus, qui à te tractatus est præstanti ac singulari fide, cuius tui beneficij sum ego testis, præstat tibi memoriam, beneuolentiamq;, quam debet. qui, cum maximis rebus suis coactus à me inuitissimo decessisset; tamen, ut uidit tua interesse, conscendens iam nauem Epheso Laodiceam reuertit. talia cum te studia uideam habiturum esse innumerabilia; plane dubitare non possum, quin tibi amplitudini ista solicitudo futura sit. si uero effeceris, ut censor creeris; & si ita gesseris censuram, ut & debes, & potes: non tibi solum, sed tuis omnibus uideo in perpetuum summo te præsidio futurum. Illud pugna, & enitere, ne quid nobis temporis prorogetur: ut, cum hic tibi satisfecerimus, istic quoque nostram in te beneuolentiam nauare possimus. Quæ de hominum, atque ordinum omnium erga te studijs scribis ad me, minime mihi miranda, & maxime iucunda acciderunt: eademq; ad me perscripta sunt

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

à familiaribus meis. itaque capio magnam uoluptatem, cum tibi, cuius mihi amicitia non solum ampla, sed etiam iucunda est, ea tribui, quæ debeantur; tum uero etiamnum remanere in ciuitate nostra studia prope omnium consensu erga fortes, & industrios uiros: quæ mihi ipsi una semper tributa merces est laborum, & uigiliarum mearum. illud uero mihi permirum accidit, tantam temeritatem fuisse in eo adolescente, cuius ego salutem duobus capitis iudicijs summa contentione defendi, ut tuis inimicitijs suscipiendis obliuisceretur patroni omnium fortunarum, ac rationum suarum; præsertim cum tu omnibus uel ornamentis, uel præsidijs redundares; illi (ut leuissime dicam) multa deessent: cuius sermo stultus & puerilis erat iam antea ad me à M. Celio familiari nostro perscriptus: de quo item sermone multa scripta sunt abs te. ego autem citius cum eo, qui tuas inimicitias suscepisset, ueterem coniunctionem diremissem, quàm nouam conciliassem. neque enim de meo erga te studio dubitare debes: neque id est obscurum cuiquam in prouincia, nec Romæ fuit. sed tamen significatur in tuis literis suspicio quædam, et dubitatio tua: de qua alienum tempus est mihi tecum expostulandi, purgandi autem mei necessarium. ubi enim ego cuiquam legationi fui impedimento, quo minus Romam ad laudem tuam mitteretur: aut in quo potui, si te palam odissem, minus quod tibi obesset, facere? si clam, magis aperte inimicus esse? quòd si essem ea perfidia, qua sunt ij, qui in nos hæc conferunt: tamen ea stultitia certe non fuissem, ut aut in obscuro

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

odio apertas inimicitias, aut, in quo tibi nihil nocerem, ſummam oſtenderem uoluntatem nocendi. ad me adire quoſdam memini, qui dicerent, nimis magnos ſumptus legatis decerni: quibus ego non tam imperaui, quàm cenſui, ſumptus legatis quammaxime ad legem Corneliam decernendos. atque in eo ipſo me non perſeueraſſe, teſtes ſunt rationes ciuitatum: in quibus quantũ quæque uoluit legatis tuis datum, induxit. te autem quĩbus mẽdacijs homines leuiſſimi onerarunt? non modo ſublatos ſumptus, ſed etiam à procuratoribus eorũ, qui iam profecti eſſent, repetitos, & ablatos, eamq; cauſam multis omnino non eundi fuiſſe. quererer tecũ, atque expoſtularem, niſi, ut ſupra ſcripſi, purgare me tibi hoc tuo tempore, quàm accuſare te, mallem, idq; putarem eſſe rectius. itaque nihil de te, quòd credideris: de me, quamobrem non debueris credere, pauca dicam. nam ſi me uirum bonum, ſi dignum ijs ſtudijs, eaq; doctrina, cui me à pueritia dedi, ſi ſatis magni animi, non minimi conſilij in maximis rebus perſpectum habes: nihil in me non modo perfidioſum, et inſidioſum, & fallax in amicitia, ſed ne humile quidem, aut ieiunum debes agnoſcere. ſin autem me aſtutum, & occultum lubet fingere: quid eſt, quod minus cadere in eiuſmodi naturam poſſit, quàm aut florentiſſimi hominis aſpernari beneuolentiam; aut eius exiſtimationem oppugnare in prouincia, cuius laudem domi defenderis; aut in ea re animum oſtendere inimicum, in qua nihil obſis; aut id eligere ad perfidiam, quod ad indicandum odiũ apertiſſimum ſit, ad nocendum leuiſſimum? quid erat autem, cur ego in te tam implacabilis eſſem; cum te ex

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

fratre meo ne tunc quidem, cum tibi prope necesse esset eas agere partes, inimicum mihi fuisse cognouissem? cum ueroreditum nostrum in gratiam uterque expetisset: quid in consulatu tuo frustra mecum egisti, quod me aut facere, aut sentire noluisses? quid mihi mandasti, cum te Puteolis prosequerer, in quo non expectationem tuam diligentia mea uicerim? quòd si id est maxime astuti, omnia ad suam utilitatem referre: quid mihi tandem erat utilius, quid commodis meis aptius, quàm hominis nobilissimi, atque honoratissimi coniunctio, cuius opes, ingenium, liberi, affines, propinqui mihi magno uel ornamento, uel præsidio esse possent? quæ tamen ego omnia in expetenda amicitia tua, non astutia quadá, sed aliqua potius sapientia secutus sum. quid illa uincula, quibus quidem libentissime astringor, quanta sunt? studiorum similitudo, suauitas consuetudinis, delectatio uitæ, atque uictus, sermonis societas, literæ interiores. atque hæc domestica. quid illa tandem popularia? reditus illustris in gratiam; in quo ne per imprudentiam quidem errari potest sine suspicione perfidiæ: amplissimi sacerdotij collegium; in quo non modo amicitiam uiolari apud maiores nostros fas non erat, sed ne cooptari quidem sacerdotem licebat, qui cuiquam ex collegio esset inimicus. quæ ut omittam tam multa, atque tanta: quis unquam tanti quenquá fecit, aut facere potuit, aut debuit, quanti ego Cn. Pompeium, socerũ filiæ tuæ? etenim si merita ualent: patriam, liberos, salutem, dignitatem, memet ipsum mihi per illum restitutum puto. si consuetudinis iucunditas: quæ fuit unquam amicitia consularium in no-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

aut non facta largitio ignorari potest? tuorum autem honorum cursus cui suspectus unquam fuit? me miserum, qui non affuerim. quos ego risus excitassem. Sed de maiestatis iudicio duo mihi illa ex tuis literis iucundissima fuerunt: unum, quòd te ab ipsa rep. defensum scribis; quæ quidem etiam in summa bonorum, et fortium ciuium copia tueri tales uiros deberet; nunc uero eo magis, quòd tanta penuria est in omni uel honoris, uel ætatis gradu, ut tam orba ciuitas tales tutores complecti debeat: alterum, quòd Pompeij, et Bruti fidem, beneuolentiamq; mirifice laudas. lætor uirtute, & officio cum tuorum necessariorum, meorum amicissimorum, tum maxime alterius omnium seculorum, et gentium principis, alterius iampridem iuuentutis, celeriter, ut spero, ciuitatis. De mercenarijs testibus à suis ciuitatibus notandis, nisi iam aliquid factum est per Flaccum, fiet à me, cum per Asiam decedam. nunc ad alteram epistolam uenio. Quòd ad me quasi formam communium temporum, & totius reip. misisti expressam: prudentia literarum tuarum ualde est mihi grata: uideo enim & pericula leuiora, quàm timebam, & maiora præsidia; si quidem, ut scribis, omnes uires ciuitatis se ad Pompeij ductum applicauerunt: tuumq; simul promptum animum & alacrem perspexi ad defendendam remp. mirificamq; cepi uoluptatem ex hac tua diligẽtia, quòd in summis tuis occupationibus mihi tamen reip statum per te notum esse uoluisti. Nam augurales libros ad commune utriusque nostrum otium serua. ego enim à te cum tua promissa per literas flagitabam, ad urbem te otiosissimum esse arbitrabar. nunc

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſtra ciuitate coniunctior? ſi ulla amoris, atque officij ſigna: quid mihi ille non commiſit? quid non mecum communicauit? quid de ſe in ſenatu, cum ipſe abeſſet, per quenquam agi maluit? quibus ille me rebus non ornatiſſimum uoluit ampliſſime? qua denique ille facilitate, qua humanitate tulit contentionem meam pro Milone, aduerſantem interdum actionibus ſuis? quo ſtudio prouidit, ne qua me illius temporis inuidia attingeret, cum me conſilio, cum auctoritate, cum armis denique texit ſuis? quibus quidem temporibus hæc in eo grauitas, hæc animi altitudo fuit, non modo ut Phrygi alicui, aut Lycaoni, quod tu in legatis feciſti, ſed ne ſummorum quidem hominum maleuolis de me ſermonibus crederet. huius igitur filius cum ſit gener tuus; cumq;, præter hanc coniunctionem affinitatis, quàm ſis Cn. Pompeio carus, quamq; iucundus, intelligam: quo tandem animo in te eſſe debeo? cum præſertim eas ad me is literas miſerit, quibus, etiam ſi tibi, cui ſum amiciſſimus, hoſtis eſſem, placarer tamen, totumq; me ad eius uiri ita de me meriti uoluntatem, nutumq; conuerterẽ. ſed hæc hactenus: pluribus enim etiam fortaſſe uerbis, quàm neceſſe fuit, ſcripta ſunt. Nunc ea, quæ à me perfecta, quæq; inſtituta ſunt, cognoſce. atque hæc agimus, & agemus magis pro dignitate, quàm pro periculo tuo: te enim, ut ſpero, propediem cenſorem audiemus: cuius magiſtratus officia, quæ ſunt maximi animi, ſummiq; conſilij, tibi diligentius, & accuratius, quàm hæc, quæ nos de te agimus, cogitanda eſſe cenſeo. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO IMP. APPIO PVLCHRO, VT SPERO, CES. S. D.

Vm eſſem in caſtris ad fluuium Pyramum, C redditæ mihi ſunt uno tempore à te epiſtolæ duæ, quas ad me Q. Seruilius Tarſo miſerat. earum in altera dies erat adſcripta non. Apr. in altera, quæ mihi recentior uidebatur, dies non erat. reſpondebo igitur ſuperiori prius: in qua ſcribis ad me de abſolutione maieſtatis. de qua etſi permultum ante certior factus eram literis, nuncijs, fama denique ipſa: (nihil enim fuit clarius: non quo quiſquam aliter putaſſet: ſed nihil de inſignibus ad laudem uiris obſcure nunciari ſolet) tamen eadem illa lætiora fecerunt mihi tuæ literæ: non ſolum, quia planius loquebantur, & uberius, quàm uulgi ſermo: ſed etiam, quia magis tibi uidebar gratulari, cum de te ex te ipſo audiebam. complexus igitur ſum cogitatione te abſentem, epiſtolam uero oſculatus, etiam ipſe mihi gratulatus ſum. quæ enim à cuncto populo, à ſenatu, à iudicibus ingenio, induſtriæ, uirtuti tribuuntur: quia mihi ipſe aſſentor fortaſſe, cum ea eſſe in me fingo; mihi quoque ipſi tribui puto: nec tam glorioſum exitum tui iudicij extitiſſe, ſed tam prauam inimicorum tuorum mentem fuiſſe mirabar. De ambitu uero quid intereſt, inquies, an de maieſtate? ad rem nihil: alterum enim non attigiſti, alteram auxiſti. ueruntamen eſt maieſtas, ut Sylla uoluit, ne in quemuis impune declamare liceret. ambitus uero ita apertam uim habet, ut aut accuſetur improbe, aut defendatur: qui enim facta,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

aut non facta largitio ignorari potest? tuorum autem honorum cursus cui suspectus unquam fuit? me miserum, qui non affuerim. quos ego risus excitassem. Sed de maiestatis iudicio duo mihi illa ex tuis literis iucundissima fuerunt: unum, quòd te ab ipsa rep. defensum scribis; quæ quidem etiam in summa bonorum, et fortium ciuium copia tueri tales uiros deberet; nunc uero eo magis, quòd tanta penuria est in omni uel honoris, uel ætatis gradu, ut tam orba ciuitas tales tutores complecti debeat: alterum, quòd Pompeij, et Bruti fidem, beneuolentiamq; mirifice laudas. lætor uirtute, & officio cum tuorum necessariorum, meorum amicissimorum, tum maxime alterius omnium seculorum, et gentium principis, alterius iampridem iuuentutis, celeriter, ut spero, ciuitatis. De mercenarijs testibus à suis ciuitatibus notandis, nisi iam aliquid factum est per Flaccum, fiet à me, cum per Asiam decedam. nunc ad alteram epistolam uenio. Quòd ad me quasi formam communium temporum, & totius reip. misisti expressam: prudentia literarum tuarum ualde est mihi grata: uideo enim & pericula leuiora, quàm timebam, & maiora præsidia; si quidem, ut scribis, omnes uires ciuitatis se ad Pompeij ductum applicauerunt: tuumq; simul promptum animum & alacrem perspexi ad defendendam remp. mirificamq; cepi uoluptatem ex hac tua diligẽtia, quòd in summis tuis occupationibus mihi tamen reip statum per te notum esse uoluisti. Nam augurales libros ad commune utriusque nostrum otium serua. ego enim à te cum tua promissa per literas flagitabam, ad urbem te otiosissimum esse arbitrabar. nunc

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

tamen, ut ipſe polliceris, pro auguralibus libris orationes tuas confectas omnes expectabo. Tullius, cui mandata ad me dederas, non conuenerat me: nec erat iam quiſquam mecum tuorū, præter omnes meos; qui ſunt omnes tui. Stomachoſiores meas literas quas dicas eſſe, non intelligo. bis ad te ſcripſi, me purgans diligenter, te leuiter accuſans in eo, quòd de me cito credidiſſes. quod genus querelæ mihi quidem uidebatur eſſe amici: ſin tibi diſplicet, non utar eo poſthac. ſed ſi, ut ſcribis, eæ literæ non fuerunt diſertæ; ſcito meas non fuiſſe. ut enim Ariſtarchus Homeri uerſum negat, quem non probat: ſic tu, (libet enim mihi iocari) quod diſertum non erit, ne putaris meum. Vale, & in cenſura, ſi iam es cenſor, ut ſpero, de proauo multum cogitato tuo.

M. CICERO IMP. APPIO PVLCHRO S. P. D.

G Ratulabor tibi prius, (ita enim rerum ordo poſtulat) deinde ad me conuertar. Ego uero uehementer gratulor de iudicio ambitus; neque id, quod nemini dubium fuit, abſolutum te eſſe; ſed illud, quòd, quo melior ciuis, quo uir clarior, quo fortior amicus es, quoq; plura uirtutis & induſtriæ ornamenta in te ſunt, eo mirandum eſt magis, nullam ne in tabellæ quidem latebra fuiſſe abſconditam maleuolentiam, quæ te impugnare auderet. non horum temporum, non horum hominum, atque morum negotium. nihil iam ſum pridem admiratus magis. De me autem, ſuſcipe pauliſper meas partes; et eum te eſſe finge, qui ego ſum. ſi facile inueneris, quod dicas; noli

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ignoscere hæsitationi meæ. ego uero uelim mihi, Tulliæq; meæ, sicut tu amicissime, & suauissime optas, prospere euenire ea, quæ me insciente facta sunt à meis: sed ita cecidisse, ut agerentur eo tempore, spero omnino cum aliqua felicitate, & opto; ueruntamen plus me in hac spe, tua sapientia, & humanitas consolatur, quàm opportunitas temporis. itaque, quemadmodum expediam exitum huius institutæ orationis, nõ reperio: neque enim tristius dicere quidquam debeo ea de re, quam tu ipse ominibus optimis prosequeris. neque non me tamen mordet aliquid: in quo unum non uereor, ne tu parum perspicias, ea, quæ gesta sunt, ab illis esse gesta, quibus ego ita mandaram, ut, cum tam longe abfuturus essem, ad me ne referrent, agerent quod probassent. in hoc autem mihi illud occurrit: quid tu igitur, si affuisses? rem probassem; de tempore, nihil te inuito, nihil sine consilio egissem tuo. uides me sudare, iandudum laborantem, quo modo ea tuear, quæ mihi tuenda sunt, & te non offendam. leua me igitur hoc onere: nunquam enim mihi uideor tractasse causam difficiliorem. sed tamen sic habeto: nisi iam tunc omnia negotia cum summa tua dignitate diligentissime confecissem: tametsi nihil uidebatur ad meum erga te pristinum studium addi posse; tamen, hac mihi affinitate renunciata, nõ maiore equidem studio, sed acrius, apertius, significantius dignitatem tuam defendissem. decedenti mihi, & iam imperio annuo terminato, ante diem III. non. Sext. cum ad Sidam naui accederem, & mecum Q. Seruilius esset, literæ à meis sunt redditæ. dixi statim Seruilio (etenim uidebatur esse commo

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

tus) ut omnia à me maiora expectaret. quid multa? beneuolentior tibi, quàm fui, nihilo sum factus, diligẽtior quidem ad declarãdam beneuolentiam multo. nam ut uetus nostra simultas antea stimulabat me, ut cauerem, ne cui suspicionem fictæ reconciliatæ gratiæ darẽ: sic affinitas noua curam mihi affert cauendi, ne quid de summo meo erga te amore detractũ esse uideatur. Vale.

M. CICERO IMP. APPIO PVLCHRO S. D.

Q. Vasi diuinarem, tali in officio fore mihi aliquando expectandum studium tuum; sic, cum de tuis rebus gestis agebatur, inseruiebam honori tuo. dicam tamen uere: plus, quàm acceperas, reddidisti. quis enim ad me non perscripsit, te non solũ auctoritate orationis, sententia tua, quibus ego à tali uiro contentus eram, sed etiam opera, consilio, domum ueniendo, conueniendis meis, nullum onus officij cuiquam reliquum feciſſe? hæc mihi ampliora multo sunt, quàm illa ipsa, propter quæ elaborantur. INSIGNIA enim uirtutis multi etiam sine uirtute assecuti sunt; talium uirorum tanta studia assequi sola uirtus potest. itaque mihi propono fructum amicitiæ nostræ ipsam amicitiam, qua nihil est uberius, præsertim in ijs studijs, quibus uterque nostrũ deuinctus est. nam tibi me profiteor & in rep. socium, de qua idem sentimus; & in quotidiana uita coniunctum cum ijs artibus, studijsq; quæ colimus. uelim ita fortuna tulisset, ut, quãti ego omnes tuos facio, tanti tu meos facere posses: quod tamen ipsum nescio qua permotus animi diuinatione

non desperо. sed hoc nihil ad te: nostrum est onus. illud uelim sic habeas, quod intelliges; hac re nouata additum potius aliquid ad meum erga te studium, cui nihil uidebatur addi posse, quàm quidquam esse detractum. Cum hæc scribebam, censorem iam te esse sperabam: eo breuior est hæc epistola, & ut aduersus magistrum morum modestior. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD SVLPICIVM, ET ALIOS, LIBER IIII.

M. CICERO SER. SVLPICIO S. D.

C Aius Trebatius, familiaris meus, ad me scripsit, te ex se quæsisse, quibus in locis essem; molesteq; ferre, quòd me propter ualetudinem tuam, cum ad urbem accessissem, non uidisses; et hoc tempore uelle te mecum, si propius accessissem, de officio utriusque nostrum communicare. Vtinam Serui salуis rebus (sic enim est dicendum) colloqui potuissemus inter nos: profecto aliquid opis occidēti reip. tulissemus. cognorā enim iam absens, te hæc mala multo ante prouidentem, defensorem pacis & in consulatu tuo, et post consulatum fuisse. ego autem cum consilium tuum probarem, & idem ipse sentirem, nihil proficiebam: sero enim ueneram: solus eram: rudis esse uidebar in causa: incideram in hominum pugnandi cupidorum insanias. nunc, quoniam nihil iam uidemur posse opitulari reip.

si quid

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

si quid est, in quo nobismet ipsis consulere possimus, non ut aliquid ex pristino statu nostro retineamus, sed ut quamhonestissime lugeamus: nemo est omnium, qui cum potius mihi, quàm tecum communicandum putem. nec enim clarissimorum uirorum, quorum similes esse debemus, exempla, neque doctissimorum, quos semper coluisti, præcepta te fugiunt. atque ipse antea ad te scripsissem, te frustra in senatum, siue potius in conuentum senatorum esse uenturum, ni ueritus essem, ne eius animum offenderem, qui à me, ut te imitarer, petebat. cui quidem ego, cum me rogaret ut adessem in senatu, eadem omnia, quæ à te de pace, & de Hispanijs dicta sunt, ostendi me esse dicturum. rem uides, quo modo se habeat; orbem terrarum imperijs distributis ardere bello; urbem sine legibus, sine iudicijs, sine iure, sine fide, relictam direptioni, & incendijs. itaque mihi uenire in mentem nihil potest, non modo quod sperem, sed uix iam quod audeam optare. sin autem tibi, homini prudentissimo, uidetur utile esse, nos colloqui: quanquam longius etiam cogitabam ab urbe discedere, cuius iam etiam nomen inuitus audio; tamen propius accedam. Trebatio mandaui, si quid tu eum uelles ad me mittere, ne recusaret: idq; ut facias, uelim: aut, si quem tuorum fidelium uoles, ad me mittas: ne aut tibi exire ex urbe necesse sit, aut mihi accedere. ego tibi tantum tribuo, quantum mihi fortasse arrogo: ut exploratum habeam, quidquid nos communi sententia statuerimus, id omnes homines probaturos. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO SER. SVLPICIO S. D.

A D III. cal. Maias, cum essem in Cumano, accepi tuas literas: quibus lectis, cognoui non satis prudenter feciſſe Philotimum; qui, cum abs te mandata haberet, ut ſcribis, de omnibus rebus, ipſe ad me non ueniſſet, literas tuas miſiſſet: quas intel lexi breuiores fuiſſe, quòd eum perlaturum putaſſes. ſed tamen, poſtquam literas tuas legi, Poſtumia tua me conuenit, & Seruius noſter. his placuit, ut tu in Cumanum uenires: quod etiam, mecum, ut ad te ſcri berem, egerunt. Quòd meum conſilium exquiris: id eſt tale, ut capere facilius ipſe poſſim, quàm alteri dare. quid enim eſt, quod audeam ſuadere tibi, homini ſumma auctoritate, ſummáq; prudentia? ſi, quid rectiſſimum ſit, quærimus: perſpicuum eſt. ſi, quid maxime expediat: obſcurum. ſin ij ſumus, qui profecto eſſe debemus, ut nihil arbitremur expedire, niſi quod rectum, honeſtumq; ſit: non poteſt eſſe dubium, quid faciendū nobis ſit. Quod exiſtimas meam cauſam coniunctam eſſe cum tua: certe ſimilis in utroque noſtrum, cum optime ſentiremus, error fuit. nam omnia utriuſque conſilia ad concordiam ſpectauerunt. qua cum ipſi Cæſari nihil eſſet utilius: gratiam quoque nos inire ab eo, defendenda pace, arbitrabamur. quantum nos fefellerit, & quem in locum res deducta ſit, uides: neque ſolum ea perſpicis, quæ geruntur, quæq; iam geſta ſunt, ſed etiam qui curſus rerum, qui exitus futurus ſit. ergo aut probare oportet ea, quæ fiunt; aut intereſſe, etiam ſi non probes. quarum altera mihi turpis, altera

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

etiam periculosa ratio uidetur. Restat, ut discedendum putem: in quo reliqua uidetur esse deliberatio, quod consilium in discessu, quae loca sequamur. omnino cum miserior res nunquam accidit, tum ne deliberatio quidē difficilior: nihil enim constitui potest, quod non incurrat in magnam aliquam difficultatem. tu, si uidebitur, ita censeo facias: ut, si habes iam statutum, quid tibi agendum putes, in quo non sit coniunctum consiliū tuū cum meo, supersedeas hoc labore itineris. sin autem est, quod mecum communicare uelis: ego te expectabo. tu, quod tuo commodo fiat, quamprimū uelim uenias, sicut intellexi & Seruio, & Postumiæ placere. Vale.

M. CICERO SER. SVLPICIO S. D.

VEhementer te esse solicitum, & in communibus miserijs præcipuo quodam dolore angi, multi ad nos quotidie deferunt. quod quanquam minime miror, & meum quodam modo agnosco: doleo tamen te sapientia præditum prope singulari, nō tuis bonis delectari potius, quàm alienis malis laborare. me quidem, etsi nemini concedo, qui maiorem ex pernicie, et peste reip. molestiam traxerit; tamen multa iam consolantur, maximeq; consciētia consiliorum meorū: multo enim ante, tāquam ex aliqua specula, prospexi tempestatem futuram; neque id solum mea sponte, sed multo etiam magis monente, et denūciante te. etsi enim abfui magnam partem consulatus tui: tamen et absens cognoscebam, quae esset tua in hoc pestifero bello cauendo, et prædicendo sententia: et ipse affui primis tempo-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ribus tui consulatus, cum accuratissime monuisti senatum collectis omnibus bellis ciuilibus, ut et illa timerēt, quæ meminissent; et scirent, cum superiores, nullo tali exemplo antea in rep. cognito, tam crudeles fuissent, quicunque postea remp. oppressisset armis, multo intolerabiliorem futurum. NAM quod exemplo fit, id etiam iure fieri putant, & aliquid, atque adeo multa addunt, & afferunt de suo. quare meminisse debes, eos, qui auctoritatem, & consilium tuum non sunt secuti, sua stultitia occidisse, cum tua prudentia salui esse potuissent. dices: Quid me ista res consolatur in tantis tenebris, & quasi parietinis reip? est omnino uix consolabilis dolor; tanta est omnium rerum amissio, & desperatio recuperandi: sed tamen & Cæsar ipse ita de te iudicat, & omnes ciues sic existimant, quasi lumen aliquod, extinctis cæteris, elucere sanctitatem, & prudentiam, & dignitatem tuam. hæc tibi ad leuandas molestias magna esse debent. Quòd autem à tuis abes, id eo leuius ferendum est, quòd eodem tempore à multis, ac magnis molestijs abes: quas ad te omnes perscriberem, nisi uererer, ne ea cognosceres absens, quæ quia non uides, mihi uideris meliore esse conditione, quam nos, qui uidemus. hactenus existimo nostram consolationem recte adhibitam esse, quoad certior ab homine amicissimo fieres ijs de rebus, quibus leuari possent molestiæ tuæ. reliqua sunt in te ipso, neque mihi ignota, nec minima solatia, &, ut quidem ego sentio, multo maxima: quæ ego ipse experiens quotidie sic probo, ut ea mihi salutem afferre uideantur. te autem ab initio ætatis memoria teneo summe omnium doctrinarum stu

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

dioſum fuiſſe, omniáq; , quæ à ſapientiſſimis ad bene uiuendum tradita eſſent , ſummo ſtudio , curáq; didiciſſe : quæ quidem uel optimis rebus & uſui , & delectationi eſſe poſſent: his uero temporibus habemus aliud nihil, in quo acquieſcamus. nihil faciam inſolenter: neque te,tali uel ſcientia, uel natura præditum, hortabor, ut ad eas te referas artes , quibus à primis temporibus ætatis ſtudium tuum dediſti . tantum dicam , quod te ſpero approbaturum; me , poſteaquam illi arti , cui ſtudueram , nihil eſſe loci neque in curia , neque in foro uiderim , omnem meam curam , atque operam ad philoſophiam contuliſſe . tuæ ſcientiæ excellenti , ac ſingulari non multo plus , quàm noſtræ, relictum eſt loci. quare non equidem te moneo: ſed mihi ita perſuaſi, te quoque in iiſdem uerſari rebus , quæ etiam ſi minus prodeſſent , animum tamen à ſolicitudine abducerent . Seruius quidem tuus in omnibus ingenuis artibus , in primiſq; in hac , in qua ego me ſcripſi acquieſcere , ita uerſatur , ut excellat ; à me uero ſic diligitur , ut tibi uni concedam , præterea nemini : mihiq; ab eo gratia refertur : in quo ille exiſtimat , quod facile appareat , quòd me colat , & obſeruet , tibi quoque in eo ſe facere gratiſſimum . Vale.

M. CICERO S. D. SER. SVLPICIO.

Accipio excuſationem tuam , qua uſus es , cur
A ſæpius ad me literas uno exemplo dediſſes :
ſed accipio ex ea parte, quatenus aut negligentia, aut improbitate eorum, qui epiſtolas accipiant, fie-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ri ſcribis, ne ad nos perferantur. illam partem excuſationis, qua te ſcribis orationis paupertate (ſic enim appellas) iiſdem uerbis epiſtolas ſæpius mittere, nec agnoſco, nec probo. et ego ipſe, quem tu per iocum (ſic enim accipio) diuitias orationis habere dicis, me non eſſe uerborum admodum inopem agnoſco: εἰρωνεύεσθαι enim non neceſſe eſt: ſed tamẽ idem, nec hoc εἰρωνευόμενος, facile cedo tuorum ſcriptorum ſubtilitati, et elegantiæ. Conſilium tuum, quo te uſum ſcribis hoc Achaicum negotium non recuſauiſſe, cum ſemper probauiſſem, tum multo magis probaui lectis tuis proximis literis: omnes enim cauſæ, quas commemoras, iuſtiſſimæ ſunt, tuáq; & auctoritate, & prudentia digniſſimæ. Quod aliter cecidiſſe rem exiſtimas, atque opinatus ſis: id tibi nullo modo aſſentior. ſed quia tanta perturbatio, & confuſio eſt rerum, ita perculſa, & proſtrata fœdiſſimo bello iacent omnia, ut is cuique locus, ubi ipſe ſit, miſerrimus eſſe uideatur: propterea & tui te conſilij pœnitet, & nos, qui domi ſumus, tibi beati uidemur. at contra nobis non tu quidem uacuus moleſtijs, ſed præ nobis beatus. atque hoc ipſo melior eſt tua, quàm noſtra conditio; quòd tu, quid doleat, ſcribere audes; nos ne id quidem tuto poſſumus; nec id uictoris uitio, quo nihil moderatius, ſed ipſius uictoriæ, quæ ciuilibus bellis ſemper eſt inſolens. uno te uicimus, quòd de Marcelli collegæ tui ſalute paulo ante, quàm tu, cognouimus: etiam mehercule, quòd, quemadmodum ea res ageretur, uidimus: nam ſic fac exiſtimes, poſt has miſerias, id eſt, poſtquam armis diſceptari cœptum eſt de iure publico, nihil eſſe actum aliud cum dignitate. nam &

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ipſe Cæſar, accuſata acerbitate Marcelli, (ſic enim appellabat) laudataq; honorificentiſſime & æquitate tua, et prudentia, repente præter ſpem dixit, ſe ſenatui roganti de Marcello ne hominis quidem cauſa negaturum. fecerat autem hoc ſenatus, ut, cum à L. Piſone mentio eſſet facta de Marcello, & cum C. Marcellus ſe ad Cæſaris pedes abieciſſet; cunctus conſurgeret, & ad Cæſarem ſupplex accederet. noli quærere: ita mihi pulcher hic dies uiſus eſt, ut ſpeciem aliquam uiderer uidere quaſi reuiuiſcentis reip. itaque cum omnes ante me rogati gratias Cæſari egiſſent, præter Volcatium, (is enim, ſi eo loco eſſet, negauit ſe facturum fuiſſe) ego rogatus mutaui meum conſilium: nam ſtatueram, non mehercule inertia, ſed deſiderio priſtinæ dignitatis, in perpetuum tacere. fregit hoc meum conſilium & Cæſaris magnitudo animi, & ſenatus officium. itaque pluribus uerbis egi Cæſari gratias: meq;, metuo, ne etiã in cæteris rebus honeſto otio priuarim: quod erat unicum ſolatium in malis. ſed tamen, quando effugi eius offenſionem, qui fortaſſe arbitraretur, me hanc remp. non putare, ſi perpetuo tacerem; modice hoc faciam, aut etiam intra modum; ut & illius uoluntati, & meis ſtudijs ſeruiam. nam etſi à prima ætate me omnis ars, & doctrina liberalis, & maxime philoſophia delectauit: tamen hoc ſtudium quotidie ingraueſcit, credo, & ætatis maturitate ad prudentiam, & his temporum uitijs, ut nulla res alia leuare animum moleſtijs poſſit. à quo ſtudio te abduci negotijs, intelligo ex tuis literis: ſed tamen aliquid iam noctes te adiuuabunt. Seruius tuus, uel potius noſter ſumma me

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

obseruantia colit : cuius ego cum omni probitate, summáq; uirtute, tum studijs, doctrináq; delector. is mecum sæpe de tua mansione, aut decessione communicat. adhuc in hac sum sententia, nihil ut faciamus, nisi quod maxime Cæsar uelle uideatur. res sunt eiusmodi, ut, si Romæ sis, nihil te præter tuos delectare possit. de reliquis, nihil melius ipso est. cæteri, et cætera eiusmodi, ut, si alterutrum necesse sit, audire ea malis, quàm uidere. hoc nostrum consilium nobis minime iucundum est, qui te uidere cupimus : sed consulimus tibi. Vale.

SER. SVLPICIVS M. CICERONI S.

POsteaquam mihi renunciatum est de obitu Tulliæ filiæ tuæ; sanequam pro eo, ac debui, grauiter, molesteq; tuli; communemq; eam calamitatem existimaui: qui si istic affuissem, neque tibi defuissem, coramq; meum dolorem tibi declarassem. etsi genus hoc consolationis miserum, atque acerbum est; propterea quia, per quos id fieri debet, propinquos, ac familiares, ipsi pari molestia afficiuntur, neque sine lacrymis multis id conari queunt; ut magis ipsi uideantur aliorum consolatione indigere, quàm alijs posse suum officium præstare: tamen, quæ in præsentia mihi in mentem uenerunt, decreui breui ad te perscribere: non quòd ea te fugere existimem : sed quòd forsitan dolore impeditus, minus ea perspicias. Quid est, quòd tantopere te commoueat tuus dolor intestinus? cogita, quemadmodum adhuc fortuna nobiscum egerit : ea nobis erepta esse, quæ hominibus non minus,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quàm liberi, cara esse debent, patriam, honestatem, dignitatem, honores omnes. hoc uno incommodo addito, quid ad dolorem adiungi potuit? aut qui non in illis rebus exercitatus animus callere iam debet, atque omnia minoris æstimare? an illius uicem, credo, doles? quoties in eam cogitationem necesse est et tu ueneris, ut nos sæpe incidimus, hisce temporibus non pessime cum ijs esse actum, quibus sine dolore licitum est mortem cum uita commutare. quid autem fuit, quod illam hoc tempore ad uiuendum magnopere inuitare posset? quæ res? quæ spes? quod animi solatium? ut cum aliquo adolescente primario coniuncta ætatem ageret? licitum est tibi, credo, pro tua dignitate ex hac iuuentute generum deligere, cuius fidei liberos tuos tuto committere putares. an ut ea liberos ex sese pareret, quos cum florentes uideret, lætaretur? qui rem à parente traditam per se tenere possent, honores ordinatim in rep. petituri essent, in amicorum negotijs liberalitate sua uterentur? quid horum fuit, quod non prius, quàm datum, ademptum sit? at uero malum est liberos amittere: malum, nisi hoc peius sit, hæc sufferre, & perpeti. Quæ res mihi non mediocrem consolationem attulit, uolo tibi commemorare; si forte eadem res tibi minuere dolorem possit. Ex Asia rediens, cum ab Aegina Megaram uersus nauigarem, cœpi regiones circumcirca prospicere. post me erat Aegina, ante Megara, dextra Piræeus, sinistra Corinthus: quæ oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata, & diruta ante oculos iacent. cœpi egomet mecum sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, si quis nostrum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

interijt, aut occisus est, quorum uita breuior esse debet, cum uno loco tot oppidum cadauera proiecta iaceant? uis ne tu te serui cohibere, & meminisse, hominem te esse natum? crede mihi, cogitatione ea non mediocriter sum confirmatus. hoc idem, si tibi uidetur, fac ante oculos tibi proponas. modo uno tempore tot uiri clarissimi interierunt: de imperio praterea tanta diminutio facta est: omnes prouinciæ conquassatæ sunt: in uniusmulierculæ animula si iactura facta sit, tantopere commoueris? quæ si hoc tempore non suum diem obijsset; paucis post annis tamen ei moriendum fuit, quoniam homo nata fuerat. Etiam tu ab hisce rebus animum, ac cogitationem tuam auoca: atque ea potius reminiscere, quæ digna tua persona sunt: illam, quandiu ei opus fuerat, uixisse: una cum rep. fuisse: te patrem suum prætorem, consulem, augurem uidisse: adolescentibus primarijs nuptam fuisse: omnibus bonis prope perfunctam esse: cum resp. occideret, uita excessisse. quid est, quod tu aut illa cum fortuna hoc nomine queri possitis? denique noli te obliuiscI Ciceronem esse, & eum, qui alijs consueueris præcipere, & dare consilium; neque imitari malos medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenere medicinæ scientiam, ipsi se curare non possunt: sed potius, quæ alijs tute præcipere soles, ea tute tibi subijce, atque apud animũ propone. NVLLVS dolor est, quem non longinquitas temporis minuat, atque molliat. hoc te expectare tempus tibi turpe est, ac non ei rei sapientia tua te occurrere. quòd si quis etiam inferis sensus est: qui illius amor in te fuit, pietasq; in omnes suos, hoc certe illa te

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

facere non uult. da hoc illi mortuæ: da cæteris amicis, & familiaribus, qui tuo dolore mœrent: da patriæ; ut, si qua in re opus sit, opera, & consilio tuo uti possit. denique, quoniam in eam fortunam deuenimus, ut etiam huic rei nobis seruiendum sit: noli committere, ut quisquam te putet non tam filiam, quàm reip. tempora, & aliorum uictoriam lugere. plura me ad te de hac re scribere pudet, ne uidear prudentiæ tuæ diffidere. quare si hoc unum proposuero, finem faciam scribendi. uidimus aliquoties secundam pulcherrime te ferre fortunam, magnamq; ex ea re te laudem adipisci: fac aliquando intelligamus, aduersam quoque te æque ferre posse, neque id maius, quàm debeat, tibi onus uideri, ne ex omnibus uirtutibus hæc una tibi uideatur deesse. Quod ad me attinet, cum te tranquilliore animo esse cognouero, de ijs rebus, quæ hic geruntur, quemadmodumq; se prouincia habeat, certiorem faciam. Vale.

M. CICERO S. D. SER. SVLPICIO.

EGo uero Serui uellem, ut scribis, in meo grauissimo casu affuisses: quantum enim præsens me adiuuare potueris & consolando, & prope æque dolendo, facile ex eo intelligo, quòd literis tuis lectis aliquantulum acquieui: nam & ea scripsisti, quæ leuare luctum possent; & in me consolando non mediocrem ipse animi dolorem adhibuisti. Seruius tamen tuus omnibus officijs, quæ illi tempori tribui

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

potuerunt, declarauit, & quanti ipse me faceret, & quam suum talem erga me animum tibi gratum puta ret' fore: cuius officia iucundiora scilicet sæpe mihi fue runt, nunquam tamen gratiora. me autem non oratio tua solum, & societas pene ægritudinis, sed etiam au ctoritas consolatur. turpe enim esse existimo, me non ita ferre casum meum, ut tu, tali sapientia præditus, fe rendum putas. sed opprimor interdum, & uix resisto dolori; quòd ea me solatia deficiunt, quæ cæteris, quo= rum mihi exempla propono, simili in fortuna non de= fuerunt. nam & Q. Maximus, qui filium consula= rem, clarum uirum, & magnis rebus gestis, amisit; & L. Paulus, qui duos septem diebus; & uester Gal= lus, & M. Cato, qui summo ingenio, summa uirtu= te filium perdidit; ijs temporibus fuerunt, ut eos tum ipsorum dignitas consolaretur ea, quam ex rep. conse= quebantur. mihi autem, amissis ornamentis ijs, quæ ipse commemoras, quæq; eram maximis laboribus ad= eptus, unum manebat illud solatium, quod ereptum est. non amicorum negotijs, non reip. procuratione im pediebantur cogitationes meæ. nihil in foro agere lice= bat. aspicere curiam non poteram. existimabam id, quod erat, omnes me & industriæ meæ fructus, & fortunæ perdidisse. sed cum cogitarem hæc mihi tecum, & cum quibusdam esse communia; & cum frange= rem iam ipse me, cogeremq; illa ferre toleranter: habe bam quò confugerem, ubi conquiescerem, cuius in ser mone, & suauitate omnes curas, doloresq; deponerem. nunc autem hoc tam graui uulnere etiam illa, quæ consenuisse uidebantur, recrudescunt. non enim, ut

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

tum me à rep. mœstum domus excipiebat, quæ leuaret; sic nunc domo mœrens ad remp. confugere possum, ut in eius bonis acquiescam. itaque & domo absum, et foro: quòd nec eum dolorem, quem à rep. capio, domus iam consolari potest, nec domesticum resp. quo magis te expecto, teq; uidere quamprimum cupio. maior mihi leuatio afferri nulla potest, quàm coniunctio consuetudinis, sermonumq; nostrorum. quanquam sperabam tuum aduentum (sic enim audiebam) appropinquare. ego autem cum multis de causis te exopto quàm primum uidere, tum etiam, ut ante commentemur inter nos, qua ratione nobis traducendum sit hoc tempus, quod est totum ad unius uolũtatem accommodandum, & prudentis, & liberalis, & ut perspexisse mihi uideor, nec à me alieni, & tibi amicissimi. quod cum ita sit, magnæ tamen est deliberationis, quæ ratio sit ineunda nobis, non agendi aliquid, sed illius concessu, et beneficio quiescendi. Vale.

M. CICERO S. D. M. MARCELLO.

E Tsi co te adhuc consilio usum intelligo, ut id reprehendere non audeam; non quin ab eo ipse dissentiam; sed quòd ea te sapientia esse iudicem, ut meum consilium non anteponam tuo: tamen & amicitiæ nostræ uetustas, & tua summa erga me beneuolentia, quæ mihi iam à pueritia tua cognita est, me hortata est, ut ea scriberem ad te, quæ & saluti tuæ conducere arbitrarer, & non aliena esse du-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cerem à dignitate. ego eum te esse, qui horum malorum initia multo ante uideris, qui consulatum magnificentissime, atque optime gesseris, præclare memini. sed idem etiam illa uidi, neque te consilium ciuilis belli ita gerendi, neque copias Cn. Pompeij, nec genus exercitus probare, semperq; summe diffidere. quæ in sententia me quoque fuisse, memoria tenere te arbitror. itaque neque tu multum interfuisti rebus gerendis: & ego id semper egi, ne interessem. non enim ijs rebus pugnabamus, quibus ualere poteramus, consilio, auctoritate, causa, quæ erant in nobis superiora; sed lacertis, & uiribus, quibus pares non eramus. uicti sumus igitur, aut, si uinci dignitas non potest, fracti certe, et abiecti. in quo tuum consilium nemo potest non maxime laudare, quòd cum spe uincendi simul abiecisti certandi etiam cupiditatem; ostendistiq;, sapientem, et bonum ciuem initia belli ciuilis inuitum suscipere, extrema non libenter persequi. qui non idem consilium, quod tu, secuti sunt; eos uideo in duo genera esse distractos. aut enim renouare bellum conati sunt, & hi se in Africam contulerunt: aut, quemadmodum nos, uictori sese crediderunt. medium quoddam tuum consilium fuit, qui hoc fortasse humilis animi duceres, illud pertinacis. fateor à plerisque, uel dicam ab omnibus sapiens tuum consilium, à multis etiam magni ac fortis animi iudicatum: sed habet ista ratio, ut mihi quidem uidetur, quendam modum: præsertim cum tibi nihil deesse arbitrer ad tuas fortunas omnes obtinendas, præter uoluntatem. sic enim intellexi, nihil aliud esse, quod dubitationem afferret ei, penes quem est potestas,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

niſi quòd uereretur, ne tu illud beneficium omnino nõ putares. de quo quid ſentiam, nihil attinet dicere; cum appareat, ipſe quid fecerim. ſed tamen ſi iam ita conſtituiſſes, ut abeſſe perpetuo malles, quàm ea, quæ nolles, uidere: tamen id cogitare deberes, ubicunque eſſes, te fore in eius ipſius, quem fugeres, poteſtate. qui ſi facile paſſurus eſſet, te carentem patria, et fortunis tuis quiete, & libere uiuere: cogitandum tibi tamen eſſet, Romæne, & domi tuæ, cuiuſmodi res eſſet, an Mytilenis, aut Rhodi malles uiuere. ſed cum ita late pateat eius poteſtas, quem ueremur, ut terrarum orbem complexa ſit: non ne mauis ſine periculo domi tuæ eſſe, quàm cum periculo alienæ? equidem, etiam ſi oppetenda mors eſſet, domi, atque in patria mallem, quàm in externis, atque alienis locis. hoc idem omnes, qui te diligunt, ſentiunt; quorum eſt magna pro tuis maximis, clariſſimiſq; uirtutibus multitudo. habemus etiam rationem rei familiaris tuæ, quam diſſipari nolumus. nam etſi nullam poteſt accipere iniuriam, quæ futura perpetua ſit; propterea quòd neque is, qui tenet remp. pateretur, neque ipſa reſp. tamen impetum prædonum in tuas fortunas fieri nolo. ij autem qui eſſent, auderem ſcribere, niſi te intelligere confiderem. hic te unius ſolicitudines, unius etiam multæ, et aſſiduæ lacrymæ C. Marcelli, fratris optimi, deprecantur. nos cura, & dolore proximi ſumus, precibus tardiores; quòd ius adeundi, cum ipſi deprecatore eguerimus, non habemus. gratia tantum poſſumus, quantum uicti. ſed tamen conſilio, ſtudio Marcello non deſumus. à tuis reliquis non adhibemur. ad omnia parati ſumus. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO S. D. M. MARCELLO.

NEque monere te audeo, præstanti prudẽtia uirum; nec confirmare, maximi animi hominẽ, uirumq; fortissimum; consolari uero nullo modo. nam si ea, quæ acciderunt, ita fers, ut audio: gratulari magis uirtuti debeo, quàm consolari dolorem tuum. sin te tanta mala reip. frangunt: non ita abundo ingenio, ut te consoler, cum ipse me non possim. reliquum est igitur, ut tibi me in omni re eum præbeam, præstemq;, ut ad omnia, quæ tui uelint, ita sim præsto, ut me non solum omnia debere tua causa, quæ possum, sed ea quoque, quæ non possum, putent. illud uel tu me monuisse, uel censuisse puta, uel propter beneuolentiam tacere non potuisse; ut, quod ego facio, tu quoque in animum inducas: si sit aliqua resp. in ea te esse oportere, iudicio omnium, req; principem, necessitate cedentem tempori: sin autem nulla sit, hunc tamen aptissimum esse etiam ad exulandum locum. si enim libertatem sequimur; qui locus hoc dominatu uacat? sin qualemcunque locum; qui est domestica sede iucundior? sed mihi crede, etiam is, qui omnia tenet, fauet ingenijs; nobilitatem uero, & dignitatem hominum, quantum ei res, & ipsius causa concedit, amplectitur. sed plura, quàm statueram. redeo ergo ad unum illud, me tuum fore cum tuis, si modo erunt tui; sin minus, me certe in omnibus rebus satis nostræ coniunctioni, amoriq; facturum. Vale.

M. CICERO

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO S. D. M. MARCELLO.

TSi perpaucis ante diebus dederam Q. Mucio literas ad te, pluribus uerbis ſcriptas; quibus declaraueram, quo te animo cenſerem eſſe oportere, et quid tibi faciendum arbitrarer: tamen, cum Theophilus libertus tuus proficiſceretur, cuius ego fidem erga te, beneuolentiamq; perſpexeram; ſine meis literis eum ad te uenire nolui. Iiſdem igitur de rebus etiam atque etiam hortor, quibus ſuperioribus literis hortatus ſum; ut in ea rep. quæcunque eſt, quamprimum uelis eſſe. multa uidebis fortaſſe, quæ nolis; non plura tamen, quàm audis quotidie. non eſt porro tuū, uno ſenſu ſolum oculorum moueri; cum illud idem auribus percipias, quod etiam maius uideri ſolet, minus laborare. At tibi ipſi dicendum erit aliquid, quod non ſentias; aut faciendum, quod non probes. Primum TEMPORI cedere, id eſt neceſſitati parere, ſemper ſapientis eſt habitum. deinde non habet, ut nunc quidem eſt, id uitij res. dicere fortaſſe, quæ ſentias, non licet: tacere plane licet. omnia enim delata ad unum ſunt. is utitur conſilio ne ſuorum quidem, ſed ſuo. quod non multo ſecus fieret, ſi is remp. teneret, quem ſecuti ſumus. an, qui in bello, cum omnium noſtrum coniunctum eſſe periculum ſuo cerneret, certorum hominum minime prudentium conſilio uteretur; eum magis communem cenſemus in uictoria futurum fuiſſe, quàm incertis in rebus fuiſſet? et qui nec, te conſule, tuū ſapientiſſimum conſilium ſecutus eſſet; nec, fratre tuo conſulatum ex auctoritate tua gerente, uobis auctori-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

bus uti uoluerit ; nunc omnia tenentem, noſtras ſenten tias deſideraturum cenſes fuiſſe ? OMNIA ſunt mi= ſera in bellis ciuilibus : quæ maiores noſtri ne ſemel qui= dem , noſtra ætas ſæpe iam ſenſit : ſed MISERIVS nihil , quàm ipſa uictoria : quæ , etiam ſi ad meliores uenit , tamen eos ipſos ferociores , impotentioresq; red= dit ; ut , etiam ſi natura tales non ſint , neceſſitate eſſe cogantur : MVLTA enim uictori eorum arbitrio , per quos uicit , etiam inuito facienda ſunt . an tu non uidebas mecum ſimul , quàm illa crudelis eſſet futura uictoria ? igitur tunc quoque patria careres , ne , quæ nolles , uideres ? non , inquies : ego enim ipſe tenerem opes , & dignitatem meam . at erat tuæ uirtutis , in minimis res tuas ponere, de rep. uehementius laborare. deinde, qui finis iſtius conſilij eſt ? nam adhuc & factũ tuum probatur , & , ut in tali re , etiam fortuna lau= datur : factum , quòd & initium belli neceſſario ſecu= tus ſis , & extrema ſapienter perſequi nolueris : fortu= na , quòd honeſto otio tenueris & ſtatum , & famam dignitatis tuæ. nunc uero nec locus tibi ullus dulcior eſ= ſe debet patria : nec eam diligere minus debes , quòd deformior eſt, ſed miſereri potius : nec eam multis claris uiris orbatam , priuare etiam aſpectu tuo . denique , ſi fuit magni animi non iſſe ſupplicem uictori : uide , ne ſuperbi ſit, aſpernari eiuſdem liberalitatem : et ſi ſapien tis eſt carere patria , duri non deſiderare : & ſi re pu= blica non poſſis frui , ſtultum eſt nolle priuata . Caput illud eſt , ut , ſi iſta uita tibi commodior eſſe uideatur , cogitandum tamen ſit , ne tutior non ſit . magna gla= diorum eſt licentia : ſed in externis locis minor etiam ad

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

facinus uerecundia. mihi salus tua tantæ curæ est, ut Marcello fratri tuo aut par, aut certe proximus sim. Tuum est consulere temporibus, & incolumitati, & uitæ, & fortunis tuis. Vale.

M. CICERO M. MARCELLO S.

Etsi nihil noui, quod ad te scriberem, habebam; magisq; literas tuas iam expectare incipiebam, uel te potius ipsum: tamen, cum Theophilus proficisceretur, non potui nihil ei literarum dare. Cura igitur, ut quamprimum uenias: uenies enim, mihi crede, expectatus, neque solum nobis, id est tuis, sed prorsus omnibus: uenit enim mihi in mentē, subuereri interdum, ne te delectet tarda decessio. quòd si nullum haberes sensum, nisi oculorum: prorsus tibi ignoscerem, si quosdam nolles uidere. sed cum leuiora non multo essent, quæ audirentur, quàm quæ uiderentur; suspicarer autem multum interesse rei familiaris tuæ, te quamprimum uenire, idq; in omnes partes ualere: putaui ea de re te esse admonendum. sed quoniá, quod mihi placeret, ostendi: reliqua tu pro tua prudentia considerabis. me tamen uelim, quod ad tempus te expectemus, certiorem facias. Vale.

M. MARCELLVS M. CICERONI S.

Plurimum ualuisse apud me tuam semper auctoritatem, cum in omni re, tum in hoc maxime negotio potes existimare. cum mihi C. Marcellus frater, amantissimus mei, non solum consilium daret, sed precibus quoque me obsecraret;

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

non prius mihi persuadere potuit, quàm tuis est effectũ literis, ut uterer uestro potissimum consilio. Res quemadmodum sit acta, uestræ literæ mihi declarant. Gratulatio tua etsi est mihi probatissima, quòd ab optimo fit animo: tamen hoc mihi multo iucundius est, & gratius, quòd in summa paucitate amicorum, propinquorum, ac necessariorum, qui uere meæ saluti fauerent, te cupidissimum mei, singularemq; mihi beneuolentiã præstitisse cognoui. Reliqua sunt eiusmodi, quibus ego, quoniam hæc erant tempora, facile, & æquo animo carebam: hoc uero eiusmodi esse statuo, ut sine talium uirorum, et amicorum beneuolentia, neque in aduersa, neque in secunda fortuna quisquã uiuere possit. itaque hoc ego mihi gratulor. tu uero ut intelligas homini amicissimo te tribuisse officium, re tibi præstabo. Vale.

SER. SVLPICIVS CICERONI S.

ETsi scio non iucundissimum nuncium me uobis allaturum: tamen, quoniam CASVS, & natura in bonis dominatur; uisum est faciendum, quoquo modo res se haberet, uos certiores ut facerem. Ad V. cal. Iun. cum ab Epidauro Piræeum naui aduectus essem, ibi Marcellum, collegam nostrum, conueni; eumq; diem ibi consumpsi, ut cum eo essem. postero die, cum ab eo digressus essem, eo consilio, ut ab Athenis in Bœotiam irem, reliquamq; iurisdictionẽ absoluerem: ille, uti aiebat, supra Maleas Italiam uersus nauigaturus erat. postridie eius diei, cum ab Athenis proficisci in animo haberem; circiter horam decimã noctis Postumius, familiaris eius, ad me uenit; & mihi

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

nunciauit, M. Marcellum, collegam noſtrum, poſt cœnæ tempus à P. Magio Chilone, familiari eius, pugione percuſſum eſſe, & duo uulnera accepiſſe, unum in ſtomacho, alterum in capite ſecundum aurem; ſperare tamen, eum uiuere poſſe: Magium ſe ipſum interfeciſſe: poſtea ſe à Marcello ad me miſſum eſſe, qui hæc nunciaret, & rogaret, uti cogerem medicos. coegi, et è ueſtigio eò ſum profectus prima luce. cum non longe à Piræeo abeſſem; puer Acidini obuiam mihi uenit cum codicillis; in quibus erat ſcriptum, paulo ante lucem Marcellum diem ſuum obiiſſe. ita uir clariſſimus ab homine teterrimo acerbiſſima morte eſt affectus; & cui inimici propter dignitatem pepercerant, inuentus eſt amicus, qui ei mortem afferret. ego tamen ad tabernaculum eius perrexi: inueni duos libertos, & pauculos ſeruos: reliquos aiebant profugiſſe, metu perterritos, quòd dominus eorum ante tabernaculum interfectus eſſet. coactus ſum in eadem illa lectica, qua ipſe delatus eram, meisq; lecticarijs in urbem eum referre: ibiq; pro ea copia, quæ Athenis erat, funus ei ſatis amplum faciendum curaui. ab Athenienſibus, locum ſepulturæ intra urbem ut darent, impetrare non potui, quòd religione ſe impediri dicerent: neque tamen id antea cuiquam conceſſerant. quod proximum fuit; uti, in quo uellemus gymnaſio, eum ſepeliremus, nobis permiſerũt. nos in nobiliſſimo orbis terrarum gymnaſio Academiæ locum delegimus: ibiq; eum combuſſimus: poſteaq; curauimus, ut ijdem Athenienſes in eodem loco monumẽtum ei marmoreum faciendum locarent. ita, quæ noſtra officia fuerunt, pro collegio, & propinquitate &

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

uiuo, & mortuo omnia ei præstitimus. Vale.
Datæ pridie cal. Iun. Athenis.

M. CICERO P. NIGIDIO FIGVLO S. D.

Q Værenti mihi iandiu, quid ad te potissimũ scri berem, non modo certa res ulla, sed ne genus quidem literarum usitatum ueniebat in men tem. unam enim partem, & consuetudinem earum epistolarum, quibus secundis rebus uti solebamus, tem pus eripuerat: perfeceratq; fortuna, ne quid tale scri bere possem, aut omnino cogitare. relinquebatur triste quoddam, & miserum, & his temporibus consenta neum genus literarum. id quoque deficiebat me: in quo debebat esse aut promissio auxilij alicuius, aut consola tio doloris tui. quod pollicerer, non erat: ipse enim pari fortuna abiectus, aliorum opibus casus meos susten tabam: sæpiusq; mihi ueniebat in mentem, queri, quòd ita uiuerem; quàm gaudere, quòd uiuerem. quanquã enim nulla me ipsum priuatim perculit insignis iniu ria; nec mihi quidquam tali tempore in mentem uenit optare, quod non ultro mihi Cæsar detulerit: tamen nihilo minus eis conficior curis, ut hoc ipsum, quòd me neam in uita, peccare me existimem. careo enim cum fa miliarissimis multis, quos aut mors eripuit nobis, aut di straxit fuga; tum omnibus amicis, quorum beneuolen tiam nobis cõciliarat per me quondam, te socio, defensa resp. uersorq; in eorum naufragijs, et bonorũ direptio nibus: nec audio solum, quod ipsum esset miserum, sed etiam id ipsum uideo, quo nihil est acerbius, eorum for tunas dissipari, quibus nos olim adiutoribus illud incẽ=

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

dium extinximus: et in qua urbe modo gratia, auctoritate, gloria floruimus, in ea nunc ijs quidem omnibus caremus: obtinemus ipsius Cæsaris summam erga nos humanitatem: sed ea plus non potest, quàm uis, et mutatio omnium rerum, atque temporum. itaque orbus ijs rebus omnibus, quibus et natura me, et uoluntas, et consuetudo assuefecerat; cum cæteris, ut quidē uideor, tum ipsi mihi displiceo. natus enim ad agendum semper aliquid dignum uiro, nunc non modo agendi rationem nullam habeo, sed ne cogitandi quidem: & qui antea aut obscuris hominibus, aut etiam sontibus opitulari poteram; nunc P. Nigidio, uni omnium doctissimo, & sanctissimo, & maxima quondam gratia, & mihi certe amicissimo, ne benigne quidem polliceri possum. ergo hoc ereptum est literarum genus. Reliquum est, ut cōsoler, et afferam rationes, quibus te à molestijs coner abducere. at ea quidem facultas uel tui, uel alterius consolandi, in te summa est, si unquam in ullo fuit. itaque eam partem, quæ ab exquisita quadam ratione, & doctrina proficiscitur, non attingam, tibi totam relinquam. quid sit forti, & sapienti homine dignum, quid grauitas, quid altitudo animi, quid acta tua uita, quid studia, quid artes, quibus à pueritia floruisti, à te flagitent, tu uidebis. ego, quod intelligere, et sentire, quia sum Romæ, et quia curo, attendoq;, possum, id tibi affirmo, te in istis molestijs, in quibus es hoc tēpore, non diutius futurū, in ijs autem, in quibus etiam nos sumus, fortasse semper fore. uideor mihi perspicere, primū ipsius animum, qui plurimum potest, propensum ad salutem tuā. non scribo hoc temere. quo minus familiaris

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſum, hoc ſum ad inueſtigandum curioſior. quo facilius, quibus eſt iratior, reſpondere triſtius poſſit; hoc eſt adhuc tardior ad te moleſtia liberandum. familiares uero eius, & ij quidem, qui illi iucundiſſimi ſunt, mirabiliter de te & loquuntur, & ſentiunt. accedit eodem uulgi uoluntas, uel potius conſenſus omnium. etiam illa, quæ minimum nūc quidem poteſt, (ſed poſſit neceſſe eſt) reſp. quaſcunque uires habebit, ab ijs ipſis, quibus tenetur, de te propediem, mihi crede, impetrabit. Redeo igitur ad id, ut iam tibi etiam pollicear aliquid, quod primo omiſeram. nam et amplectar eius familiariſſimos; qui me admodum diligunt, multumq; mecum ſunt: & in ipſius conſuetudinem, quam adhuc meus pudor mihi clauſit, inſinuabo: et certe omnes uias perſequar, quibus putabo ad id, quod uolumus, peruenire poſſe. in hoc toto genere plura faciam, quàm ſcribere audeo. cætera, quæ tibi à multis prompta eſſe certo ſcio, à me ſunt paratiſſima. nihil in re familiari mea eſt, quod ego malim meum eſſe, quàm tuum. hac de re, et de hoc genere toto hoc ſcribo parcius; quòd te, id quod ipſe confido, ſperare malo eſſe uſurum tuis. Extremum illud eſt, ut te horter, & obſecrem, animo ut maximo ſis; nec ea ſolum memineris, quæ ab alijs magnis uiris accepiſti; ſed illa etiam, quæ ipſe ingenio, ſtudioq; peperiſti. quæ ſi colliges; & ſperabis omnia optime; et, quæ accident, qualiacunque erunt, ſapienter feres. ſed hæc tu melius, uel optime omnium. Ego, quæ pertinere ad te intelligam, ſtudioſiſſime omnia, diligētiſſimeq; curabo; tuorumq; triſtiſſimo meo tempore meritorum erga me memoriam conſeruabo. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO S. D. CN. PLANCIO.

Inas à te accepi literas, Corcyræ datas: quarum alteris mihi gratulabare, quòd audisses me meam pristinam dignitatem obtinere: alteris dicebas, te uelle, quæ egissem, bene, ac feliciter euenire. Ego autem, si dignitas est bene de rep. sentire, & bonis uiris probare, quod sentias: obtineo dignitatem meam. sin autem in eo dignitas est, quod sentias, aut re efficere si possis, aut denique libera oratione defendere: ne uestigium quidem ullum est reliquum nobis dignitatis: agiturq; præclare, si nosmet ipsos regere possimus; ut ea, quæ partim iam adsunt, partim impendent, moderate feramus: quod est difficile in eiusmodi bello, cuius exitus ex altera parte cædem ostentat, ex altera seruitutem. quo in periculo non nihil me consolatur, cum recordor, hæc me tum uidisse, cum secundas etiam res nostras, non modo aduersas, pertimescebam; uidebamq;, quanto periculo de iure publico disceptaretur armis: quibus si ij uicissent, ad quos ego, pacis spe, non belli cupiditate adductus, accesseram; intelligebam tamen, & iratorum hominum, & cupidorum, et insolentium quàm crudelis esset futura uictoria: sin autem uicti essent; quantus interitus esset futurus ciuium partim amplissimorum, partim etiam optimorum: qui me hæc prædicentem, atque optime consulentem saluti suæ, malebant nimium timidum, quàm satis prudentem existimari. Quod autem mihi de eo, quod egerim, gratularis: te ita uelle, certo scio: sed ego tam misero tempore nihil noui consilij cepissem, nisi in

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

reditu meo nihilo meliores res domesticas, quàm remp. offendissem. quibus enim pro meis immortalibus beneficijs carissima mea salus, & meæ fortunæ esse debebãt: cum propter eorum scelus nihil mihi intra meos parietes tutum, nihil insidijs uacuum uiderem; nouarum me necessitudinum fidelitate cõtra ueterum perfidiam muniendum putaui. sed de nostris rebus satis, uel etiam nimium multa. De tuis uelim ut eo sis animo, quo debes esse, id est, ut ne quid tibi præcipue timendum putes. si enim status erit aliquis ciuitatis; quicunque erit, te omnium periculorum uideo expertem fore: nam alteros tibi iam placatos esse intelligo, alteros nunquam iratos fuisse. De mea autem in te uoluntate sic uelim iudices, me, quibuscunque rebus opus esse intelligam, quãquam uideam quis sim hoc tempore, & quid possim, opera tamen, & consilio, studio quidem certe, rei, famæ, saluti tuæ præsto futurum. Tu uelim, & quid agas, & quid acturum te putes, facias me quamdiligentissime certiorem. Vale.

M. CICERO S. D. CN. PLANCIO.

A Ccepi perbreues tuas literas: quibus id, quod scire cupiebam, cognoscere non potui: cognoui autem id, quod mihi dubium non fuit. nam, quàm fortiter ferres communes miserias, non intellexi: quàm me amares, facile perspexi. sed hoc sciebam: illud si scissem, ad id meas literas accõmodassem. sed tamen, etsi antea scripsi, quæ existimaui scribi oportere: tamen hoc tempore breuiter commonendũ putaui,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ne quo periculo te proprio existimares esse: in magno omnes, sed tamen in communi sumus. quare non debes aut propriam fortunam, & præcipuam postulare, aut communem recusare. quapropter eo animo simus inter nos, quo semper fuimus. quod de te sperare, de me præstare possum. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD METELLVM, ET ALIOS, LIBER V.

Q. METELLVS Q. F. CELER PRO COS. S. D. M. CICERONI.

S *Uales, bene est. Existimaram pro mutuo inter nos animo, et pro reconciliata gratia, neque me absentem ludibrio læsum iri, nec Metellum fratrem, ob dictum, capite, ac fortunis per te oppugnatum iri. quem si parum pudor ipsius defendebat; uel familiæ debebat nostræ dignitas, uel meum studium erga uos, remq; pub. satis subleuare. nunc uideo illum circumuentum, me desertum à quibus minime conueniebat. itaque in luctu, et squalore sum, qui prouinciæ, qui exercitui præsum, qui bellum gero. quæ quoniam nec ratione, nec maiorum nostrorum clementia administrastis: non erit mirandum, si uos pœnitebit. Te tam mobili in me, meosq; esse animo, non sperabam. Me interea nec domesticus dolor, nec cuiusquam iniuria à rep. abducet.* Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO Q. METELLO Q. F. CELERI, PRO COS. S. D.

S I tu, exercitusq; ualetis, bene est. Scribis ad me, te existimasse pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, nunquam te à me ludibrio læsum iri. quod cuiusmodi sit, satis intelligere non possum: sed tamen suspicor ad te esse allatũ, me in senatu, cum disputarem, permultos esse, qui remp. à me conseruatam dolerent, dixisse; à te propinquos tuos, quibus negare non potuisses, impetrasse, ut ea, quæ statuisses tibi in senatu de mea laude esse dicenda, reticeres. quod cum dicerem, illud adiunxi: mihi tecum ita dispertitum officium fuisse in reip. salute retinenda, ut ego urbem à domesticis insidijs, & ab intestino scelere, tu Italiam & ab armatis hostibus, & ab occulta coniuratione defenderes: atque hanc nostram tanti, & tam præclari muneris societatem à tuis propinquis labefactatã: qui, cum tu à me rebus amplissimis, atque honorificentissimis ornatus esses, timuissent, ne qua mihi pars abs te uoluntatis mutuæ tribueretur. hoc in sermone cum à me exponeretur, quæ mea expectatio fuisset orationis tuæ, quantoq; in errore uersatus essem: uisa est oratio non iniucunda; & mediocris quidam est risus consecutus, non in te, sed magis in errorem meum, & quòd, me abs te cupisse laudari, aperte, atque ingenue confitebar. iam hoc non potest in te non honorifice esse dictum, me in clarissimis meis, atque amplissimis rebus tamen aliquod testimoniũ tuæ uocis habere uoluisse. Quod autem ita scribis, pro

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

mutuo inter nos animo : quid tu existimes esse in amicitia mutuum, nescio : equidem hoc arbitror, cum par uoluntas accipitur, & redditur. ego si hoc dicam, me tua causa prætermisisse prouinciam, tibi ipse leuior uidear esse : meæ enim rationes ita tulerunt : atque eius mei consilij maiorem in dies singulos fructum, uoluptatemq; capio. illud dico, me, ut primum in concione prouinciam deposuerim, statim, quemadmodum eam tibi traderem, cogitare cœpisse. Nihil dico de sortitione uestra : tantum te suspicari uolo, nihil in ea re per collegam meum me insciente esse factum. Recordare cætera; quàm cito senatum illo die, facta sortitione, coegerim; quàm multa de te uerba fecerim; cum tu ipse mihi dixisti, orationem meam non solum in te honorificam, sed etiam in collegas tuos contumelioſam fuisse. Iam illud S. C. quod eo die factum est, ea perscriptione est, ut, dum id extabit, officium meum in te obscurum esse non possit. Postea uero quàm profectus es, uelim recordere, quæ ego de te in senatu egerim, quæ in concionibus dixerim, quas ad te literas miserim. quæ cum omnia collegeris; tu ipse uelim iudices, satis'ne uideatur his omnibus rebus tuus aduentus, cum proxime Romam ueniſti, mutuo respondisse. Quod scribis de reconciliata nostra gratia : non intelligo, cur reconciliatam esse dicas, quæ nunquam immutata est. Quod scribis, non oportuisse Metellum fratrem tuum ob dictum à me oppugnari : primum hoc uelim existimes, animũ mihi istum tuum uehementer probari, & fraternam, plenam humanitatis, ac pietatis, uoluntatem: deinde, si qua ego in re fratri tuo reip. causa restiterim; peto, ut

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

mihi ignoſcas: tam enim ſum amicus reip. quàm qui maxime. ſi uero meam ſalutem contra illius impetum in me crudeliſſimum defenderim: ſatis habeas, nihil me etiamnum tecum de tui fratris iniuria conqueri. quem ego cum comperiſſem omnem ſui tribunatus conatum in meam perniciem parare, atque meditari: egi cum Claudia uxore tua, & cum ueſtra ſorore Mucia, cuius erga me ſtudium pro Cn. Pompeij neceſſitudine multis in rebus perſpexeram, ut eum ab illa iniuria deterrerent. atque ille, quod te audiſſe credo, prid. cal. Ian. qua iniuria nemo unquam in aliquo magiſtratu improbiſſimus ciuis affectus eſt, ea me conſulem affecit, cum remp. conſeruaſſem: atque abeuntem magiſtratu concionis habendæ poteſtate priuauit. cuius iniuria mihi tamen honori ſummo fuit. nam, cum ille mihi nihil, niſi ut iurarem, permitteret; magna uoce iuraui ueriſſimum, pulcherrimumq; iuſiurandum: quod populus item magna uoce, me uere iuraſſe, iurauit. hac accepta tam inſigni iniuria, tamen illo ipſo die miſi ad Metellum communes amicos, qui agerent cum eo, ut ab illa mente deſiſteret. quibus ille reſpondit, ſibi non eſſe integrum. etenim paulo ante in concione dixerat, ei, qui in alios animaduertiſſet indicta cauſa, dicendi ipſi poteſtatem fieri non oportere. hominem grauem, & ciuem egregium; qui, qua pœna ſenatus, conſenſu bonorum omnium, eos affecerat, qui urbem incendere, magiſtratus, ac ſenatum trucidare, bellum maximum conflare uoluiſſent, eadem dignum iudicaret eum, qui curiam cæde, urbem incendijs, Italiam bello liberaſſet. itaque ego Metello fratri tuo præ-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſenti reſtiti. nam in ſenatu cal. Ian. ſic cum eo de rep. diſputaui, ut ſentiret ſibi cum uiro forti, & conſtanti eſſe pugnandum. Ad III. non. Ian. cum agere cœpiſſet, tertio quoque uerbo orationis ſuæ me appellabat, mihi minabatur: neque illi quidquam deliberatius fuit, quàm me, quacunque ratione poſſet, non iudicio, neque diſceptatione, ſed ui, atque impreſſione euertere. huius ego temeritati ſi uirtute, atque animo non reſtitiſſem: quis eſſet, qui me in conſulatu non caſu potius exiſtimaret, quàm conſilio, fortem fuiſſe? hæc ſi Metellum cogitare de me neſciſti: debes exiſtimare, te maximis de rebus à fratre eſſe cælatum. ſin aliquid impertiuit tibi ſui conſilij: lenis à te, & facilis exiſtimari debeo, qui nihil tecum de his ipſis rebus expoſtulem. etſi intelligis non me dicto Metelli, ut ſcribis, ſed conſilio eius, animoq; in me inimiciſſimo eſſe commotum. Cognoſce nunc humanitatem meam: ſi humanitas appellanda eſt in acerbiſſima iniuria remiſſio animi, ac diſſolutio. nulla eſt à me unquam ſententia dicta in fratrem tuum. quotieſcunque aliquid eſt actum, ſedens ijs aſſenſi, qui mihi leniſſime ſentire uiſi ſunt. addam illud etiam; quod iam ego curare non debui, ſed tamen fieri non moleſte tuli, atque etiam, ut ita fieret, pro mea parte adiuui; ut S.C. meus inimicus, quia tuus frater erat, ſubleuaretur. quare non ego oppugnaui fratrem tuum, ſed fratri tuo repugnaui: nec in te, ut ſcribis, animo fui mobili, ſed ita ſtabili, ut in mea erga te uoluntate, etiam deſertus ab officijs tuis, permanerem. Atque hoc ipſo tempore tibi, pene minitanti nobis

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

per literas, hoc rescribo, atque respondeo. ego dolori tuo non solum ignosco, sed summam etiam laudem tribuo: meus enim me sensus, quanta uis fraterni sit amoris, admonet. à te peto, ut tu quoque æquum te iudicem dolori meo præbeas; si acerbe, si crudeliter, si sine causa sum à tuis oppugnatus, ut statuas mihi non modo non cedendum, sed etiam tuo, atque exercitus tui auxilio in eiusmodi causa utendum fuisse. Ego te mihi semper amicum esse uolui: me ut tibi amicissimum esse intelligeres, laboraui. maneo in uoluntate, &, quoad uoles tu, permanebo: citiusq; amore tui fratrem tuum odisse desinam, quàm illius odio quidquam de nostra beneuolentia detrahatur. Vale.

Q. METELLVS NEPOS S. D. M. CICERONI.

HOminis importunissimi contumeliæ, quibus crebris concionibus me onerat, tuis erga me officijs leniuntur: & ut sunt leues huiusmodi homines, à me despiciuntur: libenterq; commutata persona, te mihi fratris loco esse duco. de illo ne meminisse quidem uolo: tametsi bis eum inuitum seruaui. De me, meisq; rebus, ne uobis multitudine literarũ molestior essem, ad Lollium perscripsi; de rationibus etiam prouinciæ quid uellem fieri, ut is uos doceret, & commonefaceret. Si poteris, uelim pristinam tuam ergæ me uoluntatem conserues. Vale.

M. CICERO

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO S. D. Q. METELLO COS.

Literæ Q. fratris, & T. Pomponij neceſſarij
L mei tantum mihi ſpei dederant, ut in te non minus auxilij, quàm in tuo collega mihi cõſtitutũ fuerit. itaque ad te literas ſtatim miſi: per quas, ut fortuna poſtulabat, & gratias tibi egi, & de reliquo tempore auxilium petij. poſtea mihi non tam meorum literæ, quàm ſermones eorum, qui hac iter facie-bant, animum tuũ immutatum ſignificabant. quæ res fecit, ut tibi literis obſtrepere non auderem. nunc mihi Q. frater meus mitiſſimam tuam orationem, quam in ſenatu habuiſſes, perſcripſit: qua inductus, ad te ſcribere ſum coactus: & abs te, quantum tua fert uoluntas, peto, quæſoq; ut tuos mecum ſerues potius, quàm propter arrogãtiam, et crudelitatem tuorum me oppugnes. tu, tuas inimicitias ut reip. donares, te uiciſti: alienas ut contra remp. confirmes, adduceris? quòd ſi mihi tua clementia opem tuleris; omnibus in rebus me fore in tua poteſtate tibi confirmo. ſin mihi neque magiſtratum, neque ſenatum, neque populum auxiliari propter eam uim, quæ me cum rep. uicit, licuerit: uide, ne, cum uelis reuocare tempus omnium ſeruãdorum, cum, qui ſeruetur, non erit, non poſſis. Vale.

M. CICERO S. D. C. ANTONIO M. F. IMP.

Tſi ſtatueram nullas ad te literas mittere,
E niſi commendaticias; non quòd eas intellige-rem ſatis apud te ualere; ſed ne ijs, qui me rogarent, aliquid de noſtra coniunctione imminutum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

esse ostenderem: tamen cum T. Pomponius, homo omniũ meorum in te studiorũ et officiorum maxime conscius, tui cupidus, nostri amantissimus, ad te proficisceretur, aliquid mihi scribendum putaui, præsertim cum aliter ipsi Pomponio satisfacere non possem. Ego si abs te summa officia desiderem, mirum nemini uideri debeat: omnia enim à me in te profecta sunt, quæ ad tuũ commodum, quæ ad honorem, quæ ad dignitatem pertinerent. pro ijs rebus nullam mihi abs te relatam esse gratiam, tu es optimus testis. contra etiam esse aliquid abs te profectum, ex multis audiui: nam, comperisse me, non audeo dicere; ne forte id ipsum uerbum ponam, quod abs te aiunt falso in me solere conferri. sed ea, quæ ad me delata sunt, malo te ex Pomponio, cui non minus molesta fuerunt, quàm ex meis literis, cognoscere. meus in te animus quàm singulari officio fuerit, & senatus, et populus R. testis est. tu quàm gratus erga me fueris, ipse existimare potes. quantum mihi debeas, cæteri existiment. ego quæ tua causa antea feci, uoluntate sum adductus, posteaq; constantia. sed reliqua, mihi crede, multo maius meum studium, maioremq; grauitatẽ, laboremq; desiderant: quæ ego si non profundere, ac perdere uidebor, omnibus meis uiribus sustinebo: sin ingrata esse sentiam, non committam, ut tibi ipse insanire uidear: ea quæ sint, et cuiusmodi, poteris ex Pomponio cognoscere. atque ipsum tibi Pomponium ita commendo, ut, quanquam ipsius causa confido te facturũ esse omnia, tamen abs te hoc petam, ut, si quid residet in te amoris erga me, id omne in Pomponij negotio ostendas. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO S. D. P. SESTIO L. F. PRO COS.

Vm ad me Decius libertus tuus ueniſſet; egiſ-
C ſetq; mecum, ut operam darem, ne tibi hoc tempore ſuccederetur: quanquam illum hominem frugi, & tibi amicum exiſtimabam; tamen, quòd memoria tenebam, cuiuſmodi ad me literas antea miſiſſes, non ſatis credidi homini prudenti, tam ualde eſſe mutatam uoluntatem tuam. ſed poſteaquam & Cornelia tua Terentiam conuenit; & ego cum Q. Cornelio locutus ſum: adhibui diligentiam, quotieſcunque ſenatus fuit, ut adeſſem: plurimumq; in eo negotij habui, ut Q. Fuſium trib. pl. & cæteros, ad quos tu ſcripſeras, cogerem mihi potius credere, quàm tuis literis. omnino res tota in menſem Ian. reiecta erat, ſed facile obtinebatur. Ego tua gratulatione commotus, quòd ad me pridem ſcripſeras uelle te bene euenire, quòd de Craſſo domum emiſſem, emi eam ipſam domum XXXV, aliquanto poſt tuam gratulationem. itaque nunc me ſcito tantum habere æris alieni, ut cupiam coniurare, ſi quis me recipiat. ſed partim odio inducti me excludunt, & aperte uindicem coniurationis oderunt: partim non credunt; & à me inſidias metuunt; nec putant ei nummos deeſſe poſſe, qui ex obſidione fœneratores exemerit. omnino ſemiſſibus magna copia eſt. ego autem meis rebus geſtis hoc ſum aſſecutus, ut bonum nomen exiſtimer. Domum tuam, atque ædificationem omnem perſpexi,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

& uehementer probaui. Antonium, etsi eius in me officia omnes desiderant, tamen in senatu grauissime, ac diligentissime defendi; senatumq; uehementer oratione mea, atque auctoritate commoui. Tu ad me, uelim, literas crebrius mittas. Vale.

M. TVLLIVS M. F. CICERO S. D. CN. POMPEIO CN. F. MAGNO, IMP.

I tu, exercitusq; ualetis, bene est. Ex literis tuis, quas publice misisti, cepi una cum omnibus incredibilem uoluptatem: tantam enim spem otij ostendisti, quantam ego semper omnibus, te uno fretus, pollicebar. sed hoc scito, tuos ueteres hostes, nouos amicos, uehementer literis perculsos, atque ex magna spe deturbatos iacere. ad me autem literas quas misisti, quanquam exiguam significationem tuæ erga me uoluntatis habebant, tamen mihi scito iucundas fuisse. nulla enim re tam lætari soleo, quàm meorum officiorum conscientia. quibus si quando non mutuo respondetur; apud me plus officij residere facillime patior. illud non dubito, quin, si te mea summa erga te studia parum mihi adiunxerunt, resp. nos inter nos conciliatura, coniunctura q; sit. ac ne ignores, quid ego in tuis literis desiderarim: scribam aperte, sicut & mea natura, & nostra amicitia postulat. Res eas gessi, quarum aliquam in tuis literis, et nostræ necessitudinis, & reip. causa, gratulationem expectaui: quam ego abs te prætermissam esse arbitror, quòd uerebare, ne cuius animum offenderes. sed scito, ea, quæ nos pro

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſalute patriæ geſſimus, orbis terræ iudicio, ac teſtimonio comprobari. quæ, cum ueneris, tanto conſilio, tantaq; animi magnitudine à me geſta eſſe cognoſces, ut tibi multo maiori, quàm Africanus fuit, me non multo minorem, quàm Lelius, facile & in rep. & in amicitia adiunctum eſſe patiare. Vale.

M. TVLLIVS CICERO M. LICINIO P. F. CRASSO S. D.

QVantum meum ſtudium extiterit dignitatis tuæ uel tuendæ, uel etiam augendæ: non dubito, quin ad te omnes tui perſcripſerint: nō enim fuit aut mediocre, aut obſcurum, aut eiuſmodi, quod ſilentio poſſet præteriri. nam & cum conſulibus, & cum multis conſularibus tanta contentione decertaui, quanta nunquam antea ulla in cauſa: ſuſcepiq; mihi perpetuam propugnationem pro omnibus ornamentis tuis: ueteriq; noſtræ neceſſitudini iandiu debitum, ſed multa uarietate temporum interruptum officium cumulate reddidi. neque mehercule unquā mihi tui aut colendi, aut ornandi uoluntas defuit: ſed quædam peſtes hominum laude aliena dolentium, & te nonnunquā à me alienarunt, et me aliquando immutarunt tibi. ſed extitit tempus optatū mihi magis, quàm ſperatum, ut florentiſſimis tuis rebus mea perſpici poſſet & memoria noſtræ uoluntatis, & amicitiæ fides. ſum enim conſecutus, non modo ut domus tua tota, ſed ut cuncta ciuitas me tibi amiciſſimum eſſe cognoſceret. itaque & præſtantiſſima omnium fœminarum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

uxor tua, & eximia pietate, uirtute, gratia tui Craſſi meis conſilijs, monitis, ſtudijs, actionibusq; nituntur: & ſenatus populusq; R. intelligit, tibi abſenti nihil eſſe tam promptum, aut tam paratum, quàm in omnibus rebus, quæ ad te pertineant, operam, curam, diligentiam, auctoritatē meam. quæ ſint acta, quæq; agantur, domeſticorum tibi literis declarari puto. De me ſic exiſtimes, ac tibi perſuadeas uehementer uelim; non me repentina aliqua uoluntate, aut fortuito ad tuam amplitudinem meis officijs amplectendam incidiſſe, ſed, ut primum forum attigerim, ſpectaſſe ſemper, ut tibi poſſem quammaxime eſſe coniunctus. quo quidem ex tempore, memoria teneo, neque meam tibi obſeruantiam, neque mihi tuam ſummam beneuolentiam, ac liberalitatē defuiſſe. ſi qua interciderunt non tam re, quàm ſuſpicione uiolata; ea cum fuerint & falſa, & inania, ſint euulſa ex omni memoria, uitáq; noſtra. is enim tu uir es, & eum me eſſe cupio, ut, quoniam in eadem reip. tempora incidimus, coniunctionem, amicitiamq; noſtram utrique noſtrum laudi ſperem fore. quamobrem tu quantum tuo iudicio tribuendū nobis eſſe putes, ſtatues ipſe, &, ut ſpero, ſtatues ex noſtra dignitate. ego uero tibi profiteor, atque polliceor eximium, et ſingulare meum ſtudium in omni genere officij, quod ad honeſtatem, & gloriam tuam ſpectet. in quo, etiam ſi multi mecum contendent, tamen, cum reliquis omnibus, tum Craſſis tuis iudicibus, omnes facile ſuperabo: quos quidem ego ambos unice diligo, ſed in Marco beneuolentia impari: hoc magis ſum Publio deditus, quòd me quanquam à pueritia ſua

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

semper, tamen hoc tempore maxime, sicut alterum parentem, & obseruat, et diligit. has literas uelim existimes fœderis habituras esse uim, non epistolæ; meq; ea, quæ tibi promitto, ac recipio, sanctissime esse obseruaturum, diligentissimeq; facturum. quæ à me suscepta defensio est te absente dignitatis tuæ, in ea iam ego non solum amicitiæ nostræ, sed etiam constantiæ meæ causa permanebo. quamobrem satis esse hoc tempore arbitratus sum, hoc ad te scribere: me, si quid ipse intelligerem aut ad uoluntatem, aut ad commodum, aut ad amplitudinem tuam pertinere, mea sponte id esse facturum: sin quidpiam aut à te essem admonitus, aut à tuis, effecturum, ut intelligeres, nihil neque te scripsisse, neque quenquam tuorum ad me frustra detulisse. quamobrem uelim ita & ipse ad me scribas de omnibus minimis, maximis, mediocribusq; rebus, ut ad hominẽ amicissimum; & tuis præcipias, ut opera, consilio, auctoritate, gratia mea sic utantur in omnibus publicis, priuatis, forensibus, domesticis, tuis, amicorum, hospitum, clientum tuorũ negotijs, ut, quoad eius fieri possit, præsentiæ tuæ desideriũ meo labore minuatur. Vale.

P. VATINIVS IMP. M. CICERONI SVO S. D.

Iuales, bene est: ego ualeo. Si tuam consue-
S *tudinem in patrocinijs tuendis seruas, P. Vatinius cliens ad te uenit, qui pro se causam dicier uult. non puto repudiabis in honore, quẽ in periculo recepisti. ego autẽ quem potius adoptem, aut inuo-*

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cem, quàm illum, quo defendente uincere didici? an uerear, ne, qui potentissimorum hominum conspirationẽ neglexerit pro mea salute, is pro honore meo, pusillorum, ac maleuolorum obtrectationes, & inuidias non prosternat, atque obterat? quare si me, sicut soles, amas; suscipe me totum; atque hoc, quidquid est oneris, ac muneris, pro mea dignitate tibi tuendum, ac sustinendum puta. scis meam fortunam, nescio quo modo, facile obtrectatores inuenire, non meo quidem mehercule merito: sed quanti id refert, si tamen fato nescio quo accidit? si quis forte fuerit, qui nostræ dignitati obesse uelit: peto à te, ut tuam consuetudinem, & liberalitatem in me absente defendendo mihi præstes. Literas ad senatum nostris de rebus gestis quo exemplo miserã, infra tibi perscripsi. Dicitur mihi tuus seruus anagnostes fugitiuus cum Vardæis esse: de quo tu mihi nihil mandasti: ego tamen, terra, mariq; ut conquireretur, præmandaui: & profecto tibi illum reperiam, nisi in Dalmatiam aufugerit, & inde tamen aliquando eruã. Tu nos, fac, ames. Vale. ad III. id. Quint. ex castris, Narona.

P. VATINIVS IMP. M. CICERONI SVO S. D.

I uales, bene est: ego quidem ualeo. De Dionysio tuo adhuc nihil extrico, & eo minus, quòd me frigus Dalmaticum, quod illinc eiecit, etiam hic refrigerauit: sed tamen non desistam, quin illum aliquando eruam. sed tamen omnia mihi

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

dura imperas. de Catilio nescio quid ad me scripsisti deprecationis diligentissimæ. Apage te cum nostro Sex. Seruilio: nam mehercule ego illum quoque amo. sed huiuscemodi uos clientes, huiusmodi causas recipitis? hominem unum omnium crudelissimum, qui tot ingenuos, matres familias, ciues R. occidit, arripuit, dissperdidit, regiones uastauit? simius, non semissis homo, contra me arma tulit, & eum bello cepi. sed tamen mi Cicero quid facere possum? omnia mehercule cupio, quæ tu mihi imperas. meam animaduersionem, & supplicium, quo usurus eram in eum, quem cepissem, remitto tibi, et condono. quid illis respondere possum, qui sua bona directa, naueis expugnatas, fratres, liberos, parentes occisos, actione expostulant? si mehercule Appij os haberem, in cuius locum suffectus sum; tamen hoc sustinere non possem. quid ergo est? faciam omnia sedulo, quæ te sciam uelle. defenditur à Q. Volusio tuo discipulo. si forte ea res poterit aduersarios fugare, in eo maxima spes est. Nos, si quid erit istic opus, defendes. Cæsar adhuc mihi iniuriam facit. de meis supplicationibus, & rebus gestis Dalmaticis adhuc non refert: quasi uero non iustissimi triumphi in Dalmatia res gesserim. nam si hoc expectandum sit, dum totum bellum conficiam: uiginti oppida sunt Dalmatiæ antiqua: quæ ipsi sibi asciuerunt, amplius sexaginta. hæc nisi omnia expugno, si mihi suppicationes non decernuntur; longe alia conditione ego sum, ac cæteri imperatores. Ego post supplicationes mihi decretas in Dalmatiam profectus sum: sex oppida ui oppugnando cepi: unum hoc, quod erat maximum, qua-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ter à me iam captum : quatuor enim turres, & quatuor muros cepi, & arcem eorum totam : ex qua me niues, frigora, imbres detruserunt : indigneq; mi Cicero oppidum captum, & bellum iam confectum relinquere sum coactus. quare te rogo, si opus erit, ad Cæsarem meam causam agas, meq; tibi in omnes partes defendendum putes, hoc existimans, neminem te tui amantiorem habere. Vale. Nonis Dec. Narona.

M. CICERO P. VATINIO IMP. S.

G Rata tibi esse officia mea, non miror : cognoui enim te gratissimũ omnium : idq; nunquam destiti prædicare : nec enim tu mihi gratiam modo habuisti, uerum etiam cumulatissime retulisti. quamobrem reliquis tuis rebus omnibus pari me studio erga te, & eadem uoluntate cognosces. Quòd mihi fœminam primariam Pompeiã uxorem tuam commendas : cum Sura nostro statim, tuis literis lectis, locutus sum, ut ei meis uerbis diceret, ut, quidquid opus esset, mihi denunciaret; me omnia, quæ ea uellet, summo studio, curaq; facturum : itaq; faciam; eamq;, si opus esse uidebitur, ipse conueniam. tu tamẽ ei uelim scribas, ut nullã rem neque tam magnam, neque tam paruam putet, quæ mihi aut difficilis, aut parum me digna uideatur. omnia, quæ in tuis rebus agam, & non laboriosa mihi, & honesta uidebuntur. De Dionysio, si me amas, confice. quamcunque ei fidem dederis, præstabo. si uero improbus fuerit, ut est; duces eũ captiuum in triumpho. Dalmatis diꝝ male faciant, qui tibi mole-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

sti sunt. sed, ut scribis, breui capientur, et illustrabunt res tuas gestas : semper enim habiti sunt bellicosi. Vale.

M. CICERO S. D. L. LVCCEIO Q. F.

C *Oram me tecum eadem hæc agere sæpe conan tẽ deterruit pudor quidam pene subrusticus : quæ nunc expromam absens audacius : epistola enim non erubescit. Ardeo cupiditate incredibili, neque, ut ego arbitror, reprehendenda, nomen ut nostrum scriptis illustretur, & celebretur tuis. quod etsi mihi sæpe ostendis te esse facturum : tamen ignoscas uelim huic festinationi meæ. genus enim scriptorum tuorum, etsi erat semper à me uehementer expectatum, tamen uicit opinionem meam ; meq; ita uel cepit, uel incendit, ut cuperem quamcelerrime res nostras monimentis commendari tuis. non enim me solum commemoratio posteritatis ad spem quandam immortalitatis rapit, sed etiam illa cupiditas, ut uel auctoritate testimonij tui, uel indicio beneuolentiæ, uel suauitate ingenij uiui perfruamur. neque tamen, hæc cum scribebam, eram nescius, quantis oneribus premerere susceptarum rerum, & iam institutarum. sed quia uidebam Italici belli, & ciuilis historiam iam pene à te esse perfectam ; dixeras autem mihi, te reliquas res ordiri : deesse mihi nolui, quin te admonerem, ut cogitares, coniuncte'ne malles cum cæteris rebus nostra contexere, an, ut multi Græci fecerunt, Callisthenes Troicum bellum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantinũ, qui omnes à perpetuis suis historijs ea, quæ dixi, bella separauerũt ;*

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

tu quoque item ciuilem coniurationem ab hostibus, externisq; bellis seiungeres. equidem ad nostram laudem non multum uideo interesse: sed ad properationem meã quiddam interest, non te expectare, dum ad locum uenias, at statim causam illam totam, & tempus arripere. & simul si uno in argumento, unaq; in persona mens tua tota uersabitur: cerno iam animo, quanto omnia uberiora, atque ornatiora futura sint. neque tamen ignoro, quàm impudenter faciam; qui primum, tibi tantum oneris imponam: potest enim mihi denegare occupatio tua: deinde etiam, ut ornes me, postulem. quid, si illa tibi non tantopere uidentur ornanda? sed tamen, qui semel uerecundiæ fines transierit, eum bene, & nauiter oportet esse impudentem. itaque te plane etiam atque etiam rogo, ut & ornes ea uehementius etiam, quàm fortasse sentis; & in eo leges historiæ negligas: gratiamq; illam, de qua suauissime quodam in proœmio scripsisti, à qua te affici non magis potuisse demonstras, quàm Herculem Xenophontium illum à uoluptate, ea si me tibi uehementius commendabit, ne aspernere; amoriq; nostro plusculum etiam, quàm concedit ueritas, largiare. quòd si te adducemus, ut hoc suscipias: erit, ut mihi persuadeo, materies digna facultate, et copia tua. à principio enim coniurationis usque ad reditum nostrum uidetur mihi modicũ quoddam corpus confici posse. in quo & illa poteris uti ciuilium commutationum scientia, uel in explicandis causis rerum nouarum, uel in remedijs incommodorũ; cum & reprehendes ea, quæ uituperanda duces; & quæ placebunt, exponendis rationibus comprobabis; et,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſi liberius, ut conſueſti, agendum putabis, multorum in nos perfidiam, inſidias, proditionem notabis. multã etiam caſus noſtri tibi uarietatem in ſcribendo ſuppeditabunt, plenam cuiuſdam uoluptatis, quæ uehementer animos hominum in legendo ſcripto retinere poſſit. NIHIL eſt enim aptius ad delectationem lectoris, quàm temporum uarietates, fortunæq; uiciſſitudines: quæ etſi nobis optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt iucundæ. HABET enim præteriti doloris ſecura recordatio delectationem. cæteris uero nulla perfunctis propria moleſtia, caſus alienos ſine ullo dolore intuentibus, etiam ipſa miſericordia eſt iucunda. quem enim noſtrum ille moriens apud Mantineam Epaminondas non cum quadam miſeratione delectat? qui tum denique ſibi auelli iubet ſpiculum, poſteaquam ei percõtanti dictum eſt, clypeum eſſe ſaluũ: ut etiam in uulneris dolore, æquo animo cum laude moreretur. cuius ſtudium in legendo non erectum Themiſtoclis fuga, redituq; retinetur? etenim ordo ipſe annalium mediocriter nos retinet, quaſi enumeratione faſtorum: at uiri ſæpe excellentis ancipites, uarijq; caſus habẽt admirationem, expectationem; lætitiam, moleſtiã; ſpem, timorem: ſi uero exitu notabili concluduntur, expletur animus iucundiſſimæ lectionis uoluptate. quo mihi acciderit optatius, ſi in hac ſententia fueris, ut à continentibus tuis ſcriptis, in quibus perpetuam rerum geſtarum hiſtoriam complecteris, ſecernas hanc quaſi fabulam rerum, euentorumq; noſtrorum: habet enim uarios actus, multasq; actiones et conſiliorum, et temporum. Ac non uereor, ne aſſentatiũcula quadam au-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2019

cupari tuam gratiam uidear, cum hoc demonſtrem, me à te potiſſimũ ornari, celebrariq; uelle: neque enim tu is es, qui, quid ſis, neſcias; & qui non eos magis, qui te non admirẽtur, inuidos, quàm eos, qui laudent, aſſentatores arbitrere. neque autem ego ſum ita demẽs, ut me ſempiternæ gloriæ per eum commendari uelim, qui non ipſe quoque in me commendando propriam ingenij gloriam conſequatur. neque enim Alexander ille gratiæ cauſa ab Apelle potiſſimum pingi, & à Lyſippo fingi uolebat, ſed quòd illorũ artem cum ipſis, tum etiam ſibi gloriæ fore putabat. atque illi artifices, corporis ſimulacra ignotis nota faciebant: quæ uel ſi nulla ſint, nihilo ſunt tamen obſcuriores clari uiri. nec minus enim eſt Spartiates Ageſilaus ille perhibendus, qui neque pictam, neque fictam imaginem ſuam paſſus eſt eſſe, quàm qui in eo genere laborarunt. unus enim Xenophontis libellus in eo rege laudando facile omnes imagines omnium, ſtatuasq; ſuperauit. atque hoc præſtantius mihi fuerit & ad lætitiam animi, et ad memoriæ dignitatem, ſi in tua ſcripta peruenero, quàm ſi in cæterorum; quòd non ingenium mihi ſolum ſuppeditatum fuerit tuum, ſicut Timoleonti à Timæo, aut ab Herodoto Themiſtocli, ſed etiam auctoritas clariſſimi, & ſpectatiſſimi uiri, & in reip. maximis, grauiſſimisq; cauſis cogniti, atque in primis probati: ut mihi non ſolum præconium, quod, cum in Sigæum ueniſſet, Alexander ab Homero Achilli tributum eſſe dixit, ſed etiam graue teſtimonium impertitum clari hominis, magniq; uideatur. placet enim Hector ille mihi Næuianus, qui non tantum laudari ſe lætatur, ſed addit

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

etiam, à laudato uiro. quod si à te non impetro, hoc est, si qua te res impedierit; (neque enim fas esse arbitror, quidquam me rogantem abs te non impetrare) cogar fortasse facere, quod nonnulli sæpe reprehendunt: scribam ipse de me, multorum tamen exemplo, & clarorum uirorum. sed, quod te non fugit, hæc sunt in hoc genere uitia: et uerecundius ipsi de sese scribant, necesse est, si quid est laudandum; & prætereant, si quid forte reprehendendum est. accedit etiam, ut minor sit fides, minor auctoritas, multi denique reprehendant, & dicant, uerecundiores esse præcones ludorum gymnicorum, qui, cum cæteris coronas imposuerunt uictoribus, eorumq; nomina magna uoce pronunciarunt, cum ipsi ante ludorum missionem corona donentur, alium præconem adhibeant, ne sua uoce ipsi se uictores esse prædicent. hæc nos uitare cupimus, & si recipis causam nostram, uitabimus: idq; ut facias, rogamus. Ac ne forte mirere, cur, cum mihi sæpe ostenderis te accuratissime nostrorum temporum consilia, atque euentus literis mandaturum, à te id nunc tantopere, & tam multis uerbis petamus: illa nos cupiditas incendit, de qua initio scripsi, festinationis; quòd alacres animo sumus, ut & cæteri uiuentibus nobis ex libris tuis nos cognoscant, & nosmet ipsi uiui gloriola nostra perfruamur. his de rebus quid acturus sis, si tibi non est molestum, rescribas mihi uelim. si enim suscipis causam, conficiam commentarios rerum omnium. sin autem differs me in tempus aliud, coram tecum loquar. tu interea non cessabis, & ea, quæ habes instituta, perpolies, nosq; diliges. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO S. D. L. LVCCEIO Q. F.

QVanquam ipsa consolatio literarum tuarum mihi gratissima est; declarat enim summam beneuolentiam coniunctam pari prudentia: tamen illum fructum ex ijs literis uel maximum cepi, quòd te præclare res humanas contemnentem, & optime contra fortunam paratum, armatumq; cognoui. quam quidem laudem sapientiæ statuo esse maximam, NON aliunde pendere, nec extrinsecus aut bene, aut male uiuendi suspensas habere rationes. quæ cogitatio cum mihi non omnino excidisset, (etenim penitus insederat) ui tamen tempestatum, & concussu calamitatum erat aliquantum labefactata, atque conuulsa: cui te opitulari & uideo, & id feciisse etiam proximis literis, multumq; profecisse sentio. itaque hoc sæpius dicendum, tibiq; non significandum solum, sed etiam declarandum arbitror, nihil mihi esse potuisse tuis literis gratius. ad consolandum autem cum illa ualent, quæ elegáter, copioseq; collegisti: tum nihil plus, quàm quòd firmitudinem, grauitatemq; animi tui perspexi; quam non imitari, turpissimum existimo. itaque hoc etiam fortiorem me puto, quàm te ipsum, præceptorem fortitudinis, quòd tu mihi uidere spem nonnullam habere, hæc aliquando futura meliora: casus enim gladiatorij, similitudinesq; eæ, tum rationes in ea disputatione à te collectæ, uetabant me reip. penitus diffidere. itaque alterum minus mirum, fortiorem te esse,

cum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cum aliquid speres : alterum mirum, spe ulla teneri. quid est enim non ita affectum, ut id non deletum, extinctumq; omne esse fateare ? circunspice omnia membra reip. quæ notissima sunt tibi : nullum reperies profecto, quod non fractum, debilitatumue sit. quæ persequerer, si aut melius ea uiderem, quàm tu uides; aut commemorare possem sine dolore. quanquam tuis monitis, præceptisq; omnis est abijciendus dolor. ergo et domestica feremus, ut censes, & publica paulo etiam fortius fortasse, quàm tu ipse, qui præcipis. te enim spes aliqua consolatur, ut scribis : nos autem erimus etiam in omni desperatione fortes, ut tu tamen idem et hortaris, & præcipis : das enim mihi iucundas recordationes conscientiæ nostræ, rerumq; earum, quas te in primis auctore gessimus; præstitimus enim patriæ non minus certe, quàm debuimus, plus profecto, quàm est ab animo cuiusquam, aut consilio hominis postulatum. ignoces mihi de me ipso aliquid prædicanti : quarum enim tu rerum cogitatione nos leuare ægritudine uoluisti, earum etiam commemoratione lenimur. itaque, ut mones, quantum potero, me ab omnibus molestijs, & angoribus abducam, transferamq; animum ad ea, quibus secundæ res ornantur, aduersæ adiuuantur : tecumq; & ero tantum, quantum patietur utriusque ætas, & ualetudo : &, si esse una minus poterimus, quàm uolumus, animorum tamen coniunctione ijsdem studijs ita fruemur, ut nunquam non una esse uideamur. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

L. LVCCEIVS, Q. F. S. D. M. CICERONI, M. F.

S Iuales, bene est: ego ualeo, sicut soleo, paulo tamen etiam deterius, quàm soleo. Te requisiui sæpius, ut uiderem. Romæ quia postea non fuisti, quàm à me discesseras, miratus sum: quod item nunc miror. non habeo certum, quæ te res hinc maxime retrahat. si solitudine delectare, cum scribas, & aliquid agas eorum, quorum consuesti: gaudeo, neque reprehendo tuum consilium: nam nihil isto potest esse iucundius, non modo miseris his temporibus, & luctuosis, sed etiam tranquillis, & optatis, præsertim uel animo defatigato tuo, qui nunc requiem quærit ex magnis occupationibus, uel erudito, qui semper aliquid ex se promat, quod alios delectet, te ipsum laudibus illustret. sin autem, sicut hic dum eras, & lacrymis, & tristitiæ te tradidisti: doleo, quia doles, & angere: nec possum te, si concedis, quod sentimus, ut liberius dicamus, non accusare. quid enim? tu solus aperta non uidebis, qui propter acumen occultissima perspicis? tu non intelliges, te querelis quotidianis nihil proficere? nō intelliges, duplicari solicitudines, quas eleuare tua te prudentia postulat? quòd si nō possumus aliquid proficere suadendo, gratia contendimus, & rogando, si quid nostra causa uis, ut istis te molestijs laxes, & ad conuictum nostrum redeas, & ad consuetudinem, uel nostram communem, uel tuam solius, ac propriam. cupio non obtundere te, si non delectare nostro studio. cu-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

pio deterrere, ne permaneas in incepto: cum duæ res iſtæ contrariæ me conturbent: ex quibus aut in altera mihi uelim, ſi potes, obtemperes; aut in altera non offendas. Vale.

M. CICERO L. LVCCEIO, Q. F. S.

OMnis amor tuus ex omnibus partibus ſe oſtendit in ijs literis, quas à te proxime accepi, non ille quidem mihi ignotus, ſed tamen gratus, & optatus; dicerem, iucundus, niſi id uerbum in omne tempus perdidiſſem, neque ob eam unã cauſam, quam tu ſuſpicaris, & in qua me, leniſſimis, & amantiſſimis uerbis utens, re grauiter accuſas; ſed quòd illius tanti uulneris quæ remedia eſſe debebãt, ea nulla ſunt. quid enim? ad amicos ne confugiam? quàm multi ſunt? habuimus enim fere communes: quorum alij occiderunt, alij neſcio quo pacto obduruerunt. tecum uiuere poſſem equidem, & maxime uellem. uetuſtas eſt, amor, conſuetudo, ſtudia paria: quod uinculum, quæ res deeſt noſtræ coniunctioni? poſſumus ne igitur eſſe una? nec mehercule intelligo, quid impediat: ſed certe adhuc non fuimus, cum eſſemus uicini in Tuſculano, in Puteolano: nam quid dicam, in urbe? in qua, cum forum commune ſit, uicinitas non requiritur. ſed caſu neſcio quo in ea tempora noſtra ætas incidit, ut, cum maxime florere nos oporteret, tum uiuere etiam puderet. quod enim mihi poterat eſſe perfugium ſpoliato & domeſticis, & forenſibus ornamentis, atque ſolatijs? literæ, credo; quibus utor aſſidue: quid enim aliud facere poſſum? ſed neſcio quo modo ipſæ illæ ex-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cludere me à portu, & perfugio uidentur, & quaſi exprobrare, quòd in ea uita maneam, in qua nihil inſit, niſi propagatio miſerrimi temporis. Hic tu ea me abeſſe urbe miraris, in qua domus nihil delectare poſſit, ſummum ſit odium temporum, hominum, fori, curiæ? itaque ſic literis utor, in quibus conſumo omne tempus, non ut ab his medicinam perpetuam, ſed ut exiguam doloris obliuionem petam. quòd ſi id egiſſemus ego, atque tu, quod ne in mentem quidem nobis ueniebat propter quotidianos metus: omne tempus una fuiſſemus: neque me ualetudo tua offenderet, neque te mœror meus. quod, quantum fieri poterit, conſequamur: quid enim utrique noſtrum aptius? propediem te igitur uidebo. Vale.

M. CICERO S. D. TITIO.

ETſi unus ex omnibus minime ſum ad te conſolandum accommodatus, quòd tãtum ex tuis moleſtijs cepi doloris, ut conſolatione ipſe egerem: tamen, cum longius à ſummi luctus acerbitate meus abeſſet dolor, quàm tuus, ſtatui noſtræ neceſſitudinis eſſe, meæq; in te beneuolentiæ, non tacere tanto in tuo mœrore tandiu, ſed adhibere aliquam modicam conſolationem, quæ leuare dolorem tuum poſſet, ſi minus ſanare potuiſſet. Eſt autem conſolatio peruulgata quidem illa maxime, quam ſemper in ore, atque in animo habere debemus; HOMINES nos ut eſſe meminerimus, ea lege natos, ut omnibus telis fortunæ propoſita ſit uita noſtra; neque eſſe recuſandum, quo minus ea, qua nati ſumus, conditione uiuamus: ne ue tam

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

grauiter eos casus feramus, quos nullo consilio uitare possumus: euentisq; aliorum memoria repetendis, nihil accidisse nobis noui cogitemus. neque hæ, neque cæteræ consolationes, quæ sunt à sapientissimis uiris usurpatæ, memoriæq;, & literis proditæ, tantum uidentur proficere debere, quantum status ipse nostræ ciuitatis, & hæc perturbatio temporum perditorum: cum beatissimi sint, qui liberos non susceperunt; minus autem miseri, qui his temporibus amiserunt, quàm si eosdem bona, aut denique aliqua rep. perdidissent. quòd si tuum te desiderium mouet; aut si tuarum rerum cogitatione mœres: non facile exhauriri tibi istum dolorem posse uniuersum puto. sin illa te res cruciat, quæ magis amoris est, ut eorum, qui occiderunt, miserias lugeas: ut ea non dicam, quæ sæpissime & legi, & audiui, nihil mali esse in morte; in qua si resideat sensus, immortalitas illa potius, quàm mors ducenda sit; sin sit amissus, nulla uideri miseria debeat, quæ non sentiatur: hoc tamen non dubitans confirmare possum; ea misceri, parari, impendere reip. quæ qui reliquerit, nullo modo mihi quidem deceptus esse uideatur. quid est enim iam non modo pudori, probitati, uirtuti, rectis studijs, bonis artibus, sed omnino libertati, ac saluti loci? non mehercule quenquam audiui hoc grauissimo, & pestilentissimo anno adolescentulum, aut puerum mortuum, qui mihi non à dijs immortalibus ereptus ex his miserijs, atque ex iniquissima conditione uitæ uideretur. quare si tibi unum hoc detrahi potest, ne quid ijs, quos amasti, mali putes contigisse: permultum erit ex mœrore tuo diminutum. relinquetur enim simplex illa iam cu-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ra doloris tui, quæ non cum illis communicabitur, ſed ad te ipſum proprie referetur. in qua non eſt iam grauitatis, ac ſapientiæ tuæ, quam tu à puero præſtitiſti, ferre immoderatius caſum incommodorum tuorum, qui ſit ab eorum, quos dilexeris, miſeria, maloq́; ſeiunctus. etenim eum ſemper te & priuatis in rebus, & publicis præſtitiſti, tuenda tibi ut ſit grauitas, & conſtantiæ ſeruiendum. nam quod allatura eſt ipſa diuturnitas, quæ maximos luctus uetuſtate tollit, id nos præripere conſilio, prudentiaq́; debemus. etenim ſi nulla unquam fuit, liberis amiſſis, tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit: certe nos, quod eſt dies allatura, id conſilio ante ferre debemus, neque expectare temporis medicinam, quam repræſentare ratione poſſimus. His ego literis ſi quid profeciſſem, exiſtimabam optandum quiddam me eſſe aſſecutum: ſin minus forte ualuiſſent, officio tamen eſſe functum beneuolentiſſimi, atque amiciſſimi: quem me tibi & fuiſſe ſemper exiſtimes uelim, & futurum eſſe confidas. Vale.

M. CICERO S. D. P. SEXTIO P. F.

NOn obliuione amicitiæ noſtræ, neque intermiſſione cõſuetudinis meæ, ſuperioribus temporibus ad te nullas literas miſi, ſed quòd priora tempora in ruinis reip. noſtrisq́; iacuerunt, poſteriora autem me à ſcribendo tuis iniuſtiſſimis, atque acerbiſſimis incommodis retardarunt. cum uero & interuallum iam ſatis longum fuiſſet; & tuam uirtutem, animiq́; magnitudinem diligentius eſſem mecum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

recordatus; non putaui esse alienum institutis meis, hæc ad te scribere. Ego te P. Sexti & primis temporibus illis, quibus in inuidiam absens, & in crimen uocabare, defendi: &, cum in tui familiarissimi iudicio, ac periculo tuum nomẽ coniungeretur, quàm potui accuratissime te, tuamq; causam tutatus sum: & proxime recenti aduentu meo cum rem aliter institutam offendissem, ac mihi placuisset, si affuissem, tamen nulla re saluti tuæ defui: cumq; eo tempore inuidia annonæ inimici non solum tui, uerum etiam amicorum tuorum, iniquitas totius iudicij, multaq; alia reip. uitia plus, quàm causa ipsa, ueritasq; ualuissent; Publio tuo neque opera, neque consilio, neque labore, neque gratia, neque testimonio defui. quamobrem, omnibus officijs amicitiæ diligenter à me, sanctèq; seruatis, ne hoc quidem prætermittendum esse duxi, te ut hortarer, rogaremq;, ut & hominem te, & uirum esse meminisses; id est ut & communem, incertumq; casum, quem neque uitare quisquam nostrum, neque præstare ullo pacto potest, sapienter ferres; & dolori fortiter, ac fortunæ resisteres; cogitaresq;, & in nostra ciuitate, & in cæteris, quæ rerum potitæ sunt, multis fortissimis, atque optimis uiris iniustis iudicijs tales casus incidisse. illud utinam ne uere scriberem, ea te rep. carere, in qua neminem prudentem hominem res ulla delectet. De tuo autem filio uereor, ne, si nihil ad te scripserim, debitum eius uirtuti uidear testimonium non cepisse: sin autem omnia, quæ sentio, perscripserim, ne refricem meis literis desiderium, ac dolorem tuum. sed tamen prudentissime facies, si illius pietatem, uirtutem, industriam,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ubicunque erit, tuam esse, tecum esse duces. NEC enim minus nostra sunt, quæ animo complectimur, quàm quæ oculis intuemur. quamobrem & illius eximia uirtus, summusq; in te amor magnæ tibi consolationi debet esse; & nos, cæteriq;, qui te non ex fortuna, sed ex uirtute tua pendimus, semperq; pendemus; & maxime animi tui conscientia, cum tibi nihil merito accidisse reputabis, et illud adiunges, HOMINES sapientes turpitudine, non casu; & delicto suo, non aliorum iniuria commoueri. Ego et memoria nostræ ueteris amicitiæ, & uirtute, atque obseruantia filij tui monitus, nullo loco deero neque ad consolandũ, neque ad leuandum fortunam tuam. tu si quid ad me forte scripseris, perficiã, ne te frustra scripsisse arbitrere. Vale.

M. CICERO S. D. T. FADIO.

TSi egomet, qui te consolari cupio, consolandus ipse sum, propterea quòd nullam rem grauius iandiu tuli, quàm incommodum tuum: tamen te magnopere non hortor solũ, sed etiam pro amore nostro rogo, atque oro, te colligas, uirumq; præbeas, &, qua conditione omnes homines, & quibus temporibus nati simus, cogites. plus tibi uirtus tua dedit, quàm fortuna abstulit: propterea quòd adeptus es, quod non multi homines noui; amisisti, quod plurimi homines nobilissimi. ea denique uidetur conditio impendere legum, iudiciorum, temporum, ut optime actum cum eo uideatur esse, qui quamleuissima pœna ab hac rep. discesserit. tu uero, qui et fortunas, & li-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

beros habeas, & nos, cæterosq; necessitudine, & beneuolentiv tecum coniunctissimos; quiq; magnam facultatem sis habiturus nobiscum, & cum omnibus tuis uiuendi; et cum unum sit iudicium ex tam multis, quod reprehendatur, ut quod una sententia, eaq; dubia, potentiæ alicuius condonatum existimetur: omnibus his de causis debes istam molestiam quamleuissime ferre. Meus animus erit in te, liberosq; tuos semper, quem tu esse uis, & qui esse debet. Vale.

M. CICERO RVFO S.

TSi mihi nunquam dubium fuit, quin tibi
E essem carissimus: tamen quotidie magis id perspicio: extatq; id, quod mihi ostenderas quibusdam literis, hoc te studiosiorem in me colendo fore, quàm in prouincia fuisses, (etsi, meo iudicio, nihil ad tuum prouinciale officium addi potest) quo liberius iudicium esse posset tuum. itaque me et superiores literæ tuæ admodum delectauerunt, quibus & expectatum meum aduentum abs te amanter uidebam, &, cum aliter res cecidisset, ac putasses, te meo consilio magnopere esse lætatum: & his proximis literis magnum cepi fructum & iudicij, et officij tui: iudicij, quòd intelligo te, id quod omnes fortes, ac boni uiri facere debẽt, nihil putare utile esse, nisi quod rectum, honestumq; sit: officij, quòd te mecum, quodcunque cepissem consilij, polliceris fore: quo neque mihi gratius, neque, ut ego arbitror, tibi honestius esse quidquam potest. mihi consilium captum iandiu est. de quo ad te, non quo cælandus esses, nihil scripsi antea, sed quia communicatio

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

consilij tali tempore, quasi quædam admonitio uidetur esse officij, uel potius efflagitatio ad coeundam societatem uel periculi, uel laboris. cum uero ea tua sit uoluntas, humanitas, beneuolentia erga me: libenter amplector talem animum, sed ita, (non enim dimittam pudorem in rogando meum) si feceris id, quod ostendis, magnam habebo gratiam; si non feceris, ignoscam; & alterum timori, alterum mihi te negare non potuisse arbitrabor. est enim res profecto maxima. quid rectum sit, apparet: quid expediat, obscurum est, ita tamen, ut, si nos ij sumus, qui esse debemus, id est studio digni, & literis nostris, dubitare non possimus, quin ea maxime conducant, quæ sunt rectissima. quare tu, si simul placebit, statim ad me uenies: sin idem placebit, atque eodem, nec continuo poteris; omnia tibi ut nota sint, faciam. quidquid statueris, te mihi amicum; sin id, quod opto, etiam amicissimum iudicabo. Vale.

CICERO RVFO S.

QVoquo modo potuissem, te conueniissem, si eò, quò constitueras, uenire uoluisses. quare etsi mei commodi causa commouere me noluisti: tamen ita existimes uelim, me antelaturum fuisse, si ad me misisses, uoluntatem tuam commodo meo. Ad ea, quæ scripsisti, commodius equidem possem de singulis ad te rebus scribere, si M. Tullius, scriba meus, adesset: à quo mihi exploratum est, in rationibus duntaxat referendis, (de cæteris rebus affirmare non possum) nihil eum feciſſe scientem, quod esset contra aut rem,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

aut existimationem tuam : deinde, si rationum referendarum ius uetus, & mos antiquus maneret, me relaturum rationes, nisi tecum pro coniunctione nostræ necessitudinis contulissem, confeciſſemq; , non fuisse. quod igitur feciſſem ad urbem, si consuetudo pristina maneret ; id, quando lege Iulia relinquere rationes in prouincia necesse erat, easdemq; totidem uerbis referre ad ærarium, feci in prouincia, neque ita feci, ut te ad meum arbitrium adducerem : sed tribui tibi tantum, quantum me tribuisse nunquam pœnitebit . totum enim scribam meum, quem tibi uideo nunc esse suspectum, tibi tradidi . tu ei M. Mindium fratrem tuum adiunxisti . rationes confectæ me absente sunt tecum : ad quas ego nihil adhibui præter lectionem. ita accepi librum à meo seruo scriba, ut eundem acceperim à fratre tuo . si honos is fuit, maiorem tibi habere non potui : si fides, maiorem tibi habui, quàm pene ipsi mihi . si prouidendum fuit, ne quid aliter, ac tibi & honestum, & utile esset, referretur : non habui, cui potius id negotij darem, quàm scribæ meo . illud quidem certe factum est, quod lex iubebat, ut apud duas ciuitates, Laodicensem, & Apamensem, quæ nobis maxime uidebantur, quoniam ita necesse erat, rationes confectas, & consolutas deponeremus . itaque huic loco primum respondeo, me, quanquam iustis de causis rationes deferre properarim, tamen te expectaturum fuisse, nisi in prouincia relictas rationes pro latis haberem . Quamobrem de Volusio quod scribis, non est id rationum . docuerunt enim me periti homines, in his cum omnium peritissimus, tum mihi amicissimus C . Ca-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

millus, ad Voluſium trãsferri nomen à Valerio non potuiſſe, ſed prædes Valerianos teneri. neque id erat HS XXX, ut ſcribis, ſed XIX. erat enim curata nobis pecunia Valerij mancipis nomine: ex qua reliquum quod erat in rationibus, retuli. ſed ſic me et liberalitatis fructu priuas, & diligentiæ, &, quod minime tamen laboro, mediocris etiam prudentiæ: liberalitatis, quòd mauis ſcribæ mei beneficio, quàm meo, legatũ meum, præfectumq; maxima calamitate leuatos, cum præſertim non deberent eſſe obligati: diligentiæ, quòd exiſtimas, de tanto officio meo, tanto etiam periculo nec ſciſſe me quidquam, nec cogitaſſe; ſcribam, quidquid uoluiſſet, cum id mihi ne recitaſſet quidem, retuliſſe: prudentiæ, cum rem à me ne inſipienter quidem cogitatam putas. nam et Volusij liberandi meum fuit conſilium: et ut multa tam grauis Valerianis prædibus, ipſiq; T. Mario depelleretur, à me inita ratio eſt: quam quidem omnes non ſolum probant, ſed etiam laudant. & ſi uerum ſcire uis, hoc uni ſcribæ meo intellexi non nimium placere. ſed ego putaui eſſe uiri boni, cũ populus ſuum ſeruaret, conſulere fortunis tot uel amicorũ uel ciuium. Nam de Iogeio eſt ita actum, ut auctore Cn. Pompeio iſta pecunia in fano poneretur. id ego agnoui meo iuſſu eſſe factum. qua pecunia Pompeius eſt uſus, ut tua, quam tu depoſueras, Sextius. ſed hoc ad te nihil intelligo pertinere. illud me non animaduertiſſe moleſte ferrem, ut adſcriberem, te in fano pecuniã iuſſu meo depoſuiſſe, niſi iſta pecunia grauiſſimis eſſet, certiſſimisq; monimentis teſtata, cui data, quo S. C. quibus tuis, quibus meis literis P. Sextio tradita eſſet. quæ cum ui-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

derem tot ueſtigijs impreſſa, ut in his errari non poſſet: non adſcripſi id, quod tua nihil referebat: ego tamen adſcripſiſſe mallem, quando id te uideo deſiderare. ſicut ſcribis tibi id eſſe referendum, idem ipſe ſentio: neque in eo quidquam à meis rationibus diſcrepabũt tuæ. addes enim tu, meo iuſſu: quod ego nunquam addidi: nec cauſa eſt, cur negem: nec, ſi eſſet, & tu nolles, negarem. Nam de HS nongentis millibus, certe ita relatum eſt, ut tu, ſiue frater tuus referri uoluit. ſed ſi quid eſt, quando de logeio parum prouiſum eſt, quod ego in rationibus referendis etiamnum corrigere poſſim: de eo mihi, cum S. C. non ſim uſus, quid per leges liceat, conſiderandũ eſt. te certe in pecunia exacta ita efferre ex meis rationibus relatis non oportuit: niſi quid me fallit: ſunt enim alij peritiores. illud caue dubites, quin ego omnia faciam, quæ intereſſe tua, aut etiam uelle te exiſtimem, ſi ullo modo facere poſſim. Quod ſcribis de beneficijs, ſcito à me et tribunos mil. et præfectos, et contubernales duntaxat meos delatos eſſe. in quo quidẽ ratio me fefellit. liberum enim mihi tempus ad eos deferendos exiſtimabam dari: poſtea certior ſum factus, triginta diebus deferri neceſſe eſſe, quibus rationes retuliſſem. ſane moleſte tuli, non illa beneficia tuæ potius ambitioni reſeruata eſſe, quàm meæ, qui ambitione nihil uterer. de centurionibus tamen, & de tribunorum mil. contubernalibus res eſt in integro: genus enim horum beneficiorum definitum lege non erat. Reliquum eſt de HS centum millibus: de quibus memini mihi à te Myrina literas eſſe allatas, non mei errati, ſed tui: in quo peccatum uidebatur eſſe, ſi modo erat, fratris tui, &

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

Tullij. ſed cum id corrigi non poſſet, quòd, iam depoſitis rationibus, ex prouincia deceſſemus: credo me quidem tibi pro animi mei uoluntate, proq; ea ſpe facultatum, quam tum habebamus, quàm humaniſſime potuerim, reſcripſiſſe. ſed neque tum me humanitate mearum literarum obligatum puto; neque tuam hodie epiſtolam de HS centum ſic accepiſſe, ut ij accipiunt, quibus epiſtolæ per hæc tempora moleſtæ ſunt. ſimul illud cogitare debes, me omnem pecuniam, quæ ad me ſaluis legibus peruenisſet, Epheſi apud publicanos depoſuiſſe: id fuiſſe HS XXII: eam omnem pecuniam Pompeium abſtuliſſe. quod ego ſiue æquo animo fero, ſiue iniquo: tu de HS centum æquo animo ferre debes, et exiſtimare, eo minus ad te uel de tuis cibarijs, uel de mea liberalitate peruenisſe. quòd ſi mihi expenſa iſta HS centum tuliſſes: tamen, quæ tua eſt ſuauitas, quiq; in me amor, nolles à me hoc tempore æſtimationem accipere. nam numeratum ſi cuperem, non erat. ſed hæc iocatum me putato, ut ego te exiſtimo. ego tamen, cum Tullius rure redierit, mittam eum ad te, ſi quid ad rem putabis pertinere. Hanc epiſtolam cur non ſcindi uelim, cauſa nulla eſt. Vale.

M. CICERO S. D. L. MESCINIO.

GRatæ mihi tuæ literæ fuerunt: ex quibus intellexi, quod etiam ſine literis arbitrabar, uidendi mei te ſumma cupiditate affectum eſſe. quod ego ita libenter accipio, ut tamen tibi non concedam. nam tecum eſſe, ita mihi commoda omnia, quæ

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

opto, contingant, ut uehementer uelim. etenim, cum esset maior & uirorum, & ciuium bonorum, & iucundorum hominum, & amantium mei copia, tamen erat nemo, quicum essem libentius, quàm tecum, & pauci, quibuscum æque libenter: hoc uero tempore, cum alij interierint, alij absint, alij mutati uoluntate sint, unum mediusfidius tecum diem libentius posuerim, quàm hoc omne tempus cum plerisque eorum, quibuscum uiuo necessario. noli enim existimare, mihi non solitudinem iucundiorem esse, qua tamen ipsa uti non licet, quàm sermones eorum, qui frequentant domum meam, excepto uno, aut summum altero. itaque utor eodem perfugio, quo tibi utendum censeo, literulis nostris, præterea etiam conscientia consiliorum meorum. ego enim is sum, quemadmodum tu facillime potes existimare, qui nihil unquam mea potius, quàm meorum ciuium, causa fecerim: cui nisi inuidisset is, quem tu nunquam amasti, (me enim amabas) et ipse beatus esset, et omnes boni. ego sum, qui nullius uim plus ualere uolui, quàm honestum otium. idemq;, cum illa ipsa arma, quæ semper timuerã, plus posse sensi, quàm illum consensum bonorum, quem ego idem effeceram; quauis tuta conditione pacem accipere malui, quàm uiribus cum ualentiore pugnare. sed et hæc, et multa alia coram breui tempore licebit. neque me tamẽ ulla res alia Romæ tenet, nisi expectatio rerum Africanarũ. uidetur enim mihi res in propinquum adducta discrimen. puto autem mea non nihil interesse; quanquã, id ipsum quid intersit, non sane intelligo; ueruntamen, quidquid illinc nunciatũ sit, non longe abesse à consilijs amicorũ:

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

est enim res ipsa iam in eum locum adducta, ut, quanquam multum interſit inter eorum cauſas, qui dimicant, tamen inter victorias non multum interfuturum putem. ſed plane animus, qui dubijs rebus forſitan fuerit infirmior, deſperatis cõfirmatus eſt multum: quem etiam ſuperiores tuæ literæ confirmarunt: quibus intellexi, quàm fortiter iniuriam ferres: iuuitq; me, tibi cum ſummam humanitatem, tum etiam tuas literas profuiſſe. uerum enim ſcribam: teneriore mihi animo uidebare, ſicut omnes fere, qui uita ingenua, in beata, & libera ciuitate uiximus. ſed ut illa ſecunda moderate tulimus: ſic hanc non ſolum aduerſam, ſed etiam funditus euerſam fortunam fortiter ferre debemus: ut hoc ſaltem in maximis malis boni conſequamur, ut mortem, quam etiam beati contemnere debebamus, propterea quòd nullum ſenſum eſſet habitura, nunc ſic affecti non modo contemnere debeamus, ſed etiam optare. Tu, ſi me diligis, fruere iſto otio; tibiq; perſuade, PRAETER culpam, ac peccatum, quo ſemper caruiſti, & carebis, homini accidere nihil poſſe, quod ſit horribile, aut pertimeſcendum. Ego, ſi uidebitur recte fieri poſſe, ad te ueniam breui. ſi quid acciderit, ut mutandum conſilium ſit: te certiorem faciam ſtatim. tu ita fac cupidus mei uidendi ſis, ut iſtinc te ne moueas tam infirma ualetudine, niſi ex me prius quæſieris per literas, quid te uelim facere. Me uelim, ut facis, diligas, ualetudiniq; tuæ, & tranquillitati animi ſeruias. Vale.

M. TVLLII

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM, AD TORQVATVM, ET ALIOS, LIB. VI.

M. CICERO S. D. A. TORQVATO.

Si ea perturbatio est omnium rerum, ut suæ quenque fortunæ maxime pœniteat, nemoq; sit, quin ubiuis, quàm ibi, ubi est, esse malit: tamen mihi dubium non est, quin hoc tempore bono uiro Romæ esse miserrimum sit. nam etsi quocunque in loco quisque est, idem est ei sensus, & eadem acerbitas ex interitu rerum & publicarum, & suarum: tamen oculi augent dolorem, qui ea, quæ cæteri audiunt, intueri coguntur, nec auertere à miserijs cogitationem sinunt. quare etsi multarum rerum desiderio te angi necesse est: tamen illo dolore, quo maxime te confici audio, quòd Romæ non sis, animum tuum libera. etsi enim cum magna molestia tuos, tuaq; desideras: tamen illa quidem, quæ requiris, suum statum tenent, nec melius, si tu adesses, tenerent, nec sunt ullo in proprio periculo. nec debes tu, cum de tuis cogitas, aut præcipuam aliquam fortunam postulare, aut communem recusare. De te autem ipso Torquate est tuum sic agitare animo, ut non adhibeas in consilium cogitationum tuarum desperationem, aut timorem. nec enim is, qui in te adhuc iniustior, quàm tua dignitas postulabat, fuit, non magna signa dedit animi erga te mitigati. nec tamen is ipse, à quo salus petitur, habet ex-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

plicatam, aut exploratam ratione salutis suæ. CVMQVE omnium bellorum exitus incerti sint: ab altera victoria tibi periculum nullum esse perspicio, quod quidem seiunctum sit ab omnium interitu: ab altera te ipsum nunquam timuisse, certo scio. reliquum est, ut te id ipsum, quod ego quasi consolationis loco pono, maxime excruciet, commune periculum reip. cuius tanti mali, quamuis docti uiri multa dicant, tamen uereor, ne cõsolatio nulla possit uera reperiri, præter illam, quæ tanta est, quãtum in cuiusque animo roboris est, atque neruorum. si enim BENE sentire, rectéq; facere, satis est ad bene, beatéq; uiuendum: uereor, ne eum, qui se optimorum consiliorum conscientia sustentare possit, miserum esse, nefas sit dicere. nec enim nos arbitror victoriæ præmijs ductos patriam olim, & liberos, & fortunas reliquisse: sed quoddam nobis officium iustum, & pium, & debitum reip. nostræq; dignitati uidebatur; qui neque, cum id faciebamus; tam eramus amentes, ut explorata nobis esset victoria. quare si id euenit, quod ingredientibus nobis in causam propositum fuit accidere posse: non debemus ita cadere animis, quasi aliquid euenerit, quod fieri posse nunquam putarimus. simus igitur ea mente, quam ratio, & ueritas præscribit; ut nihil in uita nobis præstãdum præter culpam putemus; eáq; cum careamus, omnia humana placate, & moderate feramus. atque hæc eò pertinet oratio, ut perditis rebus omnibus, tamen ipsa uirtus se sustẽtare posse uideatur. sed si est spes aliqua rebus communibus, ea tu, quicunque status est futurus, carere non debes. atque hoc mihi scribenti ueniebat in mẽtem, me eum esse,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cuius tu desperationem accusare solitus esses, quemq; auctoritate tua cunctantem & diffidentem excitare. quo quidem tempore non ego causam nostram, sed consilium improbabam: sero enim nos ijs armis aduersari uidebam, quæ multo ante confirmata per nosmetipsos erant: docebamq;, pilis, & gladijs, non consilijs, neque auctoritatibus nostris, de iure publico disceptari. neque ego ea, quæ facta sunt, fore cum dicebam, diuinabam futura: sed quod & fieri posse, & exitiosum fore, si euenisset, uidebam, id ne accideret, timebam; præsertim cum, si mihi alterutrum de euentu, atque exitu rerum promittendum esset, id futurum, quod euenit, exploratius possem promittere. ijs enim rebus præstabamus, quæ non prodeunt in aciem: usu autem armorum, et militum robore inferiores eramus. sed tu illum animum nunc adhibe quæso, quo me tum esse oportere censebas. hæc eo scripsi, quòd mihi nunc Philargyrus tuus, omnia de te requirenti, fidelissimo animo, ut mihi quidem uisus est, narrauit, te interdum solicitum solere esse uehementius. quod facere non debes, nec dubitare, quin aut aliqua rep. sis futurus, qui esse debes; aut perdita, non afflictiore conditione, quàm cæteri. hoc uero tempus, quo exanimati omnes, & suspensi sumus, hoc moderatiore animo ferre debes, quòd & in ea urbe es, ubi nata, & alta est ratio, ac moderatio uitæ: & habes Ser. Sulpicium, quem semper unice dilexisti: qui te profecto & beneuolentia, & sapientia consolatur. cuius si essemus et auctoritatem, & consilium secuti, togati potius potentiam, quàm armati uictoriam subissemus. sed hæc longiora for-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

taſſe fuerunt, quàm neceſſe fuit. illa, quæ maiora ſunt, breuius exponam. Ego habeo, cui plus, quàm tibi, debeam, neminem. quibus tantum debebam, quantum tu intelligis, eos mihi huius belli caſus eripuit. qui ſim autem hoc tempore, intelligo. ſed quia NEMO eſt tam afflictus, qui, ſi nihil aliud ſtudeat, niſi id, quod agit, non poſſit nauare aliquid, et efficere: omne meum conſilium, operam, ſtudium certe uelim exiſtimes tibi, tuiſq; liberis eſſe debitum. Vale.

M. CICERO S. D. A. TORQVATO.

PEto à te, ne me putes obliuione tui rarius ad te ſcribere, quàm ſolebam, ſed aut grauitate ualetudinis, qua tamen iam paululum uideor leuari, aut quòd abſim ab urbe, ut, qui ad te proficiſcantur, ſcire non poſſim. quare uelim, ita ſtatutum habeas, me tui memoriam ſumma cum beneuolẽtia tenere, tuaſq; omnes res non minori mihi curæ, quàm meas, eſſe. Quòd maiore in uarietate uerſata eſt adhuc tua cauſa, quàm homines aut uolebãt, aut opinabantur: mihi crede, non eſt, pro malis temporum, quod moleſte feras. neceſſe eſt enim, aut armis urgeri remp. ſempiternis, aut, his poſitis, recreari aliquando, aut funditus interire. ſi arma ualebunt: nec eos, à quibus reciperis, uereri debes, nec eos, quos adiuuiſti. ſi armis aut conditione poſitis, aut defatigatione abiectis, aut uictoria detractis, ciuitas reſpirauerit: & dignitate tua frui tibi, et fortunis licebit. ſin omnino interierint omnia, fueritq; is exitus, quem uir prudentiſſimus M.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

Antonius iam tum timebat, cum tantum instare malorum suspicabatur: misera est illa quidem cõsolatio, tali præsertim ciui, et uiro, sed tamẽ necessaria; NIHIL esse præcipue cuiquam dolendum in eo, quod accidat uniuersis. quæ uis insit in his paucis uerbis (plura enim committenda epistolæ non erant) si attendes, quod facis: profecto etiam sine meis literis intelliges, te aliquid habere, quod speres; nihil, quod aut hoc, aut aliquo reip. statu timeas; omnia si interierint, cum superstitem te esse reip. ne si liceat quidem, uelis, ferendam esse fortunam, præsertim quæ absit à culpa. sed hæc hactenus. Tu, uelim, scribas ad me, quid agas, & ubi futurus sis; ut, aut quo scribam, aut quò ueniam, scire possim. Vale.

M. CICERO S. D. A. TORQVATO.

Superioribus literis beneuolentia magis adductus, quàm quo res ita postularet, fui longior. neque enim confirmatione nostra egebat uirtus tua: neque erat ea mea causa, atque fortuna, ut, cui ipsi omnia deessent, alterum confirmarem. hoc item tẽpore breuior esse debeo. siue enim tum nihil opus fuit tam multis uerbis; nihilo magis nunc opus est: siue tum opus fuit; illud satis est: præsertim cum accesserit nihil noui. nam etsi quotidie aliquid audimus earum rerum, quas ad te perferri existimo: summa tamen eadem est, & idem exitus, quem ego tam uideo animo, quàm ea, quæ oculis cernimus. nec uero quidquam uideo, quod non idem te uidere certo sciam. nam

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

etsi, quem exitum acies habitura sit, diuinare nemo potest: tamen & belli exitum uideo; & si id minus, hoc quidem certe, cum sit necesse alterutrum uincere, qualis futura sit uel hæc, uel illa victoria. idq; cum optime perspexi, tale uideo, nihil ut mali uideatur esse futurum, si id uel ante acciderit, quod uel maximum ad timorem proponitur. ITA enim uiuere, ut non sit uiuendum, miserrimum est: mori autem nemo sapiens miserum duxit, ne beato quidem. sed in ea es urbe, in qua hæc uel plura, & ornatiora parietes ipsi loqui posse uideantur. ego tibi hoc confirmo, ETSI leuis est consolatio ex miserijs aliorum, nihilo te nunc maiore in discrimine esse, quàm quemuis aut eorum, qui discesserint, aut eorum, qui remanserint. alteri dimicant: alteri victorem timent. sed hæc consolatio leuis; illa grauior, qua te uti spero, ego certe utor: nec enim, dum ero, angar ulla re, cum omni uacem culpa; &, si non ero, sensu omnino carebo. sed rursus γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας, qui ad te hæc. Mihi tu, tui, tua omnia maximæ curæ sunt, &, dum uiuam, erunt. Vale.

M. CICERO S. D. A. TORQVATO.

NOui, quod ad te scriberem, nihil erat: & tamen, si quid esset, sciebã te à tuis certiorem fieri solere. de futuris autem rebus etsi semper difficile est dicere, tamen interdum coniectura possis propius accedere, cũ res est eiusmodi, cuius exitus prouideri possit. nunc tantum uidemur intelligere, nõ diuturnum bellum: etsi id ipsum nonnullis uideatur secus. equidem cum hæc scribebam, aliquid iam actum puta-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

bam, non quo ego certo scirem, sed quòd non difficilis erat coniectura. nam cum omnis belli Mars communis, et cum semper incerti exitus præliorum sunt: tum hoc tempore ita magnæ utrinque copiæ, ita paratæ ad depugnandum esse dicuntur, ut, utercunque uicerit, non sit mirum futurum. illa in dies singulos magis magisq; opinio hominum confirmatur, etiam si inter causas armorum aliquantum intersit, tamen inter uictorias non multum interfuturum. alteros propemodum iam sumus experti: de altero, nemo est, quin cogitet, quàm sit metuendus iratus uictor armatus. hoc loco si uideor augere dolorem tuum, quem consolando leuare debebam, fateor me communium malorum cōsolationem nullam inuenire, præter illam, quæ tamen, si possis eam suscipere, maxima est, quaq; ego quotidie magis utor; CONSCIENTIAM rectæ uoluntatis maximam consolationem esse rerum incommodarū; nec esse ullum magnum malum præter culpam. à qua quando tantum absumus, ut etiam optime senserimus, euentusq; magis nostri consilij, quàm consilium reprehendatur; & quando præstitimus, quod debuimus: moderate, quod euenit, feramus. sed hoc mihi tamen non sumo, ut te consoler de communibus miserijs, quæ & ad consolandum maioris ingenij, & ad ferendum singularis uirtutis indigent. illud cuiuis facile est docere, cur præcipue tu dolere nihil debeas. eius enim, qui tardior in te leuando fuit, quàm fore putaramus, non est mihi dubia de tua salute sententia: de alijs autem, non arbitror te expectare, quid sentiam. reliquum est, ut te angat, quòd absis à tuis tādiu. res molesta, præsertim ab ijs pue-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

etsi, quem exitum acies habitura sit, diuinare nemo potest: tamen & belli exitum uideo; & si id minus, hoc quidem certe, cum sit necesse alterutrum uincere, qualis futura sit uel hæc, uel illa victoria. idq; cum optime perspexi, tale uideo, nihil ut mali uideatur esse futurum, si id uel ante acciderit, quod uel maximum ad timorem proponitur. ITA enim uiuere, ut non sit uiuendum, miserrimum est: mori autem nemo sapiens miserum duxit, ne beato quidem. sed in ea es urbe, in qua hæc uel plura, & ornatiora parietes ipsi loqui posse uideantur. ego tibi hoc confirmo, ETSI leuis est consolatio ex miserijs aliorum, nihilo te nunc maiore in discrimine esse, quàm quemuis aut eorum, qui discesserint, aut eorum, qui remanserint. alteri dimicant: alteri victorem timent. sed hæc consolatio leuis; illa grauior, qua te utispero, ego certe utor: nec enim, dum ero, angar ulla re, cum omni uacem culpa; &, si non ero, sensu omnino carebo. sed rursus γλαῦκ' εἰς ἀθήνας, qui ad te hæc. Mihi tu, tui, tua omnia maximæ curæ sunt, &, dum uiuam, erunt. Vale.

M. CICERO S. D. A. TORQVATO.

NOui, quod ad te scriberem, nihil erat: & tamen, si quid esset, sciebã te à tuis certiorem fieri solere. de futuris autem rebus etsi semper difficile est dicere, tamen interdum coniectura possis propius accedere, cũ res est eiusmodi, cuius exitus prouideri possit. nunc tantum uidemur intelligere, nõ diuturnum bellum: etsi id ipsum nonnullis uideatur secus. equidem cum hæc scribebam, aliquid iam actum puta-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

vis, quibus nihil poteſt eſſe feſtiuius. ſed, ut antea ad te ſcripſi, tempus eſt huiuſmodi, ut ſuam quiſque conditionem miſerrimam putet; & ubi quiſque ſit, ibi eſſe minime uelit. equidem, nos quòd Romæ ſumus, miſerrimum eſſe duco; non ſolum quòd in omnibus malis acerbius eſt uidere, quàm audire; ſed etiam quòd ad omnes caſus ſubitorum periculorum magis obiecti ſumus, quàm ſi abeſſemus. etſi me ipſum conſolatorem tuum non tantum literæ, quibus ſemper ſtudui, quantum longinquitas temporis, mitigauit. quanto fuerim dolore, meminiſti. in quo prima illa conſolatio eſt, uidiſſe me plus, quàm cæteros, cum cupiebam quamuis iniqua conditione pacem. quod etſi caſu, non diuinatione mea factum eſt: tamen hac inani prudentiæ laude delector. deinde, quod mihi ad conſolationem commune tecum eſt, ſi iam uocer ad exitum uitæ, non ab ea rep. auellar, qua carendum eſſe doleam, præſertim cum id ſine ullo ſenſu futurũ ſit. adiuuat etiam ætas, et acta iam uita, quæ cum curſu ſuo bene confecto delectatur, tum uetat in eo uim timere, quò nos iam natura ipſa pene perduxerit. poſtremo is uir, uel etiam ij uiri hoc bello occiderunt, ut impudẽtia uideatur, eandẽ fortunam, ſi res cogat, recuſare. equidem mihi omnia propono: nec ullum eſt tantum malum, quod non putem impendere: ſed cum plus in metuendo mali ſit, quàm in illo ipſo, quod timetur, deſino; præſertim cum id impendeat, in quo non modo dolor nullus, uerum finis etiam doloris futurus ſit. ſed hæc ſatis multa, uel plura potius, quàm neceſſe fuit. facit autem non loquacitas mea, ſed beneuolentia longiores epiſtolas. Ser-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

uium discessisse Athenis, moleste tuli: non enim dubito, quin magnæ tibi leuationi sit solitus esse quotidianus congressus, et sermo cum familiarissimi hominis, tum optimi, et prudentissimi uiri. tu, uelim, te, ut debes, et soles, tua uirtute sustentes. ego, quæ te uelle, quæq; ad te, et ad tuos pertinere arbitrabor, omnia studiose, diligenterq; curabo; quæ cum faciam, beneuolentiã tuam erga me imitabor, merita non assequar. Vale.

M. CICERO A. CAECINAE S. D.

QVotiescunque filium tuum uideo, (uideo autem fere quotidie) polliceor ei studium quidem meum, & operam sine ulla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis; gratiam autem, atque auctoritatem cum hac exceptione, quantum ualeam, quantumq; possim. Liber tuus et lectus est, & legitur à me diligenter, & custoditur diligentissime. Res, et fortunæ tuæ mihi maximæ curæ sunt. quæ quidem quotidie faciliores mihi, & meliores uidentur: multisq; uideo magnæ esse curæ: quorum de studio, et de sua spe filium ad te perscripsisse certo scio. ijs autem de rebus, quas coniectura consequi possumus, non mihi sumo, ut plus ipse prospiciam, quàm te uidere, atque intelligere mihi persuaserim. sed tamen quia fieri potest, ut tu ea perturbatiore animo cogites; puto esse meum, quid sentiam, exponere. ea natura rerum est, & is temporum cursus, ut non possit ista aut tibi, aut cæteris fortuna esse diuturna, neque hærere in tam bona causa, & in tam bonis ciuibus tã acerba iniuria.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quare ad eam ſpem quam extra ordinem de te ipſo habe mus non ſolum propter dignitatem, & uirtutem tuam, (hæc enim ornamenta ſunt tibi etiam cum alijs commu nia) accedunt tua præcipua, propter eximium inge= nium, ſummamq; uirtutem: cui mehercule hic, cuius in poteſtate ſumus, multum tribuit, itaque ne pūctum quidem temporis in iſta fortuna fuiſſes, niſi eo ipſo bono tuo, quo delectatur, ſe uiolatum putaret. quod ipſum lenitur quotidie: ſignificaturq; nobis ab ijs, qui ſimul cum eo uiuunt, tibi hāc ipſam opinionem ingenij apud ipſum plurimum profuturam. quapropter primum fac animo forti, atque magno ſis: ita enim natus, ita edu catus, ita doctus es, ita etiam cognitus, ut tibi id facien dum ſit. deinde ſpem quoque habeas firmiſſimā propter eas cauſas, quas ſcripſi. à me uero tibi omnia, liberisq; tuis paratiſſima eſſe confidas uelim: id enim & uetu= ſtas noſtri amoris, & mea conſuetudo in meos, & tua multa erga me officia poſtulant. Vale.

M. CICERO A. CAECINAE. S. D.

VEreor, ne deſideres officium meum: quod tibi pro noſtra & meritorum multorum, & ſtu diorum, & partium coniunctione deeſſe non debet: ſed tamen uereor, ne literarum à me officium re= quiras: quas tibi & iampridem, & ſæpe miſiſſem, niſi quotidie melius expectans, gratulationem, quàm con= firmationem animi tui, cōplecti literis maluiſſem. nunc autem, ut ſpero, breui gratulabimur: itaque in aliud tempus id argumentum epiſtolæ differo. his autem li= teris animum tuum, quem minime imbecillum eſſe &

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

audio, et ſpero, etſi non ſapientiſſimi, at amiciſſimi hominis auctoritate confirmandum etiam atque etiam puto; nec ijs quidē uerbis, quibus te conſoler ut afflictum, & iam omniſpe ſalutis orbatum, ſed ut eum, de cuius incolumitate non plus dubitem, quàm te memini dubitare de mea. nam cum me ex rep. expuliſſent ij, qui illam cadere poſſe, ſtante me, non putarunt: memini me ex multis hoſpitibus, qui ad me ex Aſia, in qua tu eras, uenerant, audire, te de glorioſo, & celeri reditu meo confirmare. ſi te ratio quædā Etruſcæ diſciplinæ, quam à patre, nobiliſſimo atque optimo uiro, acceperas, non fefellit: nec nos quidem noſtra diuinatio fallet, quam tum ſapientiſſimorum uirorum monimentis, atque præceptis, plurimoq́; ut ſcis, doctrinæ ſtudio, tum magno etiam uſu tractandæ reip. magnaq́; noſtrorum temporum uarietate conſecuti ſumus. cui quidem diuinationi hoc plus confidimus, quòd ea nos nihil in his tam obſcuris rebus, tamq́; perturbatis unquam omnino fefellit. dicerem, quæ antea futura dixiſſem, ni uererer, ne ex euentis fingere uiderer. ſed tamen plurimi ſunt teſtes, me & initio, ne coniungeret ſe cum Cæſare, monuiſſe Pompeium, et poſtea, ne ſeiungeret. coniunctione frangi ſenatus opes, diſiunctione ciuile bellum excitari uidebam. atque utebar familiariſſime Cæſare, Pompeium faciebam plurimi: ſed erat meum conſilium cum fidele Pompeio, tum ſalutare utrique. quæ præterea prouiderim, prætereo: nolo enim hunc de me optime meritum exiſtimare, ea me ſuaſiſſe Pompeio, quibus ille ſi paruiſſet, eſſet hic quidem clarus in toga, & princeps, ſed tantas opes, quantas nunc ha-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

bet, non haberet. eundum in Hiſpaniam cenſui. quod ſi feciſſet, ciuile bellum nullũ omnino fuiſſet. rationem haberi abſentis, non tam pugnaui, ut liceret, quàm ut, quando ipſo conſule pugnante populus iuſſerat, haberetur. cauſa belli orta eſt. quid ego prætermiſi aut monitorum, aut querelarum? cum uel iniquiſſimam pacem iuſtiſſimo bello anteferrẽ. uicta eſt auctoritas mea non tam à Pompeio, (nam is mouebatur) quàm ab ijs, qui duce Pompeio freti, peropportunam & rebus domeſticis, & cupiditatibus ſuis illius belli uictoriam fore putabant. ſuſceptum bellum eſt, quieſcente me: depulſum ex Italia, manente me, quoad potui. ſed ualuit apud me plus pudor meus, quàm timor. ueritus ſum deeſſe Pompeij ſaluti, cum ille aliquando non defuiſſet meæ. itaque uel officio, uel fama bonorum, uel pudore uictus, ut in fabulis Amphiaraus, ſic ego prudens et ſciens ad peſtem ante oculos poſitam ſum profectus. quo in bello nihil aduerſi accidit non prædicente me. quare, quando, ut augures, & aſtrologi ſolent, ego quoque augur publicus ex meis ſuperioribus prædictis conſtitui apud te auctoritatem augurij, & diuinationis meæ: debet habere fidem noſtra prædictio. non igitur ex alitis inuolatu, nec è cantu ſiniſtro oſcinis, ut in noſtra diſciplina eſt, nec è tripudijs ſoliſtimis, aut ſomnijs tibi auguror: ſed habeo alia ſigna, quæ obſeruem: quæ etſi non ſunt certiora illis, minus tamen habent uel obſcuritatis, uel erroris. notantur autem mihi ad diuinandum ſigna duplici quadam uia: quarum alteram duco è Cæſare ipſo, alteram è temporum ciuilium natura, atque ratione. in Cæſare hæc ſunt: mitis, clemẽsq;

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

natura, qualis exprimitur præclare illo libro querelarum tuarum. accedit, quòd mirifice ingenijs excellentibus, quale est tuum, delectatur. præterea cedit multorum iustis, et officio incensis, non inanibus, aut ambitiosis uoluntatibus. in quo uehementer eum consentiens Etruria mouebit. cur hæc igitur adhuc parum profecerunt? quia non putat se sustinere causas posse multorum, si tibi, cui iustius uidetur irasci posse, concesserit. Quæ est igitur, inquies, spes ab irato? eodem fonte se haustrum intelligit laudes suas, è quò sit leuiter asperus. postremo homo est ualde acutus, & multum prouidens: intelligit, te, hominem in parte Italiæ minime contemnenda facile omnium nobilissimum, & in communi rep. cuiuis summorum tuæ ætatis uel ingenio, uel gratia, uel fama populi R. parem, non posse prohibere à rep. diutius: nolet hoc temporis potius esse aliquando beneficium, quàm iam suum. dixi de Cæsare: nunc dicam de temporum, rerumq; natura. Nemo est tam inimicus ei causæ, quàm Pompeius, animatus melius, quàm paratus susceperat, qui nos malos ciues dicere, aut homines improbos audeat. in quo admirari soleo grauitatem, & iustitiam, & sapientiam Cæsaris: nunquam nisi honorificentissime Pompeium appellat. at in eius personam multa fecit asperius. armorum ista, & uictoriæ sunt facta, non Cæsaris. at nos quemadmodum est complexus? Cassium sibi legauit: Brutum Galliæ præfecit, Sulpicium Græciæ: Marcellum, cui maxime succensebat, cum summa illius dignitate restituit. quò igitur hæc spectant? rerum hoc natura, & ciuilium temporum nō patietur: nec manens, nec mu-

tata ratio feret, primum ut non in causa pari eadem sit & conditio, & fortuna omnium: deinde ut in eam ciuitatem boni uiri, et boni ciues, nulla ignominia notati, non reuertantur, in quam tot, nefariorum scelerum cõdemnati, reuerterunt. habes augurium meum. quo, si quid addubitarem, non potius uterer, quàm illa consolatione, qua facile fortem uirum sustentarem, te, si explorata victoria arma sumpsisses pro rep. (ita enim tum putabas) non nimis esse laudandum: sin propter incertos exitus, euentusq; bellorum posse accidere, ut uinceremur, putasses; non debere ad secundam fortunam bene paratum fuisse, aduersam ferre nullo modo posse. disputarem etiam, quanto solatio tibi conscientia tui facti, quantæ delectationi in rebus aduersis literæ esse deberent. commemorarem non solum ueterum, sed & horum etiam recentium uel ducũ, uel comitum tuorum grauissimos casus. etiam externos multos, claros uiros nominarem: LEVAT enim dolorem communis quasi legis, & humanæ conditionis recordatio. exponerem etiam, quemadmodum hic, & quanta in turba, quantaq; in confusione rerum omnium uiueremus: necesse est enim minore desiderio perdita rep. carere, quàm bona. sed hoc genere nihil opus est. incolumem te cito, ut spero, uel potius ut perspicio, uidebimus. interea tibi absenti, & huic, qui adest, imagini animi, & corporis tui, constantissimo, atque optimo filio tuo studium, officium, operam, laborem meum iampridem & pollicitus sum, & detuli, nunc hoc amplius, quòd me amicissime quotidie magis Cæsar amplectitur, familiares quidem eius sicuti neminem. apud

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quem quidquid ualebo uel auctoritate, uel gratia, ua lebo tibi. tu cura, ut cum firmitudine te animi, tum etiam spe optima sustentes. Vale.

A. CAECINA M. CICERONI S.

Vòd tibi non tam celeriter liber est redditus, ignosce timori nostro, & miserere temporis. filius, ut audio, pertimuit, (neque iniuria) si liber exisset, quando non tam interest, quo animo scribatur, quàm quo accipiatur, ne ea res inepte mihi noceret; cum præsertim adhuc styli pœnas dem. qua quidem in re, singulari sum fato. nam cum mendum scripturæ litura tollatur, stultitia fama multetur: meus error exilio corrigitur: cuius summa criminis est, quòd armatus aduersario male dixi. nemo nostrum est, ut opinor, quin uota uictoriæ suæ fecerit: nemo, quin, etiam cum de alia re immolaret, tamen eo quidem ipso tempore, ut quamprimum Cæsar superaretur, optarit. hoc si non cogitat, omnibus rebus felix est. si scit, & persuasus est: quid iracscitur ei, qui aliquid scripsit contra suam uoluntatem, cum ignorit omnibus, qui multa deos uenerati sint contra eius salutem? sed, ut eodem reuertar, causa hæc fuit timoris: scripsi de te, parce mediusfidius, & timide, non reuocans me ipse, sed pene refugiens. genus autem hoc scripturæ non modo liberum, sed incitatum, atque elatum esse debere, quis ignorat? solutum existimatur esse, alteri maledicere: tamen cauendum est, ne in petulantiam incidas. impeditum, se ipsum laudare, ne uitium arro-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

gantiæ ſubſequatur. ſolum uero liberum, alterum laudare. de quo quidquid detrahas, neceſſe eſt, aut infirmitati, aut inuidiæ aſſignetur. ac neſcio, an tibi gratius, opportuniuſq; acciderit. nam quod præſtare non poteram, primum erat non attingere: ſecundum beneficium, quam parciſſime facere. ſed tamen ego me quidem ſuſtinui: multa minui: multa ſuſtuli: complura ne poſui quidem. QVEMADMODVM igitur, ſcalarum gradus ſi alios tollas, alios incidas, nonnullos male hærentes relinquas, ruinæ periculum ſtruas, non aſcenſum pares: ſic tot malis tum uictū, tum fractum ſtudium ſcribendi, quid dignum auribus, aut probabile poteſt afferre? cum uero ad ipſius Cæſaris nomen ueni, toto corpore cōtremiſco, non pœnæ metu, ſed ipſius iudicij: totum enim Cæſarem non noui. quem putas animum eſſe, ubi ſecum loquitur? hoc probabit: hoc uerbum ſuſpicioſum eſt. quid, ſi muto? at uereor, ne peius ſit. age uero, laudo aliquem, num offendo? cum porro offendam, quid ſi non uult? armati ſtylum perſequitur: uicti, & non dum reſtituti quid faciet? auges etiam tu mihi timorem, qui in oratore tuo caues tibi per Brutum, & ad excuſationem ſocium quæris. ubi hoc omnium patronus facis: quid me, ueterem tuum, nunc omnium clientem, ſentire oportet? in hac igitur calumnia timoris, & cæcæ ſuſpicionis tormento cum plurima ad alieni ſenſus coniecturam, non ad ſuum iudicium ſcribantur, quàm difficile ſit euadere, ſi minus expertus es, quòd te ad omnia ſummum, atque excellens armauit ingenium, nos ſentimus. ſed tamen ego filio dixeram, librum tibi legeret, & auferret; aut ea

conditione

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

conditione daret, si reciperes te correcturum, hoc est, si totum alium faceres. De Asiatico itinere, quanquam summa necessitas premebat, ut imperasti, feci. Te pro me quid horter? uides tempus ueniisse, quo necesse sit de nobis constitui. nihil est mi Cicero, quòd filium meum expectes. adolescens est: omnia excogitare uel studio, uel ætate, uel metu non potest. totum negocium tu sustineas oportet. in te mihi omnis spes est. tu pro tua prudentia, quibus rebus gaudeat, quibus capiatur Cæsar, tenes. à te omnia proficiscantur, & per te ad exitum perducantur, necesse est. apud ipsum multum, apud eius omnes plurimum potes. unum si tibi persuaseris, non hoc esse tui muneris, si quid rogatus fueris, ut facias, (quanquam id magnum, & amplum est) sed totum tuum esse onus, perficies. nisi forte aut in miseria nimis stulte, aut in amicitia nimis impudenter tibi onus impono. sed utrique rei excusationem tuæ uitæ consuetudo dat. nam quòd ita consueuisti pro amicis laborare, non iam sic sperant abs te, sed etiam sic imperant tibi familiares. Quod ad librum attinet, quem tibi filius dabit; peto à te, ne exeat; aut ita corrigas, ne mihi noceat. Vale.

M. CICERO A. CAECINAE S. D.

CVm esset mecum Largus, homo tui studiosus, locutus, cal. Ian. tibi præfinitas esse: quòd omnibus in rebus perspexeram, quæ Balbus et Oppius absente Cæsare egissent, ea solere illi rata esse, egi uehementer cum his, ut hoc mihi darent, tibi in Sicilia, quoad uellemus, uti esse liceret. qui mihi cum

 sues-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſueſſent aut libẽter polliceri, ſi quid eſſet eiuſmodi, quod eorum animos non offenderet, aut etiam negare, & afferre rationem, cur negarent; huic meæ rogationi potius non continuo, reſponderunt: eodem die tamẽ ad me reuerterunt, mihiq; hoc dederunt; ut eſſes in Sicilia, quoad uelles: ſe præſtituros, nihil ex eo te offenſionis habiturum. quando, quid tibi permittatur, cognouiſti; quid mihi placeat, puto te ſcire oportere. A cliis his rebus, literæ à te mihi ſunt redditæ: quibus à me conſiliũ petis, quid ſim tibi auctor, in Sicilia ne ſubſidas, an ut ad reliquias Aſiaticæ negociationis proficiſcare. hæc tua deliberatio non mihi conuenire uiſa eſt cũ oratione Largi. ille enim mecum, quaſi tibi non liceret in Sicilia diutius commorari, ita locutus erat: tu autem, quaſi conceſſum ſit, ita deliberas. ſed ego, ſiue hoc, ſiue illud eſt, in Sicilia cenſeo commorandum. propinquitas locorum uel ad impetrandum adiuuat crebris literis, et nunciis; uel ad reditus celeritatem, re aut impetrata, quod ſpero, aut aliqua ratione confecta. quamobrem cenſeo magnopere commorandum. T. Furfano Poſtumio, familiari meo, legatisq; eius, item meis familiaribus, diligentiſſime te cõmendabo, cum uenerint. erant enim omnes Mutinæ. uiri ſunt optimi, & tui ſimilium ſtudioſi, & mei neceſſarij. quæ mihi uenient in mentem, quæ ad te pertinere arbitrabor, ea mea ſponte faciam. ſi quid ignorabo, de eo admonitus omnium ſtudia uincam. ego, etſi coram de te cum Furfano ita loquar, ut tibi literis meis ad eum nihil opus ſit; tamen, quoniam tuis placuit, te habere meas literas, quas ei redderes, morem eis geſſi. earum literarum exemplum infra ſcriptum eſt. Vale.

M. CICERO

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO T. FVRFANO PRO COS. S. D.

CVm A. Cæcina tanta mihi familiaritas, consuetudoq; semper fuit, ut nulla maior esse possit. nam & patre eius, claro homine, & forti uiro, plurimum usi sumus; & hunc à puero, quòd & spem mihi magnam afferebat summæ probitatis, summæq; eloquentiæ, & uiuebat mecum coniunctissime, non solum officijs amicitiæ, sed etiam studijs communibus, sic semper dilexi, ut non ullo cum homine coniunctius uiuerem. nihil attinet me plura scribere. quàm mihi necesse sit eius salutẽ, & fortunas, quibuscunque rebus possim, tueri, uides. reliquum est, ut, cum cognorim pluribus rebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de reip. calamitatibus sentires, nihil à te petam, nisi ut ad eam uoluntatem, quam tua sponte erga Cæcinam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me à te fieri intelligo. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

M. CICERO TREBATIO S. D.

EGo, quantite faciam, semperq; fecerim, quanti me à te fieri intellexerim, sum mihi ipse testis. nam & consilium tuum, uel casus potius diutius in armis ciuilibus commorandi, semper mihi magno dolori fuit: & hic euentus, quòd tardius, quàm est æquum, & quàm ego uellem, recuperes fortunam, &

dignitatem tuam, mihi non minori curæ est, quàm tibi semper fuerint casus mei. itaque & Postumuleno, & Sextio, & sæpissime Attico nostro, proximeq; Theudæ liberto tuo totum me patefeci: et his singulis sæpe dixi, quacunque re possem, me tibi, & liberis tuis satisfacere cupere: idq; tu ad tuos uelim scribas, hæc quidē certe, quæ in potestate mea sunt, ut operam, studium, consilium, rem, fidem meam sibi ad omnes res paratam putent. si auctoritate, & gratia tantum possem, quantum in ea rep. de qua ita meritus sum, posse deberem; tu quoque is esses, qui fuisti, cum omni gradu amplissimo dignissimus, tum certe ordinis tui facile princeps. sed, quando eodem tempore, eademq; de causa nostrum uterque cecidit: tibi et illa polliceor, quæ supra scripsi, quæ sunt adhuc mea, & ea, quæ præterea uideor mihi ex aliqua parte retinere tanquam ex reliquijs pristinæ dignitatis. neque enim ipse Cæsar, ut multis rebus intelligere potui, est alienus à nobis: & omnes fere familiarissimi eius, casu deuincti magnis meis ueteribus officijs, me diligenter obseruant, & colunt. itaque, si quis mihi erit aditus de tuis fortunis, idest de tua incolumitate, in qua sunt omnia, agendi; quod quidem quotidie magis ex eorum sermonibus adducor ut sperem: agam per me ipse, & moliar. singula persequi non est necesse: uniuersum studium meum, & beneuolentiam ad te defero. sed magni mea interest, hoc tuos omnes scire, quod tuis literis fieri potest, ut intelligant, omnia Ciceronis patere Trebatio. hoc eò pertinet, ut nihil existiment esse tam difficile, quod non, pro te mihi susceptum, iucundum sit futurum. Vale.

M. CICERO

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO TREBATIO S. D.

ANtea misissem ad te literas, si genus scribendi inuenirem. tali enim tempore aut consolari amicorum est, aut polliceri. Consolatione non utebar, quòd ex multis audiebam, quàm fortiter, sapienterq; ferres iniuriam temporum, quamq; te uehementer consolaretur conscientia factorum, & consiliorum tuorum. quod quidem si facis, magnum fructum studiorum optimorum capis; in quibus te scio semper esse uersatum: idq; ut facias, etiam atque etiam te hortor. Simul & illud tibi, homini peritissimo rerum, & exemplorum, & omnis uetustatis, ne ipse quidem rudis, sed in studio minus fortasse, quàm uellem, at in rebus, atque usu plus etiam, quàm uellem, uersatus, spondeo, tibi acerbitatem istam, & iniuriam non diuturnam fore. nam & ipse, qui plurimum potest, quotidie mihi delabi ad æquitatem, et ad rerum naturam uidetur: & ipsa causa ea est, ut iam simul cum rep. quæ in perpetuum iacere non potest, necessario reuiuiscat, atque recreetur: quotidieq; fit aliquid lenius, & liberalius, quàm timebamus. quæ quoniam in temporum inclinationibus sæpe paruis posita sunt; omnia momenta obseruabimus, neque ullum prætermittemus tui iuuandi, & leuandi locum. itaque illud alterum, quod dixi, literarum genus quotidie mihi, ut spero, fiet procliuius, ut etiam polliceri possim. id re, quàm uerbis, faciam libentius. Tu uelim existimes, & plures te amicos habere, quàm qui in isto casu sint, ac fuerint, quantum qui-

dem ego intelligere potuerim; & me concedere eorum nemini. fortem fac animum habeas, & magnum: quod est in uno te. quæ sunt in fortuna, temporibus regentur, & consilijs nostris prouidebuntur. Vale.

M. CICERO TREBATIO S.

D Olabellam antea tantummodo diligebam: obligatus ei nihil eram. nec enim acciderat mihi opus esse: & ille mihi debebat, quòd non defueram eius periculis. nunc tanto sum deuinctus eius beneficio, quòd & antea in re, & hoc tempore in salute tua cumulatissime mihi satisfecit, ut nemini plus debeam. qua in re tibi gratulor ita uehementer, ut te quoque mihi gratulari, quàm gratias agere, malim. alterum omnino non desidero: alterum uere facere poteris. quod reliquum est, quando tibi uirtus, & dignitas tua reditum ad tuos aperuit; est tuæ sapientiæ, magnitudinisq; animi, quid amiseris, obliuisci; quid recuperaueris, cogitare. uiues cum tuis: uiues nobiscum. plus acquisiuisti dignitatis, quàm amisisti rei familiaris: quæ ipsa tum esset iucundior, si ulla res esset publica. Vestorius, noster familiaris, ad me scripsit, te mihi maximas gratias agere. hæc prædicatio tua mihi ualde grata est: eaq; te uti facile patior, cum apud alios, tum mehercule apud Sironem, nostrum amicum. quæ enim facimus, ea prudentissimo cuique maxime probata esse uolumus. Te cupio uidere quamprimum. Vale.

M. CICERO

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO AMPIO BALBO S. D.

GRatulor tibi mi Balbe, uereq; gratulor: nec sum tam stultus, ut te usura falsi gaudij frui uelim, deinde frangi repente, atque ita cadere, ut nulla res te ad æquitatem animi postea possit extollere. egi tuam causam apertius, quàm tempora nostra ferebant. uincebatur enim fortuna ipsa debilitatæ gratiæ nostræ tui caritate, et meo perpetuo erga te amore, culto à te diligentissime. omnia promissa, confirmata, certa, & rata sunt, quæ ad reditum, & salutem tuam pertinent. uidi, cognoui, interfui. etenim omnes Cæsaris familiares satis opportune habeo implicatos cõsuetudine, & beneuolentia, sic, ut, cum ab illo discesserint, me proximũ habeant. hoc Pansa, Hirtius, Balbus, Oppius, Matius, Postumius, plane ita faciunt, ut me unice diligant. quòd si mihi pro me efficiẽdum fuisset, non me pæniteret pro ratione temporum ita esse molitum. sed nihil est à me inseruitum temporis causa. ueteres mihi necessitudines cum his omnibus intercedunt. quibuscum ego agere de te non destiti: principem tamẽ habuimus Pansam, tui studiosissimum, mei cupidum: qui ualet apud illum non minus auctoritate, quàm gratia. Cimber autem Tullius mihi plane satisfecit. ualent tamẽ apud Cæsarem non tam ambitiosæ rogationes, quã necessariæ: quas quia Cimber habebat, plus ualuit, quàm pro ullo alio ualere potuisset. diploma statim non est datum; quòd mirifica est improbitas in quibusdam, qui tulissent acerbius, ueniam tibi dari, quem illi appellant tubam belli ciuilis: multaq; ita dicunt, quasi non

gaudeant id bellum incidisse. quare uisum est occultius agendum, neque ullo modo diuulgandum, de te iam esse perfectum: sed id erit perbreui: nec dubito, quin, legente te has literas, confecta iam res futura sit. Pansa quidem mihi, grauis homo, & certus, non solum confirmauit, uerum etiam recepit, perceleriter se ablaturum diploma. mihi tamẽ placuit, hæc ad te perscribi. minus enim te firmũ sermo Appuleiæ tuæ, lacrymæq; Ampiæ declarabant, quàm significant literæ tuæ. atque illæ arbitrabantur, cum à te abessent ipsæ, multo in grauiore te cura futurum. quare magnopere putaui, angoris, & doloris tui leuandi causa, pro certis ad te ea, quæ essent certa, perscribi oportere. Scis me antea sic solitũ esse scribere ad te, magis ut consolarer fortem uirum, atque sapientem, quàm ut exploratã spem salutis ostenderem, nisi eam, quam ab ipsa rep. cum hic ardor extinctus esset, sperari oportere censerẽ. recordare tuas literas, quibus & magnum animum mihi semper ostendisti, & ad omnes casus ferendos constantem, atque paratum. quod ego non mirabar; cum recordarer te et à primis temporibus ætatis in rep. esse uersatum; & tuos magistratus in ipsa discrimina incidisse salutis, fortunarumq; cõmunium; & in hoc ipsum bellum esse ingressum, non solum ut uictor beatus, sed etiam, si ita accidisset, uictus ut sapiens esses. deinde, cum studium tuum consumas in uirorum fortium factis memoriæ prodendis; considerare debes, nihil tibi esse committẽdum, quamobrem eorum, quos laudas, non te similem præbeas. sed hæc oratio magis esset apta ad illa tempora, quæ iam effugisti. nunc uero tantum te para ad hæc nobiscum ferenda. quibus

ego

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ego si quam medicinam inuenirem, tibi quoque eandem traderem. sed est unum perfugium, doctrina, ac literæ, quibus semper usi sumus: quæ secundis rebus delectationem modo habere uidebantur, nunc uero etiam salutem. sed, ut ad initium reuertar, caue dubites, quin omnia de salute, ac reditu tuo perfecta sint. Vale.

M. CICERO Q. LIGARIO S. D.

E Tsi tali tuo tempore me, aut consolandi, aut iuuãdi tui causa, scribere ad te aliquid pro nostra amicitia oportebat: tamen adhuc id non feci; quia neque lenire uidebar oratione, neque leuare posse dolorem tuum. postea uero quàm magnam spem habere cœpi, fore, ut te breui tempore incolumem haberemus; facere non potui, quin tibi & sententiam, & uoluntatem declararem meam. Primum igitur scribam, quod intelligo, & perspicio, non fore in te Cæsarem duriorem. nam & res eum quotidie, & dies, & opinio hominum, &, ut mihi uidetur, etiam sua natura mitiorem facit: idq; cum de reliquis sentio, tum de te etiam audio ex familiarissimis eius: quibus ego ex eo tempore, quo primũ ex Africa nuncius uenit, supplicare una cum fratribus tuis non destiti: quorum quidem & uirtus, & pietas, & amor in te singularis, & assidua, & perpetua salutis tuæ cura tantum proficit, ut nihil sit, quod non ipsum Cæsarem tributurum existimem: &, si tardius fit, quã uolumus, magnis occupationibus eius, à quo omnia petuntur, aditus ad eum difficiliores fuerunt: & simul Africanæ causæ iratior, diutius uelle uidetur eos habere solicitos, à quibus se putat diuturnioribus

prosecuti sunt. itaque contentus ero nostra ipsorum amicitia: cuius fiducia peto à te, ut absentem me, quibuscunque in rebus opus fuerit, tueare; si nullum officium tuum apud me intermoriturum existimas. Vale.

M. CICERO BITHYNICO S.

C *Vm ceterarum rerũ causa cupio esse aliquando remp. constitutam; tum uelim, mihi credas, accidere id etiam, quo magis expetam promissum tuum, quo in literis uteris. scribis enim, si ita sit, te mecum esse uicturum. gratissima mihi tua uoluntas est: facisq; nihil alienum necessitudine nostra, iudicijsq; patris tui de me, summi uiri. nam sic habeto; beneficiorũ magnitudine eos, qui temporibus ualuerunt, aut ualeant, coniunctiores tecum esse, quàm me, necessitudine neminem. quamobrem grata mihi est & memoria tua nostræ coniunctionis, & eius etiam augendæ uoluntas.* Vale.

M. CICERO LEPTAE S. D.

S *Imul accepi à Seleuco tuo literas, statim quæsiui è Balbo per codicillos, quid esset in lege. rescripsit, eos, qui facerent præconium, uetari esse in decurionibus; qui fecissent, non uetari. quare bono animo sint & tui, & mei familiares. neque enim erat ferendum, cum, qui hodie aruspicinam facerent, in senatu Romæ legerentur, eos, qui aliquando præconium fecissent, in municipijs decuriones esse non licere. De Hispanijs noui nihil: magnum tamen exercitum Pompeium habere constat. nam Cæsar ipse ad nos misit*

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

misit exemplum Paciæci literarum, in quo erat, illi XI. esse legiones. scripserat etiam Messalla Q. Salassò, Q. Curtiũ, fratrem eius, iussu Pompeij, inspectante exercitu, interfectũ, quòd consensisset cum Hispanis quibusdam, si in oppidum nescio quod Pompeius rei frumentariæ causa uenisset, eum comprehendere, ad Cæsaremq; deducere. De negocio tuo quòd spõsor es pro Pompeio; si Balbus consponsor tuus redierit, homo in re familiari non parum diligens, non desinam cum illo cõmunicare, si quid expediri possit: quòd uidebatur mihi ille confidere. Oratorem meum tantopere à te probari, uehementer gaudeo. mihi quidem sic persuadeo, me, quidquid habuerim iudicij de dicendo, in illum librum contulisse. qui si est talis, qualem tibi uideri scribis; ego quoque aliquid sum: sin aliter; non recuso, quin, quantum de illo libro, tantundem de mei iudicij fama detrahatur. Leptam nostram cupio delectari iam talibus scriptis. etsi abest maturitas ætatis: iam tamen personare aures eius huiusmodi uocibus, non est inutile. Me Romæ tenuit omnino Tulliæ meæ partus. sed, cum ea, quemadmodum spero, satis firma sit, teneor tamen dum à Dolabellæ procuratoribus exigam primam pensionem. & mehercule non tam sum peregrinator iam, quàm solebã. ædificia meame delectabant, & ocium. domus est, quæ nulli uillarum mearum cedat: ocium omni desertissima regione maius. itaque ne literæ quidem meæ impediuntur: in quibus sine ulla interpellatione uersor. quare, ut arbitror, prius hic te nos, quàm istic tu nos uidebis. Leptam suauissimus ediscat Hesiodum; & habeat in ore,

Τὴς δ' ἀρετὴς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν. Vale.

CICERO

CICERO LEPTAE S.

M Aculam officio functum esse gaudeo. eius Falernum mihi semper idoneum usum est diuersorio: si modo tecti satis est ad comitatum nostrum recipiendum. ceteroqui is mihi locus non displicet: nec ea re Petrinum tuum deseram. nam & uilla, & amœnitas illa commorationis est, non diuersorij. De curatione aliqua munerum regionem cum Oppio locutus sum. nam Balbum, posteaquam tu es profectus, non uidi. tantis pedum doloribus afficitur, ut se conueniri nolit. omnino de tota re, ut mihi uideris, sapientius faceres, si non curares. quod enim eo labore assequi uis, nullo modo assequere. tanta est enim intimorum multitudo, ut ex his potius aliquis effluat, quàm nouo sit aditus, presertim qui nihil afferat præter operam: in qua ille se dedisse beneficium putabit, (si modo ipsum sciet) non accepisse. sed tamen aliquid uidebimus, in quo sit spes. aliter quidem non modo non appetendum, sed etiã fugiendum puto. Ego me Asturæ diutius arbitror commoraturum, quoad ille quandoque ueniat. Vale.

CICERO TORANIO S.

D Ederam triduo ante pueris Cn. Plancij literas ad te: eo nunc ero breuior; teq; , ut antea consolabar, hoc tempore monebo. Nihil puto tibi esse utilius, quàm ibidem opperiri, quoad scire possis, quid tibi agendum sit. nam, præter nauigationis longæ, & hiemalis, & minime portuosæ periculum, quod uitaueris, ne illud quidem non quantiuis, subito, cum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cum certi aliquid audieris, te istinc posse proficisci: nihil est præterea, cur aduenientibus te offerre gestias. multa præterea metuo, quæ cum Chilone nostro communicaui. quid multa? loco opportuniore in his malis nullo esse potuisti, ex quo te, quocunque opus erit, facillime, & expeditissime conferas. quòd si recipiet ille se: ad tempus aderis. sin, quoniam multa accidere possunt, aliqua res eum uel impediet, uel morabitur: tu ibi eris, ubi omnia scire possis. hoc mihi prorsus ualde placet. De *reliquo ut te sæpe per literas hortatus sum, ita uelim tibi persuadeas; te in hac causa nihil habere, quod timendum sit, præter communem casum ciuitatis. qui etsi est grauissimus: tamen ita uiximus, & id ætatis iam sumus, ut omnia, quæ non nostra culpa nobis accident, fortiter ferre debeamus.* Hic *tui omnes ualent, summáq; pietate te desiderant, & diligunt, & colunt.* Tu *& cura, ut ualeas; & te istinc ne temere commoueas.* Vale.

CICERO TORANIO S. D.

Tsi, *cum hæc ad te scriberem, aut appropinquare exitus huius calamitosissimi belli, aut iam aliquid actum, & confectũ uidebatur: tamen quotidie cõmemorabam, te unum in tanto exercitu mihi fuisse assensorem, et me tibi; solosq; nos uidisse, quãtum esset in eo bello mali, in quo, spe pacis exclusa, ipsa uictoria futura esset acerbissima, quæ aut interitũ allatura esset, si uictus esses, aut, si uicisses, seruitutem. itaque ego, quem tum fortes illi uiri, & sapientes,* Do-

mitij,

mi tij, et Lentuli timidum esse dicebant, (& eram plane: timebã enim, ne euenirent ea, quæ acciderunt) idem nunc nihil timeo, & ad omnem euentum paratus sum: cum aliquid uidebatur caueri posse, tum id negligi dolebam. nunc uero, euersis omnibus rebus, cũ consilio profici nihil possit, una ratio uidetur, quidquid euenerit, ferre moderate; presertim cum omnium rerum mors sit extremum; & mihi sim conscius, me, quoad licuerit, dignitati reip. consuluisse, et, hac amissa, salutem retinere uoluisse. Hæc scripsi, non ut de me ipse dicerem, sed ut tu, qui coniunctissima fuisti mecum & sententia, & uoluntate, eadem cogitares. MAGNA enim consolatio est, cum recordare, etiam si secus acciderit, te tamen recte, uereq; sensisse. atque utinam liceat aliquando aliquo reip. statu nos frui, interq; nos conferre solicitudines nostras, quas pertulimus tum cum timidi putabamur, quia dicebamus ea futura, quæ facta sunt. De tuis rebus nihil esse, quod timeas, præter uniuersæ reip. interitum, tibi confirmo. De me autem sic uelim iudices; quantum ego possim, me tibi, saluti tuæ, liberisq; tuis summo cum studio præsto semper futurum. Vale.

CICERO DOMITIO S. D.

NOn ea res me deterruit, quo minus, postea-
quam in Italiam ueneris, literas ad te mitterẽ, quòd tu ad me nullas miseras; sed quia nec quid tibi pollicerer, ipse egens rebus omnibus, nec quid suaderem, cum mihimet ipsi consilium deesset, nec quid consolationis

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

conſolationis afferrem in tantis malis, reperiebam. hæc quanquam nihilo meliora ſunt, nunc etiam, atque etiam multo deſperatiora: tamen inanes eſſe meas literas, quàm nullas, malui. ego ſi te intelligerem plus conatum eſſe ſuſcipere reip. cauſa muneris, quàm quantum præſtare potuiſſes, tamen, quibuſcũque rebus poſſem, ad eam conditionẽ te uinendi, quæ daretur, quæq; eſſet, hortarer. ſed cum conſilij tui bene, fcrtiterq; ſuſcepti eum tibi finem ſtatueris, quem ipſa fortuna terminum noſtrarum cõtentionum eſſe uoluiſſet: oro, obteſtorq; te pro noſtra uetere coniunctione, ac neceſſitudine, proq; ſumma mea in te beneuolentia, & tua in me pari, te ut nobis, parenti, coniugi, tuisq; omnibus, quibus es, fuiſtiq; ſemper cariſſimus, ſaluum conſerues; incolumitati tuæ, tuorumq;, qui ex te pendent, conſulas; quæ didiciſti, quæq; ab adoleſcentia pulcherrime à ſapientiſſimis uiris tradita, memoria, et ſcientia comprehendiſti, ijs hoc tempore utare; quos coniunctos ſumma beneuolentia, plurimisq; officijs amiſiſti, eorum deſiderium ſi non æquo animo, at forti feras. ego quid poſſim, neſcio, uel potius me parum poſſe ſentio. illud tamen tibi polliceor, me, quæcunque ſaluti, dignitatiq; tuæ conducere arbitrabor, tanto ſtudio eſſe facturum, quanto ſemper tu & ſtudio, et officio in meis rebus fuiſti, hanc meam uoluntatem ad matrem tuam, optimam fœminam, tuiq; amantiſſimam. detuli. ſi quid ad me ſcripſeris, ita faciam, ut te uelle intellexero. ſin tu minus ſcripſeris, ego tamen omnia, quæ tibi utilia eſſe arbitrabor, ſummo ſtudio, diligentiaq; curabo. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM, AD MARIVM, ET ALIOS, LIBER VII.

M. CICERO M. MARIO S. D.

SIte dolor aliquis corporis, aut infirmitas ualetudinis tuæ tenuit, quo minus ad ludos uenires: fortunæ magis tribuo, quàm ſapientiæ tuæ. ſin hæc, quæ cæteri mirantur, contemnenda duxiſti, & , cum per ualetudinem poſſes, uenire tamen noluiſti: utrunque lætor, & ſine dolore corporis te fuiſſe, & animo ualuiſſe, cum ea, quæ ſine cauſa mirantur alij, neglexeris: modo ut tibi conſtiterit fructus otij tui: quo quidem tibi perfrui mirifice licuit, cum eſſes in iſta amœnitate pene ſolus relictus. neque tamen dubito, quin tu ex illo cubiculo tuo, ex quo tibi Stabianum perforaſti, & patefeciſti Seianum, per eos dies matutina tempora lectiunculis conſumpſeris: cum illi interea, qui te iſthic reliquerunt, ſpectarent communes mimos ſemiſomni. reliquas uero partes diei tu conſumebas ijs delectationibus, quas tibi ipſi ad arbitrium tuum compararas. nobis autẽ erant ea perpetienda, quæ ſcilicet P. Metius probauiſſet. omnino, ſi quæris, ludi apparatiſſimi, ſed non tui ſtomachi: coniecturam enim facio de meo. nam primum honoris cauſa in ſcenam redierant ij, quos ego honoris cauſa de ſcena deceſſiſſe arbitrabar. deliciæ uero tuæ, noſter Aeſopus eiuſmodi fuit, ut ei deſinere per omnes homines liceret. is iurare cum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cœpiſſet, uox eum defecit in illo loco, SI ſciens fallo. quid tibi ego alia narrem? noſti enim reliquos ludos. quid? ne id quidem leporis habuerunt, quod ſolent mediocres ludi: apparatus enim ſpectatio tollebat omnem hilaritatem. quo quidem apparatu, non dubito, quin animo æquiſſimo carueris: quid enim delectationis habent ſexcenti muli in Clytemneſtra? aut in Equo Troiano craterarum tria millia? aut armatura uaria peditatus, & equitatus in aliqua pugna? quæ populárem admirationem habuerunt, delectationem tibi nullam attuliſſent. quòd ſi tu per eos dies operam dediſti Protogeni tuo: dum modo is tibi quiduis potius, quã orationes meas, legerit, næ tu haud paulo plus, quàm quiſquã noſtrũ, delectationis habuiſti. non enim te puto Græcos, aut Oſcos ludos deſideraſſe; præſertim cum Oſcos ludos uel in ſenatu noſtro ſpectare poſſis, Græcos uero ita non ames, ut ne ad uillam quidem tuam uia Græca ire ſoleas. nam quid ego te athletas putem deſiderare, qui gladiatores contempſeris? in quibus ipſe Pompeius confitetur ſe & operam, & oleum perdidiſſe. Reliquæ ſunt uenationes binæ per dies quinque, magnificæ, nemo negat: ſed quæ poteſt eſſe homini politico delectatio, cum aut homo imbecillus à ualentiſſima beſtia laniatur, aut præclara beſtia uenabulo tranſuerberatur? quæ tamen ſi uidenda ſint, ſæpe uidiſti: neque nos, qui hæc ſpectauimus, quidquam noui uidimus. elephantorum extremus dies fuit: in quo admiratio magna uulgi, atque turbæ, delectatio nulla extitit: quin etiam miſericordia quædam conſecuta eſt, atque opinio eiuſmodi, eſſe quandam illi belluæ cum genere humano ſocietatem. his ego

tamen diebus, ludis ſcenicis, ne forte uidear tibi non modo beatus, ſed liber omnino fuiſſe, dirupi pene me in iudicio Galli Caninij, familiaris tui. quòd ſi tam facilem populum haberem, quàm Aeſopus habuit, libenter mehercule artem deſinerem, tecumq;, & cum ſimilibus noſtri uiuerem. nam me cum antea tædebat, cum et ætas, & ambitio hortabantur, & licebat denique, quem nolebam, non defendere: tum uero hoc tempore uita nulla eſt: neque enim fructum ullum laboris expecto; & cogor nonnunquam homines non optime de me meritos, rogatu eorum, qui bene meriti ſunt, defendere. itaque quæro cauſas omnes aliquando uiuendi arbitratu meo: teq;, & iſtam rationem otij tui & laudo uehementer, & probo: quodq; nos minus interuiſis, hoc fero animo æquiore, quòd, ſi Romæ eſſes, tamen neque nos lepore tuo, nequc te, ſi quis eſt in me, meo frui liceret propter moleſtiſſimas occupationes meas: quibus ſi me relaxaro, (nam ut plane exoluam. non poſtulo) te ipſum quidem, qui multos annos nihil aliud commentaris, docebo profecto, quid ſit humaniter uiuere. tu modo iſtam imbecillitatem ualetudinis tuæ ſuſtẽta, et tuere, ut facis; ut noſtras uillas obire, & mecum ſimul lecticula concurſare poſſis. hæc ad te pluribus uerbis ſcripſi, quàm ſoleo, non otij abundantia, ſed amoris erga te, quòd me quadam epiſtola ſubinuitaras, ſi memoria tenes, ut ad te aliquid eiuſmodi ſcriberem, quo minus te prætermiſiſſe ludos pœniteret. quod ſi aſſecutus ſum, gaudeo: ſin minus, hoc me tamen cõſolabor, quòd poſthac ad ludos uenies, nosq; uiſes, neque in epiſtolis relinques meis ſpem aliquam delectationis tuæ. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO M. MARIO. S. D.

MAndatum tuum curabo diligenter. ſed homo acutus ei mandaſti potiſſimum, cui expediret, illud uenire quamplurimo. ſed eo uidiſti multum, quòd præfiniſti, quo ne pluris emerem. quòd ſi mihi permiſiſſes: qui meus amor in te eſt, cõfeciſſem cũ cohæredibus. nunc, quando tuum pretiũ noui, licitatorẽ potius apponã, quàm illud minoris ueneat. ſed de ioco ſatis eſt. tuũ negotium agã, ſicuti debeo, diligenter.

De Burſa te gaudere certo ſcio. ſed nimis uerecunde mihi gratularis: putas enim, ut ſcribis, propter hominis ſordes minus me magnam illã lætitiam putare. credas mihi uelim, magis me iudicio hoc, quàm morte inimici lætatum. primum enim iudicio malo, quàm gladio: deinde gloria potius amici, quàm calamitate. in primiſq; me delectauit, tantum ſtudium bonorum in me extitiſſe contra incredibilem contentionem clariſſimi, ac potentiſſimi uiri. poſtremo, quod uix ueriſimile fortaſſe uideatur, oderam multo peius hunc, quàm illum ipſum Clodium. illum enim oppugnaram: hunc defenderam. et ille, cum omnis reſp. in meo capite diſcrimen eſſet habitura, magnum quiddam ſpectauit, nec ſua quidem ſponte, ſed eorum auxilio, qui me ſtante ſtare non poterant: hic ſimiolus animi cauſa me, in quem inueheretur, delegerat; perſuaſeratq; non nullis inuidis meis, ſe in me emiſſarium ſemper fore. quamobrem ualde iubeo gaudere te. magna res geſta eſt. nunquam ulli fortiores ciues fuerunt, quàm qui auſi ſunt eum contra tantas opes eius, à quo ipſi lecti iudices erant,

condemnare. quod feciſſent nunquam, niſi ijs dolori meus fuiſſet dolor. Nos hic multitudine, & celebritate iudiciorum, & nouis legibus ita diſtinemur, ut quotidie uota faciamus, ne intercaletur, ut quamprimum te uidere poſſimus. Vale.

M. CICERO M. MARIO S. D.

PErſæpe mihi cogitanti de communibus miſerijs, in quibus tot annos uerſamur, et, ut uideo, uerſabimur, ſolet in mentem uenire illius temporis, quo proxime fuimus una. quinetiam ipſum diem memoria teneo. nam ad III. Idus Maias, Lentulo, & Marcello conſulibus, cum in Pompeianum ueſperi uenissem, tu mihi ſolicito animo præſto fuiſti. ſolicitum autem te habebat cogitatio tum officij, tum etiam periculi mei. ſi manerem in Italia, uerebare, ne officio deeſſem. ſi proficiſcerer ad bellum: periculum te meum commouebat. quo tempore uidiſti profecto me quoque ita conturbatum, ut non explicarem, quid eſſet optimum factu: pudori tamen malui, famæq; cedere, quàm ſalutis meæ rationem ducere. cuius me mei facti pœnituit, non tam propter periculum meum, quàm propter uitia multa, quæ ibi offendi, quò ueneram: primum neque magnas copias, neque bellicoſas: deinde, extra ducem, paucoſq; præterea, (de principibus loquor) reliqui primum in ipſo bello rapaces, deinde in oratione ita crudeles, ut ipſam uictoriam horrerem: maximum autem æs alienum ampliſſimorum uirorum. quid quæris? nihil boni præ-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ter cauſam. quæ cum uidiſſem, deſperans uictoriam, primum cœpi ſuadere pacem, cuius fueram ſemper auctor: deinde, cum ab ea ſententia Pompeius ualde abhorreret, ſuadere inſtitui, ut bellum duceret. hoc interdum probabat, & in ea ſententia uidebatur fore, & fuiſſet fortaſſe, niſi quadam ex pugna cœpiſſet ſuis militibus confidere. ex eo tempore uir ille ſummus, nullus imperator fuit. ſigna tirone, et collectitio exercitu cum legionibus robuſtiſſimis contulit. uictus, turpiſſime, amiſſis etiam caſtris, ſolus fugit. hunc ego belli mihi finem feci: nec putaui, cum integri pares non fuiſſemus, fractos, ſuperiores fore. diſceſſi ab eo bello, in quo aut in acie cadendum fuit, aut in aliquas inſidias incidendum, aut deueniendum in uictoris manus, aut ad Iubam confugiendum, aut capiendus tanquam exilio locus, aut conſciſcenda mors uoluntaria. certe nihil fuit præterea, ſi te uictori nolles, aut non auderes committere. ex omnibus autem iis, quæ dixi, incommodis, nihil tolerabilius exilio, præſertim innocenti, ubi nulla adiuncta eſt turpitudo: addo etiam, cum ea urbe careas, in qua nihil ſit, quod uidere poſſis ſine dolore. ego cum meis, (ſi quidquã nunc cuiuſpiam eſt) etiam in meis eſſe malui. quæ acciderunt, omnia dixi futura. ueni domum, non quòd optima uiuendi conditio eſſet, ſed tamen, ſi eſſet aliqua forma reip. tanquam in patria ut eſſem; ſi nulla, tanquam in exilio. mortem mihi cur conſciſcerem, cauſa nulla uiſa; cur optarem, multæ. uetus eſt enim, VBI non ſis, qui fueris, non eſſe, cur uelis uiuere. ſed tamen, VACARE culpa, magnum eſt ſolatium; præſertim cum ha-

beam duas res, quibus me ſuſtentem, optimarum artium ſcientiam, & maximarum rerum gloriam: quarum altera mihi uiuo nunquam eripietur, altera ne mortuo quidem. hæc ad te ſcripſi uerboſis: & tibi moleſtus fui, quòd te cum mei, tum reip. cognoui amantiſſimum. notum tibi omne conſilium meum eſſe uolui, ut primum ſcires, me nunquam uoluiſſe, plus quenquam poſſe, quàm uniuerſam remp. poſtea autem quàm alicuius culpa tantum ualeret unus, ut obſiſti non poſſet, me uoluiſſe pacem: amiſſo exercitu, & eo duce, in quo ſpes fuerat uno, me uoluiſſe etiam reliquis omnibus; poſtquam non potuerim, mihi ipſi finem feciſſe belli: nunc autem, ſi hæc ciuitas eſt, ciuem eſſe me: ſi non, exulem eſſe non incommodiore loco, quàm ſi me Rhodum, aut Mytilenas contuliſſem. hæc tecum coram malueram: ſed quia longius fiebat, uolui per literas eadem: ut haberes, quid diceres, ſi quando in uituperatores meos incidiſſes: ſunt enim, qui, cum meus interitus nihil fuerit reip. profuturus, criminis loco putent eſſe, quòd uiuam. quibus ego certo ſcio non uideri ſatis multos periſſe: qui ſi me audiſſent, quamuis iniqua pace, honeſte tamen uiuerent: armis enim inferiores, non cauſa, fuiſſent. habes epiſtolam uerboſiorem fortaſſe, quàm uelles. quod tibi ita uideri putabo, niſi mihi longiorem remiſeris. Ego, ſi quæ uolo expediero, breui tempore te, ut ſpero, uidebo. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO M. MARIO. S. D.

A D VIII. cal. in Cumanum ueni cum Libone tuo, uel noſtro potius: in Pompeianum ſtatim cogito: ſed faciam te ante certiorem. te cum ſemper ualere cupio, tum certe, dum hic ſumus: uides enim, quanto poſt una futuri ſimus. quare ſi quod conſtitutum cum podagra habes, fac in alium diem differas. cura igitur, ut ualeas: & me hoc biduo, aut triduo expecta. Vale.

M. CICERO C. CAESARI IMP. S.

V Ide quàm mihi perſuaſerim, te me eſſe alterum, nō modo in ijs rebus, quæ ad me ipſum, ſed etiam in ijs, quæ ad meos pertinent. C. Trebatium cogitaram, quocunque exirem, mecum ducere, ut eum meis omnibus ſtudijs, et beneficijs quamornatiſſimum domū reducerem. ſed poſteaquam & Pompeij commoratio diuturnior erat, quàm putaram; & mea quædā tibi non ignota dubitatio aut impedire profectionem meam uidebatur, aut certe tardare: uide, quid mihi ſumpſerim: cœpi uelle ea Trebatium expectare à te, quæ ſperaſſet à me: neque mehercule minus ei prolixe de tua uoluntate promiſi, quàm eram ſolitus de mea polliceri. caſus uero mirificus quidā interuenit, quaſi uel teſtis opinionis meæ, uel ſponſor humanitatis tuæ. nā cum de hoc ipſo Trebatio cum Balbo noſtro loquerer accuratius domi meæ, literæ mihi dantur á te, quibus in extremis ſcriptum erat: M. Furnium, quem mihi commendas, uel regem Galliæ faciam, uel Leptæ

legatum : si uis tu, ad me alium mitte, quem ornem. sustulimus manus & ego & Balbus : tanta fuit opportunitas, ut illud nescio quid non fortuitum, sed diuinum uideretur. mitto igitur ad te Trebatiũ, atque ita mitto, ut initio mea sponte, post autem inuitatu tuo mittendũ duxerim. hunc mi Cæsar sic uelim omni tua comitate complectare, ut omnia, quæ, per me possis adduci, ut in meos conferre uelis, in unum hunc conferas. de quo tibi homine hoc spondeo, non illo uetere uerbo meo, quod, cum ad te de Milone scripsissem, iure lusisti, sed more Romano, quo modo homines non ineptiloquuntur, probiorem hominem, meliorem uirum, pudentiorem esse neminem. accedit etiam, quod familiam ducit, in iure ciuili singularis memoria, summa scientia. huic ego neque tribunatum, neque præfecturam, neque ullius beneficij certum nomen peto : beneuolentiam tuam, & liberalitatem peto : neque impedio, quo minus, si tibi ita placuerit, etiam hisce eum ornes gloriolæ insignibus. totum denique hominem tibi trado de manu, ut aiunt, in manum tuam istam & uictoria & fide præstantẽ. sumus enim putidiusculi, quàm per te uix licet : uerum, ut uideo, licebit. Cura ut ualeas : & me, ut amas, ama.

M. CICERO TREBATIO. S. D.

I N omnibus meis epistolis, quas ad Cæsarem, aut ad Balbum mitto, legitima quædam est accessio commẽdationis tuæ, nec ea uulgaris, sed cum aliquo insigni indicio meæ erga te beneuolentiæ. tu modo ineptias istas, & desideria urbis, & ur-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

banitatis depone: & quo consilio profectus es, id assiduitate & uirtute consequere. hoc tibi tam ignoscemus nos amici, quàm ignouerunt Medeæ, quæ Corinthi arcem altam habebant, matronæ opulentæ optimates: quibus illa manibus gypsatissimis persuasit, ne sibi illæ uitio uerterent, quòd abesset à patria: NAM MVLTI suam rem bene gessere, et publicam patria procul: Multi, qui domi ætatem agerent, propterea sunt improbati. quo in numero tu certe fuisses, nisi te extrusissemus. sed plura scribemus alias. Tu, qui cæteris cauere didicisti, in Britãnia ne ab essedarijs decipiaris, cauето. & quando Medeam agere cœpi, illud semper memento: QVI ipse sibi sapiens prodesse nequit, nequidquam sapit. Cura, ut ualeas.

M. CICERO TREBATIO S. D.

EGo te commendare non desisto: sed quid proficiam, ex te scire cupio. spem maximam habeo in Balbo: ad quem de te diligentissime, et sæpissime scribo. illud soleo mirari, non me toties accipere tuas literas, quoties à Q. fratre mihi afferuntur. In Britãnia nihil esse audio neque auri, neque argenti. id si ita est, essedum aliquod suadeo rapias, & ad nos quamprimum recurras. sin autem sine Britãnia tamen assequi id, quod uolumus, possumus: perfice, ut sis in familiaribus Cæsaris: multum enim te in eo frater adiuuabit meus, multum Balbus, sed, mihi crede, tuus pudor, & labor plurimum. imperatorem liberalissimum habes, ætatem opportunissimam, commendatio-

nem certe singularem : ut tibi unum timendum sit, ne ipse tibi defuisse uideare. Vale.

CICERO TREBATIO S. D.

S Scripsit ad me Cæsar perhumaniter, nondum te sibi satis esse familiarē propter occupationes suas, sed certe fore. cui quidem ego rescripsi, quàm mihi gratum esset futurum, si quampluri mum in te studij, officij, liberalitatis suæ contutisset. sed ex tuis literis cognoui præproperam quandam festinationem tuam : & simul sum admiratus, cur tribunatus commoda, dempto præsertim labore militiæ, contempseris. querar cum Vacerra, & Manilio : nam Cornelio nihil audeo dicere : cuius tu periculo stultus es, quando te ab eo sapere didicisse profiteris. quin tu urges istam occasionem, & facultatem, qua melior nunquam reperietur. Quod scribis de illo Præciano iureconsulto, ego te ei non desino commendare. scribit etiam ipse mihi, te sibi gratias agere debere. de eo quid sit, cura ut sciā. Ego uestras Britānicas literas expecto. Vale.

CICERO TREBATIO. S. D.

I Andiu ignoro, quid agas: nihil enim scribis : neque ego ad te his duobus mensibus scripseram. quia cum Q. fratre meo non eras; quò mitterem, aut cui darem, nesciebam. cupio scire quid agas, & ubi sis hiematurus : equidem uelim cum Cæsare : sed ad eū propter eius occupationes nihil sum ausus scribere: ad Balbum tamen scripsi. tu tibi deesse noli. serius potius ad nos, dum plenior. quod huc prope-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

res, nihil est, præsertim Vacerra mortuo. sed tibi consilium nō deest. quid constitueris, cupio scire. Cn. Octauius, an Cn. Cornelius quidem, tuus familiaris, summo genere natus, terræ filius, is me, quia scit tuum familiarem esse, crebro ad cœnam inuitat. adhuc non potuit perducere: sed mihi tamen gratum est. Vale.

CICERO TREBATIO. S. D.

L Egi tuas literas: ex quibus intellexi, te Cæsari nostro ualde iureconsultum uideri. est quod gaudeas, te in ista loca uenisse, ubi aliquid sapere uiderere. quòd si in Britāniam quoque profectus esses, profecto nemo in illa tanta insula peritior te fuisset. ueruntamen (rideamus licet: sum enim à te inuitatus) subinuideo tibi, ultro te etiam accersitum ab eo, ad quem cæteri, non propter eius superbiam, sed propter occupationem, aspirare non possunt, sed tu in ista epistola nihil mihi scripsisti de tuis rebus: quæ mehercule mihi non minori curæ sunt, quàm meæ. ualde metuo, ne frigeas in hibernis. quamobrem camino luculento utendum censeo. idem & Mutio, et Manilio placebat, præsertim qui sagis non abundares. quanquam uos nunc istic satis calere audio. quo quidē nuncio ualde mehercule de te timueram. sed tu in re militari multo es cautior, quàm in aduocationibus, qui neque in Oceano natare uolueris studiosissimus homo natandi, neque spectare essedarios, quem antea ne andabatam quidem defraudare poteramus. sed iam satis iocati sumus. Ego de te ad Cæsarem quàm diligēter scripserim,

tute scis; quàm sæpe, ego. sed mehercule iam intermi seram; ne uiderer liberalissimi hominis, meiq; amantissimi uoluntati erga me diffidere. sed tamẽ his literis, quas proxime dedi, putaui esse hominem commonendum. id feci. quid profecerim, facias me uelim certiorem, & simul de toto statu tuo, consilijsq; omnibus: scire enim cupio, quid agas, quid expectes, quàm longum istum tuum discessum à nobis futurum putes. sic enim tibi persuadeas uelim, unum mihi esse solatium, quare facilius possim pati te esse sine nobis, si tibi esse id emolumento sciam. sin autem id non est, nihil duobus nobis est stultius; me, qui te non Romam attraham; te, qui non huc aduoles. una mehercule nostra uel seuera, uel iocosa congressio pluris erit, quàm non modo hostes, sed etiam fratres nostri Edui. quare omnibus de rebus, fac, ut quamprimum sciam: Aut consolando, aut consilio, aut re iuuero. Vale.

CICERO TREBATIO S. D.

NIsi ante Roma profectus esses, nunc eam certe relinqueres: quis enim tot interregnis iureconsultum desiderat? ego omnibus, unde petitur, hoc consilij dederim, ut à singulis interregibus binas aduocationes postulẽt. satis'ne tibi uideor abs te ius ciuile didicisse? Sed heus tu, quid agis? ecquid fit? uideo enim te iam iocari per literas. hæc signa meliora sunt, quàm in meo Tusculano. sed quid sit, scire cupio. consuli quidem te à Cæsare scribis: sed ego tibi ab illo consuli mallem. quod si aut fit, aut futurum putas, per-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

fer iſtam militiam, & permane: ego enim deſiderium tui ſpe tuorum commodorum conſolabor. ſin iſta ſunt inaniora, recipe te ad nos. nam aut erit hic aliquid ali quando: aut, ſi minus, una mehercule collocutio noſtra pluris erit, quàm omnes Samarobrinæ. denique ſi te cito retuleris, ſermo nullus erit: ſin fruſtra diutius abfueris, non modo Laberiũ, ſed etiam ſodalem noſtrum Valerium pertimeſco: mira enim perſona induci poteſt Britannici iureconſulti. hæc ego non rideo, quamuis tu rideas: ſed de re ſeueriſſima tecum, ut ſoleo, iocor. remoto ioco, tibi hoc amiciſſimo animo præcipio, ut, ſi iſtic mea cõmendatione tuam dignitatem obtinebis, perferas noſtri deſiderium; honeſtatem, & facultates tuas augeas: ſin autem iſta frigebunt, recipias te ad nos. omnia tamen, quæ uis, & tua uirtute profecto, & noſtro ſummo erga te ſtudio conſequere. Vale.

M. CICERO TREBATIO S. D.

Irabar, quid eſſet, quòd tu mihi literas mittere intermiſiſſes. indicauit mihi Panſa meus Epicureum te eſſe factum. ò caſtra præclara: quid tu feciſſes, ſi te Tarentũ, & non Samarobrinam miſiſſem? iam tum mihi non placebas, cum idem intuebare, quod & Titius, familiaris meus. ſed quonam modo ius ciuile defendes, cum omnia tua cauſa facias, non ciuium? ubi porro illa erit formula fiduciæ, VT inter bonos bene agier oportet? quis enim eſt bonus, qui facit nihil, niſi ſua cauſa? quod ius ſtatues communi diuidundo, cum commune nihil poſſit eſſe apud eos, qui

omnia uoluptate ſua metiuntur? quomodo autem tibi placebit Iouem lapidem iurare, cum ſcias Iouem iratum eſſe nemini poſſe? quid fiet porro populo Vlubrano, ſi tu ſtatueris πολιτεύεσθαι non oportere? quare ſi plane à nobis deficis, moleſte fero: ſin Panſæ aſſentari commodum eſt, ignoſco, modo ſcribas aliquando ad nos quid agas, & à nobis quid agi, quid fieri, aut curari uelis. Vale.

M. CICERO TREBATIO. S. D.

A Deó ne me iniuſtum eſſe exiſtimaſti, ut tibi iraſcerer, quòd parum mihi conſtans, & nimium cupidus decedendi uiderere, ob eamq; cauſam me arbitrarere literas ad te iandiu non miſiſſe? mihi perturbatio animi tui, quam primis literis perſpiciebã, moleſtiam attulit: neque alia fuit ulla cauſa intermiſſionis literarum, niſi quòd, ubi eſſes, plane neſciebam. hic tu me etiam inſimulas, nec ſatisfactionẽ meam accipis. audi mi Teſta: utrum ſuperbiorem te pecunia facit, an quòd te imperator conſulit? moriar, ni, quæ tua gloria eſt, puto te malle à Cæſare conſuli, quàm inaurari. ſi uero utrunque eſt: quis te feret præter me, qui omnia ferre poſſum? ſed ut ad rem redeam, te iſtic inuitum non eſſe, uehementer gaudeo: & ut illud erat moleſtum, ſic hoc eſt iucundum. tantum metuo ne artificium tuum tibi parum proſit: nam, ut audio, iſtic

Non ex iure manu conſertum, ſed mage ferro
Rem repetunt:

& tu ſoles ad uim faciendam adhiberi? neque eſt, quòd illam exceptionẽ in interdicto pertimeſcas, quòd tu prior ui hominibus armatis conuene-

ris:

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ris: scio enim te non esse procacem in lacessendo. sed ut ego quoque te aliquid de nostris cautionibus admoneã, Treuiros uites censeo: audio capitales esse: mallem auro, argento, ære essent. sed alias iocabimur. Tu ad me de istis rebus omnibus scribas uelim quamdiligentissime. Ad III. non. Mart. Vale.

CICBRO TREBATIO S. D.

C Hrysippus Vectius, Cyri architecti libertus, fecit, ut te non immemorẽ putarem mei: salutem enim mihi uerbis tuis nunciauit. ualde iam lautus es, qui grauere literas ad me dare, homini præsertim prope domestico. quòd si scribere oblitus es, minus multi iam te aduocato causa cadent. sin nostri oblitus es, dabo operã, ut isthuc ueniã ante, quàm plane ex animo tuo effluam. sin æstiuorum timor te debilitat, aliquid excogita, ut feciſti de Britãnia. illud quidem perlibenter audiui ex eodem Chrysippo, te esse Cæsari familiarem. sed mehercule mallem, id quod erat æquius, de tuis rebus ex tuis literis quãsæpissime cognoscere. quod certe ita fieret, si tu maluisses beneuolentiæ, quàm litiũ, iura perdiscere. sed hæc iocati sumus et tuo more, et non nihil etiam nostro. Tu ualde amamus, nosq; à te amari tum uolumus, tum etiam confidimus. Vale.

CICERO TREBATIO S. D.

Q Vàm sint morosi, qui amant, uel ex hoc intelligi potest. molestè ferebam antea, te inuitum isthic esse: pũgit me rursus, quòd scribis te esse isthic libenter. neque enim, mea commendatione te non

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

delectari, facile patiebar: & nunc angor, quidquam tibi sine me esse iucundum: sed tamen hoc malo nos ferre desiderium, quàm te non ea, quæ spero, consequi. Quòd uero in C. Matij, suauissimi, doctissimiq; hominis, familiaritatem ueneris; non dici potest, quàm ualde gaudeam: qui, fac, ut te quammaxime diligat. mihi crede, nihil ex ista prouincia potes, quod iucundius sit, deportare. Cura ut ualeas.

CICERO TREBATIO S. D.

NEquo Troiano scis esse in extremo, SERO SAPIVNT. tu tamen mi uetule non sero. primũ illas rabiosulas sat fatuas dedisti. deinde, quòd in Britãnia nõ nimis φιλοπάτριδος te præbuisti, plane non reprehẽdo. nunc uero in hibernis iniectus mihi uideris. itaque te commouere non curas. VSQVEQVAQVE sapere oportet. id erit telum acerrimum.

Ego si foris cœnitarem, Cn. Octauio, familiari tuo, non defuissem: cui tamen dixi, cum me aliquoties inuitaret, oro te, quis tu es? sed mehercule, extra iocum, homo bellus est: uellem eum tecum abduxisses. Quid agatis, ecquid in Italiam uenturi sitis hac hieme, fac plane sciam. Balbus mihi confirmauit te diuitem futurum. id utrum Romano more locutus sit, bene nũmatum te futurum, an, quo modo Stoici dicunt, omneis esse diuites, qui cœlo, & terra frui possunt, postea uidero. Qui isthinc ueniunt, superbiam tuam accusant, quòd negent te percunctantibus respondere. sed tamen est, quod gaudeas: constat enim inter omnes, neminem te uno Samarobrinæ iuris peritioreme sse. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

CICERO TREBATIO S. D.

EX tuis literis & Quinto fratri gratias egi, et te aliquãdo collaudare possum, quòd iam uideris certa aliqua in sententia constitisse. nam primorum mensium literis tuis uehementer commouebar, quòd mihi interdum (pace tua dixerim) leuis in urbis, urbanitatisq; desiderio, interdum piger, interdum timidus in labore militari, sæpe autem etiam, quod à te alienissimum est, subimpudens uidebare: tanquã enim syngrapham ad imperatorem, non epistolam, attulisses, sic pecunia ablata domum redire properabas: nec tibi in mentem ueniebat, eos ipsos, qui cum syngraphis uenissent Alexandriam, nullum adhuc nummum auferre potuisse. ego si mei commodi rationem ducerem, te mecum esse maxime uellem: non enim mediocri afficiebar uel uoluptate ex consuetudine nostra, uel utilitate ex consilio, atque opera tua: sed cum te ex adolescentia tua in amicitiam, & fidem meam contulisses; semper te non modo tuendum mihi, sed etiam augendum, atque ornandum putaui. itaque quoad opinatus sum me in prouinciam exiturum; quæ ad te ultro attulerim, meminisse te credo. posteaquam mea mutata ratio est; cum uiderem me à Cæsare honorificentissime tractari, & unice diligi, hominisq; liberalitatem incredibilem, & singularem fidem nossem; sic ei te commendaui, & tradidi, ut grauissime, diligentissimeq; potui. quod ille ita & accepit, & mihi sæpe literis significauit, & tibi uerbis, & re ostendit, mea commendatione sese ualde esse commotum. hunc tu uirum nactus, si me aut

ſapere aliquid, aut uelle tua cauſa putas, ne dimiſeris: & ſi qua te forte res aliquando offenderit, cum ille aut occupatione, aut difficultate tardior tibi erit uiſus, perferto, & ultima expectato: quæ ego tibi & iucunda & honeſta præſtabo. pluribus te hortari non debeo: tantum moneo, neque amicitiæ confirmandæ clariſſimi, ac liberaliſſimi uiri, neque uberioris prouinciæ, neque ætatis magis idoneum tempus, hoc ſi amiſeris, te eſſe ullum unquam reperturum. hoc, quemadmodum uos ſcribere ſoletis in ueſtris libris, idem Q. Cornelio uidebatur. In Britanniam te non eſſe profectum, uehementer gaudeo, quòd & tu labore caruiſti, & ego te de rebus illis non audiam. ubi ſis hibernaturus, & qua ſpe, aut conditione, præſcribas ad me, uelim. Vale.

CICERO TREBATIO S. D.

Accepi à te aliquot epiſtolas uno tempore, quas tu diuerſis temporibus dederas: in quibus me cætera delectarunt: ſignificabant enim te iſtá militiam iam firmo animo ferre, & eſſe fortem uirum, & conſtantem: quæ ego pauliſper in te ita deſideraui, non imbecillitate animi tui, ſed magis ut deſiderio noſtri te æſtuare putarem. quare perge, ut cœpiſti: forti animo iſtam tolera militiam. multa, mihi crede, aſſequere: ego enim renouabo commendationem, ſed tempore. ſic habeto, non tibi maiori eſſe curæ, ut iſte tuus à me diſceſſus fructuoſiſſimus tibi ſit, quàm mihi. itaque, quando ueſtræ cautiones infirmæ ſunt, Græculam tibi miſi cautionem chirographi mei. Tu me, uelim,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

de ratione Gallici belli certiorem facias: ego enim ignauissimo cuique maximam fidem habeo. sed ut ad epistolas tuas redeam, cætera belle: illud miror: quis solet eodem exemplo plures dare, qui sua manu scribit? nam quòd in palimpsesto, laudo equidem parsimoniam: sed miror, quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris, quàm hæc scribere: nisi forte tuas formulas: non enim puto te meas epistolas delere, ut reponas tuas. an hoc significas, nihil fieri, frigere te, ne chartam quidem tibi suppeditare? iam ista tua culpa est, qui uerecundiam tecum extuleris, & non hic nobiscum reliqueris. ego te Balbo, cum ad uos proficiscetur, more Romano commendabo. tu, si interuallū longius erit mearum literarum, ne sis admiratus: eram enim abfuturus mense Apr. has literas scripsi in Pontino, cum ad uillam M. Aemilij Philemonis diuertissem: ex qua iam audieram fremitum clientium meorum, quos quidem tu mihi conciliasti: nam Vlubris honoris mei causa uim maximam ranunculorum se commosse constabat. Cura ut ualeas. VI. idus Apr. de Pontino.

CICERO TREBATIO S. D.

Epistolam tuam, quam accepi ab L. Aruntio, conscidi innocentem: nihil enim habebat; quod non uel in concione recte legi posset. sed & Aruntius ita te mandasse aiebat, & tu adscripseras. uerum illud esto. nihil te ad me postea scripsisse demiror, præsertim tam nouis rebus. Vale.

CICERO TREBATIO S. D.

Ide quanti apud me ſis. etſi iure id quidem: non enim amore te uinco. ueruntamen quod præſenti tibi prope ſubnegarem, non tribuerem certe, id abſenti debere non potui. itaque ut primũ Velia nauigare cœpi, inſtitui Topica Ariſtotelica conſcribere, ab ipſa urbe cõmonitus amantiſſima tui. eum librum tibi miſi Rhegio, ſcriptum quàm planiſſime res illa ſcribi potuit. ſin tibi quædam uidebuntur obſcuriora, cogitare debebis, NVLLAM artem literis, ſine interprete, & ſine aliqua exercitatione, percipi poſſe. non longe abieris. num ius ciuile ueſtrum ex libris cognoſci poteſt? qui quanquam plurimi ſunt, doctorem tamen, lumenq; deſiderant. quanquam tu, ſi attente leges, ſi ſæpius, per te omnia conſequere, ut certe intelligas. ut uero etiam ipſi tibi loci propoſita quæſtione occurrant, exercitatione conſequere: in qua quidem nos te continebimus, ſi & ſalui redierimus, & ſalua iſta offenderimus. Vale. V. cal. Sext. Rhegio.

CICERO TREBATIO S. D.

Mabilior mihi Velia fuit, quòd te ab ea ſenſi amari. ſed quid ego dicã te, quem quis non amat? Rufio mediusfidius tuus ita deſiderabatur, ut ſi eſſet unus è nobis. ſed ego te non reprehendo, qui illum ad ædificationem tuã traduxeris: quanquam enim Velia non eſt uilior, quàm Lupercal, tamen iſthuc malo, quã hæc omnia. tamen, ſi me audies, quem ſoles,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

has paternas possessiones tenebis, (nescio quid enim Velienses uerebantur) neque Helethem nobilem amnem relinques, nec Papirianam domum deseres: quanquam illa quidem habet lucum, à quo etiam aduenæ teneri solent: quem tamen si excideris, multum prospexeris. sed in primis opportunũ uidetur, his præsertim temporibus, habere perfugium primum eorum urbem, quibus carus sis, deinde etiam tuam domum, tuosq́; agros, eaq́; remoto, salubri, amœnoq́; loco: idq́; etiam mea interesse mi Trebati arbitror. sed ualebis, meaq́; negotia uidebis, meq́;, dijs iuuantibus, ante brumam expectabis. Ego à Sex. Fabio, Niconis discipulo, librum abstuli Νίκωνος περὶ πολυφαγίας. ò medicum suauem, meq́; docilem ad hanc disciplinam. sed Bassus noster me de hoc libro celauit: te quidem non uidetur. Ventus increbrescit. Cura ut ualeas. XIII. cal. Sext. Velia.

CICCERO TREBATIO S. D.

S*Ilij causam te docui. is postea fuit apud me. cũ ei dicerem, tibi uideri, sponsionem illã nos sine periculo facere posse, SI bonorũ Turpiliæ possessionem Q. Cæpio prætor ex edicto suo mihi dedit: negare aiebat Seruium tabulas testamẽti esse eas, quas instituisset is, qui factionem testamenti non habuerit: hoc idem Offilium dicere: tecum se locutum negabat: meq́; rogauit, ut se, causamq́; suam tibi cõmendarem. nec uir melior mi Testa, nec mihi amicior P. Silio quisquam est, te tamen excepto. gratissimum igitur mihi feceris, si ad eum ultro ueneris, eiq́; pollicitus eris: sed, si me amas, quãprimũ. hoc te uehemẽter etiã atque etiã rogo. Vale.*

CICERO TREBATIO S. D.

I Lluseras heri inter scyphos, quòd dixeram controuersiam esse, posset'ne hæres, quod furtum antea factum esset, recte furti agere. itaque etsi domum bene potus, seroq; redieram: tamen id caput, ubi hæc controuersia est, notaui, & descriptum tibi misi: ut scires, id, quod tu neminem sensisse dicebas, Sex. Aelium, M. Manilium, M. Brutum sensisse. ego tamen Scæuolæ, & Testæ assentior. Vale.

M. CICERO M. FABIO GALLO S. D.

T Antum ex Arpinati ueneram, cum mihi à te literæ redditæ sunt: ab eodemq; accepi Auiani literas: in quibus hoc erat liberalissimum, nomina se facturum, cum uenisset, qua ego uellem die. fac quæso, qui ego sum, esse te. est'ne aut tui pudoris, aut nostri, primũ rogare de die, deinde plus annua postulare? sed essent mi Galle omnia facilia, si et ea mercatus esses, quæ ego desiderabam, & ad eam summam, quam uoluerã. ac tamen isthæc ipsa, quæ te emisse scribis, nõ solum rata mihi erũt, sed etiã grata: plane enim intelligo, te non modo studio, sed etiam amore usum, quæ te delectarint, hominem, ut ego semper iudicaui, in omni iudicio elegantissimum, quæq; me digna putaris, coemisse. sed uelim, maneat Damasippus in sententia: prorsus enim ex istis emptionibus nullam desidero. tu autem ignarus instituti mei, quanti ego genus omne signorum omnium non æstimo, tanti ista quatuor, aut quinque sumpsisti. sed Bacchas istas cum Musis Metelli

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

comparas: quid ſimile? primum ipſas ego Muſas nunquam tanti putaſſem: atque id feciſſem Muſis omnibus approbantibus. ſed tamen erat aptum bibliothecæ, ſtudijſq; noſtris congruens. Bacchis uero ubi eſt apud me locus? at pulchellæ ſunt: noui optime, & ſæpe uidi. nominatim tibi ſigna mihi nota mandaſſem, ſi probaſſem: ea enim ſigna ego emere ſoleo, quæ ad ſimilitudinem gymnaſiorum exornent mihi in palæſtra locum. Martis uero ſignũ quò mihi pacis auctori? gaudeo nullum Saturni ſignum fuiſſe: hæc enim duo ſigna putarem mihi æs alienum attuliſſe. Mercurij mallem aliquod fuiſſet: felicius, puto, cum Auiano tranſigere poſſemus. quòd tibi deſtinaras Trapezophoron: ſi te delectat, habebis. ſin autem ſententiam mutaſti, ego habebo ſcilicet. iſta quidem ſumma næ ego multo libentius emerim diuerſorium Tarracinæ, ne ſemper hoſpiti moleſtus ſim. omnino liberti mei uideo eſſe culpam, cui plane res certas mandaram: itemq; Iunij, quem puto tibi notum eſſe, Auiani familiarem. exhedria quædã mihi noua ſunt inſtituta in particula Tuſculani. ea uolebam tabellis ornare: etenim ſi quid generis iſtiuſmodi me delectat, pictura delectat. ſed tamẽ ſi iſta mihi ſunt habenda, certiorem uelim me facias, ubi ſint, quando accerſantur, quo genere uecturæ: ſi enim Damaſippus in ſententia non manebit, aliquem pſeudodamaſippum uel cum iactura reperiemus. Quod ad me de domo ſcribis iterum, iam id ego proficiſcens mandaram meæ Tulliæ: ea enim ipſa hora acceperam tuas literas. egeram etiam cum tuo Nicia, quòd is utitur, ut ſcis, familiariter Caſſio. ut redij autem, prius, quàm tuas le-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

gi has proximas literas, quæsiui de mea Tullia, quid egisset. per Liciniam se egisse dicebat: sed opinor Cassiũ uti non ita multum sorore: eam porro negare se audere, cum uir abesset, (est enim profectus in Hispaniam Decius) illo & absente, & insciente migrare. est mihi gratissimum, tanti à te æstimatam consuetudinem uitæ, uictusq́; nostri, primum ut eam domum sumeres, ut non modo prope me, sed plane mecum habitare posses: deinde ut migrare tantopere festines. sed ne uiuã, si tibi concedo, ut eius rei tu cupidior sis, quàm ego sum. itaque omnia experiar: uideo enim, quid mea interfit, quid utriusque nostrum. si quid egero, faciam ut scias. tu & ad omnia rescribes; &, quando te expectem, facies me, si tibi uidebitur, certiorem. Vale.

M. CICERO M. FABIO GALLO S. D.

A Moris quidem tui, quoquò me uerto, uestigia, uel proxime de Tigellio: sensi enim ex literis tuis ualde te laborasse. amo igitur uolũtatẽ. sed pauca de re. Capius, opinor, olim, NON omnibus dormio: sic ego non omnibus mi Galle seruio. etsi quæ est hæc seruitus? olim, cum regnare existimabamur, non tam ab ullis, quàm hoc tẽpore obseruor à familiarissimis Cæsaris omnibus, præter istum. id ego in lucris pono, non ferre hominẽ pestilentiorem patria sua: eumq́; addictũ iam tum puto esse Calui Licinij Hipponacteo præconio. at uide, quid succenseat. Phameæ causam susceperã, ipsius quidem causa: erat enim mihi sane familiaris. is ad me uenit, dixitq́; iudicem sibi operam dare constituisse eo ipso die, quo de P. Sextio in cõsilium

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

iri neceſſe erat. reſpondi, nullo modo me facere poſſe, cum uellem: aliũ diem ſi ſumpſiſſet, me ei non defuturum. ille autem, qui ſciret ſe nepotem bellũ tibicinem habere, & ſat bonum unctorem, diſceſſit à me, ut mihi uidebatur, iratior. habes Sardos uenales, alium alio nequiorẽ. cognoſti meam cauſam, & iſtius Salaconis iniquitatem. Catonẽ tuum mihi mitte: cupio enim legere. me adhuc non legiſſe, turpe utrique noſtrum eſt. Vale.

CICERO M. FABIO GALLO S. D.

Q Vòd epiſtolã conſciſſam doles, noli laborare: ſalua eſt domi: petes, cũ libebit. Quòd autem me mones, ualde gratum eſt: idq; ut ſemper facias, rogo: uideris enim mihi uereri, ne, ſi iſtum habuerimus, rideamus γέλωτα σαρδώνιον. ſed heus tu, manũ de tabula: magiſter adeſt citius, quàm putaramus. uereor, ne in Catonem, Cato in nos. Mi Galle caue putes quidquam melius, quàm epiſtolæ tuæ partem ab eo loco, Cætera labuntur. ſecreto hoc audi: tecũ habeto: ne Apellæ quidẽ liberto tuo dixeris. præter duo nos, loquitur iſto modo nemo: bene, maléue, uidero: ſed quidquid eſt, noſtrũ eſt. urge igitur, nec tranſuerſum unguẽ, quod aiũt, à ſtylo: is enim eſt dicendi opifex. atque ego quidẽ aliquantũ iam etiã noctis aſſumo. Vale.

CICERO GALLO S. D.

C Vm decimum iam diem grauiter ex inteſtino laborarem; neque ijs, qui mea opera uti uolebant, probarem me non ualere, quia febrim non haberem; fugi in Tuſculanum; cum qui-

dem biduum ita ieiunus fuiſſem, ut ne aquam quidem guſtarem. itaque confectus languore, & fame, magis tuum officium deſideraui, quàm abs te requiri putaui meum. ego autem cum omnes morbos reformido, tum quo Epicurum tuum Stoici male accipiunt, quia dicat δυσουρικὰ, καὶ δυσεντερικὰ πάθη ſibi moleſta eſſe. quorum alterum morbum edacitatis eſſe putant, alterum etiam turpioris intemperantiæ. ſane δυσεντερίαν pertimueram. ſed uiſa eſt mihi uel loci mutatio, uel animi etiam relaxatio, uel ipſa fortaſſe iam ſenescentis morbi remiſſio profuiſſe. attamen ne mirere, unde hoc acciderit, quomodóue commiſerim: lex ſumptuaria, quæ uidetur λιτότητα attuliſſe, ea mihi fraudi fuit: nam dum uolunt iſti lauti terra nata, quæ lege excepta ſunt, in honorem adducere; fungos, heluellas, herbas omnes ita condiunt, ut nihil poſſit eſſe ſuauius. in eas cum incidiſſem in cœna augurali apud Lentulum, tanta me διάῤῥοια arripuit, ut hodie primum uideatur cœpiſſe conſiſtere. ita ego, qui me oſtreis, & murenis facile abſtinebam, à beta etiam, & malua deceptus ſum. poſthac igitur erimus cautiores. tu tamen cum audiſſes ab Anitio, (uidit enim me nauſeantem) non modo mittendi cauſam iuſtam habuiſti, ſed etiam uiſendi. ego hic cogito commorari, quoad me reficiam: nam & uires, et corpus amiſi. ſed ſi morbum depulero, facile, ut ſpero, illa reuocabo. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO GALLO S. D.

MIror, cur me accuſes, cum tibi id facere non li ceat: quòd ſi liceret, tamen non debebas. EGO enim te in conſulatu obſeruaram. et ais fore, ut te Cæſar reſtituat. multa tu quidem dicis, ſed tibi nemo credit. Tribunatum plebis dicis te mea cauſa petiſſe. utinam ſemper eſſes tribunus: interceſſorem non quæreres. negas me audere, quod ſentiam, dicere: quaſi tibi, cum parum pudenter me rogares, parum fortiter reſponderim. hæc tibi ſcripſi, ut iſto ipſo in genere, in quo aliquid poſſe uis, te nihil eſſe cognoſceres. quòd ſi humaniter mecum queſtus eſſes, libenter tibi me, & facile purgaſſem: non enim mihi ingrata ſunt, quæ feciſti; ſed quæ ſcripſiſti, moleſta. me autē, propter quem cæteri liberi ſunt, tibi liberum non uiſum, demiror. nam ſi falſa fuerunt, quæ tu ad me, ut ais, detuliſti: quid ego tibi debeo? ſin uera: tu es optimus teſtis, quid mihi populus R. debeat. Vale.

M. CICERO CVRIO S. D.

MEmini, cum mihi deſipere uidebare, quòd iſtic potius uiueres, quàm nobiſcum: erat enim multo domicilium huius urbis, cum quidem hæc urbs, aptius humanitati, & ſuauitati tuæ, quàm tota Peloponneſus, nedum Patræ. nunc contra & uidiſſe mihi multum uideris, cum prope deſperatis his rebus te in Græciam contuliſti; & hoc tempore non ſolum ſapiens, qui hinc abſis, ſed etiam beatus. quanquam quis, qui aliquid ſapiat, nunc beatus eſſe poteſt? ſed

quod tu, cui licebat, pedibus es consecutus, ut ibi esses, ubi nec Pelopidarum: nosti cætera: nos idem propemodum consequimur alia ratione. cum enim salutationi nos dedimus amicorum, quæ fit hoc etiam frequentius, quàm solebat, quòd quasi auem albam uidentur bene sentientem ciuem uidere: abdo me in bibliothecam: itaque opera efficio tanta, quanta fortasse tu senties. intellexi enim ex tuo sermone quodam, cum mœstitiam meam, & desperationem accusares, domi tuæ dicere te, ex meis libris animum meum desiderare. sed mehercule et tum remp. lugebam, quæ non solum suis erga me, sed etiam meis erga se beneficijs erat mihi carior: et hoc tempore, quanquam me non ratio solum consolatur, quæ plurimum debet ualere, sed etiam dies, quæ stultis quoque mederi solet, tamen doleo ita cõmunem rem esse dilapsam, ut ne spes quidem, melius aliquando fore, relinquatur. nec uero nunc quidem culpa in eo est, in cuius potestate omnia sunt: (nisi forte id ipsum esse non debuit) sed alia casu, alia etiam nostra culpa sic acciderunt, ut de præteritis non sit querendum. reliquam spem nullam uideo. quare ad prima redeo. sapienter hæc reliquisti, si consilio; feliciter, si casu. Vale.

M. CVRIVS M. CICERONI SVO S. D.

S I uales, bene est: sum enim χρήσει μὲν tuus, κτήσει δὲ Attici nostri. ergo fructus est tuus, mancipium illius. quod quidem si inter senes coemptionales uenale proscripserit, egerit non multum.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

at illa noſtra prædicatio quanti eſt? nos, quòd ſimus, quòd habeamus, quòd homines exiſtimemur, id omne abs te habere. quare Cicero mi perſeuera conſtanter nos conſeruare; & Sulpicij ſucceſſori nos de meliore nota commenda, quo facilius tuis præceptis obtemperareteq; ad urbem lubentes uidere, & noſtra defigere, deportareq; tuto poſſimus. ſed amice magne noli hanc epiſtolam Attico oſtendere. ſine eum errare, & putare me uirum bonum eſſe, nec ſolere duos parietes de eadem fidelia dealbare. ergo patrone mi bene uale, Tironemq; meum ſaluta noſtris uerbis. D. A. D. IIII. cal. Nou.

CICERO CVRIO S. D.

EGo uero iam te nec hortor, nec rogo, ut domum redeas: quin hinc ipſe euolare cupio, & aliquò peruenire, ubi nec Pelopidarum nomen, nec facta audiam. incredibile eſt, quàm turpiter mihi facere uidear, qui his rebus interſim. næ tu uideris multo ante prouidiſſe, quid impenderet, tum, cum hinc profugiſti. quanquam enim hæc etiam audita acerba ſunt: tamen audire tolerabilius eſt, quàm uidere. in campo certe non fuiſti, cum hora ſecunda, comitijs quæſtorijs inſtitutis, ſella Q. Maximi, quẽ illi conſulem eſſe dicebant, poſita eſſet. quo mortuo nunciato, ſella ſublata eſt. ille autem, qui comitijs tributis eſſet auſpicatus, centuriata habuit, conſulem hora ſeptima renunciauit, qui uſque ad cal. Ian. eſſet, quæ erant futuræ mane poſtridie. ita Caninio conſule ſcito neminem

prandisse. nihil tamen eo consule mali factum est: fuit enim mirifica uigilantia, qui suo toto consulatu somnū non uiderit. hæc tibi ridicula uidentur: non enim ades: quæ si uideres, lacrymas non teneres. quid, si cætera scribam? sunt enim innumerabilia generis eiusdē: quæ quidem ego non ferrem, nisi me in philosophiæ portum contulissem, & nisi haberem socium studiorum meorum, Atticum nostrum. cuius quando proprium te esse scribis mancipio & nexu, meum autē usu & fructu: contentus isto sum: ID ENIM cuiusque est proprium, quo quisque fruitur, atque utitur. sed hæc alias pluribus. Acilius, qui in Græciam cum legionibus missus est, maximo meo beneficio est: bis enim est à me iudicio capitis rebus saluis defensus: & est homo nō ingratus, meq; uehementer obseruat. ad eum de te diligentissime scripsi: eamq; epistolam cum hac coniunxi: quam ille cum acceperit, ecquid tibi pollicitus sit, uelim ad me scribas. Vale.

CICERO CVRIO S. D.

F Acile perspexi ex tuis literis, quod semper studui, & me à te plurimi fieri, & te intelligere quàm mihi carus esses. quod quando uterque nostrum consecutus est: reliquum est, ut officijs certemus inter nos: quibus æquo animo uel uincā te, uel uincar abs te. Acilio non fuisse necesse meas dari literas, facile patior. Sulpicij tibi operam intelligo ex tuis literis non multū opus fuisse, propter res tuas ita contractas, ut, quemadmodum scribis, nec caput,

nec

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

nec pedes, equidem uellem uti pedes haberent, ut aliquando redires: uides enim exaruisse iam ueterem urbanitatem, ut Pomponius noster suo iure possit dicere, Nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam. ergo is tibi, nos ei succedimus. ueni igitur, quæso, ne tantum semen urbanitatis una cum rep. intereat. Vale.

M. CICERO VOLVMNIO S. D.

Quòd sine prænomine familiariter, ut debebas, ad me epistolam misisti: primum addubitaui, num à Volumnio senatore esset, quocum mihi est magnus usus: deinde εὐτραπελία literarum fecit, ut intelligerem tuas esse. quibus in literis omnia mihi periucunda fuerunt, præter illud, quòd parum diligenter possessio salinarum mearum à te procuratore defenditur. ais enim, ut ego discesserim, omnia omnium dicta, in his etiam Sestiana, in me conferri. quid? tu id pateris? non ne defendis? non resistis? equidem sperabam, ita notata me reliquisse genera dictorum meorum, ut cognosci sua sponte possent. sed quando tanta fæx est in urbe, ut nihil sit tam ἄκυρον, quod non alicui uenustum esse uideatur: pugna; si me amas, nisi acuta ἀμφιβολία, nisi elegans ὑπερβολὴ, nisi παράγραμμα bellum, nisi ridiculum πρὰ προσδοκίαν, nisi cætera, quæ sunt à me in secundo libro de oratore per Antonij personam disputata de ridiculis, ἔντεχνα, & arguta apparebunt, ut sacramento contendas, mea non esse. Nam de iudicijs quod quereris, multo laboro minus. trahantur per me pedibus omnes rei. sit uel

selius tam eloquens, ut possit probare se liberum: non laboro. urbanitatis possessionem, amabo, quibus uis interdictis defendamus: in qua te unum metuo, contemno cæteros. derideri te putas? nunc demum intelligo te sapere. sed mehercule, extra iocum, ualde mihi tuæ literæ facetæ, elegantesq; uisæ sunt. illa, quamuis ridicula essent, sicut erant, mihi tamen risum non mouerunt: cupio enim nostrum illum amicum in tribunatu quamplurimum habere grauitatis, idq; cum ipsius causa, (est enim mihi, ut scis, in amoribus) tum mehercule etiam reip. quam quidem, quamuis in me ingrata sit, tamen amare non desinam. Tu mi Volumni quando & instituisti, & mihi uides esse gratum, scribe ad me quamsæpissime de rebus urbanis, de rep. iucundus est mihi sermo literarum tuarum. præterea Dolabellam, quem ego perspicio, & iudico cupidissimum esse, atque amantissimum mei, cohortare, & confirma, & redde plane meum. non me hercule quo quidquam desit, sed quia ualde cupio, non uideor nimium laborare. Vale.

M. CICERO VOLVMNIO S. D.

QVòd declamationibus nostris cares, damni nihil facis. Quòd Hirtio inuideres, nisi eum amares: non erat causa inuidendi: nisi forte ipsius eloquentiæ magis, quàm quòd me audiret, inuideres: nos enim plane mi suauissime Volumni aut nihil sumus, aut nobis quidem ipsis displicemus, gregalibus illis, quibus te plaudente uigebamus, amissis: ut

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

etiam ſi aliquando aliquid dignum noſtro nomine emiſimus, ingemiſcamus, quòd hæc pennigero, non armigero in corpore tela exerceantur, ut ait Philotectes apud Accium, abiecta gloria. ſed tamen omnia mihi erunt, ſi tu ueneris, hilariora: quanquam uenies, ut ipſe intelligis, in maximarum quaſi cõcurſum occupationũ: quas ſi, ut uolumus, exceperimus, ego uero multam ſalutem & foro dicam, & curiæ, uiuamq; tecum multum, et cum communibus noſtris amatoribus: nam & Caſſius tuus, & Dolabella noſter, uel potius uterque noſter, ſtudijs ijſdem tenentur, & meis æquiſſimis utuntur auribus. opus eſt huc limatulo, & politulo tuo iudicio, & illis interioribus literis meis, quibus ſæpe uerecundiorem me in loquendo facis: mihi enim iudicatum eſt, ſi modo hoc Cæſar aut patietur, aut uolet, deponere illam iam perſonam, in qua me ſæpe illi ipſi probaui, ac me totum in literas abdere, tecumq;, et cum cæteris earum ſtudioſis honeſtiſſimo otio perfrui.

Tu, uellem, ne ueritus eſſes, ne perinuitus legerem tuas literas, ſi mihi, quemadmodum ſcribis, longiores forte miſiſſes. ac uelim, poſthac ſic ſtatuas, tuas mihi literas longiſſimas quaſque gratiſſimas fore. Vale.

EPISTOLARVM COELII AD CICERONEM LIBER VIII.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Quod tibi decedenti pollicitus ſum, me omnes res urbanas diligentiſſime tibi perſcripturum: data opera paraui, qui ſic omnia perſequeretur, ut uerear, ne tibi arguta nimiũ hæc ſedulitas uideatur; tametſi tu, ſcio, quàm ſis curioſus, et quàm omnibus peregrinantibus gratum ſit, minimarũ quoque rerum, quæ domi gerantur, fieri certiores. tamen in hoc te deprecor, ne meum hoc officium arrogantiæ cõdemnes, quòd hunc laborem alteri delegaui: non quin mihi ſuauiſſimum ſit & occupato, & ad literas ſcribendas, ut tu noſti, pigerrimo, tuæ memoriæ dare operam: ſed ipſum uolumen, quod tibi miſi, facile, ut ego arbitror, me excuſat. neſcio, cuius otij eſſet, non modo perſcribere hæc, ſed omnino animaduertere: omnia enim ſunt ibi S. C. edicta, fabulæ, rumores. quod exemplum ſi forte minus te delectarit: ne moleſtiam tibi cum impenſa mea exhibeam, fac me certiorem. ſi quid in rep. maius actum erit, quod iſti operarij minus commode perſequi poſſint: & quemadmodum actum ſit, & quæ exiſtimatio conſecuta, quæq; de eo ſpes eſt, diligenter tibi perſcribemus. ut nunc eſt, nulla magnopere expectatio eſt. nam & illi rumores de comitijs tranſpadanorum Cumarum tenus caluerunt. Romam cum ueniſſem, ne te-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

nuiſſimam quidem auditionem de ea re accepi. præterea Marcellus quidem adhuc nihil retulit de ſucceſſione prouinciarum Galliarum. in cal. Iun. ut mihi ipſe dixit, eam diſtulit relationem. ſanequam eos ſermones repreſſit, qui de eo tum fuerant, cum Romæ nos eſſemus.

Tu, ſi Pompeium, ut uolebas, offendiſti: qui tibi uiſus ſit, & quam orationem habuerit tecum, quamq; oſtenderit uoluntatem, (ſolet enim aliud ſentire, & loqui, neque tamen tantum ualere ingenio, ut non appareat, quid cupiat) fac mihi perſcribas. Quod ad Cæſarem attinet, crebri, & non belli de eo rumores, ſed ſuſurrationes duntaxat ueniunt. alius, equitem perdidiſſe; quod opinor certe factum: alius, ſeptimam legionem uapulaſſe, ipſum apud Bellouacos circumſideri, interclusum ab reliquo exercitu. neque adhuc certi quidquā eſt, neque hæc incertæ, tamen uulgo iactantur, ſed inter paucos, quos tu noſti plane, ſecreto narrantur. at Domitius, cum manus ad os appoſuit? Te ad IX. cal. Iun. ſubroſtrani, quod illorum capiti ſit, diſſiparant periiſſe: ita ut in urbe, ac foro toto maximus rumor fuerit, te à Q. Pompeio in itinere occiſum. ego, qui ſcirem Q. Pompeium Baulis embænetică facere, et uſque eò, ut ego miſererer eius eſuriei, non ſum commotus, & hoc mendacio, ſi qua pericula tibi impenderent, ut defungeremur, optaui. Plancus quidem tuus Rauennæ eſt: & magno congiario donatus à Cæſare, nec beatus, nec bene inſtructus eſt. Tui politici libri omnibus uigent. Vale.

M. COELIVS CICERONI S. D.

CErte, inquam, absolutus est. me præsente pronunciatum est, et quidem omnibus ordinibus, sed et singulis in uno quoque ordine sentētijs. uide modo, inquis. non mehercules: nihil enim unquam tam præter opinionem, tam quod uideretur omnibus indignum, accidit. quin ego, cum pro amicitia ualidissi me fauerem ei, & me iam ad dolendum præparassem: postquam factum est, obstupui, & mihi uisus sum captus esse. quid alios putas? clamoribus maximis iudices corripuerunt; et ostenderunt plane esse, quod ferri non posset. itaque relictus lege Licinia, maiore esse periculo uidetur. accessit huc, quòd postridie eius absolutionis in theatrum Curionis Hortensius introijt: puto, ut suum gaudium gauderemus. hic tibi strepitus, fremitus, clamor tonitruum, et rudentum sibilus. hoc magis animaduersum est, quòd intactus à sibilo peruenerat Hortensius ad senectutem: sed tum ita bene, ut in totā uitam cuiuis satis esset, & pœniteret eum iam uicisse. De rep. quod tibi scribam, nihil habeo. Marcelli impetus resederunt, non inertia, sed, ut mihi uidebatur, consilio. De comitijs consularibus incertissima est existimatio. Ego incidi in competitorem nobilem, et nobilem agentem. nam M. Octauius Cn. F. et C. Hirrus mecum petit. hoc ideo scripsi, quòd scio te acriter, propter Hirrū, nuncium nostrorum comitiorum expectaturum. tu tamen simul ac me designatum audieris, ut tibi curæ sit, quod ad pantheras attinet, rogo. Syngrapham Sitianam tibi commendo. Commentarium rerum urbana-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

rum primum dedi L. Caſtrinio Pæto, ſecundum ei, qui has literas tibi reddet. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

E St'ne? uici, & tibi ſæpe, quod negaras diſcedens curaturum, literas mitto? eſt, ſi quidem perferuntur, quas do. atque hoc eo diligentius factito, quòd, cum otioſus ſum, plane, ubi delectem otiolum meum, non habeo. tu cum Romæ eras, hoc mihi certum, ac iucundiſſimum uacanti negotium erat, tecum id otij tempus conſumere: idq; non mediocriter deſidero: ut non modo mihi ſolus eſſe, ſed Romæ, te profecto, ſolitudo uideatur facta: & qui, quæ mea diligentia eſt, multos ſæpe dies ad te, cum hic eras, non accedebam, nunc, quotidie non eſſe te, ad quem curſitem, diſcrucior. maxime uero, ut te dies noctesq; quæram, competitor Hirrus curat. quo modo illum putas auguratus tuũ competitorem dolere? & diſſimulare, me certiorem, quàm ſe, candidatum? de quo ut, quem optes, quamprimum nuncium accipias, tua mediusfidius magis, quàm mea, cauſa cupio. nã me, ſi fio, forſitan cum locupletiore referam: ſed hoc uſque eò ſuaue eſt: quod ſi acciderit, tota uita riſus nobis deeſſe non poterit. ſed tanti? ſed eſt mehercule. nec multum M. Octauius eorum odia, qui Hirrum premunt, quæ permulta ſunt, ſubleuat. Quod ad Philotimi liberti officium, & bona Milonis attinet: dedimus operam, ut & Philotimus quamhoneſtiſſime Miloni abſenti, eiusq; neceſſarijs ſatisfaceret; et ſecundum eius fidem, & ſedulitatem æſti-

matio tua conſeruaretur. Illud nunc à te peto, ſi eris, ut ſpero, otioſus, aliquod ad nos, ut intelligamus nos tibi curæ eſſe, σώ τάγμα conſcribas. qui tibi iſthuc, inquis, in mentem uenit, homini non inepto? aliquod ex tam multis tuis monimentis extare, quod noſtræ amicitiæ memoriam poſteris quoque prodat, uelim. cuiuſmodi, puto quæris. tu aptius, qui omnem noſti diſciplinam, quod maxime conueniat, excogitabis, genere tamen, quod & ad nos pertineat, & διδασκαλίαν quandam, ut uerſetur inter manus, habeat. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

I Nuideo tibi: tam multa quotidie, quæ mirere, iſthoc perferuntur: primum illud, abſolutum Meſſalam, deinde eundem condemnatum: C. Marcellum conſulē factum: M. Claudium à repulſa poſtulatum à Gallis duobus: P. Dolabellam quindecimuirum factum. hoc tibi non inuideo, caruiſſe te pulcherrimo ſpectaculo, & Lentuli Cruris repulſi uultum non uidiſſe. at qua ſpe, quàm certa opinione deſcenderat? quàm ipſo diffidente Dolabella? & hercules niſi noſtri equites acutius uidiſſent, pene concedente aduerſario ſuperaſſet. illud te non arbitror miratum, Seruium tribunum pl. des. condemnatum: cuius locum C. Curio petijt. ſanequam multis incutit, qui eum, facilitatemq; eius non norunt, magnum metum. ſed, ut ſpero, & uolo, & ut ſe fert ipſe, bonos & ſenatum malet. totus, ut nunc eſt, hic ſcaturit. huius autem uoluntatis initium, & cauſa eſt, quòd eum non mediocriter Cæſar, qui ſolet infirmorum hominum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

amicitias ſibi qualibet impenſa adiungere, ualde contẽ-
pſit. qua in re mihi uidetur illud perquam uenuſte ce-
cidiſſe, quod à reliquis quoque uſque eò eſt animaduer
ſum; ut Curio, qui nihil conſilio facit, ratione, & in-
ſidijs uſus uideretur in euitandis eorum conſilijs, qui ſe
intenderant aduerſarios in eius tribunatum: Lælios,
& Antonios, & id genus ualentes dico. Has ego tibi
literas eo maiore miſi interuallo, quòd comitiorum dila
tiones occupatiorem me habebant, & expectare in dies
exitum cogebant, ut confectis omnibus te facerem cer-
tiorem. ad cal. Sext. uſque expectaui. prætorijs moræ
quædam inciderunt. mea porrò quem euentum ſint ha
bitura, neſcio: opinionem quidẽ, quod ad Hirrum at-
tinet, incredibilem ædilium pl. comitijs nacta ſunt:
nam M. Cœlium Vicinianum mentio illa fatua, quam
deriſeramus olim, & promulgatio de dictatore ſubito
deiecit, & deiectum magno clamore inſecuta eſt. inde
Hirrum cuncti iam, non faciendum, flagitare. ſpero
te celeriter & de nobis, quod ſperaſti, & de illo, quod
uix ſperare auſus es, auditurũ. De rep. iam nouiquid-
quam expectare deſieramus: ſed cum ſenatus habitus
eſſet ad Apollinis ad XI. cal. Sext. & referretur de ſti
pendio Cn. Pompeij; mentio facta eſt de legione ea, quã
expenſam tulit C. Cæſari Pom peius, quo numero eſſet,
quo appeteretur, cũ ex Gallia coactus eſſet dicere Pom-
peius ſe legionem abducturum, ſed non ſtatim ſub men
tionem, & conuicium obtrectatorum. inde interroga-
tus de ſucceſſione C. Cæſaris. de qua, hoc eſt de prouin
cijs, placitum eſt, ut, cum primum ad urbem reuer-
teretur Cn. Pompeius, coram eo de ſucceſſione prouin-

ciarum ageretur : nam Ariminum ad exercitum Pompeius erat iturus ; & ſtatim ijt . putoidibus Sext. de ea re factum iri . profecto aut tranſigetur aliquid, aut turpiter intercedetur . nam in diſputando coniecit illam uocem Cn. Pompeius, omnes oportere ſenatui dicto audientes eſſe. ego tamen ſic nihil expecto, quo modo Paullum conſulē des. primum ſententiam dicentem . Sæpius te admoneo de ſyngrapha Sitiana: cupio enim te intelligere , eam rem ad me ualde pertinere . item de pantheris, ut Cybiratas accerſas, curesq;, mihi ut uehantur . Præterea nunciatum nobis , & pro certo iam habetur , regem Alexandrinum mortuum. quid mihi ſuadeas, quo modo regnum illud ſeſe habeat , quis procuret, diligenter mihi perſcribas . cal. Sext. Vale .

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Q. Va tu cura ſis, quod ad pacē prouinciæ tuæ, finitimarumq; regionum attinet, neſcio. ego quidem uehementer animi pendeo . nam ſi hoc moderari poſſemus , ut pro uiribus copiarū tuarum belli quoque exiſteret magnitudo ; & , quantum gloriæ , triumphoq; opus eſſet , aſſequeremur ; periculoſamq; , & grauem illam dimicationem euitaremus : nihil tam eſſet optandū . nunc ſi Parthus mouet aliquid, ſcio non mediocrem fore contentionem . tuus porro exercitus uix unum ſaltum tueri poteſt. hanc autem nemo ducit rationem : ſed omnia deſiderantur ab eo , (tanquam nihil denegatum ſit ei, quo minus quamparatiſſimus eſſet) qui publico negotio præpoſitus eſt . accedit

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

huc, quòd successionem futuram, propter Galliarum cõtrouersiam, non uideo. tametsi hac de re puto te constitutum, quid facturus esses, habere: tamen, quo maturius constitueres, cum hunc euentum prouidebam, uisum est ut te facerem certiorem. nosti enim hæc tralatitia: de Gallijs constituetur: erit, qui intercedat: deinde alius existet, qui, nisi libere liceat de omnibus prouincijs decernere senatui, reliquas impediat: sic multum, ac diu ludetur, atque ita diu, ut plus biennium in his tricis moretur. Si quid noui de rep. quod tibi scriberem, haberem, usus essem mea consuetudine, ut diligenter, & quid actum esset, & quid ex eo futurum sperarem, perscriberem. sane tanquam in quodam sulce iam omnia adhæserunt. Marcellus idem illud de prouincijs urget: sed neque adhuc frequentem senatum efficere potuit. quòd si, hoc anno præterito, Curio tribunus, & eadem actio de prouincijs introibit, quàm facile tunc sit omnia impedire, & quàm hoc Cæsari, et ijs, qui suam causam, non reip. curent, superet, non te fallit. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

NOn dubito, quin perlatum ad te sit, Appium à Dolabella reum factum: sanequam nõ ea, qua existimauerã, inuidia: neque enim stulte Appius; qui, simul atque Dolabella accessit ad tribunal, introierat in urbem, triumphiq; postulationẽ abiecerat. quo facto retudit sermones; paratiorq; uisus est, quàm sperauerat accusator. is nunc in te maximã spem habet. scio tibi eum non esse odio: quàm uelis eum obli-

gare, in tua manu eſt : cum quo ſimultates ſi tibi non fuiſſent, liberius tibi de tota re eſſet. nunc ſi ad illam ſummam ſeueritatem legitimum ius exegeris : cauendum tibi erit, ne parum ſimpliciter & candide poſuiſſe inimicitias uidearis. in hanc partem porro tutum tibi erit, ſi quid uolueris, gratificari : nemo enim neceſſitudine, & amicitia te deterritum ab officio dicet. Illud mihi occurrit, quòd inter poſtulationem, & nominis delationem uxor à Dolabella diſceſſit. quid mihi diſcedens mandaris, memini. quid ego tibi ſcripſerim, tenō arbitror oblitum. non eſt iam tempus plura narrandi. unum illud monere te poſſum : ſi res tibi non diſplicebit, tamen hoc tempore nihil de tua uoluntate oſtendas; & expectes, quemadmodum exeat ex hac cauſa ; ne qua inuidioſum tibi ſit, ſi emanarit. porro ſignificatio ulla ſi interceſſerit, clarius, quàm deceat, aut expediat, fiat. neque ille tacere eā rem poterit, quæ ſuæ ſpei tam opportuna acciderit, quæq; in negotio conficiendo tanto illuſtrior erit : cum præſertim is ſit, qui, ſi perniciosum ſciret eſſe loqui de hac re, uix tamen ſe contineret. Pompeius dicitur ualde pro Appio laborare, ut etiam putēt alterutrum de filijs ad te miſſurum. hic nos omnes abſoluimus. & hercule confecta, omnia fœda, & inhoneſta ſunt. Conſules autem habemus ſumma diligētia. adhuc S.C. niſi de ferijs Latinis, nullum facere potuerunt. Curioni noſtro tribunatus conglaciat. ſed dici non poteſt, quo modo hic omnia iaceant. niſi ego cum tabernarijs, & aquarijs pugnarem, ueternus ciuitatem occupaſſet. ſi Parthi uos nihil calfaciunt, nos hic frigore frigeſcimus. tamen, quoquo modo hic omnia ia-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ceant, potuit sine Parthis. Bibulus in Amano nescio quid cohorticularum amisit. hoc sic nunciatum est. Quod tibi supra scripsi, Curionem frigere: iam calet: nam feruentissime concerpitur: bellissime enim, quia de intercalando non obtinuerat, transfugit ad populum, & pro Cæsare loqui cœpit, legemq; uiariam non dissimilem agrariæ Rulli, et alimentariam, quas iubet ædiles metiri, iactauit. hoc non dum fecerat, cum priorem epistolæ partem scripsi. Amabo te, si quid, quod opus fuerit, Appio facies, ponito me in gratiam. De Dolabella integrum tibi reserues, suadeo. & huic rei, de qua loquor, & dignitati tuæ, æquitatisq; opinioni hoc ita facere expedit. Turpe tibi erit pantheras Græcas me non habere. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

QVàm cito tu istinc decedere cupias, nescio: ego quidem eo magis, quo adhuc felicius rem gessisti, dum isthic eris, de belli Parthici periculo cruciabor, ne hunc risum meum metus aliqui perturbent. Breuiores has literas properanti publicanorum tabellario subito dedi. tuo liberto pluribus uerbis scriptas pridie dederam. Res autem nouæ nullæ sane acciderunt, nisi hæc uis tibi scribi, quæ certe uis. Cornificius adolescens Orestillæ filiam sibi despondit. Paulla Valeria soror Triarij diuortium sine causa, quo die uir è prouincia uenturus erat, fecit. nuptura est D. Bruto. nondum retulerat. multa in hoc genere incredibilia te absente acciderunt. Ser. Ocella nemini persuasisset se

mœchum esse, nisi triduo bis deprehensus esset. quæris, ubi? ubi hercule ego minime uellem. relinquo tibi, quod ab alijs quæras: neque enim displicet mihi, imperatorem singulos percontari, cum qua sit aliquis deprehensus. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

E Tsi de rep. quæ tibi scribam, habeo: tamen nihil, quo magis gauisurum te putem, habeo, quàm hoc. scito C. Semproniũ Rufum, rufum, mel, ac delicias tuas, calumniam maximo plausu tulisse. quæris, qua in causa? M. Tuccium, accusatorem suum, post ludos Romanos reum lege Plotia de ui fecit, hoc consilio, quòd uidebat, si extraordinarius nemo reus accessisset, sibi hoc anno causam esse dicendam. dubium porro illi non erat, quid futurum esset. nemini hoc deferre munusculum maluit, quàm suo accusatori. itaque sine ullo subscriptore descendit, & Tuccium reum fecit. at ego, simul atque audiui, inuocatus ad subsellia rei accurro: surgo, neque uerbum de re facio: totum Semproniũ usque eò perago, ut Vestorium quoque interponam, & illam fabulam narrem, quemadmodum tibi pro beneficio dederit, si quid in iniurijs suis esset, quo Vestorius teneretur. Hæc quoque magna nunc cõtentio forum tenet. M. Seruilius, postquam, ut cœperat, omnibus in rebus turbarat, nec, quod non uenderet, quidquã reliquerat; maxima nobis traditus erat inuidia: neque Laterensis prætor, postulante Pausania, nobis patronis, quò ea pecunia peruenisset, recipere uoluit. quòd Pilius, necessarius Attici nostri, de repetundis

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

eum postulauit: magna illico fama surrexit; et de damnatione feruenter loqui est cœptum. quo uento proiicitur Appius minor, ut implicet, pecuniam ex bonis paternis peruenisse ad Seruilium, præuaricationisq; causa diceret depositum HS LXXXI. admiraris amentiam. quid, si actiones stultissimas, quid, si nefarias patris confessiones audisses? mittit in consilium eosdem illos, qui lites æstimarant, iudices. cum æquo numero sententiæ fuissent, Laterensis leges ignorans pronunciauit, quod singuli ordines iudicassent: & ad extremum, ut solet, ait, Referam. postquam discessit, & pro absoluto Seruilius haberi cœptus; legisq; unum & centesimum caput legit, in quo ita erat, QVOD eorum iudicium maior pars iudicarit, id ius ratum esto: in tabulas absolutum non retulit, ordinum iudicia perscripsit. postulante rursus Appio, cum L. Lollio transegit, & se relaturum dixit. sic nunc neque absolutus, neque damnatus Seruilius de repetũdis saucius Pilio tradetur: nam de diuinatione Appius, cum calumniam iurasset, contendere ausus non est, Pilioq; cessit, & ipse de pecunijs repetundis à Seruilijs est postulatus, & præterea de ui reus à quodam suo emissario est factus. recte hoc par habet.

Quod ad remp. pertinet, omnino multis diebus expectatione Galliarum actum nihil est. aliquando tamen, sæpe re dilata, & grauiter acta, & plane perspecta Cn. Pompeij uoluntate in eam partem, ut eum decedere post cal. Mart. placeret, S. C. quod tibi misi, factum est, auctoritatesq; perscriptæ.

S. C. auctoritates. Pridie cal. Oct. in æde Apolli-

nis. ſcribendo affuerunt, L. Domitius Cn. F. Aenobarbus, Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio, L. Villius L. F. Pomp. Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Lucceius C. F. Pup. Hirrus, C. Scribonius C. F. Pop. Curio, L. Atteius L. F. An. Capito, M. Oppius M. F. Terentina. Quod M. Marcellus conſul, V. F. de prouincijs cõſularibus: D. E. R. I. C. uti L. Paullus, C. Marcellus conſules, cum magiſtratum iniſſent, ad ex cal. Mart. quæ in ſuo magiſtratu futuræ eſſent, de conſularibus prouincijs ad ſenatũ referrent, ne'ue quid prius ex cal. Mart. ne'ue quid coniunctim de ea re referretur à conſulibus: utiq; eius rei cauſa per dies comitiales ſenatum haberent, S. Q. C. facerent: & cum de ea re ad ſenatum referretur à conſulibus, qui eorum in CCC iudicibus eſſent, ſex adducere liceret: ſi quid de ea re ad populũ, plebem'ue lato opus eſſet, ut Ser. Sulpicius, M. Marcellus conſules prætores tribuni pl. quibus eorum uideretur, ad populum, plebem'ue ferrent: quod ij non tuliſſent, uti quicunque deinceps eſſent, ad populum, plebem'ue ferrent.

S. C. A. Pridie cal. Oct. in æde Apollinis. ſcribẽdo affuerunt, L. Domitius Cn. F. Aenobarbus, Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio, L. Villius L. F. Pomp. Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Scribonius C. F. Pop. Curio, L. Atteius L. F. An. Capito, M. Oppius M. F. Terentina. Quod M. Marcellus conſul V. F. de prouincijs: D. E. R. I. C. ſenatum exiſtimare, neminem eorum, qui poteſtatem habent intercedendi, impediendi, morã afferre oportere, quo minus de rep. quamprimum ad ſenatum referri, S. Q. C.

fieri

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

fieri posſit: qui impedierit, eum ſenatum exiſtimare contra remp. feciſſe: ſi quis huic S. C. interceſſerit; ſenatui placere auctoritatem perſcribi, & de ea re ad ſenatum, populumq; referri. huic S. C. interceſſit C. Cœlius, L. Vicinius, R. Cornelius, C. Vibius Panſa. Item ſenatui placere, de militibus, qui in exercitu C. Cæſaris ſunt, qui eorum ſtipendia emerita, cauſas, quibus de cauſis miſſi fieri debeant, habeāt, ad hunc ordinē referri, ut eorū ratio habeatur, cauſæq; cognoſcantur. ſi quis huic S. C. interceſſerit, ſenatui placere, auctoritatem perſcribi, & de ea re ad ſenatum, populumq; referri, S. C. interceſſit C. Cœlius, C. Panſa tribb. pl. Itemq; ſenatui placere, in Ciliciam prouinciam, inq; VIII. reliquas prouincias, quas prætorij pro prætore obtinerent, eos, qui prætores fuerunt, neque in prouincia cum imperio fuerunt, quos eorum ex S. C. cum imperio in prouincias pro prætore mitti oporteret, eos ſortito in prouincias mitti placere: Si ex eo numero, quos S. C. in prouincias ire oporteret, ad numerum non eſſent, qui in eas prouincias proficiſcerentur; tum, uti quodque collegium primum prætorum fuiſſet, neque in prouincias profecti eſſent, ita ſorte in prouincias proficiſcerentur: Si ad numerum ij non eſſent, tunc deinceps proximi cuiuſque collegij, qui prætores fuiſſent, neque in prouincias profecti eſſent, in ſortem conijcerentur, quoad is numerus effectus eſſet, quem ad numerum in prouincias mitti oporteret: Si quis huic S. C. interceſſiſſet, auctoritas perſcriberetur. huic S. C. interceſſit C. Cœlius, C. Panſa tribb. pl.

Illa præterea Cn. Pompeij ſunt animaduerſa, quæ ma-

xime confidentiam attulerunt hominibus, ut diceret, se ante cal. Mart. non posse sine iniuria de prouincijs Cæsaris statuere: post cal. Mart. se non dubitaturum. cum interrogaretur, si qui tum intercederent: dixit hoc nihil interesse, utrum Cæsar senatui dicto audiens futurus non esset, an pararet, qui senatum decernere non pateretur. Quid si, inquit alius, & consul esse, et exercitum habere uolet? at ille, quàm clementer: Quid, si filius meus fustem mihi impingere uolet? his uocibus, ut existimarent homines Pompeio cum Cæsare esse negotium, effecit. itaque iam, ut uideo, alterutram ad conditionem descendere uult Cæsar, ut aut maneat, neque hoc anno sui ratio habeatur; aut, si designari poterit, decedat. Curio se contra eum totum parat. quid assequi possit, nescio. illud uideo, bene sentientem, etsi nihil effecerit, cadere non posse. me tractat liberaliter; & mihi suo munere negotium imposuit: nam si mihi non dedisset eas, quæ ad ludos ei aduectæ erant Africanæ; potuit supersederi. nunc quando dare necesse est; uelim tibi curæ sit, quod à te semper petij, ut aliquid isthinc bestiarum habeamus: Sitianamq; syngraphan tibi commendo. libertum Philonem isthuc misi, et Diogenem Græcum: quibus mandata, & literas ad te dedi. eos tibi, & rem, de qua misi, uelim curæ habeas: nam quàm uehementer ad me pertineat, in ijs, quas tibi illi reddent, literis descripsi. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

S Ic tu, inquis, Hirrum tractasti? immo, si scias quàm facile, quàm ne contentionis quidem minimæ fuerit: pudeat te, ausum illum unquam esse incedere, tanquam tuum competitorem. post repulsam uero risus facit: ciuem bonum ludit, & contra Cæsarem sententias dicit: expectationem corripit: Curionem prorsus non mediocriter obiurgatus. hac repulsa se mutauit. præterea qui nunquam in foro apparuerit, non multum in iudicijs uersatus sit, agit causam liberaliter, sed raro post meridiem. De prouincijs quod tibi scripseram Idibus Sext. actum iri, interpellat iudicium Marcelli consul des. in cal. reiecta causa est, ne frequentiam quidem efficere potuerant. has literas ad IIII. Non Sept. dedi, cum ad eam diem ne profligatum quidem quicdquam esset. ut uideo, causa hæc integra in proximum annum transferetur: &, quantum diuino, relinquendus tibi erit, qui prouinciam obtineat: nam non expedietur successio; quando Galliæ, quæ habent intercessorem, in eandem conditionem, quam cæteræ prouinciæ, uocantur. hoc mihi non est dubium: quo tibi magis scripsi, ut ad hunc euentum te parares. Fere literis omnibus tibi de pantheris scripsi. turpe tibi erit, Patischum Curioni decem misisse, te non multis partibus plures. quas ipsas Curio mihi, & alias Africanas decem donauit, ne putes illum tantum prædia rustica dare scire. tu, si modo memoria tenueris, & Cybiratas accersieris, iterúq; in Pamphyliam literas miseris; (nam ibi plures capi aiunt) quod uo-

les, efficies. hoc uehementius laboro nunc, quòd seorsum à collega puto mihi omnia paranda. Amabo te, impera tibi: hoc cura: soles libenter, ut ego, maiorem partem nihil curare. in hoc negotio nulla tua, nisi loquendi, cura est, hoc est imperandi, & mandandi. nam simul atque erunt captæ; qui alant eas, & deportent, habes eos, quos ad Sittianam syngrapham misi. puto etiam, si ullam spem mihi literis ostenderis, me istò missurum alios. M. Fetidium, equitem Romanum, amici mei filium, bonum, & strenuum adolescentem, qui ad suum negotium isthuc uenit, tibi commendo: et te rogo, ut eum in tuorum numero habeas. agros, quos fructuarios habent ciuitates, uult tuo beneficio, quod tibi facile, & honestum factu est, immunes esse. gratos, & bonos uiros tibi obligaris. Nolo te putare Fauonium à columnarijs præteritum esse. optimus quisque eum non fecit. Pompeius tuus aperte Cæsarem uetat prouinciam tenere cum exercitu, & consulem esse: tamen hanc sententiam dixit; nullum hoc tempore S. C. faciendum: Scipio hanc, ut cal. Mart. de prouincijs Gallijs, neu quid coniunctim, referretur. contristauit hæc sententia Balbum Cornelium: & scio eum conquestum esse cum Scipione. Calidius in defensione sua fuit disertissimus, in accusatione satis frigidus. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Anequam literis C. Caſsij, & Deiotari ſumus
S commoti. nam Caſſius, cis Euphratem copias
Parthorum eſſe, ſcripſit: Deiotarus, profectas per Comagenem in prouinciam noſtram. ego quidem præcipuum metum, quod ad te attinebat, habui, qui ſcirem, quàm paratus ab exercitu eſſes, ne quod hic tumultus dignitati tuæ periculum afferret. nam de uita, ſi paratior ab exercitu eſſes, timuiſſem. nunc hæc exiguitas copiarum, receſſum, non dimicationem mihi tuam præſagiebat. hoc quo modo acciperent homines, quàm probabilis neceſſitas futura eſſet; uereor etiam nunc; neque prius deſinam formidare, quam tetigiſſe te Italiam audiero. ſed de Parthorum tranſitu nuncij uarios ſermones excitarunt: alius enim Pompeium mittendum, alius ab urbe non remouendū, alius Cæſarem cum ſuo exercitu, alius conſules, nemo tamen ex S. C. priuatos. conſules autem, quia uerentur ne illud S.C. fiat, ut paludati exeāt, aut contumelioſe præter eos ad alium res transferatur; omnino ſenatum haberi nolunt; uſque eò, ut parum diligentes in rep. uideantur. ſed honeſte, ſiue negligentia, ſiue inertia eſt, ſiue ille, quem propoſui, metus latet ſub hac temperantiæ exiſtimatione, nolle prouinciam. à te literæ non uenerunt: & niſi Deiotari ſubſecutæ eſſent; in eam opinionem Caſſius uenerat; quæ diripuiſſet ipſe, ut uiderentur ab hoſte uaſtata; finxiſſe bellum, & Arabas in prouinciam immiſiſſe, eosq; Parthos eſſe, ſenatui renunciaſſe. quare tibi ſuadeo, quicunque eſt iſthic ſtatus re-

rum, diligenter, & caute perſcribas; ne aut uelificatus alicui dicaris, aut aliquid, quod referret ſcire, reticuiſſe. Nunc exitus eſt anni: nam ego has literas ad XIIII. cal. Dec. ſcripſi. plane nihil uideo ante cal. Ian. agi poſſe. noſti Marcellum, quàm tardus, & parum efficax ſit; itemq; Seruium, quàm cunctator. cuiuſmodi putas hoc eſſe? aut qui id, quod nolint, conficere poſſe, qui, quæ cupiunt, tamen ita frigide agunt, ut nolle exiſtimentur? nouis magiſtratibus autem, ſi Parthicum bellum erit, hæc cauſa primos menſes occupabit. ſin autem aut non erit iſthic bellum; aut tantum erit, ut uos, aut ſucceſſores paruis additis copijs ſuſtinere poſſint: Curionem uideo ſe dupliciter iactaturum; primum, ut aliquid Cæſari adimat; inde, ut aliquid Pompeio tribuat, quoduis, quamlibet tenue munuſculum. Paullus porro non humane de prouincia loquitur. huius cupiditati occurſurus eſt Furnius noſter: plures ſuſpicari non poſſum. hæc noui. alia, quæ poſſunt accidere, non cerno. multa tempus afferre, & præparata multa ſcio: ſed intra fines hoc, quæcunque acciderint, uertentur. illud addo, actiones C. Curionis de agro Campano. de quo negant Cæſarem laborare; ſed Pompeium ualde uelle, ne uacuus aduenienti Cæſari pateat.

Quod ad tuum deceſſum attinet, illud tibi non poſſum polliceri, me curaturum, ut tibi ſuccedatur: illud certe præſtabo, ne quid amplius prorogetur. tui conſilij eſt, ſi tempus, ſi ſenatus coget, ſi honeſte à nobis recuſari non poterit; uelis'ne perſeuerare. mei officij eſt, meminiſſe, qua obteſtatione decedens mihi, ne paterer fieri, mandaris. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

NOn diu, ſed acriter nos tuæ ſupplicationes tor ſerunt: incideramus enim in difficilem nodum: nam Curio tui cupidiſſimus, cui omnibus rationibus comitiales eripiebantur, negabat ſe ullo modo pati poſſe, decerni ſupplicationes; ne, ſi quid furore Paulli adeptus eſſet boni, ſua culpa uideretur amiſiſſe, & præuaricator cauſæ publicæ exiſtimaretur. itaque ad pactionem deſcendimus: & confirmarunt conſules, ſe his ſupplicationibus in hunc annũ non uſuros. plane, quòd utriſque conſulibus gratias agas, eſt; Paullo magis certe: nam Marcellus ſic reſpondit ei, ſpem in iſtis ſupplicationibus non habere: Paullus, ſe omnino in hunc annum non edicturum. renunciatum nobis erat, Hirrum diutius dicturum: prendimus eum: non modo non fecit, ſed, cum de hoſtibus ageretur, & poſſet rem impedire, ſi, ut numeraretur: poſtularet, tacuit: tantum Catoni aſſenſus eſt, qui de te iam locutus honorifice, non decrerat ſupplicationes. tertius ad hos Fauonius acceſſit. quare pro cuiuſque natura, & inſtituto gratiæ ſunt agendæ: his, quòd tantum uoluntatem oſtenderunt pro ſententia; cum impedire poſſent, non pugnarunt: Curioni uero, quòd de ſuarum actionum curſu tua cauſa deflexit. nam Furnius, & Lentulus, ut debuerunt, quaſi eorum res eſſet, una nobiſcum circumierunt, & laborarunt. Balbi quoque Cornelij operam, & ſedulitatem laudare poſſum: nam cum Curione uehementer locutus eſt: & eum, ſi aliter feciſſet, iniuriam æſari facturum dixit: tum eius fi-

dem in ſuſpicionem adduxit. decrerant, qui inique tran ſigi uolebant, Domitij, Scipiones. quibus hac re ad in= terceſſionem euocandam interpellantibus, uenuſtiſſime Curio reſpondit, ſe eo libentius, non intercedere, quòd quoſdam, qui decernerent, uideret, confici nolle. Quod ad remp. attinet, in unam cauſam omnis conten tio coniecta eſt, de prouincijs inquam adhuc. incubuiſ= ſe cum ſenatu Pōpeius uidetur, ut Cæſar ante Id. Nou. decedat. Curio omnia potius ſubire conſtituit, quàm id pati cæteras ſuas abiecit actiones. noſtri porro, quos tu bene noſti, ad extremū certamen rem deducere non au= dent. Scena rei totius hæc. Pompeius, tanquam Cæſa= rem non impugnet, ſed, quod illi æquum putet, con= ſtituat, ait Curionem quærere diſcordias. ualde autem non uult, & plane timet, Cæſarem conſulem deſigna= ri prius, quàm exercitum, & prouinciam tradiderit. accipitur ſatis male à Curione: & totus eius ſecundus conſulatus exagitatur. hoc tibi dico: ſi omnibus rebus prement Curionem, Cæſar defendetur: interceſſorem ſi, quod uidentur, reformidabunt, Cæſar, quoad uo= let, manebit. quam quiſque ſententiam dixerit, in com mentario eſt rerum urbanarum: è quo tu, quæ digna ſunt, ſelige: multa tranſi, in primis ludorum explo= ſiones: & funerum, & cæterarum ineptiarum. plura habet inutilia. denique malo in hanc partem errare, ut, quæ non deſideras, audias, quàm quidquam, quod opus eſt, prætermittatur. Tibi curæ fuiſſe de Sitia= no negotio, gaudeo. ſed quando ſuſpicaris, minus cer= ta fide eos tibi uiſos; tanquam procurator, ſic agas, ro= go. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

P Vdet me tibi confiteri, & queri de Appij hominis ingratissimi iniurijs; qui me odisse, quia magna mihi debebat beneficia, cœpit: & cũ homo auarus, ut ea solueret, sibi imperare non posset; occultum bellum mihi indixit, ita occultum tamen, ut multi mihi renunciarent, & ipse facile animaduerterem, male eum de me cogitare. posteaquam uero comperi, eum collegium tentasse; deinde aperte cum quibusdam locutum, cum L. Domitio, ut nunc est, mihi inimicissimo homine deliberare, uelle, hoc munusculũ deferre Cn. Pompeio: ipsum ut reprehenderẽ, & ab eo deprecarer iniuriam, quem uitam mihi debere putarem, impetrare à me non potui. quid ergo est? tum quidem cum aliquot amicis, qui testes erant meorum in illum meritorum, locutus sum. posteaquam illum, ne cui satisfaceret quidem, me dignum habere sensi: malui collegæ eius, homini alienissimo mihi, & propter amicitiã tuam, nõ æquissimo, me obligare, quàm illius simiæ uultum subire. id postquam rescijt, excãduit; & me causam inimicitiarum quærere clamitauit; quasi, quòd mihi in pecunia minus satisfeciisset, per hãc speciem simultatis eũ consectarer. postea non destitit accersere palam Seruium accusatorem, inire cum Domitio consilia. quibus cum parum procederet, ut ulla lege mihi poneret accusatorem: compellari ea lege me uoluerunt, qua dicere non poterant. insolentissimi homines summis Circensibus ludis meis postulandum me lege Scantinia curant. uix hoc erat Pola elocutus, cũ ego Appium cẽsorẽ

eadem lege postulaui. quod melius caderet, nihil uidi: nam sic est à populo, et non infimo quoque approbatũ, ut maiorem Appio dolorem fama, quàm postulatio, attulerit. præterea cœpi sacellum, in domo quod est, ab eo petere. Conturbat me mora serui huius, qui tibi literas attulit: nam acceptis prioribus literis, amplius quadraginta mansit. Quid tibi scribam, nescio. scis Domitio diem timori esse. expecto te ualde, & quam primum uidere cupio. A te peto, ut meas iniurias perinde doleas, ut me existimas & dolere, & tuas ulciscí solere. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

GRatulor tibi affinitate uiri mediusfidius optimi: nam hoc ego de illo existimo. cætera porro, quibus adhuc ille sibi parum utilis fuit; & ætate iam sunt decursa; & consuetudine, atque auctoritate tua: pudore Tulliæ, si qua restabunt, confido celeriter sublatum iri: non est enim pugnax in uitijs, neque hebes ad id, quod melius sit, intelligendum. deinde, quod maximum est, ego illum ualde amo. Vides Cicero Curionem nostrum lautum intercessionis de prouincijs exitum habuisse. nam cum de intercessione referretur, quæ relatio fiebat ex S. C. primáq; M. Marcelli sententia pronunciata esset, qui agẽdum cum tribunis pl. censebat: frequens senatus in alia omnia ijt. stomacho est scilicet Pompeius Magnus nũc ita languenti, ut uix id, quod sibi placeat, reperiat. transierant illuc, ut ratio esset eius habenda, qui neque exercitum,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

neque prouincias tradere uellet. quemadmodum hoc Pompeius laturus sit, cum cognoscat, quidnam reip. futurum sit, si aut non possit, aut non curet, uos senes diuites uideritis. Q. Hortensius, cum has literas scripsi, animam agebat. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

TAnti nō fuit Arsacen capere, Seleuciam expugnare, ut earū rerum, quæ hic gestæ sunt, spectaculo careres. nunquam tibi oculi doluissent, si in repulsa, Domitij uultum uidisses. magna illa comitia fuerunt: & plane studia ex partium sensu apparuerunt. perpauci necessitudinem secuti, officium præstiterunt. itaque mihi est Domitius inimicissimus, ut ne familiarem quidem suum, quem nosti, tam oderit, quàm me; atque eo magis, quòd per iniuriam sibi putat ereptum, cuius ego auctor fuerim. nunc furit, tam gauisos homines suum dolorem, unumq; me studiosiorem Antonij. nam Cn. Saturninum adolescētem ipse Cn. Domitius reum fecit, sanequam à superiore uita inuidiosum. quod iudicium nunc in expectatione est, etiam in bona spe, post Sex. Peducei absolutionem. De summa rep. sæpe tibi scripsi, me etiamnum pacem non uidere: & quo propius ea contentio, quam fieri necesse est, accedit; eo clarius id periculum apparet. propositum hoc est, de quo, qui rerum potiuntur, sunt dimicaturi: quòd Cn. Pompeius constituit non pati, C. Cæsarem consulem aliter fieri, nisi exercitum, & prouincias tradiderit: Cæsari autem persuasum est, se sal-

uum esse non posse, si ab exercitu recesserit. fert illam tamen conditionem, ut ambo exercitus tradant. sic illi amores, & inuidiosa coniunctio non ad occultam recedit obtrectationē, sed ad bellum erumpit: neque, mearum rerum quid consilij capiam, reperio: neque dubito, quin te quoque hæc deliberatio sit perturbatura. nā mihi cum hominibus his & gratia est, & necessitudo: tamen tantum causam illam, non homines odi. illud te non arbitror fugere, QVIN homines in dissensione domestica debeant, quādiu ciuiliter sine armis certetur, honestiorem sequi partem; ubi ad bellum & castra uentum sit, firmiorem; & id melius statuere, quod tutius sit. in hac discordia uideo Cn. Pōpeium senatum, quiq; res iudicant, secum habiturum: ad Cæsarem omnes, qui cum timore, aut mala spe uiuant, accessuros: exercitum conferendum non esse. omnino sat spatij sit ad considerandas utriusque copias, & ad eligendam partem. Prope oblitus sum, quod maxime fuit scribendū. Scis Appium censorem hic ostenta facere? de signis, et tabulis, de agri modo, de ære alieno acerrime agere? persuasum est ei, censuram lomentum, aut nitrum esse. errare mihi uidetur: nam sordes eluere uult: uenas sibi omnes, & uiscera aperit. curre per deos, atque homines; & quamprimum hæc risum ueni: legis Scantiniæ iudicium apud Drusum fieri: Appium de tabulis, & signis agere. crede mihi, est properandum. Curio noster sapienter id, quòd remisit de stipendio Pōpeij, fecisse existimatur. ad summam quæris, quid putem futurum? si alteruter eorum ad Parthicum bellum non eat, uideo magnas impendere discordias: quas fer-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

rum, & uis iudicabit. uterque & animo, & copijs est paratus. si sine summo periculo fieri posset, magnum, & iucundum tibi fortuna spectaculum parabat. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

E Cquando tu hominem ineptiorem, quàm tuũ Cn. Pompeium, uidisti, qui tantas turbas, qui tam nugax esset, commorit? ecquem autem Cæsare nostro acriorem in rebus gerendis, eodem in uictoria temperatiorem aut legisti, aut audisti? quid est? nunc tibi nostri milites, qui durissimis, & frigidissimis locis teterrima hieme bellum ambulando confecerunt, malis orbiculatis esse pasti uidentur. quid? iam, inquis, glorioſe. imo, si scias quàm solicitus sum; tum hanc meam gloriam, quæ ad me nihil pertinet, derideas. quæ tibi exponere nisi coram non possum: idq; celeriter fore spero: nam me, cum expulisset ex Italia Pompeiũ, constituit ad urbem uocare: id quod iam existimo confectum: nisi maluit Pompeium Brundusij circumsedere. peream, si minima causa est properandi isto mihi, quòd te uidere, & omnia intima conferre discupio. habeo autem quàm multa? hui uereor, quod solet fieri, ne, cum te uidero, omnia obliuiscar. sed tamen quodnam ob scelus iter mihi necessarium retro ad Alpes uersus incidit? adeo, quòd Intemelij in armis sunt, neque de magna causa. Bellienus, uerna Demetrij, qui ibi cũ præsidio erat, Domitium quendam, nobilem illic Cæsaris hospitem, à contraria factione nũmis acceptis com-

prehendit, & ſtrangulauit. ciuitas ad arma ijt. eò nunc cum quatuor cohortibus mihi per niues eundum eſt. Vſquequaque, inquis, ſe Domitij male habent. Vellem quidem Venere prognatus tantum animi habuiſſet in ueſtro Domitio, quantum pſecade natus in hoc habuit. Ciceroni F. S. D. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

EXanimatus ſum tuis literis: quibus te nihil niſi triſte cogitare oſtendiſti: neque, id quid eſſet, perſcripſiſti: neque non tamen, quale eſſet quod cogitares, aperuiſti. has illico ad te literas ſcripſi. Per fortunas tuas Cicero, per liberos te oro, & obſecro, ne quid grauius de ſalute, & incolumitate tua conſulas: nam deos, hominesq;, amicitiamq; noſtram teſtificor, me neque temere tibi prædixiſſe, neque temere monuiſſe; ſed poſtquam Cæſarem conuenerim, ſententiamq; eius, qualis futura eſſet parta victoria, cognouerim, te certiorem feciſſe. ſi exiſtimas eandem rationem fore Cæſari in dimittendis aduerſarijs, & cõditionibus ferendis, erras. nihil niſi atrox, & ſæuum cogitat, atque etiam loquitur. iratus ſenatui exijt. his interceſſionibus plane incitatus eſt. non mehercule erit deprecationi locus. quare ſi tibi tu, ſi filius unicus, ſi domus, ſi ſpes tuæ reliquæ tibi caræ ſunt; ſi aliquid apud te nos, ſi uir optimus gener tuus ualet: eorum fortunas non debes uelle conturbare; ut eam cauſam, in cuius victoria ſalus noſtra eſt, odiſſe, aut relinquere cogamur; aut impiam cupiditatem contra ſalutem

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

tuam habeamus. denique illud cogita; quod offenſæ fuerit in iſta cunctatione te prius ſubiiſſe. nunc te contra victorem facere, quem dubijs rebus lædere noluiſti; & ad eos fugatos accedere, quos reſiſtentes ſequi noluiſti; ſummæ ſtultitiæ eſt. uide, ne, dum pudet te parum optimatem eſſe, parum diligenter, quid optimum ſit, eligas. quòd ſi totum tibi perſuadere non poſſum: ſaltem, dum, quid de Hiſpanijs agamus, ſcitur, expecta: quas tibi nuncio aduentu Cæſaris fore noſtras. quam iſti ſpem habeant amiſſis Hiſpanijs, neſcio. quod porro tuum conſilium ſit ad deſperatos accedere, non mediusfidius reperio. hoc, quod tu non dicendo mihi ſignificaſti, Cæſar audierat: ac ſimul atque, aue, mihi dixit, ſtatim, quid de te audiſſet, expoſuit. negaui me ſcire: ſed tamen ab eo petij, ut ad te literas mitteret, quibus maxime ad remanendum commoueri poſſes. me ſecum in Hiſpaniam ducit: nam niſi ita faceret; ego prius, quàm ad urbem accederem, ubicunque eſſes, ad te percurriſſem, & hoc à te præſens contendiſſem, atque omni ui te retinuiſſem. etiam atque etiam mi Cicero cogita, ne te, tuoſq; omnes funditus euertas, ne te ſciens, prudenſq; eò demittas, unde exitum uides nullum eſſe. quòd ſi te aut uoces optimatum commouent; aut nonnullorum hominum inſolentiam, & iactationem ferre non potes: eligas, cenſeo, aliquod oppidum uacuum à bello, dum hæc decernuntur, quæ iam erũt confecta. id ſi feceris; & ego te ſapienter feciſſe iudicabo; et Cæſarem non offendes. Vale.

M. COELIVS M. CICERONI S. D.

ERgo me potius in Hiſpania fuiſſe tum, quàm E Formijs, cum tu profectus es ad Pompeium? quòd utinam aut non in iſta parte Appius Claudius, aut non in hac C. Curio: cuius amicitia me paulatim in hanc perditam cauſam impoſuit: nam mihi ſentio bonam mentem iracundia, et amore ablatam. tum tu porro, cum ad te, proficiſcens noctu Ariminum, neniſſem; dum mihi pacis mandata das ad Cæſarem, & mirificum ciuem agis, amici officium neglexiſti, neque mihi conſuluiſti. neque hæc dico, quòd diffidam huic cauſæ: ſed, crede mihi, perire ſatius eſt, quàm hos uidere. quòd ſi timor ueſtræ crudelitatis non eſſet; eiecti iam pridem hinc eſſemus: nam hic nunc præter fœneratores paucos nec homo, nec ordo quiſquam eſt, niſi Pompeianus. equidem iam effeci, ut maxime plebs, &, qui antea noſter fuit, populus ueſter eſſet. cur hoc, inquis? immo reliqua expecta; uos inuitos uincere coegero. irritaui in me Catonem. uos dormitis; nec hæc adhuc mihi uidemini intelligere, qua nos pateamus, & qua ſimus imbecilli. atque hoc nullius præmij ſpe faciam, ſed quòd apud me plurimum ſolet ualere doloris, atque indignitatis cauſa. quid iſtic facitis? prælium expectatis, quod firmiſſimum eſt? ueſtras copias non noui: noſtri ualde depugnare, & facile algere, et eſurire conſuerunt. Vale.

M. T. C.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERONIS EPISTOLARVM, AD VARRONEM, ET ALIOS, LIBER IX.

M. CICERO M. TERENTIO VARRONI S. D.

EX ijs literis, quas Atticus à te missas mihi legit, quid ageres, & ubi esses, cognoui: quando autem te uisuri essemus, nihil sane ex eisdem literis potui suspicari. in spem tamen uenio, appropinquare tuum aduentum: quì mihi utinam solatio sit. etsi tot tantisq; rebus urgemur, ut nullam alleuationem quisquam non stultissimus sperare debeat. sed tamen aut tu potes me, aut ego te fortasse aliqua re iuuare. scito enim me, posteaquam in urbem uenerim, redijsse cum ueteribus amicis, id est, cum libris nostris, in gratiam. etsi non iccirco eorum usum dimiseram, quòd ijs succenserem, sed quòd eorum me sup pudebat: uidebar enim mihi, cum me in res turbulentissimas infidelissimis socijs demisissem, præceptis illorum non satis paruisse. ignoscunt mihi, & reuocant in consuetudinem pristinam; teq;, quòd in ea permanseris, sapientiorem, quàm me, dicunt fuisse. quamobrem quando placatis his utor, uideor sperare debere, si te uiderim, & ea, quæ premant, & ea, quæ impendeant, me facile transiturum. quamobrem siue in Tusculano, siue in Cumano ad te placebit, siue, quod minime uelim, Romæ: dummodo simul simus, perficiam

profecto, ut id utrique noſtrum commodiſſimum eſſe uideatur. Vale.

CICERO VARRONI S. D.

C Aninius idem tuus, & idem noſter, cum ad me perueſperi ueniſſet, & ſe poſtridie mane ad te iturum eſſe dixiſſet: dixi ei me daturum aliquid mane, & ut peteret, rogaui. conſcripſi epiſtolam noctu: nec ille ad me rediit. oblitum credidi. attamen eam ipſam epiſtolam miſiſſem per meos, niſi audiſſem ex eodem, poſtridie te mane è Tuſculano exiturum. at tibi repente paucis poſt diebus, cum minime expectarem, uenit ad me Caninius mane: proficiſci ad te ſtatim dixit. & ſi erat ἕωλος illa epiſtola, præſertim tantis poſtea nouis rebus allatis: tamen perire meam lucubrationem nolui, et eam ipſam Caninio dedi. ſed cum eo, & homine docto, & amantiſſimo tui, locutus ea ſum, quæ pertuliſſe illum ad te exiſtimo. tibi autem idem conſilij do, quod mihimet ipſi: ut uitemus oculos hominum, ſi linguas minus facile poſſumus: qui enim victoria ſe efferunt, quaſi victos nos intuentur: qui autem victos eſſe noſtros moleſte ferunt, nos dolent uiuere. quæres fortaſſe, cur, cum hæc in urbe ſint, non abſim, quemadmodum tu. tu enim ipſe, qui & me, et alios prudentia uincis, omnia credo uidiſti: nihil omnino te fefellit. quis eſt tam Lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat? nuſquam incurrat? ac mihi quidem iampridem uenit in mentem, bellum eſſe aliquò exire, ut ea, quæ agebantur hic, quæq; dicebantur, nec uiderem, nec audirem. ſed calumniabar ipſe: putabam,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

qui obuiam mihi uenisset, ut cuique commodum esset, suspicaturum, aut dicturum etiam, si non suspicaretur: Hic aut metuit, & ea re fugit: aut aliquid cogitat, et habet nauem paratam. denique leuissime qui suspicaretur, & qui fortasse me nouisset optime, putaret me iccirco discedere, quòd quosdam homines oculi mei ferre non possent. hæc ego suspicans, adhuc Romæ maneo: & tamen λελη θότως consuetudo diuturna callum iam obduxit stomacho meo. habes rationem mei consilij. tibi igitur hæc. Censeo latendum tantisper ibidem, dum deferuescat hæc gratulatio, & simul dum audiamus, quemadmodum negotium confectum sit: confectum enim esse existimo. magni autem intererit, qui fuerit uictoris animus, qui exitus rerum. quamquam, quò me coniectura ducat, habeo: sed expecto tamen. te uero nolo, nisi ipse rumor iam raucus erit factus, ad Baias uenire: erit enim nobis honestius etiam, cum hinc discesserimus, uideri uenisse in illa loca ploratum potius, quàm natatum. sed hæc tu melius: modo stet nobis illud, una uiuere in studijs nostris, à quibus antea delectationem modo petebamus, nunc uero etiam salutem: non deesse, si quis adhibere uolet non modo ut architectos, uerum etiam ut fabros ad ædificandam remp. potius libenter accurrere: sin nemo utetur opera, tamen & scribere, & legere πολιτείας; & si minus in curia, atque in foro, at in literis, & libris, ut doctissimi ueteres fecerunt, nauare reip. & de moribus, ac legibus quærere. mihi hæc uidentur. tu quid sis acturus, & quid tibi placeat, pergratum erit, si ad me scripseris. Vale.

CICERO VARRONI S. D.

Tsi, quid scriberem, non habebam: tamen
E Caninio ad te eunti non potui nihil dare.
quid ergo potissimum scribam? quod uelle te
puto, cito me ad te esse uenturum. etsi uide quaeso, satis'ne rectum sit, nos hoc tanto incendio ciuitatis in istis locis esse. dabimus sermonem ijs, qui nesciunt, nobis, quocunque in loco simus, eundem cultum, eundem uictum esse. quid refert? tamen in sermonem incidemus. ualde id, credo, laborandum est, ne, cum omnes in omni genere & scelerum et flagitiorum uolutentur, nostra nobiscum, aut inter nos cessatio uituperetur. ego uero neglecta barbarorum insciti a te persequar. quamuis enim haec sint misera, quae sunt miserrima: tamen artes nostrae, nescio quo modo, nunc uberriores fructus ferre uidentur, quàm olim ferebant: siue quia nulla nunc in re alia acquiescimus: siue quòd grauitas morbi facit, ut medicinae egeamus, eáq; nunc appareat, cuius uim non sentiebamus, cum ualebamus. sed quid ego haec ad te, cuius domi nascuntur? πλατῶνείς Ἀθήνας? nihil scilicet, nisi ut rescriberes aliquid, me expectares. sic igitur facies. Vale.

CICERO VARRONI S. D.

Εἰ δυνατόν me scito κατὰ Διόδωρον κεί-
Π νειν. quapropter si uenturus es, scito, necesse esse te uenire. sin autem non es, τῶν ἀδυνάτων est te uenire. nunc uide, utra te κέλσις magis delectet, Χρυσιππέια ne, an haec, quam noster Diodorus

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

non concoquebat. sed de his etiam rebus, otiosi cum erimus, loquemur. hoc etiam est κατὰ χρυσίππον δυνατόν. *De Costio mihi gratum est: nam id etiam Attico mandaram. Tu si minus ad nos, nos accurremus ad te. si hortum in bibliotheca habes, nihil deerit.* Vale.

CICERO VARRONI S. D.

M*ihi uero ad nonas bene maturum uidetur fore, neque solum propter remp. sed etiam propter anni tempus. quare diem istum probo: itaque eundem ipse sequar. consilij nostri, ne si eos quidem, qui id secuti non sunt, non pœniteret, nobis pœnitendum putarem: secuti enim sumus non spem, sed officium: reliquimus autem non officium, sed desperationem: ita uerecundiores fuimus, quàm qui se domo non commouerunt; saniores, quàm qui amissis opibus domum non reuerterunt. sed nihil minus fero, quàm seueritatem otiosorum: & quoquo modo res se habet, magis illos uereor, qui in bello occiderunt, quàm hos curo, quibus non satisfacimus, quia uiuimus. Mihi si spatium fuerit in Tusculanum ante nonas ueniendi, istic te uidebo: sin minus, persequar in Cumanum, et ante te certiorem faciam, ut lauatio parata sit.* Vale.

CICERO VARRONI S. D.

C*Aninius noster me tuis uerbis admonuit, ut scriberem ad te, si quid esset, quod putarem te scire oportere. est igitur aduentus in expectatione: neque tu id ignoras. sed tamen cum ille scripsisset, ut opinor, se in Alsiense uenturum, scripserunt*

ad eum fui, ne id faceret: multos ei moleſtos fore, ipſumq; multis: Oſtiæ uideri commodius eum exire poſſe. id, ego non intelligebam, quid intereſſet. ſed tamen Hirtius mihi dixit, & ſe ad eum, & Balbum, et Oppium ſcripſiſſe, ut ita faceret, homines, ut cognoui, amantes tui. hoc ego iccirco noſſe te uolui, ut ſcires, hoſpitium tibi ubi parares, uel potius utrobique: quid enim ille facturus, incertum eſt: et ſimul oſtentaui tibi, me iſtis eſſe familiarem, & conſilijs eorum intereſſe. quod ego cur nolim, nihil uideo: NON enim eſt idem, ferre, ſi quid ferendum eſt; et probare, ſi quid probandum non eſt. etſi, quid non probem quidem, neſcio, præter initia rerum: nam hæc in uoluntate fuerunt: uidi enim (nam tu aberas) noſtros amicos cupere bellum, hunc autem non tam cupere, quàm non timere. ergo hæc conſilij fuerunt, reliqua neceſſaria. uincere autem aut hos, aut illos, neceſſe eſt. ſcio te ſemper mecum in luctu fuiſſe, cum uideremus, quàm illud ingens malum alterutrius exercitus ex ducum interitu: tum uero, extremum malorum omnium eſſe ciuilis belli uictoriam: quam quidem ego etiam illorum timebam, ad quos ueneramus: crudeliter enim otioſis minabantur: eratq; ijs & tua inuiſa uoluntas, & mea oratio. nunc uero ſi eſſent noſtri potiti, ualde intemperantes fuiſſent: erant enim nobis perirati, quaſi quidquam de noſtra ſalute decreuiſſemus, quod non idem illis cenſuiſſemus: aut quaſi utilius reip. fuerit, eos etiam ad beſtiarum auxilium confugere, quàm uel mori, uel cum ſpe ſi non optima, at aliqua tamen uiuere. at in perturbata rep. uiuimus. quis negat? ſed hæc uiderint ij, qui nul

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

la ſibi ſubſidia ad omnes uitæ ſtatus parauerunt. huc enim ut uenirem, ſuperior longius, quàm uolui, fluxit oratio. cum enim te ſemper magnum hominem duxi; tum, quòd his tempeſtatibus es prope ſolus in portu, fructuſq; doctrinæ percipis eos, qui maximi ſunt, ut ea conſideres, eaq; tractes, quorum & uſus, & delectatio eſt omnibus iſtorum & actis, & uoluptatibus anteponenda. equidem hos tuos Tuſculanenſes dies inſtar eſſe uitæ puto: libenterq; omnibus omnes opes conceſſerim, ut mihi liceat, ui nulla interpellante, iſto modo uiuere. quod nos quoque imitamur, ut poſſumus, & in noſtris ſtudijs libentiſſime conquieſcimus. QVIS enim hoc non dederit nobis, ut, cum opera noſtra patria ſiue non poſſit uti, ſiue nolit, ad eam uitam reuertamur, quam multi docti homines, fortaſſe non recte, ſed tamen multi, etiam reip. præponendam putauerunt? quæ igitur ſtudia magnorum hominum ſententia uacationem habent etiam publici muneris, ijs, concedente rep. cur non abutamur? ſed plus facio, quàm Caninius mandauit: is enim, ſi quid ego ſcirem, rogarat, quod tu neſcires: ego tibi ea narro, quæ tu melius ſcis, quàm ipſe, qui narro. faciam ergo illud, quod rogatus ſum, ut eorum, quæ temporis huius ſint, quæ tua intereſſe audiero, ne quid ignores. Vale.

CICERO VARRONI S. D.

C Oenabam apud Seium, cum utrique noſtrum redditæ ſunt à te literæ. Mihi uero iam maturũ uidetur. nam quòd antea ſe calumniatus ſum, indicabo malitiam meam. uolebam prope ali-

cubi esse, si quid bonæ salutis σὺν τῷ δὺ ἐρχομένῳ. nunc, quando confecta sunt omnia, dubitandum non est, quin equis uiris: nam ut audiui de Lucio Cæsare filio, mecum ipse, Quid hic mihi faciet patri? itaque non desino apud istos, qui nunc dominantur, cœnitare. quid faciam? tempori seruiendum est. sed ridicula missa, præsertim cum sit nihil, quod rideamus. Africa terribili tremit horrida terra tumultu. itaque nullum est ἀχρ προηγμένον, quod non uerear. sed quod quæris, quando, quà, quò: nihil adhuc scimus: isthuc ipsum de Baijs: nonnulli dubitant, an per Sardiniam ueniat: illud enim adhuc prædium suum non inspexit, nec ullum habet deterius, sed tamen non contemnit. ego omnino magis arbitror per Siciliam, uel iam sciemus: aduentat enim Dolabella: eum puto magistrum fore: πολλὸ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων. sed tamen si sciam, quid tu constitueris, meum consilium accommodabo potissimum ad tuum: quare expecto tuas literas. Vale.

CICERO VARRONI S. D.

ETsi munus flagitare, quamuis quis ostenderit, ne populus quidẽ solet, nisi concitatus: tamen ego expectatione promissi tui moueor, ut admoneam te, non ut flagitem. misi autem ad te quatuor admonitores non nimis uerecundos: nosti enim profecto os eius adolescentioris Academiæ. ex ea igitur media excitatos misi: qui, metuo, ne te forte flagitent: ego autem mandaui, ut rogarent. expectabam omnino iãdiu, meq; sustinebã, ne ad te prius ipse quid scriberem, quàm

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

aliquid accepiſſem, ut poſſem te remunerari quamſimillimo munere. ſed cum tu tardius faceres, id eſt, ut ego interpretor, diligentius: teneri non potui, quin coniunctionem ſtudiorum, amoriſq; noſtri quo poſſem literarum genere declararem. feci igitur ſermonem inter nos habitū in Cumano, cum eſſet una Pomponius. tibi dedi partes Antiochianas, quas à te probari intelle xiſſe mihi uidebar; mihi ſumpſi Philonis. puto fore, ut, cū legeris, mirere id nos locutos eſſe inter nos, quod nunquam locuti ſumus: ſed noſti morem dialogorum. poſthac autem mi Varro quamplurima, ſi uidebitur, & de nobis, et inter nos: ſero fortaſſe: ſed ſuperiorum temporum fortuna reip. cauſam ſuſtineat. hæc ipſi præſtare debemus. atque utinam quietis temporibus, atque aliquo ſi non bono, at ſaltem certo ſtatu ciuitatis hæc inter nos ſtudia exercere poſſemus. quāquam tum quidem uel aliæ quæpiam rationes honeſtas nobis et curas, & actiones darent. nunc autem quid eſt, ſine his cur uiuere uelimus? mihi uero cum his ipſis uix: his autem detractis, ne uix quidē. ſed hæc coram, & ſæpius.

Migrationem, & emptionem feliciter euenire uolo, tuumq; in ea re conſilium probo. Cura ut ualeas.

DOLABELLA CICERONI S. D.

S I uales, gaudeo. & ipſe ualeo, & Tullia noſtra recte ualet. Terentia minus belle habuit: ſed certum ſcio, iam conualuiſſe eam. præterea rectiſſime ſunt apud te omnia. Etſi nullo tempore in ſuſpicionem tibi debui uenire, partium cau=

ſa potius, quàm tua tibi ſuadere, ut te aut cum Cæſare, nobiſcumq; coniungeres, aut certe in otium referres: præcipue nunc iam inclinata uictoria, ne poſſum quidem in ullam aliam incidere opinionem, niſi in eam, in qua ſcilicet tua de re tibi ſuadere uidear, quod pie tacere non poſſum. tu autem mi Cicero ſic hæc accipies, ut, ſiue probabuntur tibi, ſiue non probabuntur, ab optimo certe animo, ac deditiſſimo tibi & cogitata, & ſcripta eſſe iudices. animaduertis, Cn. Pōpeium nec nominis ſui, nec rerum geſtarum gloria, nec etiam regū, aut nationum clientelis, quas oſtentare crebro ſolebat, eſſe tutum: et hoc etiam, quod infimo cuique contigit, illi non poſſe contingere, ut honeſte effugere poſſit, pulſo Italia, amiſſis Hiſpanijs, capto exercitu ueterano, circunuallato nunc denique: quod, neſcio, an ulli unquam noſtro acciderit imperatori. quamobrē, quid aut ille ſperare poſſit, aut, tu, animum aduerte pro tua prudentia: ſic enim facillime quod tibi utiliſſimum erit conſilij capies. illud autem à te peto, ut, ſi iam ille euitauerit hoc periculum, & ſe abdiderit in claſſem, tu tuis rebus conſulas, & aliquando tibi potius, quàm cuiuis, ſis amicus. ſatisfactum eſt iam à te uel officio, uel familiaritati: ſatisfactum etiam partibus, & ei reip. quam tu probabas. reliquum eſt, ubi nunc eſt reſp. ibi ſimus potius, quàm, dum illam ueterem ſequimur, ſimus in nulla. quare uelim mi iucundiſſime Cicero, ſi forte Pompeius pulſus his quoque locis, rurſus alias regiones petere cogatur, ut tu te uel Athenas, uel in quāuis quietam recipias ciuitatem. quod ſi eris facturus, uelim mihi ſcribas: ut ego, ſi ullo modo potero, ad te

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

aduolem. quæcunque de tua dignitate ab imperatore erunt impetranda; qua est humanitate Cæsar, facillimum erit ab eo tibi ipsi impetrare: & meas tamen preces apud eum non minimum auctoritatis habituras puto. erit tuæ quoque fidei, & humanitatis, curare, ut is tabellarius, quem ad te misi, reuerti possit ad me, et à te mihi literas referat. Vale.

CICERO P. DOLABELLAE S. D.

NOn sum ausus Saluio nostro nihil ad te literarum dare: nec mehercule habebam, quid scriberem, nisi te à me mirabiliter amari: de quo, etiam nihil scribente me, te nō dubitare, certo scio. omnino mihi magis literæ sunt expectandæ à te, quàm à me tibi. nihil enim Romæ geritur, quod te putē scire curare: nisi forte scire uis, me inter Niciam nostrum, & Vidium iudicem esse. profert alter (ut opinor) duobus uersiculis expensum Niciæ: alter Aristarchus hos ὀβελίζει. ego, tanquam criticus antiquus, iudicaturus sum, utrum sint τὸ ποιητὸ, an παρεμβεβλημένοι. puto te nunc dicere: oblitus'ne es igitur fungorum illorum, quos apud Niciam? & ingentiū culinarum cum Sophia Septimiæ? quid ergo? tu adeo mihi excussam seueritatem ueterē putas, ut ne in foro quidem reliquiæ pristinæ frontis appareant? sed tamen suauissimum συμβιώτην nostrum præstabo integellum: nec committam, ut, si ego eum condemnaro, tu restituas; ne habeat Plancus Bursa, apud quem literas discat. sed quid ago? cum mihi sit incertum, tranquillo'ne sis animo,

an, ut, in bello, in aliqua maiuſcula cura, negotióue uerſere; labor longius. cũ igitur mihi erit exploratum, te libenter eſſe riſurum, ſcribam ad te pluribus. te tamen hoc ſcire uolo, uehemẽter populum ſolicitum fuiſſe de P. Syllæ morte ante, quàm certum ſcierit. nunc quærere deſierunt, quo modo perierit. ſatis putant ſe ſcire, quod ſciunt. ego cæteroqui animo æquo fero: unum uereor, ne haſta Cæſaris refrixerit. Vale.

CICERO DOLABELLAE SVO S. D.

VEl meo ipſius interitu, mallem, literas meas deſiderares, quàm eo caſu, quo ſum grauiſſime afflictus: quem ferrẽ certe moderatius, ſi te haberem: nam & oratio tua prudens, & amor erga me ſingularis multum leuaret. ſed quoniam breui tempore, ut opinio noſtra eſt, te ſum uiſurus: ita me affectum offendes, ut multum à te poſſim iuuari: nõ quo ita ſim fractus, ut aut hominẽ me eſſe oblitus ſim, aut fortunæ ſuccumbendum putem: ſed tamen hilaritas illa noſtra & ſuauitas, quæ te præter cæteros delectabat, erepta mihi omnis eſt: firmitatem tamen, & conſtantiam, ſi modo fuit aliquando in nobis, eandem cognoſces, quã reliquiſti. Quod ſcribis, prælia te mea cauſa ſuſtinere: non tam id laboro, ut, ſi qui mihi obtrectent, à te refutẽtur: quàm intelligi cupio, quod certe intelligitur, me à te amari. quod ut facias, te etiam atque etiam rogo: ignoſcaſq; breuitati mearum literarum: nam & celeriter una futuros nos arbitror; et nõdum ſatis confirmatus ſum ad ſcribendum. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

CICERO DOLABELLAE S. D.

G Ratulor Baijs noſtris, ſi quidem, ut ſcribis, ſalubres repẽte factæ ſunt: niſi forte te amãt, et tibi aſſentantur, et tandiu, dum tu ades, ſunt oblitæ ſui. quod quidem ſi ita eſt; minime miror, cœlum etiam, & terras uim ſuam, ſi tibi ita conueniat, dimittere. Oratiunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram. itaque eam tibi miſi. uelim, ſic legas, ut cauſam tenuem, & inopem, nec ſcriptione magnopere dignam. ſed ego hoſpiti ueteri, & amico munuſculum mittere uolui leuidenſæ craſſo filo, cuiuſmodi ipſius ſolent eſſe munera. Tu uelim animo ſapienti, fortiq; ſis, ut tua moderatio, & grauitas aliorum infamet iniuriam. Vale.

CICERO DOLABELLAE S. D.

C. Suberinus Calenus & meus eſt familiaris, & Leptæ, noſtri familiariſſimi, perneceſſarius. is cum uitandi belli cauſa profectus eſſet in Hiſpaniam cum M. Varrone ante bellũ, ut in ea prouincia eſſet, in qua nemo noſtrum, poſt Afranium ſuperatum, bellum ullum fore putarat: incidit in ea ipſa mala, quæ ſummo ſtudio uitauerat: oppreſſus eſt enim bello repentino. quod bellum cõmotum à Scapula, ita poſtea confirmatum eſt à Pompeio, ut nulla ratione ſe ab illa miſeria eripere poſſet. eadem cauſa fere eſt M. Planij hæredis, qui eſt item Calenus, Leptæ noſtri familiariſſimus. hoſce igitur ambos ſic tibi commendo, ut maiore

cura, ſtudio, ſolicitudine animi commendare non poſſim. uolo ipſorum cauſa: meq; in eo uehementer & amicitia mouet, & humanitas. Lepta uero cum ita laboret, ut eius fortunæ uideantur in diſcrimen uenire: non poſſum ego non aut proxime, atque ille, aut etiam æque laborare. quapropter etſi ſæpe expertus ſum, quantum me amares: tamen ſic, uelim, tibi perſuadeas, id me in hac re maxime iudicaturum. peto igitur à te, uel, ſi pateris, oro, ut homines miſeros, & fortuna, quam uitare nemo poteſt, magis, quàm culpa, calamitoſos, conſerues incolumes: uelisq; per te, me hoc muneris cum ipſis amicis hominibus, tum municipio Caleno, quicum mihi magna neceſſitudo eſt, tum Leptæ, quem omnibus antepono, dare. quod dicturus ſum, puto equidem non ualde ad rem pertinere, ſed tamen nihil obeſt dicere. res familiaris alteri eorũ ualde exigua eſt, alteri uix equeſtris. quapropter quando his Cæſar uitá ſua liberalitate conceſſit, nec eſt, quod ijs præterea magnopere poſſit adimi: reditũ, ſi me tantum amas, quantũ certe amas, hominibus confice, in quo nihil eſt, præter uiam longá: quam iccirco non fugiunt, ut et uiuát cum ſuis, et moriantur domi. quod ut enitare, contendasq;, uel potius ut perficias, (poſſe enim te, mihi perſuaſi) uehementer te etiam atque etiam rogo. Vale.

CICERO DOLABELLAE CONS. S. D.

E Tſi contentus eram mi Dolabella tua gloria, ſatisq; ex ea magnam letitiá, uoluptatemq; capiebam: tamen non poſſum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quòd uulgo hominum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

opinio ſocium me aſcribat tuis laudibus. neminem conueni, (conuenio autem quotidie plurimos: ſunt enim permulti optimi uiri, qui ualetudinis cauſa in hæc loca conueniant, præterea ex municipijs frequentes neceſſarij mei) quin omnes, cum te ſummis laudibus ad cœlum extulerunt; mihi continuo maximas gratias agãt: negant enim, ſe dubitare, quin tu meis præceptis, & conſilijs obtemperans, præſtantiſſimum te ciuem, & ſingularem conſulem præbeas. quibus ego quanquam ueriſſime poſſum reſpondere, te, quæ facias, tuo iudicio, & tua ſponte facere, nec cuiuſquam egere conſilio: tamen neque plane aſſentior, ne imminuam laudem tuam, ſi omnis à meis conſilijs profecta uideatur: neque ualde nego: ſum enim auidior etiam, quàm ſatis, eſt gloriæ. eſt tamen non alienum à dignitate tua, quod ipſi Agamemnoni, regum regi, fuit honeſtum, habere aliquem in conſilijs capiundis Neſtorem. mihi uero glorioſum, te iuuenem conſulem florere laudibus, quaſi alumnum diſciplinæ meæ. L. quidem Cæſar, cum ad eum ægrotum Neapolim ueniſſem, quanquam erat oppreſſus totius corporis doloribus, tamen ante, quàm me plane ſalutauit, ò mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantum uales apud Dolabellam, quantum ſi ego apud ſororis filium ualerem, iam ſalui eſſe poſſemus. Dolabellæ uero tuo & gratulor, & gratias ago. quem quidem poſt te conſulem ſolum poſſumus uere conſulem dicere. deinde multa de facto, ac de re geſta: tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum unquam, nihil reip. ſalutarius. atque hæc una uox omnium eſt. à te autem peto, ut me hanc quaſi falſam hæreditatem

alienæ gloriæ ſinas cernere; meq; aliqua ex parte in ſocietatem tuarum laudum uenire patiare. quanquam mi Dolabella (hæc enim iocatus ſum) libentius omnes meas, ſi modo ſunt aliquæ meæ laudes, ad te transfuderim, quàm aliquam partem exhauſerim ex tuis. nam cum te ſemper tantum dilexerim, quantum tu intelligere potuiſti: tum his tuis factis ſic incenſus ſum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius. NIHIL eſt enim, mihi crede, uirtute formoſius, nihil pulchrius, nihil amabilius. ſemper amaui, ut ſcis, M. Brutum propter eius ſummum ingenium, ſuauiſſimos mores, ſingularem probitatem, atque conſtantiã: tamen idib. Mart. tantum acceſſit ad amorem, ut mirarer locum fuiſſe augendi in eo, quod mihi iampridem cumulatum eſſe uidebatur. quis erat, qui putaret ad eum amorẽ, quem erga te habebam, poſſe aliquid accedere? tantum acceſſit, ut mihi nunc denique amare uidear, antea dilexiſſe. quare quid eſt, quod ego te horter, ut dignitati, & gloriæ ſeruias? proponam tibi claros uiros, quod facere ſolent, qui hortantur? neminem habeo clariorẽ, quàm te ipſum. te imitere, oportet. tecum ipſe certes. nec licet quidem tibi, iam tantis rebus geſtis, nõ tui ſimilem eſſe. quod cum ita ſit, hortatio non eſt neceſſaria; gratulatione magis utendum eſt: contigit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, ut ſumma ſeueritas animadueꝛſionis non modo non inuidioſa, ſed etiam popularis eſſet, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratiſſima. hoc ſi tibi fortuna quadam contigiſſet, gratularer felicitati tuæ: ſed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenij, atque conſilij: legi enim con-

cionem

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cionem tuam: nihil illa ſapientius: ita pedetentim, & gradatim tum acceſſus à te ad cauſam facti, tum receſſus, ut res ipſa maturitatem tibi animaduertendi omnium conceſſu daret. liberaſti igitur & urbem periculo, & ciuitatem metu: neque ſolum ad tempus maximam utilitatem attuliſti, ſed etiam ad exemplum. quo facto intelligere debes, in te repoſitam eſſe remp. tibiq; non modo tuendos, ſed etiam ornandos eſſe illos uiros, à quibus initium libertatis profectum eſt. ſed his de rebus coram plura propediem, ut ſpero. Tu quando remp. nosq; conſeruas, fac ut diligentiſſime te ipſum mi Dolabella cuſtodias. Vale.

CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

DVabus tuis epiſtolis reſpondebo: uni, quam triduo ante acceperam à Zetho: alteri, quam attulerat Phileros tabellarius. ex prioribus tuis literis intellexi, pergratam tibi eſſe curam meam ualetudinis tuæ: quam tibi perſpectam eſſe gaudeo: ſed, mihi crede, non perinde, ut eſt reapſe, ex literis perſpicere potuiſti: nam cum à ſatis multis (non enim poſſum aliter dicere) & coli me uideam, & diligi; nemo eſt illorum omnium mihi te iucundior. nam quòd me amas, quòd id & iam pridem, et conſtanter facis; eſt id quidem magnum, atque haud ſcio, an maximũ, ſed tibi commune cum multis: quòd tu ipſe tam amandus es, tamq; dulcis, tamq; in omni genere iucundus; id eſt proprie tuum. accedunt non Attici, ſed ſalſiores, quàm illi Atticorũ, Romani ueteres, atque urbani ſales.

ego autem (existimes, licet, quod lubet) mirifice capior facetijs, maxime nostratibus, præsertim cum eas uideam primum oblitas Latio tum, cum in urbem nostram est infusa peregrinitas; nunc uero etiam brachatis, & transalpinis nationibus; ut nullum ueteris læporis uestigium appareat. itaque te cum uideo, omnes mihi Gracchos, omnes Lucilios, uere ut dicam, Crassos quoque, et Lælios uidere uideor. moriar, si præter te quenquam reliquum habeo, in quo possim imaginem antiquæ, & uernaculæ festiuitatis agnoscere. ad hos lepores cum amor erga me tantus accedat, miraris me tanta perturbatione ualetudinis tuæ tam grauiter exanimatum fuisse? Quòd autem altera epistola purgas, te non dissuasorem mihi emptionis Neapolitanæ fuisse, sed auctorem commorationis urbanæ: neque ego aliter accepi: intellexi tamen idem, quod his intelligo literis, non existimasse te mihi licere, id quod ego arbitrabar, res has non omnino quidem, sed magnam partem relinquere. Catulum mihi narras, & illa tempora: quid simile? ne mihi quidem ipsi tunc placebat diutius abesse ab reip. custodia: sedebamus enim in puppi, clauumq; tenebamus: nunc autem uix est in sentina locus. an minus multa S. C. futura putas, si ego sim Neapoli? Romæ cum sum, & urgeo forum: S. C. scribuntur apud amatorem tuum, familiarem meum. & quidem, cum in mentem uenit, ponor ad scribendum: & ante audio S. C. in Armeniam, & Syriam esse perlatum, quod in meam sententiam factum esse dicatur, quàm omnino mentionem ullam de ea re esse facta. atque hoc, nolim, me iocari putes: nam mihi sci-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

to iam à regibus ultimis allatas esse literas, quibus mihi gratias agant, quòd se mea sententia reges appellauerim: quos ego non modo reges appellatos, sed omnino natos nesciebam. quid ergo est? tamen quandiu hic erit noster hic præfectus moribus, parebo auctoritati tuæ: cum uero abierit, ad fungos me tuos conferam. domum si habebo: in denos dies, singulos sumptuariæ legis conferam. sin minus inuenero, quod placeat: decreui habitare apud te: scio enim me nihil gratius tibi facere posse. Domum Sullanam desperabam iam, ut tibi proxime scripsi; sed tamen non abieci. tu uelim, ut scribis, cum fabris eam perspicias: si enim nihil est in parietibus, aut in tecto uitij, cætera mihi probabuntur. Vale.

M. CICERO PAPIRIO PAETO. S. D.

Delectauerunt me literæ tuæ: in quibus primum amaui amorem tuum, qui te ad scribendum incitauit, uerentem, ne Silius suo nuncio aliquid mihi solicitudinis attulisset. de quo & tu mihi antea scripseras, bis quidem eodem exemplo, facile ut intelligerem, te esse commotum: & ego tibi accurate rescripseram, ut quoquo modo in tali re, atque tempore aut liberarem te ista cura, aut certe leuarem. sed quando proximis quoque literis ostendis, quantæ curæ tibi sit ea res, sic mi Pæte habeto, quidquid arte fieri potuerit (non enim iam satis est consilio pugnare: artificium quoddam excogitandum est) sed tamen quidquid elaborari, aut effici potuerit ad istorum beneuolentiam conciliandam, & colligendam, summo stu-

dio me consecutum esse; nec frustra, ut arbitror: sic enim color, sic obseruor ab omnibus ijs, qui à Cæsare diliguntur, ut ab eis me amari putem: nam (etsi NON facile dijudicatur amor uerus, & fictus, nisi aliquod incidat eiusmodi tempus, ut, quasi aurum igne, sic beneuolentia fidelis periculo aliquo perspici possit) cætera sunt signa communia: sed ego uno utor argumento, quamobrem me ex animo, uereq; arbiter diligi, quòd & nostra fortuna ea est, & illorum, ut simulandi causa non sit. de illo autem, quem penes est omnis potestas, nihil uideo, quod timeam, nisi quòd omnia sunt incerta, cum à iure discessum est: nec præstari quidquam potest, quale futurum sit, quod positum est in alterius uoluntate, ne dicam libidine. sed tamen eius ipsius nulla re à me offensus est animus: est enim adhibita in ea re ipsa summa à nobis moderatio. ut enim olim arbitrabar esse meum, libere loqui, cuius opera esset in ciuitate libertas; sic ea nunc amissa, nihil loqui, quod offendat aut illius, aut eorum, qui ab illo diliguntur, uoluntatem. effugere autem si uelim nonnullorum acute, aut facete dictorum offensionem, fama ingenij mihi est abijcienda. quod si possem, non recusarem. sed tamen ipse Cæsar habet peracre iudicium: & ut Seruius frater tuus, quem literatissimum fuisse iudico, facile diceret, hic uersus Plauti non est, hic est; quòd tritas haberet aures notandis generibus poetarum, & consuetudine legendi: sic audio Cæsarem, cum uolumina iam confecerit ἀκριβογράφων, si quid afferatur ad eum pro meo, quod meum non sit, reijcere solere. quod eo nunc magis facit, quia uiuunt

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

mecum fere quotidie illius familiares. incidunt autem in ſermone uario multa, quæ fortaſſe illis, cum dixi, nec illiterata, nec inſulſa eſſe uideantur. hæc ad illum cum reliquis actis perferuntur: ita enim ipſe mandauit. ſic fit, ut, ſi quid præterea de me audiat, non audiendum putet. quamobrem Oenomao tuo nihil utor: etſi poſuiſti ioco uerſus Accianos. ſed quæ eſt inuidia? aut quid nunc mihi inuideri poteſt? uerum fac eſſe omnia. ſic uideo philoſophis placuiſſe, iis, qui mihi ſoli uidentur uim uirtutis tenere: NIHIL eſſe ſapientis præſtare, niſi culpam: qua uideor mihi dupliciter carere: & quòd ea ſenſerim, quæ rectiſſima fuerunt: & quòd, cum uiderem præſidij non ſatis eſſe ad ea obtinenda, uiribus certandum cum ualentioribus non putarim. ergo in officio boni ciuis certe non ſum reprehendendus. reliquum eſt, ne quid ſtulte, ne quid temere dicam, faciam'ue contra potentes. id quoque puto eſſe ſapientis. cætera uero, quid quiſque me dixiſſe dicat, aut quo modo ille accipiat, aut qua fide mecum uiuant ij, qui me aſſidue colunt, & obſeruant, præſtare non poſſum. ita fit, ut et ſuperiorum conſiliorum conſcientia, & præſentis temporis moderatione me conſoler; & illam Accij ſimilitudinem non modo iam ad inuidiam, ſed ad fortunam transferam: quam exiſtimo leuem, & imbecillam ab animo firmo, & graui, tanquam fluctum à ſaxo, frangi oportere. etenim cum plena ſint monimenta Græcorum, quemadmodum ſapientiſſimi uiri regna tulerint uel Athenis, uel Syracuſis, cum ſeruientibus ſuis ciuitatibus fuerint ipſi quodammodo liberi: ego me non putem tueri meum ſtatum ſic poſſe,

dio me consecutum esse; nec frustra, ut arbitror: sic enim color, sic obseruor ab omnibus ijs, qui à Cæsare diliguntur, ut ab eis me amari putem: nam (etsi NON facile dijudicatur amor uerus, & fictus, nisi aliquod incidat eiusmodi tempus, ut, quasi aurum igne, sic beneuolentia fidelis periculo aliquo perspici possit) cætera sunt signa communia: sed ego uno utor argumento, quamobrem me ex animo, uereq; arbiter diligi, quòd & nostra fortuna ea est, & illorum, ut simulandi causa non sit. de illo autem, quem penes est omnis potestas, nihil uideo, quod timeam, nisi quòd omnia sunt incerta, cum à iure discessum est: nec præstari quidquam potest, quale futurum sit, quod positum est in alterius uoluntate, ne dicam libidine. sed tamen eius ipsius nulla re à me offensus est animus: est enim adhibita in ea re ipsa summa à nobis moderatio. ut enim olim arbitrabar esse meum, libere loqui, cuius opera esset in ciuitate libertas; sic ea nunc amissa, nihil loqui, quod offendat aut illius, aut eorum, qui ab illo diliguntur, uoluntatem. effugere autem si uelim nonnullorum acute, aut facete dictorum offensionem, fama ingenij mihi est abijcienda. quod si possem, non recusarem. sed tamen ipse Cæsar habet peracre iudicium: & ut Seruius frater tuus, quem literatissimum fuisse iudico, facile diceret, hic uersus Plauti non est, hic est; quòd tritas haberet aures notandis generibus poetarum, & consuetudine legendi: sic audio Cæsarem, cum uolumina iam confecerit ἀπροσδογμάτων, si quid afferatur ad eum pro meo, quod meum non sit, reijcere solere. quod eo nunc magis facit, quia uiuunt

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

mecum fere quotidie illius familiares. incidunt autem in sermone uario multa, quæ fortasse illis, cum dixi, nec illiterata, nec insulsa esse uideantur. hæc ad illum cum reliquis actis perferuntur: ita enim ipse mandauit. sic fit, ut, si quid præterea de me audiat, non audiendum putet. quamobrem Oenomao tuo nihil utor: etsi posuisti ioco uersus Accianos. sed quæ est inuidia? aut quid nunc mihi inuideri potest? uerum fac esse omnia. sic uideo philosophis placuisse, ijs, qui mihi soli uidentur uim uirtutis tenere: NIHIL esse sapientis præstare, nisi culpam: qua uideor mihi dupliciter carere: & quòd ea senserim, quæ rectissima fuerunt: & quòd, cum uiderem præsidij non satis esse ad ea obtinenda, uiribus certandum cum ualentioribus non putarim. ergo in officio boni ciuis certe non sum reprehendendus. reliquum est, ne quid stulte, ne quid temere dicam, faciam'ue contra potentes. id quoque puto esse sapientis. cætera uero, quid quisque me dixisse dicat, aut quo modo ille accipiat, aut qua fide mecum uiuant ij, qui me assidue colunt, & obseruant, præstare non possum. ita fit, ut et superiorum consiliorum conscientia, & præsentis temporis moderatione me consoler; & illam Accij similitudinem non modo iam ad inuidiam, sed ad fortunam transferam: quam existimo leuem, & imbecillam ab animo firmo, & graui, tanquam fluctum à saxo, frangi oportere. etenim cum plena sint monimenta Græcorum, quemadmodum sapientissimi uiri regna tulerint uel Athenis, uel Syracusis, cum seruientibus suis ciuitatibus fuerint ipsi quodammodo liberi: ego me non putem tueri meum statum sic posse,

ut neque offendam animum cuiuſquam, nec frangam dignitatem meam? Nunc uenio ad iocationes tuas; quando tu ſecundum Oenomaum Accij, non, ut olim ſolebat, Attellanum, ſed, ut nunc fit, Mimum introduxiſti. quem tu mihi Popilium, quem denarium narras? quam tyrotarichi patinam? facilitate mea iſta ferebantur antea: nunc mutata res eſt. Hirtium ego, & Dolabellam dicendi diſcipulos habeo, cœnandi magiſtros: puto enim te audiſſe, (ſi forte ad uos omnia perferuntur) illos apud me declamitare, me apud illos cœnitare. tu autem quòd mihi bonam copiam eiures, nihil eſt. tum enim cum rem augebas, quæſtiunculis te faciebam attentiorem: nunc cum tam æquo animo bona perdas, non eo ſis conſilio, ut, cum me hoſpitio recipias, æſtimationem te aliquam putes accipere. etiam hæc leuior eſt plaga ab amico, quàm à debitore. nec tamen eas cœnas quæro, ut magnæ reliquiæ fiant. quod erit, magnificum ſit, & lautum. memini, te mihi Phameæ cœnam narrare: temperius fiat: cætera eodem modo. quòd ſi perſeueras me ad matris tuæ cœnam uocare, feram id quoque: uolo enim uidere animum, qui mihi audeat iſta, quæ ſcribis, apponere, aut etiam polypum Miniani Iouis ſimilem. crede mihi, non audebis. ante meum aduentum fama ad te de mea noua lauticia ueniet: eam extimeſces. neque eſt, quòd in promulſide ſpei ponas aliquid: quam totam ſuſtuli: ſolebam enim antea delectari oleis, & lucanicis tuis. ſed quid hæc loquimur? liceat modo iſtò uenire. tu uero (uolo enim abſtergere animi tui metum) ad tyrotarichum antiquum redi. ego tibi unum ſumptum afferam, quòd, balneum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

calfacias, oportebit: cætera more noſtro. ſuperiora illa luſimus. De uilla Seliciana & curaſti diligenter, & ſcripſiſti facetiſſime. itaque puto me prætermiſſurum: ſalis enim ſatis eſt, Sannionum parum. Vale.

M. CICERO PAPIRIO PAETO. S. D.

NOn tu homo ridiculus es, qui, cum Balbus noſter apud te fuerit, ex me quæras, quid de iſtis municipijs, & agris futurum putem? quaſi aut ego quidquam ſciam, quod iſte neſciat: aut, ſi quid aliquando ſcio, non ex iſto ſoleam ſcire. immo uero, ſi me amas, tu fac, ut ſciam, quid de nobis futurum ſit: habuiſti enim in tua poteſtate, ex quo uel ex ſobrio, uel certe ex ebrio ſcire poſſes. ſed ego iſta mi Pæte non quæro: primum quia de lucro prope iam quadriennium uiuimus; ſi aut hoc lucrum eſt, aut hæc uita, ſuperſtitem reip. uiuere: deinde quòd ſcire quoque mihi uideor, quid futurum ſit: fiet enim, quodcunque uolent, qui ualebunt: ualebunt autem ſemper arma. nobis igitur ſatis eſſe debet, quidquid conceditur. hoc ſi quis pati non potuit, mori debuit. Veientem quidem agrum, & Capennatem metiuntur. hic non longe abeſt à Tuſculano. nihil tamen timeo: fruor, dum licet: opto, ut ſemper liceat. ſi id minus contigerit: tamen, quando ego, uir fortis, idemq; philoſophus, uiuere pulcherrimum duxi, non poſſum eum non diligere, cuius beneficio id conſecutus ſum. qui ſi cupiat eſſe remp. qualem fortaſſe & ille uult, et omnes optare debemus: quid faciat, tamen non habet; ita ſe cum multis colli-

gauit. ſed longius progredior : ſcribo enim ad te. hoc tamen ſcito, non modo me, qui conſilijs non interſum, ſed ne ipſum quidem principem ſcire, quid futurum ſit: nos enim illi ſeruimus, ipſe temporibus. ita nec ille, quid tempora poſtulatura ſint ; nec nos, quid ille cogitet, ſcire poſſumus. hæc tibi antea non reſcripſi, non quo ceſſator eſſe ſolerem, præſertim in literis : ſed cum exploratí nihil haberem, nec tibi ſolicitudinem ex dubitatione mea, nec ſpem ex affirmatione afferre uolui. illud tamen aſcribam, quod eſt ueriſſimum, me his temporibus adhuc de iſto periculo nihil audiſſe. tu tamen pro tua ſapientia debebis optare optima, cogitare difficillima, ferre, quæcunque erunt. Vale.

CICERO S. D. PAPIRIO PAETO.

CVm eſſem otioſus in Tuſculano, propterea quòd diſcipulos obuiam miſeram, ut ijdem me quammaxime conciliarent familiari ſuo : accepi tuas literas pleniſſimas ſuauitatis : ex quibus intellexi, probari tibi meum conſilium, quòd, ut Dionyſius tyrannus, cum Syracuſis expulſus eſſet, Corinthi dicitur ludum aperuiſſe, ſic ego, ſublatis iudicijs, amiſſo regno forenſi, ludum quaſi habere cœperim. quid quæris? me quoque delectat conſilium : multa enim conſequor. primum, id quod maxime nunc opus eſt, munio me ad hæc tempora. id cuiuſmodi ſit, neſcio : tantum uideo, nullius adhuc conſilia me huic anteponere : niſi forte mori melius fuit : in lectulo, fateor ; ſed non accidit : in acie non fui. cæteri quidem, Pompeius, Lentulus tuus,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

Scipio, Afranius fœde perierunt. at Cato præclare. iam isthuc quidem, cum uolemus, licebit: demus modo operam, ne tam necesse nobis sit, quàm illi fuit: id quod agimus. ergo hoc primum. sequitur illud: ipse melior fio, primum ualetudine, quam, intermissis exercitationibus, amiseram: deinde ipsa illa, si qua fuit in me, facultas orationis, nisi me ad has exercitationes retuliſſem, exaruiſſet. Extremum illud est, quod tu, nescio, an primũ putes: plures iam pauones confeci, quàm tu pullos columbinos. tu istic te Atteriano iure delectato, ego me hic Hirtiano. ueni igitur, si uires, & disce iam περιεγόμενα, quæ quæris: etsi sus Mineruam. sed quando, ut uideo, æstimationes tuas uendere non potes, neque ollam denariorum implere: Romam tibi remigrandum est. satius est hic cruditate, quàm isthic fame. uideo te bona perdidisse: spero idem istuc familiares tuos. actum igitur de te est, nisi prouides. potes mulo isto, quem tibi reliquum dicis esse, quando cantherium comediſti, Romam peruehi. sella tibi erit in ludo, tanquam hypodidascalo, proxima: eam puluinus sequetur. Vale.

M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

TAmen à malitia non discedis: tenuiculo apparatu significas Balbum fuisse contentum. hoc uideris dicere, cum reges tam sint continentes, multo magis consulares esse oportere. nescis, me ab illo omnia expiscatum: recta enim à porta domũ meam

uenisse. neque hoc admiror, quòd non ad tuam potius, sed illud, quòd nec ad suam. ego autem tribus primis uerbis, Quid noster Pætus? at ille adiurans, nusquam se unquam libentius. hoc si uerbis assecutus es, aures ad te afferam non minus elegantes: sin autem obsonio, peto à te, ne pluris esse Balbos, quàm disertos putes. me quotidie aliud ex alio impedit. sed si me expediero, ut in ista loca uenire possim: non committam, ut te sero à me certiorem factum putes. Vale.

M. CICERO S. D. PAPIRIO PAETO.

D *Vpliciter delectatus sum tuis literis: & quòd ipse risi: & quòd te intellexi iam posse ridere. me autem à te, ut scurram uelitem, malis oneratum esse, non moleste tuli. illud doleo, in ista loca uenire me, ut constitueram, non potuisse: habuisses enim non hospitem, sed contubernalem: at quem uirum? non eum, quem tu es solitus promulside conficere. integram famem ad ouum affero: itaq; ad assum uitulinũ opera perducitur. illa mea, quæ solebas antea laudare, ὁ hominem facilem, ὁ hospitem non grauem, abierunt: nam omnem nostram de rep. curam, cogitationem de dicenda in senatu sententia, cõmentationem causarum abiecimus: in Epicuri nos, aduersarij nostri, castra coniecimus, nec tamen ad hanc insolentiam, sed ad illam tuam lauticiam, ueterem dico, cum in sumptum habebas: etsi nunquam plura prædia habuisti. proinde te para: cum homine edaci tibi res est, & qui iam aliquid intelligat. ὁ ἀμαθεῖς autem homines scis,*

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quàm insolentes sint. dediscendæ tibi sunt sportellæ, & artolagani tui. nos iam ex areis tantum habemus, ut Verrium tuum, & Camillum, qua munditia homines? qua elegantia? uocare sæpius audeamus. sed uide audaciam: etiam Hirtio cœnam dedi, sine pauone tamen. in ea cœna cocus meus præter ius feruens nihil potuit imitari. hæc igitur est nunc uita nostra. mane salutamus domi & bonos uiros multos, sed tristes, & hos lætos uictores, qui me quidem perofficiose, & peramanter obseruãt. ubi salutatio defluxit, literis me inuoluo, aut scribo, aut lego. ueniunt etiam, qui me audiant, quasi doctum hominem, quia paulo sum, quàm ipsi, doctior. inde corpori omne tempus datur, patriam eluxi iam & grauius, & diutius, quàm ulla mater unicum filium. sed cura, si me amas, ut ualeas; ne ego te iacente bona tua comedim: statui enim tibi ne ægroto quidem parcere. Vale.

M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

A In tandem? insanire tibi uideris, quòd imitere ũerborum meorũ, ut scribis, fulmina? tum insanires, si consequi non posses: cum uero etiã uincas, me prius irrideas, quàm te, oportet. quare nihil tibi opus est illud à Trabea, sed potius ἀποτόυγμα meum. ueruntamen quid tibi ego uideor in epistolis? nõne plebeio sermone agere tecũ? nec enim semper eodem modo. quid enim simile habet epistola aut iudicio, aut concioni? quin ipsa iudicia non solemus omnia tractare uno modo. priuatas causas, & eas tenues, agimus

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſubtilius: capitis, aut famæ, ſcilicet ornatius. epiſtolas uero quotidianis uerbis texere ſolemus. Sed tamen mi Pæte qui tibi uenit in mentem, negare, Papirium quenquam unquam niſi plebeium fuiſſe? fuerunt enim patricij minorum gentium: quorum princeps L. Papirius Mugillanus: qui conſul cũ L. Sempronio Atratino fuit, cum antea cenſor cum eodem fuiſſet, annis poſt R. C. CCCXII. ſed tum Papiſij dicebamini. poſt hunc, XIII fuerunt ſella curuli ante L. Papiriũ Craſſum, qui primus Papiſius eſt uocari deſitus. is dictator cum L. Papirio Curſore, magiſtro equitum, factus eſt, annis poſt R. C. CCCCXV. & quadriennio poſt conſul cũ C. Duillio. hunc ſecutus eſt Curſor, homo ualde honoratus: deinde L. Maſſo ædilicius: inde multi Maſſones: quorum quidem tu omnium patriciorum imagines habeas, uolo. deinde Carbones, & Turdi inſequuntur. hi plebeij fuerunt: quos contemnas, cenſeo: nam præter hunc Cn. Carbonem. quem Damaſippus occidit, ciuis è rep. Carbonum nemo fuit. cognouimus Cn. Carbonem, & eius fratrem ſcurram: quid his improbius? de hoc amico meo, Rubriæ filio, nihil dico. tres illi fratres fuere, P. C. M. Carbones. Publius Flacco accuſante condemnatus: fugit Marcus ex Sicilia. Caius, accuſante Lucio Craſſo, cantharidas ſumpſiſſe dicitur. is tribunus pl. ſeditioſus, & P. Africano uim attuliſſe exiſtimatus eſt. hoc uero, qui Lilybæi à Pompeio noſtro interfectus eſt, improbior nemo, meo iudicio, fuit. iam, pater eius accuſatus à M. Antonio, ſutorio atramẽto abſolutus putatur. quare ad patricios, cenſeo, reuertare: plebeij quàm fuerint importuni, uides. Vale.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

A Mo uerecundiam, uel potius libertatem loquendi. atque hoc Zenoni placuit, homini mehercule acuto: etsi Academiæ nostræ cum eo magna rixa est. sed, ut dico, placet Stoicis suo quáque rem nomine appellare. sic enim dissérunt, nihil esse obscœnum, nihil turpe dictu: nam si quod sit in obscœnitate flagitium, id aut in re esse, aut in uerbo; nihil esse tertium. in re non est. itaque non modo in comœdijs res ipsa narratur, ut ille in Demiurgo Modo, (forte nosti canticum: meministi Roscium) ita me destituit nudum: totus est sermo uerbis tectus, re impudentior: sed etiam in tragœdijs. quid est enim illud? Quæ mulier una? quid, inquam, est? Vsurpata duplex cubile? quid illud? Pheræi hic cubile inire est ausus. quid est? Virginem me quondam inuitam per uim uiolat. Iupiter bone, uiolat? atqui idem significat, sed alterũ nemo tulisset. uides igitur, cum eadem res sit, quia uerba non sint, nihil uideri turpe. ergo in re non est; multo minus in uerbis. si enim quod uerbo significatur, id turpe non est: uerbum, quod significat, turpe esse non potest. anum appellas alieno nomine: cur non suo potius? si turpe est, ne alieno quidem: si non est, suo potius. caudam antiqui penem uocabant, ex quo est propter similitudinẽ peniculus: at hodie penis est in obscœnis. at uero Piso ille Frugi in annalibus suis queritur, adolescentes peni deditos esse. quod tu in epistola appellas suo nomine, ille tectius penem. sed quia multis, factum est tam obscœnum, quàm id uerbum, quo

tu usus es. quid, quod uulgo dicitur, cum nos te uolumus conuenire, num obscœnum est? memini in senatu disertum consularem ita eloqui, hanc culpam maiorem, an illam dicam? potuit obscœnius? non, inquis: non enim ita sensit, non ergo in uerbo est. docui autem in re non esse. nusquam igitur est. liberis dare operam, quàm honeste dicitur: etiam patres rogant filios: eius operæ nomen non audent dicere. Socratem fidibus docuit nobilissimus fidicen. is Connus uocitatus est. num id obscœnum putas? cum loquimur terni, nihil flagitij dicimus, at cum bini, obscœnum est: Græcis quidem, inquies. nihil est ergo in uerbo: quando & ego Græce scio: & tamen tibi dico bini, idq; tu facis, quasi ego Græce, non Latine dixerim. ruta, & menta, recte utrunque. uolo mentam pusillam ita appellare, ut rutulam: non licet. bella tectoriola dicis: dic ergo etiam pauimenta isto modo: non potes. uides igitur nihil esse, nisi ineptias; turpitudinem nec in uerbo esse, nec in re, itaque nusquam esse. ergo in uerbis honestis obscœna ponimus. quid enim, non honestum uerbum est diuisio? at inest obscœnũ, cui respondet intercapedo. nunc hæc ergo obscœna sunt? nos autem ridicule, si dicimus, ille patrem strangulauit, honorem non præfamur: sin de Aurelia aliquid, aut Lollia, honos præfandus est. & quidem iam nõ etiam obscœna uerba pro obscœnis sunt. batuit, inquit, impudenter: depsit, multo impudentius. atqui neutrũ est obscœnum. STVLTORVM plena sunt omnia. testes uerbum honestissimum in iudicio, alio loco non nimis. at honesti Colei Lanuuini, Cliternini non honesti. quid? ipsa res modo honesta,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

modo turpis. ſuppedit, flagitium eſt. iam erit nudus in balneo: non reprehendes. Habes ſcholam Stoicam. ὁ σφὸς εὐθυῤῥήμων ἔσῃ quam multa ex uno uerbo tuo? te aduerſus me omnia audere, gratum eſt. ego ſeruo, & ſeruabo (ſic enim aſſueui) Platonis uerecundiam. itaque tectis uerbis ea ad te ſcripſi, quæ apertiſſimis agunt Stoici. ſed illi etiam crepitus aiunt æque liberos, ac ructus eſſe oportere. honorem igitur calendis Martijs. Tu me diliges, & ualebis.

M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

HEri ueni in Cumanũ: cras ad te fortaſſe. ſed cum certum ſciam, faciam te paulo ante certiorem. etſi M. Ceparius, cum mihi in ſilua Gallinaria obuiam ueniſſet, quæſiſſemq́; quid ageres, dixit te in lecto eſſe, quòd ex pedibus laborares. tuli ſcilicet moleſte, ut debui: ſed tamen conſtitui ad te uenire, ut & uiderem te, & uiſerem, & cœnarem etiam: non enim arbitror cocum etiam te arthriticũ habere. expecta igitur hoſpitem cum minime edacem, tum inimicum cœnis ſumptuoſis. Vale.

M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

RVfum iſtum, amicum tuum, de quo iterum iam ad me ſcribis, adiuuarem, quantum poſſem, etiam ſi ab eo læſus eſſem, cum te tantopere uiderem eius cauſa laborare. cum uero et ex tuis literis, & illius ad me miſſis intelligam, & iudicem, magnæ curæ ei ſalutem meam fuiſſe: non poſſum ei nõ amicus eſſe, neque ſolum tua cõmendatione, quæ apud

me, ut debet, ualet plurimum, sed etiam uoluntate, ac iudicio meo. uolo enim te scire mi Pæte, initiũ mihi suspicionis, et cautionis, et diligentiæ fuisse literas tuas. quibus literis congruentes fuerunt aliæ postea multorũ. nam & Aquini, & Fabrateriæ consilia sunt inita de me, quæ te uideo inaudisse. & quasi diuinarẽt, quàm his molestus essem futurus, nihil aliud egerunt, nisi me ut opprimerẽt. quod ego non suspicans, incautior fuissem, nisi à te admonitus essem. quamobrem iste tuus amicus apud me commendatione non eget. utinam ea fortuna reip. sit, ut ille me quamgratissimum possit cognoscere. sed hæc hactenus. Te ad cœnas itare desisse, moleste fero: magna enim te delectatione, & uoluptate priuasti: deinde etiam uereor, (licet enim uerum dicere) ne nescio quid illud, quod solebas, dediscas, & obliuiscare cœnulas facere. nam si tum, cum habebas, quos imitarere, non multum proficiebas: quid nunc te facturum putem? Spurina quidem, cum ei rem demonstrassem, & uitam tuam superiorem exposuissem: magnum periculum summæ reip. demonstrabat, nisi ad superiorem consuetudinem tum, cũ fauonius flaret, reuertisses: hoc tẽpore ferri posse, si forte tu frigus ferre nõ posses. sed mehercule mi Pæte, extra iocum, moneo te, quod pertinere ad beate uiuendum arbitror, ut cum uiris bonis, iucundis, amãtibus tui uiuas. nihil est aptius uitæ, nihil ad beate uiuendum accommodatius. nec id ad uoluptatem refero, sed ad communitatem uitæ, atque uictus, remissionemq; animorum, quæ maxime sermone efficitur familiari, qui est in conuiuijs dulcissimus: ut sapientius nostri, quàm Græci: illi συμπόσια,

aut

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

aut συνδειπνα, id est compotationes, aut concœnationes: nos conuiuia, quòd tum maxime simul uiuitur. Vides, ut te philosophando reuocare coner ad cœnas? Cura ut ualeas. id foris cœnitando facillime consequere. sed caue, si me amas, existimes me, quòd iocosius scribam, abiecisse curam reip. sic tibi mi Pæte persuade, me dies, & noctes nihil aliud agere, nihil curare, nisi ut mei ciues salui, liberiq; sint. nullum locum prætermitto monendi, agendi, prouidendi. hoc denique animo sum, ut, si in hac cura, atque administratione uita mihi ponenda sit, præclare actum mecum putem. Etiam atque etiam uale.

M. CICERO, IMP. PAPIRIO PAETO S.

S Vmmum me ducem literæ tuæ reddidere. plane nesciebam te tam peritum esse rei militaris. Pyrrhi te libros, et Cineæ uideo lectitasse. itaque obtemperare cogito præceptis tuis, hoc amplius, nauicularum habere aliquid in ora maritima. contra equitem Parthum negant ullam armaturam meliorem inueniri posse. sed quid ludimus? nescis, quo cum imperatore tibi negotium sit. Κύρου παιδείαν, quam contriueram legendo, totam in hoc imperio explicaui. sed iocabimur alias coram, &, ut spero, breui. nunc ades ad imperandum, uel ad parendum potius: sic enim antiqui loquebantur. Cum M. Fabio, quod scire te arbitror, summus mihi est usus: ualdeq; eum diligo cum propter summam probitatem eius, ac singularem modestiam, tum quòd in ijs controuersijs, quas ha-

beo cum tuis combibonibus Epicureis, optima opera eius uti ſoleo. is cum ad me Laodiceam ueniſſet; mecumq; eum ego eſſe uellem: repente percuſſus eſt atrociſſimis literis; in quibus ſcriptum erat, fundum Herculanenſem à Q. Fabio fratre proſcriptum eſſe, qui fundus cum eo communis eſſet. id M. Fabius pergrauiter tulit; exiſtimauitq;, fratrem ſuum, hominem non ſapientem, impulſu inimicorum ſuorum eò progreſſum eſſe. nunc, ſi me amas, mi Pæte negotium totum ſuſcipe, moleſtia Fabium libera. auctoritate tua nobis opus eſt, & conſilio, & etiam gratia. noli pati, litigare fratres, & iudicijs turpibus conflictari. Matonem, & Pollionem inimicos habet Fabius. quid multa? non mehercule tam perſcribere poſſum, quàm mihi gratum feceris, ſi otioſum Fabium reddideris. id ille in te poſitum eſſe putat, mihiq; perſuadet. Vale.

M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Accubueram hora nona, cum ad te harum exemplum in codicillis exaraui. dices, ubi? apud Volumnium Eutrapelum: & quidem ſupra me Atticus, infra Verrius, familiares tui. miraris tam exhilaratam eſſe ſeueritatem noſtram? quid ergo faciam? te conſulo, qui philoſophum audis. angar? excruciem'ne me? quid aſſequar? deinde quem ad finem? uiuas, inquis, in literis. an quidquam me aliud agere cenſes? haud poſſem uiuere, niſi in literis uiuerem. ſed eſt earum etiam non ſatietas, ſed quidam modus. à quibus cum diſceſſi, etſi minimum mihi eſt in cœ

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

na, quod tu unum ζήτημα Dioni philoſopho poſuiſti: tamen quid potius faciam, prius quàm me dormitum conferam, non reperio. audi reliqua. infra Eutrapelum Cyteris accubuit. in eo igitur, inquis, conuiuio Cicero illle, Quem aſpectabant, cuius ob os Graij ora obuertebant ſua? non mehercule ſuſpicatus ſum illam afore: ſed tamen ne Ariſtippus quidem ille Socraticus erubuit, cum eſſet obiectum, habere eum Laida: habeo, inquit, Laida: non habeor à Laide. græce hoc melius. tu, ſi uoles, interpretabere. me uero nihil iſtorum ne iuuenem quidem mouit unquam, nedum ſenem. conuiuio delector. ibi loquor aliquid, quod in ſolum, ut dicitur: & gemitum in riſus maximos transfero. an tu id melius, qui etiam philoſophum irriſeris? cum ille, ſi quis quid quæreret, dixiſſet, cœnam te quærere à mane dixeris. ille Baro te putabat quæſiturum, unum cœlum eſſet, an innumerabilia. quid ad te? at hercule cœna nunquid ad te? ibi præſertim? ſic igitur uiuitur: quotidie aliquid legitur, aut ſcribitur: deinde, ne amicis nihil tribuamus, epulamur unà non modo non contra legem, ſi ulla nunc lex eſt, ſed etiam intra legem, & quidem aliquanto. quare nihil eſt, quod aduentum noſtrum extimeſcas. non multi cibi hoſpitem accipies, ſed multi ioci. Vale.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM, AD PLANCVM, ET ALIOS, LIBER X.

M. CICERO L. PLANCO, IMP. CONS. DES. S. D.

ET abfui proficiſcens in Græciam: & poſteaquam de medio curſu reip. ſum uoce reuocatus, nunquam per M. Antonium quietus fui. cuius tanta eſt non inſolentia, (nam id quidem uulgare uitium eſt) ſed immanitas, non modo ut uocem, ſed ne uultum quidem liberum poſſit ferre cuiuſquam. itaque mihi maxima cura eſt, non de mea quidem uita, cui ſatisfeci uel ætate, uel factis, uel (ſi quid etiam hoc ad rem pertinet) gloria: ſed me patria ſolicitat, in primiſq; mi Plance expectatio conſulatus tui: quæ ita longa eſt, ut optandum ſit, ut poſſimus ad id tempus reip. ſpiritum ducere. quæ poteſt enim ſpes eſſe in ea rep. in qua hominis impotentiſſimi, atque intemperatiſſimi armis oppreſſa ſunt omnia? & in qua nec ſenatus, nec populus uim habet ullam? nec leges ullæ ſunt, nec iudicia, nec omnino ſimulacrum aliquod, aut ueſtigium ciuitatis? ſed quando acta omnia mitti ad te arbitrabar; nihil erat, quod ſingulis de rebus ſcriberem. Illud autem erat amoris mei, quem à tua pueritia ſuſceptum non ſeruaui ſolum, ſed etiam auxi; monere te, atque hortari, ut in remp. omni cogitatione, curáq; incumberes. quæ ſi ad tuum tempus perducitur, faci-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

lis gubernatio est: ut perducatur autem, magnæ tum diligentiæ est, tum etiam fortunæ. sed & te aliquanto ante, ut spero, habebimus: et præterquam quòd reip. consulere debemus, tamen tuæ dignitati ita fauemus, ut omne nostrum consilium, studium, officium, operam, laborem, diligentiam ad amplitudinem tuam conferamus. ita facillime et reip. quæ mihi carissima est, et amicitiæ nostræ, quam sanctissime nobis colendam puto, me intelligo satisfacturũ. Furnium nostrum tanti à te fieri, quantum ipsius humanitas, & dignitas postulat, nec miror & gaudeo: teq; hoc existimare uolo, quidquid in eum iudicij, officijq; contuleris, id ita me accipere, ut in me ipsum te putem contulisse. Vale.

Cal. Oct.
p. u. cond. 710.
2.

M. CICERO L. PLANCO, IMP. CONS. DES. S. D.

MEum studium honori tuo pro necessitudine nostra non defuisset, si aut tuto in senatum, aut honeste uenire potuissem. sed nec sine periculo quisquam libere de rep. sentiens uersari potest in summa impunitate gladiorum: nec nostræ dignitatis uidetur esse, ibi sententiam de rep. dicere, ubi me & melius, & propius audiant armati, quàm senatores. quapropter in priuatis rebus nullum neque officium, neque studium meum desiderabis: ne in publicis quidem, si quid erit, in quo me interesse necesse sit, unquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. in ijs autem rebus, quæ nihilo minus, ut ego absim, confici possunt, peto à te, ut me rationem habere uelis & salutis, & dignitatis meæ. Vale.

Nonis Oct.

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

7. M. CICERO L. PLANCO, IMP. CONS. DES. S. D.

C Vm ipsum Furnium per se uidi libentissime, tum hoc libentius, quòd illum audiens, te uidebar audire: nam & in re militari uirtutem, & in administranda prouincia iustitiam, & in omni genere prudentiam mihi tuam exposuit, et præterea mihi non ignotam in consuetudine, & familiaritate suauitatem tuam: adiunxit præterea summam erga se liberalitatem. quæ omnia mihi iucunda, hoc extremum etiam gratum fuit. ego Plance necessitudinem constitutam habui cum domo uestra ante aliquanto, quam tu natus es; amorem autem erga te ab ineunte pueritia tua, confirmata iam ætate familiaritatem, cum studio meo, tum iudicio tuo constitutam. his de causis mirabiliter faueo dignitati tuæ: quam mihi tecum statuo esse communem. omnia summa consecutus es uirtute duce, comite fortuna: eaq; es adeptus adolescens, multis inuidentibus, quos ingenio, industriaq; fregisti. nunc me amantissimum tui, nemini concedentem, qui tibi uetustate necessitudinis potior possit esse, si audies: omnem tibi reliquæ uitæ dignitatem ex optimo reip. statu acquires. scis profecto, (nihil enim te fugere potuit) fuisse quoddam tempus, cum homines existimarent, te nimis seruire temporibus. quod ego quoque existimarem, si te ea, quæ patiebare, probasse etiam arbitrarer. sed cum intelligerem, quid sentires: prudenter te arbitrabar uidere, quid posses. nunc alia ratio est omnium rerum. tuum iudicium est, idq; liberum. con-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſul es deſignatus, optima ætate, ſumma eloquentia, ma xima orbitate reip. uirorum talium . incumbe per deos immortales in eam curam, & cogitationem, quæ tibi ſummam dignitatem, & gloriam afferat . unus au= tem eſt, hoc præſertim tempore, per tot annos rep. de= uexata, reip. bene gerendæ curſus ad gloriam. hæc, a= more magis impulſus, ſcribenda ad te putaui, quàm quòd arbitrarer, te monitis, & præceptis meis egere : ſciebam enim, ex iiſdem te hæc haurire fontibus, ex quibus ipſe hauſeram. quare modum faciam. hoc tan= tum ſignificandum putaui, ut potius amorem tibi oſten derem meum, quàm oſtentarem prudentiam. interea, quæ ad dignitatem tuam pertinere arbitrabor, ſtudio= ſe, diligenterq; curabo. Vale.

PLANCVS CICERONI S. D.

RAtiſſimæ mihi tuæ literæ fuerunt, quas ex G Furnij ſermone te ſcripſiſſe animaduerti . ego autem præteriti temporis excuſationem affe= ro, quòd te profectum audieram, nec multo ante rediſſe ſciui, quàm ex epiſtola tua cognoui : nullum enim in te officium, ne minimum quidem, ſine maxima cul pa uideor poſſe præterire . in quo tuendo habeo cauſas plurimas, uel paternæ neceſſitudinis, uel meæ à pueri= tia obſeruantiæ, uel tui erga me mutui amoris . quare mi Cicero, quod mea, tuaq; patitur ætas, perſuade tibi, te unum eſſe, in quo ego colendo patriam mihi conſti= tuerim ſanctitatem. omnia igitur tua cõſilia mihi non magis prudentiæ plena, quæ ſumma eſt, uidentur, quàm fidelitatis, quam ego ex mea conſcientia metior.

quare ſi aut aliter ſentirem, certe admonitio tua me reprimere; aut, ſi dubitarem, hortatio impellere poſſet, ut id ſequerer, quod tu optimum putares. nunc uero quid eſt, quod me in aliam partem trahere poſſit? quæcunque in me bona ſunt, aut fortunæ beneficio tributa, aut meo labore parta, etſi à te propter amorem carius ſunt æſtimata, tamen uel inimiciſſimi iudicio tanta ſunt, ut præter bonam famam nihil deſiderare uideantur. quare hoc unum tibi perſuade, quantum uiribus eniti, conſilio prouidere, auctoritate mouere potuero, hoc omne reip. ſemper futurum. non eſt ignotus mihi ſenſus tuus: neque, ſi facultas, optabilis mihi quidem, tui præſentis eſſet, unquam à tuis conſilijs diſcreparem: nec nunc committam, ut ullum meum factum reprehendere iure poſſis. Sum in expectatione omnium rerum, quid in Gallia citeriore, quid in urbe Ianuario menſe geratur, ut ſciam. interim maximam hic ſolicitudinem, curamq; ſuſtineo, ne inter aliena uitia hæ gentes noſtra mala ſuam putent occaſionem. quòd ſi perinde, ut ipſe mereor, mihi ſucceſſerit: certe & tibi, cui maxime cupio, & omnibus uiris bonis ſatisfaciam. Fac ualeas, meq; mutuo diligas.

CICERO PLANCO, IMP. CONS. DES. S. P. D.

Inas à te accepi literas eodem exemplo: quod ipſum argumento mihi fuit diligentiæ tuæ: intellexi enim te laborare, ut ad me tuæ expectatiſſimæ literæ perferrentur. ex quibus cepi fructum duplicem, mihiq; in comparatione difficilem ad iudican

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

dum, amorem ne erga me tuum, an animum in rẽp. pluris æstimandum putarem. est omnino patriæ caritas meo quidem iudicio maxima: sed amor, uoluntatisq; coniunctio plus certe habet suauitatis. itaque commemoratio tua paternæ necessitudinis, beneuolẽtiæq; eius, quam erga me à pueritia contulisses, cæterarumq; rerum, quæ ad eam sententiam pertinebant, incredibilẽ mihi lætitiam attulerat. rursus declaratio animi tui, quem haberes de rep. quemq; habiturus esse, mihi erat iucundissima: eoq; maior erat hæc lætitia, quòd ad illa superiora accedebat. itaque te non hortor solum mi Plance, sed plane etiam oro, quod feci ijs literis, quibus tu humanissime respondisti; ut tota mente, omniq; animi impetu in remp. incumbas. nihil est, quod tibi maiori fructui, gloriæq; esse possit: NEC quidquam ex omnibus rebus humanis est præclarius, aut præstãtius, quàm de rep. bene mereri. adhuc enim patitur tua summa humanitas, & sapientia, me, quod sentiam, libere dicere. fortuna suffragante uideris res maximas consecutus. quod quanquam sine uirtute non potuisses: tamen ex maxima parte ea, quæ es adeptus, fortunæ, temporibusq; tribuuntur. his temporibus difficillimis, reip. quidquid subueneris, id erit totum, & proprium tuum. incredibile est omnium ciuium, latronibus exceptis, odium in Antonium. magna spes in te, & in tuo exercitu, magna expectatio. cuius per deos gratiæ, gloriæq; caue tempus amittas. sic moneo, ut filium: sic faueo, ut mihi: sic hortor, ut & pro patria, & amicissimum. Vale.

CICERO PLANCO, IMP. CONS. DES. S. D.

QVæ locutus est Furnius noster de animo tuo in remp. ea gratissima fuerunt senatui, populóq; R. probatissima. quæ autẽ recitatæ sunt literæ in senatu, nequaquam consentire cum Furnij oratione uisæ sunt. pacis enim auctor eras, cum collega tuus, uir clarissimus, à fœdissimis latronibus obsideretur. qui aut positis armis pacem petere debent: aut, si pugnantes eam postulant, uictoria pax, non pactione, parienda est. sed de pace literæ uel Lepidi, uel tuæ quam in partẽ acceptæ sint, ex uiro optimo, fratre tuo, & C. Furnio poteris cognoscere. me autem impulit tui caritas, ut quanquam nec tibi ipsi consilium deesset, et fratris, Furnijq; beneuolentia, fidelisq; prudentia tibi præsto esset futura, uellem tamen, meæ quoque auctoritatis, pro plurimis nostris necessitudinibus, præceptum ad te aliquod peruenire. crede igitur mihi Plance, omnes, quos adhuc gradus dignitatis consecutus sis, (es autem adeptus amplissimos) eos honorum uocabula habituros, non dignitatis insignia, nisi te cum libertate populi R. & cum senatus auctoritate coniunxeris. seiunge te quæso aliquando ab ijs, cum quibus te non tuum iudicium, sed temporum uincula coniunxerunt. complures in perturbatione reip. cõsules dicti: quorum nemo consularis habitus, nisi qui animo extitit in remp. consulari. talem igitur te esse oportet, qui primum te ab impiorum ciuium, tui dissimillimorũ, societate seiungas: deinde te senatui, bonisq; omnibus auctorẽ, prin-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cipem, ducem præbeas: poſtremo, ut pacem eſſe iudices non in armis poſitis, ſed in abiecto armorum, et ſeruitutis metu. hæc ſi & ages, & ſenties: tum eris non modo conſul, & conſularis, ſed magnus etiam conſul, & conſularis. ſin aliter: tum in iſtis ampliſſimis nominibus honorum non modo dignitas nulla erit, ſed erit ſumma deformitas. hæc, impulſus beneuolentia, ſcripſi paulo ſeuerius. quæ tu in experiendo ea ratione, quæ te digna eſt, uera eſſe cognoſces. XIII cal. Apr.

PLANCVS, IMP. CONS. DES. CICERONI S. D.

PLura tibi de meis conſilijs ſcriberem, rationẽq; omnium rerum redderem uerboſius, quo magis iudicares omnia me reip. præſtitiſſe, quæ & tua exhortatione excepi, & mea affirmatione tibi recepi: (non minus enim à te probari, quàm diligi, ſemper uolui: nec te magis in culpa defenſorem mihi paraui, quàm prædicatorem meritorũ meorum eſſe uolui) ſed breuiorem me duæ res faciunt: una, quòd publicis literis omnia ſum perſecutus: altera, quòd M. Variſidium, equitem Romanum, familiarem meum: ad te ipſum tranſire iuſſi, ex quo omnia cognoſcere poſſes. non mediusfidius mediocri dolore afficiebar, cum alij occupare poſſeſſionẽ laudis uiderentur: ſed uſque mihi temperaui, dum perducerem eò rem, ut dignum aliquid & conſulatu meo, & ueſtra expectatione efficerem. quod ſpero, ſi me fortuna non fefellerit, me conſecuturum: ut maximo præſidio reip. nos fuiſſe & nũc

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſentiant homines, & in poſterum memoria teneant. A te peto, ut dignitati meæ ſuffrageris; & quarum rerum ſpe ad laudem me uocaſti, harum fructu in reliquum facias alacriorẽ. non minus poſſe te, quàm uelle, exploratum mihi eſt. Fac ualeas, meq; mutuo diligas.

L. PLANCVS, IMP. CONS. DES. S. D. CONS. PRAETT. TRIBB. PL. S. P. PL. Q. R.

SI cui forte uideor diutius & hominum expectationem, & ſpem reip. de mea uoluntate tenuiſſe ſuſpenſam, huic prius excuſandum me eſſe arbitror, quàm de inſequenti officio quidquam ulli pollicendum: non enim præteritam culpam uideri uolo redemiſſe, ſed optimæ mentis cogitata iãpridem, maturo tempore enunciare. Non me præteribat, in tanta ſolicitudine hominum, & tam perturbato ſtatu ciuitatis fructuoſiſſimam eſſe profeſſionem bonæ uoluntatis: magnosq; honores ex ea re complures conſecutos uidebam. ſed cum in eum caſum me fortuna demiſiſſet, ut aut celeriter pollicendo magna in ſpe ad proficiendum impedimenta opponerem; aut, ſi in eo mihi temperauiſſem, maiores occaſiones ad opitulandum haberem: expeditius iter communis ſalutis, quàm meæ laudis, eſſe uolui. nam quis in ea fortuna, quæ mea eſt, & ab ea uita, quam in me cognitam hominibus arbitror, & cum ea ſpe, quam in manibus habeo, aut ſordidum quidquam pati, aut pernicioſum concupiſcere poteſt? ſed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impenſæ opus fuit, ut, quæ reip. bonisq; omni-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

bus polliceremur, exitu præstaremus; neque ad auxilium patriæ nudi cum bona uoluntate, sed cum facultatibus accederemus. confirmandus erat exercitus nobis, magnis sæpe præmijs solicitatus; ut ab rep. potius moderata, quàm ab uno infinita speraret. confirmandæ cõplures ciuitates, quæ superiore anno largitionibus, concessionibusq; præmiorum erant obligatæ; ut & illa uana putarent, & eadem à melioribus auctoribus petenda existimarent. alliciendæ etiã uoluntates reliquorum, qui finitimis prouincijs, exercitibusq; præfuerũt, ut potius cum pluribus societatem defendendæ libertatis iniremus, quàm cum paucioribus funestam orbis terrarum uictoriam pararemus. muniendi uero nosmet ipsi fuimus, aucto exercitu, auxilijsq; multiplicatis; ut cum præferremus sensus aperte, tum, etiã inuitis quibusdam, sciri quid defensuri essemus, non esset periculosum. itaque nunquã diffitebor, multa me, ut ad effectum horum consiliorum peruenirem, & simulasse inuitum, & dissimulasse cum dolore: quòd præmatura denunciatio boni ciuis imparati quàm periculosa esset, ex casu collegæ uidebam. quo nomine etiam C. Furnio legato, uiro forti, atque strenuo, plura etiam uerbo, quàm scriptura, mandata dedimus; ut & tectius ad uos perferrentur, & nos essemus tutiores: quibusq; rebus & communem salutem muniri, & nos armari conueniret, præcepimus. ex quo intelligi potest, curam reip. summæ defendendæ iampridem apud nos excubare. nunc, cum deum benignitate ab omni re simus paratiores, non solum bene sperare de nobis homines, sed explorate iudicare uolumus. legiones habeo quinque sub

ſignis, & ſua fide, uirtuteq; reip. coniunctiſſimas, et noſtra liberalitate nobis obſequentes: prouinciam omnium ciuitatum conſenſu paratiſſimam, et ſumma cõtentione ad officia certantem: equitatus, auxiliorumq; tantas copias, quantas hæ gentes ad defendendã ſuam ſalutem, libertatemq; conficere poſſunt. ipſe ita ſum animo paratus, uel prouinciã tueri, uel ire quò reſp. uocet, uel tradere exercitum, auxilia, prouinciamq;; ut uel omnem impetum belli in me conuertere nõ recuſem, ſi modo meo caſu aut confirmare patriæ ſalutem, aut periculum morari poſſim. hæc ſi, iam expeditis omnibus rebus, tranquilloq; ſtatu ciuitatis, polliceor, in damno meæ laudis, reip. commodo lætabor. ſin ad ſocietatem integerrimorum, & maximorũ periculorum accedam: conſilia mea æquis iudicibus ab obtrectatione inuidorum defendenda commendo. mihi quidem ipſi fructus meritorum meorum in reip. incolumitate ſatis magnus eſt paratus. eos uero, qui meam auctoritatem, & multo magis ueſtram fidem ſecuti, nec ulla ſpe decipi, nec ullo metu terreri potuerunt, ut commendatos uobis habeatis, petendum uidetur. Valete.

PLANCVS, IMP. CONS. DES. CICERONI S. P. D.

NIhil me tibi temere ſcripſiſſe, aut te cæteris de me fruſtra recepiſſe, lætor. certe hoc maius habes teſtimonium amoris mei, quo maturius tibi, quàm cæteris, conſilia mea uolui eſſe nota. in dies uero meritorum meorum fieri acceſſiones, peruidere te

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſpero, cognituru*m* magis recipio. quod ad me attinet mi Cicero (ita ab imminentibus malis reſp. me adiuuante liberetur) ſic honores, præmiaq; ueſtra ſuſpicio, conferenda certe cum immortalitate, ut ſine his nihil de meo ſtudio, perſeuerantiaq; ſim remiſſurus. niſi in multitudine optimorum ciuium impetus animi mei fuerit ſingularis, & opera præcipua: nihil ad meam dignitatem accedere uolo ſuffragatione ueſtra. concupiſco autem nihil mihi, contraq; ipſe pugno. ſed & temporis, & rei te moderatorem facile patior eſſe. NIHIL aut ſero, aut exigue à patria ciui tributum poteſt uideri. Exercitum ad VI cal. Maias Rhodanum traieci. magnis itineribus Viennam equites mille uia breuiore præmiſi. ipſe, ſi à Lepido non impediar, celeritate ſatisfaciam. ſin autem in itinere meo ſe oppoſuerit, ad tempus conſilium capiam. copias adduco & genere, & numero, & fidelitate firmiſſimas. Te, ut diligas me, ſi mutuo te facturum id ſcis, rogo. Vale.

CICERO PLANCO, IMP. CONS. DES. S. D.

ET ſi ſatis ex Furnio noſtro cognoueram, quæ tua uoluntas, quod conſilium de rep. eſſet: tamen lectis tuis literis, liquidius de toto ſenſu tuo iudicaui. quamobrem quanquam in uno prælio omnis fortuna reip. diſceptat. quod quidem, cum hæc legeres, iam decretum arbitrabar fore: tamen ipſa fama, quæ de tua uoluntate percrebruit, magnam es laudem conſecutus. itaque ſi conſulem Romæ habuiſſe-

mus, declaratum esset à senatu cum tuis magnis honoribus, quàm gratus esset conatus, & apparatus tuus. cuius rei non modo non præterijt tempus, sed ne maturum quidem etiamnum meo quidem iudicio fuit. IS ENIM denique honos mihi uideri solet, qui non propter spem futuri beneficij, sed propter magna merita claris uiris defertur, & datur. quare, sit modo aliqua resp. in qua honos elucere possit: omnibus, mihi crede, amplissimis honoribus abundabis. IS AVTEM, qui uere appellari potest honos, non inuitamentum ad tempus, sed perpetuæ uirtutis est præmium. quamobrem mi Plance incumbe toto pectore ad laudem: subueni patriæ: opitulare collegæ: omnium gentium consensum, & incredibilem conspirationem adiuua. me tuorum consiliorum adiutorem, dignitatis fautorem, omnibus in rebus tibi amicissimum, fidelissimumq; cognosces: ad eas enim causas, quibus inter nos amore sumus, officijs, uetustate coniuncti, patriæ caritas accessit, eaq; effecit ut tuam uitam anteferrem meæ. IIII. cal. Apr.

PLANCVS CICERONI S. P. D.

IMmortales ago tibi gratias, agamq; dum uiuam: nam relaturum me, affirmare non possum: tantis enim tuis officijs non uideor mihi respondere posse: nisi forte, ut tu grauissime, diserrissime q; scripsisti, ita sensurus es, ut me referre gratiã putes, cum memoria tenebo. Si de filij tui dignitate esset

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſet actum, amabilius certe nihil facere potuiſſes. Primæ tuæ ſententiæ infinitis cum muneribus, poſteriores ad tempus arbitriumq; amicorum meorum compoſitæ, oratio aſſidua & perpetua de me, iurgia cum obtrectatoribus propter me, notiſſima mihi ſunt. quare non mediocris adhibenda mihi eſt cura, ut reip. me ciuem dignum tuis laudibus præſtem, in amicitia tua memorem, atque gratum. quod reliquum eſt, tuum munus tuere: et me, ſi, quem eſſe uoluiſti, eum exitu, rebusq; cognoſcis, defende, ac ſuſcipe. Cum Rhodanum copias traiecissem, fratremq; cũ tribus millibus equitum præmiſiſſem, ipſe iter ad Mutinam dirigerem: in itinere de prælio facto, Brutoq; & Mutina obſidione liberatis audiui. animaduerti nullum alium receptum Antonium, reliquiasq;, quæ cum eo eſſent, habere, niſi in his partibus: duasq; ei ſpes eſſe propoſitas; unam Lepidi, ipſius alteram exercitus: quòd quædam pars exercitus non minus furioſa eſt, quàm qui cum Antonio fuerunt. equitatum reuocaui: ipſe in Allobrogibus conſtiti, ut perinde ad omnia paratus eſſem, ac res me moneret. ſi nudus huc ſe Antonius conferet, facile mihi uideor per me ſuſtinere poſſe, remq; publicam ex ueſtra ſententia adminiſtrare, quamuis ab exercitu Lepidi recipiatur. ſi uero copiarum aliquid ſecum adducet, & ſi decima legio ueterana, quæ noſtra opera reuocata cum reliquis eſt, ad eundem furorem redierit: tamen, ne quid detrimenti fiat, dabitur opera à me: idq; me præſtaturum ſpero, dum iſthinc copiæ reijciantur, coniunctæq; nobiſcum facilius perditos opprimant. hoc tibi ſpondeo mi Cicero, neque animum, neque dili-

UNIVERSIDAD DE HUELVA

gentiam mihi defuturam. cupio mehercule nullam resi duam solicitudinem esse: sed si fuerit, nec animo, nec beneuolentiæ, nec patientiæ cuiusquam pro uobis cedam. do quidem ego operam, ut etiam Lepidum ad huius rei societatem incitem: omniáq; ei obsequia polliceor, si modo remp. respicere uolet. utor in hac re adiutoribus, interpretibusq; fratre meo, & Laterense, & Furnio nostro. non me impedient priuatæ offensiones, quo minus pro reip. salute etiam cum inimicissimo consentiam. quòd si nihil profecero, nihilo minus maximo sum animo, & maiore fortasse cum mea gloria uobis satisfaciam. Fac ualeas, meq; mutuo diligas.

CICERO PLANCO, IMP. CONS. DES. S.

E Tsi reip. causa maxime gaudere debeo, tantum ei te præsidij, tantum opis attulisse extremis pene temporibus: tamen, ita te uictorem complectar rep. recuperata, ut magnam partem mihi lætitiæ tua dignitas affert: quam & esse iam, & futuram amplissimam intelligo. caue enim putes, ullas literas unquam gratiores, quàm tuas, in senatu esse recitatas. idq; contigit tum meritorum tuorum in remp. eximia quadam magnitudine, tum uerborum, sententiarumq; grauitate. quod mihi quidem minime nouum, qui & te nossem, & tuarum literarum ad me missarum promissa meminissem, & haberem à Furnio nostro tua penitus consilia cognita: sed senatui maiora uisa sunt, quàm erant expectata: non quòd unquam de tua uoluntate dubitasset: sed nec quantum facere

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

posses, nec quò progredi uelles, exploratum satis habebat. itaque cum ad VII. id. Apr. mane mihi tuas literas M. Varisidius reddidisset, easq; legissem, incredibili gaudio sum elatus. cumq; magna multitudo optimorum uirorum, & ciuium me de domo deduceret, feci continuo omnes participes meæ uoluptatis. interim ad me uenit Munatius noster, ut consueuerat: et ego ei literas tuas ostendi: nihil dum enim sciebat: nam ad me primum Varisidius: idq; sibi à te mandatum esse dicebat. paulo post idem mihi Munatius eas literas legendas dedit, quas ipsi miseras, & eas, quas publice. placuit nobis, ut statim ad Cornutum, prætorem urb. literas deferremus, qui, quòd consules aberant, consulare munus sustinebat more maiorum. senatus est continuo conuocatus, frequensq; conuenit, propter famam, atque expectationem tuarum literarum. recitatis literis, oblata religio Cornuto est, pullariorum admonitu, non satis diligenter eum auspicijs operam dedisse. idq; à nostro collegio comprobatum est. itaque res dilata est in posterum. eo autem die magna mihi fuit pro tua dignitate contentio cum Seruilio. qui cum gratia effecisset, ut sua sententia prima pronunciaretur: frequens eum senatus reliquit, & in alia omnia discessit: meæq; sententiæ, quæ secunda pronunciata erat, cum frequens assentiretur senatus, rogatu Seruilij P. Titius intercessit. res in posterum dilata. uenit paratus Seruilius, Ioui ipsi iniquus, cuius in templo res agebatur. hunc quemadmodum fregerim, quantaq; contentione Titium intercessorem abiecerim, ex aliorum te literis malo cognoscere: unum hoc ex meis: senatus grauior, con

ſtantior, amicior tuis laudibus eſſe non potuit, quàm tum fuit. nec uero tibi ſenatus amicior, quàm cuncta ciuitas: mirabiliter enim populus R. uniuerſus, & omnium generum, ordinumq; conſenſus ad liberandam remp. conſpirauit. perge igitur, ut agis, nomenq; tuum commenda immortalitati; atque hæc omnia, quæ habent ſpeciem gloriæ, collecta inaniſſimis ſplendoris inſignibus, contemne; breuia, fugacia, caduca exiſtima. uerum DECVS in uirtute poſitum eſt; quæ maxime illuſtratur magnis in remp. meritis. eam facultatem habes maximam. quam quando complexus es, & tenes; perfice, ut ne minus reſp. tibi, quàm tu reip. debeas. me tuæ dignitatis non modo fautorem, ſed etiam amplificatorem cognoſces. id tum reip. quæ mihi eſt mea uita carior, tum noſtræ neceſſitudini debere me iudico. Atque in his curis, quas contuli ad dignitatem tuam, cepi magnam uoluptatem, quòd bene cognitam mihi T. Munatij prudentiam, & fidem, magis etiam perſpexi in eius incredibili erga te beneuolentia, & diligentia. III. id. Apr. Vale.

CICERO PLANCO, IMP. CONS. DES. S. P. D.

VT primum poteſtas data eſt augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermiſi in te ornando, quod poſitum eſſet aut in præmio uirtutis, aut in honore uerborum. id ex ipſo S. C. poteris cognoſcere: ita enim eſt perſcriptum, ut à me de ſcripto dicta ſententia eſt: quam ſenatus frequens ſecutus eſt ſumma

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſtudio, magnoq; conſenſu. ego quanquam ex tuis literis, quas mihi miſiſti, perſpexeram, te magis iudicio bonorum, quàm inſignibus gloriæ, delectari: tamen conſiderandum nobis exiſtimaui, etiam ſi tu nihil poſtulares, quantum tibi à rep. deberetur. tu contexes extrema cum primis: qui enim M. Antonium oppreſſerit, is bellum confecerit. itaque Homerus non Aiacem, nec Achillem, ſed Vlyſſem appellauit πολίπορθον. Vale.

CICERO PLANCO, IMP. CONS. DES. S. D.

O Gratam famam biduo ante victoriã, de ſubſidio tuo, de ſtudio, de celeritate, de copijs. atqui, etiam hoſtibus fuſis, ſpes omnis in te eſt: fugiſſe enim ex prælio Mutinenſi dicuntur notiſſimi latronum duces. EST autem non minus gratum extrema delere, quàm prima depellere. equidem expectabam iam tuas literas, idq; cum multis; ſperabamq; etiam Lepidum temporibus admonitum tecum, et reip. ſatis eſſe facturum. in illam igitur curam incumbe mi Plance, ne qua ſcintilla teterrimi belli relinquatur. quod ſi erit factum: et remp. diuino beneficio affeceris, & ipſe æternam gloriam conſequere. III. id. Maij. Vale.

PLANCVS IMP. CICERONI S. D.

H Is literis ſcriptis, quæ poſtea accidiſſent, ſcire te, ad remp. putaui pertinere. Sedulitas mea, ut ſpero, & mihi, & reip. tulit fructum: nanque aſſiduis internuncijs cum Lepido egi, ut, omiſ-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

ſa omni contentione, reconciliataq; uoluntate noſtra, communi conſilio reip. ſuccurreret: ſe, liberos, urbem pluris, quàm unum perditum abiectumq; latronem, putaret: obſequioq; meo, ſi ita faceret, ad omnes res abuteretur. profeci itaque per Laterenſem internuncium: fidem mihi dedit, ſe Antonium, ſi prohibere ſua prouincia non potuiſſet, bello perſecuturum: me, ut uenirem, copiasq; coniungerem, rogauit, eoq; magis, quòd & Antonius ab equitatu firmus eſſe dicebatur, & Lepidus ne mediocrem quidem equitatum habebat: nam etiam ex paucitate eius, non multis ante diebus, decem, qui optimi fuerant, ad me tranſierunt. quibus rebus ego cognitis, cunctatus non ſum; in curſu bonorum conſiliorum Lepidum adiuuandum putaui. aduentus meus quid profecturus eſſet, uidi: uel quòd equitatu meo perſequi, atque opprimere equitatum eius poſſem: uel quòd exercitus Lepidi eam partem, quæ corrupta eſt, & ab rep. alienata, & corrigere, & coercere præſentia mei exercitus poſſem. itaque in Iſara, flumine maximo, quod in finibus eſt Allobrogum, ponte uno die facto, exercitum ad IIII. id. Martij traduxi. cum uero mihi nunciatum eſſet, L. Antonium præmiſſum cum equitibus, & cohortibus ad Forum Iulij ueniſſe: fratrem cum equitum quatuor millibus, ut occurreret ei, miſi ad prid. id. Maij: ipſe maximis itineribus cum quatuor legionibus expeditis, & reliquo equitatu ſubſequar. ſi nos mediocris modo fortuna reip. adiuuerit: & audaciæ perditorum, & noſtræ ſolicitudinis hic finem reperiemus. quòd ſi latro, præcognito noſtro aduentu, rurſus in Italiam ſe reci-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

pere cœperit: Bruti erit officium, occurrere ei: cui scio nec consilium, nec animum defuturum. ego tamen, si id acciderit, fratrem cum equitatu mittam, qui sequatur, Italiamq; à uastatione defendat. Fac ualeas, meq; mutuo diligas.

CICERO PLANCO S. D.

NIhil post hominum memoriam glorioſius, nihil gratius, ne tempore quidem ipſo opportunius accidere uidi, quàm tuas Plance literas: redditæ ſunt enim frequenti ſenatu Cornuto, cum is frigidas ſane, & inconſtantes recitaſſet literas Lepidi. ſub eas ſtatim recitatæ ſunt tuæ, non ſine magnis quidem clamoribus: cum rebus enim ipſis eſſent, & ſtudijs, beneficijs in remp. gratiſſimæ; tum erant grauiſſimis uerbis, & ſententijs. flagitare ſenatus inſtitit Cornutum, ut referret ſtatim de tuis literis. ille ſe conſiderare ait uelle. cum ei magnum conuicium fieret cuncto à ſenatu, quinque tribuni pl. retulerunt. Seruilius rogatus rem diſtulit. ego eam ſententiam dixi, cui ſunt aſſenſi ad unum. ea quæ fuerit, ex S. C. cognoſces. Tu, quanquam conſilio non eges, uel abundas potius, tamen hoc animo eſſe debes, ut nihil huc reijcias, neue in rebus tam ſubitis, tamq; anguſtis à ſenatu conſilium petendum putes. ipſe tibi ſis ſenatus. quocunque te ratio reip. ducet, ſequare. cures, ut ante factum aliquod à te egregium audiamus, quàm futurum putarimus. illud tibi promitto, quidquid erit à te factum, id ſenatum non modo

ut fideliter, ſed etiam ut ſapienter factum comprobaturum. Vale.

PLANCVS IMP. CICERONI S. D.

A Ntonius id. Maij ad Forum Iulij cum primis copijs uenit. Ventidius bidui ſpatio abeſt ab eo. Lepidus ad forum Voconij caſtra habet. qui locus à Foro Iulij quatuor et uiginti millia paſſuum abeſt: ibiq; me expectare conſtituit, quemadmodum ipſe mihi ſcripſit. quòd ſi omnia mihi integra & ipſe, et fortuna ſeruauerit: recipio uobis, celeriter me negotium ex ſententia confecturum. Fratrem meum, aſſiduis laboribus, concurſationibusq; confectum, grauiter ſe habuiſſe, antea tibi ſcripſi. ſed tamen cum primum poſſe ingredi cœpit; non magis ſibi, quàm reip. conualuiſſe ſe exiſtimans, ad omnia pericula princeps eſſe non recuſabat. ſed ego eum non ſolum hortatus ſum, uerum etiam coegi iſtò proficiſci: quòd illa ualetudine magis conficere ſe, quàm me tueri poſſet in caſtris: et quòd acerbiſſimo interitu conſulum remp. nudatam, tali ciue prætore in urbanis officijs indigere exiſtimabam. quod ſi quis ueſtrum non probabit, mihi prudentiam in conſilio defuiſſe ſciat, non illi erga patriam fidelitatem. Lepidus tandem, quod ego deſiderabam, fecit, ut Appellam ad me mitteret, quo obſide fide illius, et ſocietatis in rep. adminiſtranda uterer. ſtudium in ea re ſuum mihi L. Gellius; de tribus fratribus, Segauiano probauit: quo ego interprete nouiſſime ad Lepidum ſum uſus. amicũ eum rep. cognoſcere uideor: libenterq; ei ſum teſti-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

monio, et omnibus ero, qui bene merentur. Fac ualeas, meq; mutuo diligas, dignitatēq; meam, si mereor, tuearis, sicut adhuc singulari cum beneuolentia feciſti.

PLANCVS CICERONI S.

Quid in animo habuerim, cum Læuus, Nerua q; diſceſſerunt à me, & ex literis, quas eis dedi, & ex ipſis cognoſcere potuiſti, qui omnibus rebus, conſilijsq; meis interfuerunt. accidit mihi, quod homini pudenti, & cupido ſatisfaciendi reip. bonisq; omnibus accidere ſolet; ut conſilium ſequerer periculoſum magis, dum me probarem, quàm tutū, quod habere poſſet obtrectationem. itaque poſt diſceſſum legatorum cum binis continuis literis & Lepidus me, ut uenirem, rogaret; & Laterenſis multo etiam magis, prope implorans, obteſtaretur, nullam rem aliam extimeſcens, quàm eandem, quæ mihi quoque facit timorē, uarietatem, atque infidelitatem exercitus eius: non dubitandum putaui, quin ſuccurrerem, meq; communi periculo offerrem: ſciebam enim: & cautius illud erat conſilium, expectare me ad Iſaram, dum Brutus traijceret exercitum, & cum collega conſentiente, ſicut milites faciunt, hoſtibus obuiam ire. tamen, ſi quid Lepidus bene ſentiens detrimenti cepiſſet, hoc omne aſſignatum iri aut pertinaciæ meæ, aut timori uidebam, ſi: aut hominem offenſum mihi, coniunctum cum rep. non ſubleuaſſem; aut ipſe à certamine belli tam neceſſarij me remouiſſem. itaque potius periclitari uolui, ſi poſſem mea præſentia & Lepidum tueri, & exercitum

facere meliorem, quàm nimis cautus uideri. solicitiorẽ certe hominem non suis contractis neminem puto fuisse. nam quæ res nullam habebat dubitationem; si exercitus Lepidi absit, ea nunc magnam affert solicitudinẽ, magnumq; habet casum. mihi enim si contigisset, ut prior occurrerem Antonio; non mehercule horam constitisset: tantum ego & mihi confido, & sic perculsas illius copias, Ventidijq; Mulionis castra despicio. sed nõ possum non exhorrescere, si quid intra cutem subest uulneris: quod prius nocere potest, quàm sciri, curariq; possit. sed certe, nisi uno loco metaremur, magnum periculũ ipse Lepidus, magnum ea pars exercitus adiret, quæ bene de rep. sentit. magnam etiam perditi hostes accessionem sibi fecissent, si quas copias à Lepido abstraxissent. quæ si aduentus meus repressserit, agam gratias fortunæ, constantiæq; meæ, quæ me ad hanc experientiam excitauit. itaque ad XII. cal. Iun. ab Isara castra moui: pontem tamen, quem in Isara fecerã, castellis duobus ad capita positis reliqui; præsidiaq; ibi firma posui; ut uenienti Bruto, exercituiq; eius sine mora transitus esset paratus. ipse, ut spero, diebus octo, quibus has literas dabam, cum Lepidi copijs me coniungam. Vale.

CICERO PLANCO IMP. S. D.

QVanquam gratiarum actionem à te non desiderabam, cum te re ipsa, atque animo scirẽ esse gratissimum: tamen (fatendũ est enim) fuit ea mihi periucunda. sic enim uidi, quasi ea quæ oculis cernuntur, me à te amari. dices, Quid antea?

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

semper quidem, sed nunquam illustrius. Literæ tuæ mirabiliter gratæ sunt senatui cũ rebus ipsis, quæ erant grauissimæ, & maximæ, fortissimi animi, summiq; consilij; tum etiam grauitate sententiarum, atque uerborum. sed mi Plance incumbe, ut belli extrema perficias. in hoc erit summa & gratia, & gloria. cupio omnia reip. causa: sed mehercule in ea conseruanda iã defatigatus, non multo plus faueo patriæ, quàm tuæ gloriæ: cuius maximam facultatem tibi dij immortales, ut spero, dedere: quam complectere, obsecro. qui enim Antonium oppresserit, is hoc teterrimum bellum, periculosissimumq; confecerit. Vale.

CICERO PLANCO S. D.

Ta erant omnia, quæ isthinc afferebantur, incerta, ut, quid ad te scriberem, non occurreret. modo enim, quæ uellemus, de Lepido; modo contra nunciabantur. de te tamẽ constans fama, nec decipi posse, nec uinci. quorũ alterius fortuna partem habet quandam: alterum proprium est prudentiæ tuæ. sed accepi literas à collega tuo, datas idibus Maij: in quibus erat, te ad se scripsisse, à Lepido non recipi Antonium. quod erit certius, si tu ad nos idem scripseris. sed minus audes fortasse propter inanem lætitiam literarum superiorum. uerum ut errare mi Plance potuisti: (quis enim id effugerit?) sic, decipi te non potuisse, quis non uidet? nunc uero etiam erroris causa sublata est: culpa enim illa, BIS ad eundem, uulgari reprehensa prouerbio est. sin, ut scripsisti ad collegam, ita se res habet: omni cura liberati sumus, nec

tamen erimus prius, quàm, ita esse, tu nos feceris certiores. mea quidem, ut ad te sæpius scripsi, hæc sententia est: qui reliquias huius belli oppresserit, eum totius belli confectorem fore: quem te & opto esse, & confido futurum. Studia mea erga te, quibus certe nulla esse maiora potuerunt, tibi tam grata esse, quàm ego putaui fore, minime miror, uehementerq; lætor. quæ quidem tu, si recte isthic erit, maiora, & grauiora cognosces. IIII. cal. Iun.

PLANCVS CICERONI S.

P Vderet me inconstantiæ mearum literarum, si non hæc ex aliena leuitate penderent. omnia feci, quare, Lepido coniuncto ad remp. defendam, minore solicitudine uestra perditis resisterem. omnia ei & petenti recepi, & ultro pollicitus sum: scripsiq; tibi biduo ante, confidere me bono Lepido esse usurum, communiq; consilio bellum administraturum. credidi chirographis eius, affirmationi præsentis Laterensis, qui tum apud me erat, reconciliaremq; me Lepido, fidemq; haberem, orabat. non licuit diutius bene de eo sperare. illud certe caui, & cauebo, ne mea credulitate reip. summa fallatur. cum Isaram flumẽ, uno die ponte confecto, exercitum traduxissem, pro magnitudine rei celeritatem adhibẽs, quòd petierat per literas ipse, ut maturarem uenire: præsto mihi fuit stator eius cum literis, quibus, ne uenirem, denunciabat: se posse cõficere per se negotium: interea ad Isaram expectarem. indicabo temerarium meum consilium tibi: nihilo minus ire decreueram, existimans eum sociũ glo-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

riæ uitare. putabam posse me nec de laude ieiuni homi nis delibare quidquam, & subesse tamen propinquis locis, ut, si durius aliquid esset, succurrere celeriter pos= sem. ego non malus homo hoc suspicabar. at Laterensis, uir sanctissimus, suo chirographo mittit mihi literas, meisq;, desperans de se, de exercitu, de Lepidi fide, querensq; se destitutum: in quibus aperte denunciat, uideam ne fallar: suam fidem solutam esse: reip. ne desim. exemplar eius chirographi Titio dedi. ipsa chi= rographa omnia, & quibus credidi, & ea, quibus fi= dem non habendam putaui, Læuo Cispio dabo perferen da, qui omnibus his interfuit rebus. accessit eò, ut mi= lites eius, cum Lepidus concionaretur, improbi per se, corrupti etiam per eos, qui præsunt, Canidios, Rufre= nosq;, & cæteros, quos, cum opus erit, scietis, concla marint uiriboni, pacem se uelle, neque esse cum ullis pugnaturos, duobus iam consulibus singularibus occi= sis, tot ciuibus pro patria amissis, hostibus denique om= nibus iudicatis, bonisq; publicatis. neque hoc aut uin= dicarat Lepidus, aut sanarat. huc me uenire, & duo= bus exercitibus coniunctis obijcere exercitum fidelissi= mum, maxima auxilia, principes Galliæ, prouinciam cunctam, summæ dementiæ, & temeritatis esse uidi; mihiq;, si ita oppressus essem, remq; pub. mecum per= didissem, mortuo non modo honorem, sed misericordiã quoque defutũram. itaque rediturus sum: nec tanta munera perditis hominibus dari posse sinam. exercitum locis ut habeam opportunis, prouinciam tuear, etiam si ille exercitus desciuerit, omnia ut integra seruem, dabo operam, quoad exercitus huc summittatis, pariq;

felicitate remp. hic uindicetis. nec depugnare, si occasio tulerit; nec obsideri, si necesse fuerit; nec mori, si casus inciderit, pro uobis paratior fuerit quisquam. quare hortor te mi Cicero, exercitum huc traijciendum quamprimum cures, & matures prius, quàm hostes magis corroborentur, & nostri perturbentur. in quo si celeritas erit adhibita, resp. in possessione uictoriæ, deletis sceleratis, permanebit. Fac ualeas, meq; diligas. Fratrem meum tibi, fortissimum ciuem, & ad omnia paratissimum, excusem literis? qui ex labore in febriculam incidit assiduam, & satis molestam. cum primum poterit isthuc recurrere, non dubitabit, ne quo loco reip. desit. Meam dignitatem commendatam habeas, rogo. concupiscere me nihil oportet. habeo te & amantissimũ mei, &, quod optaui, summæ auctoritatis. tu uideris, quantum, & quando tuum munus apud me uelis esse. tantum te rogo, in Hirtij locum me subdas & ad tuum amorem, & ad meam obseruantiam.

CICERO PLANCO S.

I Nte, & in collega omnis spes est, dijs approbantibus. concordia uestra, quæ senatui declarata literis uestris est, mirifice & senatus, & cuncta ciuitas delectata est. Quod ad me scripseras de re agraria: si consultus senatus esset, ut quisque de te honorificentissimam sententiam dixisset, eam secutus essem: qui certe ego fuissem: sed propter tarditatem sententiarum, moramq; rerum cum ea, quæ consulebantur, ad exitum non peruenirent, commo-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

dissimum mihi, Plancoq; fratri uisum est, uti eo, quod ne nostro arbitratu componeretur, quis fuerit impedimento, arbitror te ex Planci literis cognouisse. sed siue in S. C. siue in cæteris rebus desideras aliquid, sic tibi persuade, tantam esse apud omnes bonos tui caritatem, ut nullum genus amplissimæ dignitatis excogitari possit, quod tibi non paratum sit. Literas tuas uehementer expecto, et quidem tales, quales maxime opto. Vale.

PLANCVS CICERONI S.

NVnquam mehercule mi Cicero me pœnitebit, maxima pericula pro patria subire, dum, si quid acciderit mihi, à reprehensione temeritatis absim. confiterer imprudentia me lapsum, si unquã Lepido ex animo credidissem: CREDVLITAS enim error est magis, quàm culpa; & quidem in optimi cuiusque mentem facillime irrepit. sed ego non hoc uitio pene sum deceptus: Lepidum enim pulchre norã. quid ergo est? pudor me, qui in bello maxime est periculosus, hunc casum coegit subire, nam nisi uno loco essemus, uerebar, ne cui obtrectatorum uiderer & nimiũ pertinaciter Lepido offensus, & mea patientia etiam alere bellum. itaque copias prope in aspectum Lepidi, Antonijq; adduxi; quadragintaq; millium passuum spatio relicto, consedi, eo consilio, ut uel celeriter accedere, uel salutariter recipere me possem. adiunxi hæc in loco eligendo, flumen oppositum, ut haberem, in quo mora transitus esset: Vocontij sub manu ut essent, per quorum loca mihi fideliter pateret iter. Lepidus, despe-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

rato aduentu meo, quem non mediocriter captabat, se cum Antonio coniunxit ad IIII. cal. Iun. eodemq; die ad me castra mouerunt. uiginti millia passuum cum abessent, res mihi nunciata est. dedi operam deum benignitate, ut & celeriter me reciperem, & hic discessus nihil fugæ simile haberet, non miles ullus, non eques, non quidquam impedimentorum amitteretur, aut ab illis furentibus latronibus interciperetur. itaque pridie non. Iun. omnes copias Isaram traieci, pontesq;, quos feceram, interrupi; ut & spatium ad se colligendum homines haberent, & ego me interea cum collega coniungerem; quem triduo, cum has dabam literas, expectabam. Laterensis nostri & fidem, & animum singularem in remp. semper fatebor. sed certe nimia eius indulgentia in Lepidum, ad hæc pericula perspiciunda fecit eum minus sagacem. qui quidem, cum in fraudem se deductum uideret, manus, quas iustius in Lepidi perniciem armasset, sibi afferre conatus est. in quo casu tamen interpellatus, adhuc uiuit, & dicitur uicturus. sed tamen de hoc mihi parum certum est. ego magno cum dolore parricidarum elapsus sum ijs: ueniebant enim eodem furore in me, quo in patriam, incitati. iracundias autem harum rerum recentes habebant, quòd Lepidum castigare non destiteram, ut extingueret bellum: quòd colloquia facta improbabam: quòd legatos, fide Lepidi missos ad me, in conspectum uenire uetueram: quòd C. Catinium Vestinum trib. mil. missum ab Antonio ad eum cum literis, exceperam. in quo hanc capio uoluptatem, quòd certe, quo magis me petiuerunt, tanto maiorem ijs frustratio dolorē attulit.

Tu mi

Tu mi Cicero, quod adhuc feciſti, idem præſta, ut uigilanter, neruoſéq; nos, qui ſtamus in acie, ſubornes. ueniat Cæſar cum copijs, quas habet firmiſſimas: aut, ſi ipſum aliqua res impedit, exercitus eius mittatur: cuius ipſius magnum periculum agitur. quidquid aliquando futurum fuit in caſtris perditorum contra patriam, hoc omne iam conuenit. pro urbis uero ſalute cur non omnibus facultatibus, quas habemus, utamur? quòd ſi uos iſthic non defueritis, profecto, quod ad me attinet, omnibus rebus abunde reip. ſatisfaciam. Te quidem mi Cicero in dies mehercule habeo cariorem: ſolicitudineſq; meas quotidie magis tua merita exacuunt, ne quid aut ex amore, aut ex iudicio tuo perdam. opto, ut mihi liceat iam præſenti pietate meorum officiorum tua beneficia tibi facere iucundiora. Vale. VIII. idus Iun. Ciuarone, ex finibus Allobrogũ.

PLANCVS, IMP. CONS. DES. CICERONI S. D.

F Acere non poſſum, quin in ſingulas res, meritaq; tua tibi gratias agam: ſed mehercule facio cum pudore: neque enim tanta neceſſitudo, quantam tu mihi tecum eſſe uoluiſti, deſiderare uidetur gratiarum actionem: neque ego lubenter pro maximis tuis beneficijs tam uili munere defungor orationis; & malo præſens obſeruantia, indulgentia, aſſiduitate memorem me tibi probare. quòd ſi mihi uita contigerit, omnes gratas amicitias, atque etiam pias propinquitates in tua obſeruantia, indulgentia, aſſiduitate uincam: amor enim tuus, ac iudicium de me utrum

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

mihi plus dignitatis in perpetuum, an uoluptatis quotidie sit allaturus, non facile dixerim. De militum commodis fuit tibi curæ: quos ego non potentiæ meæ causa (nihil enim me non salutariter cogitare scio) ornari uolui à senatu; sed primum, quòd ita meritos iudicabam; deinde, quòd ad omnes casus, coniunctiores reip. esse uolebam; nouissime, ut ab omni omnium solicitatione auersos eos, tales uobis præstare possem, quales adhuc fuerunt. Nos adhuc hic omnia integra sustinuimus. quod consilium nostrum; etsi, quanta sit auiditas hominum, non sine causa, talis uictoriæ, scio; tamen uobis probari spero. non enim, si quid in his exercitibus sit offensum, magna subsidia resp. habet expedita, quibus subito impetui, ac latrocinio parricidarum resistat. copias uero nostras notas tibi esse arbitror. in castris meis legiones sunt ueteranæ tres, tironum uel luculentissima ex omnibus una. in castris Bruti una ueterana legio, altera bima, octo tironum. ita uniuersus exercitus numero amplissimus est, firmitate exiguus. quantum autem in acie tironi sit committendum, nimium sæpe expertum habemus. ad hoc robur nostrorum exercituum siue Africanus exercitus, qui est ueteranus, siue Cæsaris accessisset, æquo animo summam remp. in discrimen deduceremus. aliquanto autem propius esse, quod ad Cæsarem attinet, uidebamus. nihil destiti eum literis hortari: neque ille intermisit affirmare, se sine mora uenire: cum interim auersum illum ab hac cogitatione, ad alia consilia uideo se contulisse. ego tamen ad eum Furnium nostrum cum mandatis, literisq; misi, si quid forte proficere posset. scis tu mi Cicero,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quod ad Cæſaris amorem attinet, ſocietatem mihi eſſe tecum: uel quòd in familiaritate Cæſaris, uiuo illo, iam tueri eum, et diligere mihi fuit neceſſe: uel quòd ipſe, quoad ego noſſe potui, moderatiſſimi, atque humaniſſimi fuit ſenſus: uel quòd ex tam inſigni amicitia et mea, atque Cæſaris, hunc filij loco et illius, et ueſtro iudicio ſubſtitutum, non perinde habere mihi turpe uidetur. ſed quicquid tibi ſcribo, dolenter mehercule magis, quàm inimice, facio. quòd uiuit Antonius hodie, quòd Lepidus unà eſt, quòd exercitus habent non contemnendos, quòd ſperant, quòd audent; id omne Cæſari acceptum referre poſſunt. neque ego ſuperiora repetam. ſed ex eo tempore, quo ipſe mihi profeſſus eſt ſe uenire, ſi uenire uoluiſſet: aut oppreſſum iam bellum eſſet, aut in aduerſiſſimam illis Hiſpaniam cum detrimento eorum maximo detruſum. quæ mens eum, aut quorum conſilia à tanta gloria, ſibi uero etiam neceſſaria, ac ſalutari auocarint, & ad cogitationem conſulatus bimeſtris ſummo cum terrore hominum, et inſulſa cum efflagitatione tranſtulerint, exputare non poſſum. multum in hac re mihi uidentur neceſſarij eius & reip. & ipſius cauſa proficere poſſe: plurimum, ut puto, tu quoque: cuius ille tanta merita habet, quanta nemo præter me: nunquam enim obliuiſcar, maxima, ac plurima me tibi debere. de his rebus, ut exigeret cum eo, Furnio mandaui. quòd ſi, quantam debeo, habuero apud eum auctoritatem, plurimum ipſum iuuero. nos interea duriori conditione bellum ſuſtinemus; quòd neque expeditiſſimam dimicationem putamus; neque tamen refugiendo commiſſuri ſumus, ut maius detrimen

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2011

tum Resp. accipere possit. quòd si aut Cæsar se respexerit; aut Africanæ legiones celeriter uenerint; securos uos ab hac parte reddemus. Tu, ut instituisti, me diligas, rogo, propriéq; tuum esse, tibi persuadeas.
V. cal. Sext. ex castris.

M. CICERO C. FVRNIO S. P. D.

Interest, id quod homines arbitrantur, reip. te, ut instituisti, atque feciſti, nauare operam, rebusq; maximis, quæ ad extinguendas reliquias belli pertinent, interesse: nihil uideris melius, neque laudabilius, neque honestius facere posse: istamq; operam tuam, nauitatem, animum in remp. celeritati præturæ anteponendam censeo. nolo enim te ignorare, quantam laudem consecutus sis: mihi crede, proximam Planco, idq; ipsius Planci testimonio, præterea fama, scientiaq; omnium. quamobrem si quid operis tibi etiam nunc restat, id maximopere censeo persequendum: quid enim honestius? aut quid honesto anteponendum? sin autem satisfactum reip. putas: celeriter ad comitia, quando mature futura sunt, ueniendum censeo; dummodo ne quid hæc ambitiosa festinatio imminuat eius gloriæ, quam consecuti sumus. multi clarissimi uiri, cum reip. darent operam, annum petitionis suæ non obierunt. quod eo facilius nobis est, quòd non est annus hic tibi destinatus: ut, si ædilis fuisses, post biennium tuus annus esset. nunc nihil prætermittere uidebere usitati, & quasi legitimi temporis ad petendum. uideo autem, Planco consule, etsi etiam sine eo rationes expeditas haberes,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

tamen ſplendidiorem petitionem tuam fore, ſi modo iſta ex ſententia confecta eſſent. omnino plura me ſcribere, cum tuum tantum conſilium, iudiciumq; ſit, non ita neceſſe arbitrabar: ſed tamen ſententiam meam tibi ignotam eſſe nolebam. cuius eſt hæc ſumma, ut omnia te metiri dignitate malim, quàm ambitione, maioremq; fructum ponere in perpetuitate laudis, quàm in celeritate præturæ. hæc eadem locutus ſum domi meæ, adhibito Quinto, fratre meo, & Cæcina, & Caluiſio, ſtudioſiſſimis tui, cum Dardanus, libertus tuus, intereſſet. omnibus probari uidebatur oratio mea: ſed tu optime iudicabis. Vale.

M. CICERO C. FVRNIO S. P. D.

LEctis tuis literis, quibus declarabas aut omittendos Narbonenſes, aut cum periculo dimicandum; illud magis timui, quod uitatum non moleſte fero. Quod de Planci, & Bruti concordia ſcribis, in eo uel maximam ſpem pono uictoriæ. De Gallorum ſtudio, nos aliquando cognoſcemus, ut ſcribis, cuius id opera maxime excitatum ſit: ſed iam, mihi crede, cognouimus. itaque iucundiſſimis tuis literis ſtomachatus ſum in extremo. ſcribis enim, ſi in Sextilem comitia, cito te: ſi iam confecta, citius, ne diutius cum periculo fatuus ſis. ò mi Furni, quàm tu cauſam tuam non noſti, qui alienas tam facile diſcas. tu nunc candidatũ te putas, et id cogitas, ut aut ad comitia curras; aut, ſi iam confecta, domi tuæ ſis, ſcilicet ne cum maximo periculo, ut ſcribis, ſtultiſſimus ſis. nõ arbitror

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

te ita sentire: omnes enim tuos ad laudem impetus noui. quòd si, ut scribis, ita sentis: non magis te, quàm de te iudicium reprehendo meum. te adipiscendi magistratus leuissimi, & diuulgatissimi, si ita adipiscare, ut plerique, præpropera festinatio abducet à tantis laudibus, quibus te omnes in cœlum iure, et uere ferunt? scilicet id agitur, utrum hac petitione, an proxima prætor fias, non ut ita de rep. mereare, omni honore ut dignissimus iudicere. utrum nescis, quàm alte ascenderis; an pro nihilo id putas? si nescis, tibi ignosco: nos in culpa sumus. sin intelligis: ulla tibi est prætura uel officio, quod pauci, uel gloria, quam omnes sequuntur, dulcior? hac de re et ego, et Caluisius, homo magni iudicij, tuiq; amantissimus, te accusamus quotidie: comitia tamen, quando ex his pendes, quantum facere possumus, quòd multis de causis reip. arbitramur conducere, in Ianuariũ mensem protrudimus. Vince igitur, et uale.

M. CICERO M. LEPIDO S. P. D.

QVòd mihi pro mea summa erga te beneuolentia magnæ curæ est, ut quamamplissima dignitate sis; moleste tuli, te senatui gratias non egisse, cum esses ab eo ordine ornatus summis honoribus. Pacis inter ciues conciliandæ te cupidum esse, lætor. pacem eam si à seruitute seiungis, consules & reip. & dignitati tuæ. sin ista pax perditum hominem in possessionem impotentissimi dominatus restitutura est: hoc animo scito esse omnes sanos, ut mortem seruituti anteponant. itaque sapientius, meo quidem iudi-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cio, facies, si te in istam pacificationem non interpones, quæ neque senatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur. sed hæc audies ex alijs, aut certior fies literis. tu pro tua prudentia, quid optimum factu sit, uidebis.

M. CICERO C. TREBONIO S. D.

QVàm uellem, ad illas pulcherrimas epulas me idibus Mart. inuitasses: reliquiarum nihil haberemus. at nunc cum his tantum negotij est, ut uestrum illud diuinum in remp. beneficium nonnullam habeat querelam. quòd uero à te, uiro optimo, seductus est, tuoq; beneficio adhuc uiuit hæc pestis: interdum, quod mihi uix fas est, tibi subirascor: mihi enim negotij plus reliquisti uni, quàm præter me omnibus. ut enim primum post Antonij fœdissimum discessum senatus haberi libere potuit; ad illum animum meum reuerti pristinum, quem tu cum ciue acerrimo, patre tuo, in ore, & amore semper habuisti. nam cum senatum ad XIII. cal. Ian. tribuni pl. uocauissent; deq; alia re referrent; totam remp. sum complexus, egiq; acerrime; senatumq; iam languentem, & defessum, ad pristinam uirtutem, consuetudinemq; reuocaui, magis animi, quàm ingenij uiribus. hic dies, meaq; contentio, atque actio spem primum populo R. attulit libertatis recuperandæ. nec uero ipse postea tempus ullum intermisi de rep. non cogitandi solum, sed etiam agendi. quòd nisi res urbanas, actaq; omnia ad te perferri arbitrarer, ipse perscriberem. quanquam eram maximis occupationibus impeditus. sed illa cognosces ex alijs; à me pauca, & ea summatim. Habemus

fortem ſenatum, conſulares partim timidos, partim male ſentientes. magnum damnum factum eſt in Seruio. L. Cæſar optime ſentit: ſed, quòd auunculus eſt, non acerrimas dicit ſententias. conſules egregij: præclarus D. Brutus: egregius puer Cæſar: de quo ſpero equidem reliqua: hoc uero certum habeto, niſi ille ueteranos celeriter conſcripſiſſet, legionesq; duæ de exercitu Antonij ad eius ſe auctoritatem contuliſſent, atque is oppoſitus eſſet terror Antonio, nihil Antonium ſceleris, nihil crudelitatis præteriturum fuiſſe. hæc tibi, etſi audita eſſe arbitrabar, uolui tamen notiora eſſe. plura ſcribam, ſi plus otij habuero. Vale.

M. CICERO AMPIO S. D.

De meo ſtudio erga ſalutem, et incolumitatem tuam credo te cognoſcere ex literis tuorum: quibus me cumulatiſſime ſatisfeciſſe certo ſcio. nec ijs concedo, quanquam ſunt ſingulari in te beneuolentia, ut te ſaluum malint, quàm ego. illi mihi, neceſſe eſt, concedant, ut tibi plus, quàm ipſi, hoc tempore prodeſſe poſſim. quod quidem nec deſtiti facere, nec deſiſtam, et iam in maxima re feci, et fundamenta ieciſa lutis tuæ. tu fac bono animo, magnoq; ſis, meq; tibi nullare defuturum eſſe confidas. Pridie non. Quint. Vale.

GALBA CICERONI S. D.

Decimo ſeptimo cal. Maij, quo die Panſa in caſtris Hirtij erat futurus, cum quo ego eram, (nam ei obuiam proceſſeram millia paſſuum centũ, quo maturius ueniret) Antonius legiones eduxit

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

duas, ſecundam, & quintamtrigeſimam, & cohortes prætorias duas, unam ſuam, alteram Silani, & euocatorum partem. ita obuiam uenit nobis, quòd nos quatuor legiones tironum habere ſolum arbitrabatur. ſed noctu, quo tutius uenire in caſtra poſſemus, legionem Martiam, cui ego præeſſe ſolebam, & duas cohortes prætorias miſerat Hirtius nobis. cum equites Antonij apparuiſſent, contineri neque legio Martia, neque cohortes prætoriæ potuerunt: quas ſequi cœpimus coacti, quando eas retinere non poteramus. Antonius ad Forum Gallorum ſuas copias continebat: neque ſciri uolebat, ſe legiones habere: tantum equitatum, & leuem armaturam oſtendebat. poſteaquam uidit ſe inuito legionem ire Panſa, ſequi ſe, duas legiones iuſſit tironum. poſteaquam anguſtias paludis, & ſiluarum tranſiuimus, acies eſt inſtructa à nobis duodecim cohortium. nondum uenerant legiones duæ, cum repente Antonius in aciem ſuas copias de uico produxit, & ſine mora concurrit. primo ita pugnatum eſt, ut acrius non poſſet ex utraque parte pugnari. ſed dexterius cornu, in quo ego eram cum Martiæ legionis cohortibus octo, impetu primo fugauerat legionem trigeſimã quintam Antonij, ut amplius paſſus quingẽtos ultra aciem, quo loco ſteterat, proceſſerit. itaque, cum equites noſtrum cornu circuire uellent, recipere me cœpi, & leuem armaturam opponere Maurorum equitibus, ne auerſos noſtros aggrederentur. interim uideo, me eſſe inter Antonianos, Antoniumq; poſt me eſſe aliquanto. repente equum immiſi ad eam legionem tironum, quæ ueniebat ex caſtris, ſcuto reiecto. Antoniani me inſequi:

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

noſtri pila cõijcere uelle. ita, neſcio quo fato, ſum ſeruatus, quòd cito ſum à noſtris cognitus. in ipſa Aemilia, ubi cohors Cæſaris prætoria erat, diu pugnatum eſt. cornu ſiniſterius, quod erat infirmius, ubi Martiæ legionis duæ cohortes erant, & cohors prætoria, pedem referre cœperunt, quòd ab equitatu circuibantur, quo uel plurimum ualet Antonius. cum omnes ſe recepiſſent noſtri ordines, recipere me nouiſſimus cœpi ad caſtra. Antonius, tanquam victor, caſtra putauit ſe poſſe capere. quò cum uenit, complures ibi amiſit, nec egit quidquam. audita re, Hirtius cum cohortibus uiginti ueteranis redeunti Antonio in ſua caſtra occurrit, copiaq; omnes eius deleuit, fugauitq; eodem loco, ubi erat pugnatum, ad Forum Gallorum. Antonius cum equitibus hora noctis quarta ſe in caſtra ſua ad Mutinam recepit. Hirtius in ea caſtra redijt, unde Panſa exierat, ubi duas legiones reliquerat, quæ ab Antonio erant oppugnatæ. ſic partem maiorem ſuarum copiarum Antonius amiſit ueteranarum: nec id tamen ſine aliqua iactura cohortium prætoriarum noſtrarum, & legionis Martiæ fieri potuit. Aquilæ duæ, ſigna ſexaginta ſunt relata Antonij. res bene geſta eſt. Ad XII cal. Maij, ex caſtris. Vale.

C. ASINIVS POLLIO M. CICERONI S. P. D.

Mirime mirum debet tibi uideri, nihil me ſcripſiſſe de rep. poſteaquam itum eſt ad arma: nam ſaltus Caſtulonenſis, qui ſemper tenuit noſtros tabellarios, etſi nunc frequentioribus latrocinijs

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

infestior factus est, tamen nequaquam tanta in mora est, quanta qui locis omnibus dispositi ab utraque parte scrutantur tabellarios, & retinent. itaque nisi naue perlatæ literæ essent, omnino nescirem, quid isthic fieret. nunc uero nactus occasionem, posteaquam nauigari cœptum est, cupidissime, & quàm creberrime potero, scribam ad te. Ne mouear eius sermonibus, quem, tametsi nemo est qui uidere uelit, tamen nequaquam perinde, ac dignus est, oderunt homines, periculum non est: adeo est enim inuisus mihi, ut nihil non accerbum putem, quod commune cum illo sit: natura autem mea, & studia trahunt me ad pacis, & libertatis cupiditatem. itaque illud initium ciuilis belli sæpe defleui. cum uero non liceret mihi nullius partis esse, quia utrobique magnos inimicos habebam: ea castra fugi, in quibus plane tutum me ab insidijs inimici sciebam non futurum, compulsus eò, quò minime uolebam; ne in extremis essem, plane pericula non dubitanter adij. Cæsarem uero, quòd me in tanta fortuna, modo cognitum, uetustissimorum familiarium loco habuit, dilexi summa cum pietate, & fide. quæ mea sententia gerere mihi licuit, ita feci, ut optimus quisque maxime probarit. quod iussus sum eo tempore, id ita feci, ut appareret, inuito imperatum esse. cuius facti iniustissima inuidia erudire me potuit, quàm iucunda libertas, et quàm misera sub dominatione uita esset. ita, si id agitur, ut rursus in potestate omnia unius sint: quicunque is est, ei me profiteor inimicum: nec periculum est ullum, quod pro libertate aut refugiam, aut deprecer. sed consules neque S. C. neque literis suis

præceperant mihi, quid facerem: unas enim post id. Mart. demum à Pansa literas accepi, in quibus hortatur me, ut senatui scribam, me, & exercitum in potestate eius futurum. quod, cum Lepidus concionaretur, atque omnibus scriberet, se consentire cum Antonio, maxime contrarium fuit: nam quibus commeatibus, inuito illo, per illius prouinciam legiones ducerem? aut, si cætera transissem, num etiam Alpes poteram transuolare, quæ præsidio illius tenerentur? adde huc, quòd perferri literæ nulla conditione potuerunt: sexcentis enim locis excutiuntur, deinde etiam retinentur à Lepido tabellarij. illud me Cordubæ pro concione dixisse, nemo uocabit in dubium, prouinciam me nulli, nisi qui à senatu missus uenisset, traditurum. nam de legione trigesima tradenda quantas habuerim contentiones, quid ego scribam? qua tradita, quanto pro rep. infirmior futurus fuerim, quis ignorat? hac enim legione noli acrius, aut pugnacius quidquam putare esse. quare me eum existima esse, qui primum pacis cupidissimus sim, (omnes enim ciues plane studeo esse saluos) deinde qui & me, & remp. uindicare in libertatem paratus sim. Quòd familiarem meum in tuorum numero habes, opinione tua mihi gratius est. inuideo illi tamen, quòd ambulat, & iocatur tecum. quæres, quanti æstimem. si unquam licuerit uiuere in otio, experieris: nullum enim uestigium abs te discessurus sum. Illud uehementer admiror, non scripsisse te mihi, manendo in prouincia ne, an ducendo exercitum in Italiam, reip. magis satisfacere possim. ego quidem, etsi mihi tutius, ac minus laboriosum est ma-

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

nere; tamen quia uideo tali tempore multo magis legionibus opus esse, quàm prouincijs, quæ præsertim recuperari nullo negotio possunt, constitui, ut nunc est, cum exercitu proficiſci. deinde ex literis, quas Pansæ misi, cognoſces omnia: nam earum tibi exemplar misi. XVII cal. Apr. Cordubæ.

C. ASINIVS POLLIO M. CICERONI S.

Albus quæstor, magna numerata pecunia,
B magno pondere auri, maiore argenti coacto de publicis exactionibus, ne stipēdio quidem militibus reddito, duxit se à Gadibus; & triduum tempestate retentus ad Calpen, cal. Iunij traijecit seſe in regnum Bogudis, plane bene peculiatus. his rumoribus utrum Gades referatur, an Romam, (ad singulos enim nuncios turpissime consilia mutat) nondum scio. sed præter furta, & rapinas, & uirgis cæsos socios, hæc quoque fecit, ut ipse gloriari solet, eadem, quæ C. Cæsar: ludis, quos Gadibus fecit, Herennium Gallum, histrionem, summo ludorum die annulo aureo donatum, in quatuordecim seſſum deduxit: tot enim fecerat ordines equestris loci: quatuoruiratum sibi prorogauit: comitia biennij biduo habuit, hoc est renunciauit, quos ei uisum est: exules reduxit, non horum temporum, sed illorum, quibus à seditioſis senatus trucidatus, aut expulsus est Sex. Varo pro consule. illa uero iam ne Cæsaris quidem exemplo, quòd ludis prætextam de suo itinere ad L. Lentulum pro consule solicitandum posuit:

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

& quidem, cum ageretur, fleuit, memoria rerum gestarum commotus. gladiatoribus autem Fadium quendam, militem Pompeianum, quia, cum depressus in ludum bis gratis depugnasset, auctore sese nolebat, & ad populum confugerat; primum Gallos equites immisit in populum, (coniecti enim sunt lapides in eũ, cum arriperetur Fadius) deinde abstractum defodit in ludo, & uiuum combussit; cum quidem pransus, nudis pedibus, tunica soluta, manibus ad tergum reiectis inambularet, & illi misero quiritanti, Ciuis Romanus sum, responderet, Abi nunc, populi fidem implora. bestijs uero ciues Romanos, etiam in his circulatorem quendam auctionum, notissimum hominem Hispali, quia deformis erat, obiecit. cum huiusmodi portẽtores mihi fuit. sed de illo plura coram. Nunc, quod præstat, quid me uelitis facere, constituite. tres legiones firmas habeo: quarum unam uigesimam octauam cum ad se initio belli accessisset Antonius hac pollicitatione, quo die in castra uenisset, denarios quingenos singulis militibus daturum, in uictoria uero eadem præmia, quæ suis legionibus: (quorum quis ullum finem, aut modum futurum putauit?) incitatissimam retinui; ægre mehercule; nec retinuissem, si uno loco habuissem; utpote cum singulæ quædam cohortes seditionem fecerint. reliquas quoque legiones non destitit literis, atque infinitis pollicitationibus incitare. nec uero minus Lepidus ursit me & suis, & Antonij literis, ut legionem trigesimam mitterem sibi. itaque quem exercitum neque uendere ullis præmijs uolui, nec eorum periculorum metu, quæ uictoribus illis portendebantur,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

diminuere, debetis existimare retentum, & conseruatum reip. esse; atque ita credere, quodcunque imperasſetis, facturum fuisse, si, quod iussistis, feci: nam & prouinciam in otio, & exercitum in mea potestate tenui: finibus meæ prouinciæ nusquam excessi: militem non modo legionarium, sed ne auxiliarium quidem ullum quoquam misi; et si quos equites decedentes nactus sum, supplicio affeci. quarum rerum fructum satis magnum rep. salua tulisse me putabo. sed resp. si me satis nouisset, & maior pars senatus; maiores ex me fructus tulisset. Epistolam, quam Balbo, cum etiamnum in prouincia esset, scripsi, legendā tibi misi. etiam prætextam, si uoles legere, Gallum Cornelium, familiarem meum poscito. VI. id. Iun. Cordubæ. Vale.

C. ASINIVS POLLIO M. CICERONI S. P. D.

QVo tardius certior fierem de prælijs apud Mutinam factis, Lepidus effecit, qui meos tabellarios nouem dies retinuit: tametsi, tantam calamitatem reip. quamtardissime audire, optandum est, sed illis, qui prodesse nihil possunt, neque mederi. atque utinam eodem S. C. quo Plancum, & Lepidum in Italiam accersistis, me quoque iussissetis uenire. profecto non accepisset resp. hoc uulnus. quo si qui lætantur in præsentia, quia uidentur & duces, & ueterani Cæsaris partium interijsse: tamen postmodum necesse est doleant, cum uastitatem Italiæ respexerint: nam et robur, & soboles militum interijt, si quidem,

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

quæ nunciantur, ulla ex parte uera sunt. neque ego non uidebam, quanto usui reip. essem futurus, si ad Lepidum uenissem: omnem enim cunctationem eius discussissem, præsertim adiutore Planco. sed scribenti ad me eiusmodi literas, quas leges, & concionibus uidelicet, quas Narbone habuisse dicitur, similes, palparer, necesse erat, si uellem commeatum, per prouinciam eius iter faciens, habere. præterea uerebar, ne, si ante, quàm ego incepta perficerem, prælium confectum esset, pium meum consilium raperent in contrariam partem obtrectatores mei, propter amicitiam, quæ mihi cum Antonio, non maior tamen, quàm Planco, fuit. itaque à Gadibus mense Aprili binos tabellarios in duas naues imposui, & tibi, & consulibus, & Octauiano scripsi, ut me faceretis certiorem, quonam modo plurimum possem prodesse reip. sed ut rationem ineo, quo die prælium Pansa commisit, eodem à Gadibus naues profectæ sunt: nulla enim post hiemem fuit ante eam diem nauigatio. & hercule longe remotus ab omni suspicione futuri ciuilis tumultus, penitus in Lusitania legiones in hibernis collocaram. ita porro festinauit uterque confligere, tanquam nihil peius timerent, quàm ne sine maximo reip. detrimento bellum componeretur. sed si properandum fuit, nihil non summi ducis cõsilio gessisse Hirtium uideo. nam hæc mihi scribuntur ex Gallia Lepidi, & nunciantur. Pansæ exercitum concisum esse: Pansam ex uulneribus mortuum: eodem prælio Martiam legionem interijsse, & L. Fabatum, & C. Peduceum, & D. Carsulenum: Hirtiano autem prælio & quartam legionem, & omnes peræque Antonij

cæsas:

UNIVERSIDAD DE HUELVA 2010

cæsas : item Hirtij quartam, cum castra quoque Antonij cepisset, à quinta legione concisam esse : ibi Hirtiũ quoque periisse, & Pontium Aquilam : dici etiam, Octauianum cecidisse : quæ si, quod dij prohibeant, uera sunt, non mediocriter doleo. Antonium turpiter Mutinæ obsessionem reliquisse, sed habere equitatum, ac legiones sub signis armatas tres, & P. Vagieni unã, inermes bene multos : Ventidium quoque se cum legione septima, octaua, nona coniunxisse : si nihil in Lepido spei sit, descensurum ad extrema, & non modo nationes, sed etiam seruitia concitaturum : Parmam direptam : L. Antonium Alpes occupasse. quæ si uera sunt; nemini nostrum cessandum est ; neque expectandum, quid decernat senatus : res enim cogit, huic tanto incendio succurrere omnes, qui aut imperium, aut nomen denique populi R. saluum esse uolunt : Brutum enim decem & septem cohortes, & duas non frequentes tironum legiones, quas conscripserat Antonius, habere audio. neque tamen dubito, quin omnes, qui supersint de Hirtij exercitu, confluant ad eum. nam in delectu non multum spei puto esse ; præsertim cum nihil sit periculosius, quàm spatium confirmandi sese Antonio dari. anni autem tempus libertatem maiorem mihi dat, propterea quia frumenta aut in agris, aut in uillis sunt : itaque proximis literis consilium meũ expedietur : nam neque deesse, neque superesse reip. uolo. maxime tamen doleo, adeo & longo, & infesto itinere ad me ueniri, ut die quadragesimo post, aut ultra etiam, quàm facta sunt, omnia nuncientur. Vale.